

Interpretatio in Danielelem

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΟΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΔΑΝΙΗΛ.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ. Εἰ πᾶσι ρᾶδιον ἦν τὰ τῶν θείων προφητῶν ἀνα πτύσσειν θεσπίσματα, καὶ τοῦ μὲν γράμματος ὑπερβαίνειν τὴν ἐπιφάνειαν, εἰς δὲ τὸ βάθος καταδύνειν, καὶ τὸν ἐκεῖ κρυπτόμενον τοῦ νοήματος μαργαρίτην θηρεύειν, ἴσως ἂν εἰκότως ἐνομίσθη παρέλκον ἀνάγραπτον τούτων ποιῆσθαι τὴν ἐρμηνείαν, πάντων τῶν εὐπετῶς παρ' αὐτὴν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς προφητῆς 81.1257 τικῆς διανοίας ἐφικνουμένων· ἐπειδὴ δὲ, μίαν μὲν ἅπαντες φύσιν ἐλάχομεν, οὐκ ἴσην δὲ ἅπαντες γνώσιν ἐλάβομεν ("Ἐκάστῳ γὰρ δίδοται, φησὶν, ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον, καὶ ἄλλῳ μὲν δίδοται διὰ τοῦ Πνεύματος λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, ἐτέρῳ δὲ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι." καὶ τὰ ἐξῆς δὲ ὡσαύτως κατὰ διαίρεσιν ἅπαντα διανέμεται)· οὐδὲν ἀπεικὸς οἶμαι ποιεῖν, εἰ τοῖς ἀγνοοῦσι τὰ θεῖα τοῦ τῶν συγγράμματα ἔγγραφοι παραδῶν διδασκαλίαν, παιδόμενοι μὲν αὐτοῖς ἐντραφεῖς, παρὰ πολλῶν δὲ συγγραφέων εὐσεβῶν σμικρὰν τινα γνώσιν ἐρανίσαντες· καὶ γὰρ ὁ θεῖος παρακελεύεται νόμος, ἃ παρὰ τῶν πατέρων μεμαθήκαμεν, τοὺς ἐγγόνους διδάσκειν. "Διδάξεις γὰρ αὐτὰ, φησὶ, τοὺς υἱοὺς σου, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν σου." οὗ χάριν καὶ ὁ μέγας διδάσκαλος Δαβὶδ, "Προσέχετε, λαός μου, φησὶ, τὸν νόμον μου, κλίνετε τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου· ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, φθέγγομαι προβλήματα ἀπ' ἀρχῆς." Εἶτα δεικνὺς πόθεν ταῦτα μεμάθηκεν, "Ὅσα ἠκούσαμεν, φησὶ, καὶ ἔγνωμεν αὐτὰ, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν διηγήσαντο ἡμῖν, οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν, εἰς γενεὰν ἐτέραν." Καὶ τῆς γνώσεως τὴν αἰτίαν διδάσκων, "Νόμον γὰρ, φησὶν, ἔθετο ἐν Ἰσραὴλ· ὅσα ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν ἡμῶν, τοῦ γνωρίσαι αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, ὅπως ἂν γινῶ γενεὰ ἐτέρα, υἱοὶ τεχνησόμενοι· καὶ ἀναστήσονται, καὶ ἀναγγελοῦσιν αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν." Καὶ τὴν ἐκ τῆς διδασκαλίας ὠφέλειαν δεικνὺς ἐπάγει· "Ἴνα θῶνται ἐπὶ τὸν Θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπιλάθωνται τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ἐκζητήσωσι." Ταῦτα τὴν τοίνυν τὴν διδασκαλίαν παρὰ τῶν πατέρων δεχόμενοι, χρέος δίκαιον τοῖς μεθ' ἡμᾶς γενομένοις τε καὶ ἐσομένοις ὀφείλομεν, καὶ προσήκει τούτου τὴν ἔκτισιν εὐγνωμόνως ποιήσασθαι. Οὐ μόνον δὲ ἡμᾶς ὁ θεῖος διεγείρει νόμος, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισημῶν συνήθων, θερμῶς ἡμᾶς λιπαρήσαντες, θαρρήσαι τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἠνάγκασαν. Φέρε τοίνυν, τοῦ θειοτάτου Δανιὴλ τὴν προφητείαν, ὡς ἔστι μάλιστα, σαφῆ τοῖς ἀγνοοῦσι ποιήσωμεν. Ἴσως δὲ, οὐδὲ τοῖς γνώσεως ἠξιωμένοις ἀχρηστος οὗτος ὁ πόνος γενήσεται· ἢ γὰρ πλείονα εὐρήσουσιν ὧν νενομίκα σιν, ἢ τὰ αὐτῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις εὐρίσκοντες, βεβαιώσουσι τῇ κοινῶν τὸ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν θηρευθέν· φιλεῖ γὰρ πῶς ἢ τῶν πλειόνων συγκατάθεσις κρατύνειν τὰ νοηθέντα. Τοῦτον δὲ τὸν προφήτην ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐρμηνεύειν πειρώμεθα, οὐχ ὡς τῶν ἄλλων καταφρονοῦντες, μὴ γένοιτο· ἅπαντας γὰρ ἴσμεν τοῦ θείου Πνεύματος ὄργανα· ἀλλὰ πρῶτον 81.1260 μὲν, ὅτι τούτου τὴν ἐρμηνείαν ἡμᾶς οἱ συνήθεις ἐπήγγειλαν, καὶ προσήκον ἡγούμεθα ἢ ἡτήθημεν χάριν, ταύτην δοῦναι τοῖς ἡτηκόσιν. Ἐπειτα δὲ ἡμᾶς ἡ Ἰουδαίων ἀνοία τε καὶ ἀναίδεια παρασκευάζει τοὺς μὲν ἄλλους ἐν τῷ παρόντι καταλιπεῖν, τὰς δὲ τούτου προῤῥήσεις γυμνοῦν, καὶ δήλας ποιεῖν· εἰς γὰρ τῶσαύτην ἀναισχυντίαν ἤλασαν, ὡς καὶ τοῦ χοροῦ τῶν προφητῶν τοῦτον ἀποσχοινίζειν, καὶ αὐτῆς αὐτὸν τῆς προφητικῆς προσηγορίας ἀποστερεῖν. Ἔστι δὲ αὐτῶν ἀναίδες μὲν, οὐκ ἀπὸ σκοποῦ δὲ τὸ τέχνασμα· ἐπειδὴ γὰρ τῶν ἄλλων ἀπάντων πολλῶν σαφέστερον τὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ προεθέσπισε παρουσίαν, οὐ μόνον ἃ ποιήσει προαγορεύσας, ἀλλὰ καὶ τὸν χρόνον προειρηκῶς, καὶ τὸν μέχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας τῶν ἐτῶν ἐντεθεικῶς ἀριθμὸν, καὶ ἅπαν τα σαφῶς καταλέξας τὰ τούτους αὐτοὺς μετὰ τὴν ἀπιστίαν καταληψόμενα λυπηρὰ, εἰκότως, ἅτε δὴ θεομισεῖς καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ, τολμῶσιν ἀναί δῶς λέγειν ὡς οὐκ ἔστι προφήτης ὁ ταῦτα καὶ μυρία ἕτερα χρησιμολογήσας, ἀποχρῆν ἠγούμενοι τὴν οἰκείαν ἀπόφασιν εἰς τὴν τοῦ ψεύδους βεβαίωσιν. Θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν, εἰ κατὰ τοῦ Μονογενοῦς λυτ τήσαντες, τοὺς εὔνους τοῦ Δεσπότης συκοφαντοῦσι θεράποντας· συμβαίνει γὰρ τοῖς προτέροις τὰ δευτέρα. Διὸ καὶ ὁ Κύριός φησιν· "Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσι." Καὶ πάλιν· "Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοῦβ ἀπεκάλεσαν, πόσω μᾶλλον τοὺς οἰκία κούς αὐτοῦ;" Ἰνα δὲ ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος τὴν ἀναίδειαν αὐτῶν διελέγξωμεν, πυθώμεθα αὐτῶν οὕτως· Τί προφήτου ἴδιον εἶναι φατε; Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ἂν εἴποιεν, τὸ τὰ μέλλοντα προειδέναι τε καὶ προλέγειν. Ἰδωμεν τοίνυν, εἰ μὴ ταῦτα καὶ προμεμάθηκε, καὶ προείρηκεν ὁ μακάριος Δανιήλ. Καὶ τὸν μὲν περὶ τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ λόγον τέως ἐπισχῶμεν, τὰς δὲ ἄλλας αὐτοῦ προφητείας εἰς μέσον ἀγάγωμεν. Εὐρίσκομεν τοίνυν αὐτὸν πολλὰ μὲν περὶ τῆς Βαβυλωνίων βασιλείας, πολλὰ δὲ περὶ τῆς Περσῶν καὶ Μακεδόνων, πολλὰ δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων προαγορεύσαντα· καὶ τίνα μὲν πείσεται ὁ Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ὅπως δὲ Πέρσαι τὴν ἐκείνου παραλήφονται βασιλείαν, ἔπειτα ὅτι τούτους καταλύσας ὁ Μακεδὼν τελευτήσει μὲν αὐτὸς ὡς τάχιστα, τέτταρες δὲ ἀνθ' ἑνὸς κληρονομήσουσι τὴν βασιλείαν· καὶ ὅτι ἐξ ἑνὸς τούτων βλαστήσας τις μυρία ὅσα ἐργάσεται τοῖς Ἰουδαίοις δεινὰ, καὶ ὅτι θείας ἀπολαύσας τες βοηθείας τῆς ἐκείνου θηριότητος ἀπαλλαγῆσονται. Εἶτα μεταβάς ἐκεῖθεν προλέγει τὴν Ῥωμαίων ἰσχὺν, καὶ ὅτι πάσας καταγωνισάμενοι τὰς βασιλείας, τὸν παρὰ πάντων κομιοῦνται δασμόν. Τί δεῖ λέγειν, ὅσα περὶ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τοῦ 81.1261 τῶν Σύρων προηγόρευσε βασιλέων, καὶ ὅσα ἀλλήλοισ ἐργάσσονται δεινὰ, καὶ τὰς μετὰ ταῦτα τῆς εἰρήνης σπονδὰς, καὶ τὰς ἐπιγαμίας καὶ συγγενείας, εἶτα πάλιν τοὺς ἀκηρύκτους πολέμους μετὰ τὴν γε γενημένην καταλλαγῆν; Τὸν τοίνυν ταῦτα πάντα προεγνωκότα καὶ προειρηκότα, καὶ ἀνάγραπτον τὴν μνήμην αὐτῶν καταλιπόντα, πῶς οὐ δυσσεβὲς καὶ ἀνόσιον τοῦ τῶν προφητῶν ἐξορίζειν χοροῦ; Εἰ γὰρ ταῦτα προφητείας ἀλλότρια, τίνα προφητείας τὰ ἴδια; Εἰ δὲ ὅτι τῶν οἰκείων οὐ προτίθησι λόγων τὸ, Τάδε λέγει Κύριος, καὶ τούτου χάριν τῆς προφητικῆς αὐτὸν ἀποστεροῦσι συμμορίας, εἰπάτωσαν ἡμῖν, τί τοιοῦτον Ἀβραάμ ὁ πατριάρχης εἰρηκῶς προφήτης ὑπὸ τοῦ τῶν ὄλων προσηγορεύθη Θεοῦ. Περὶ τοῦ γὰρ Ἀβραάμ ἐλέχθη· "Καὶ νῦν ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ ἀνδρὶ, ὅτι προφήτης ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου." Καὶ ὁ μακάριος δὲ Δαβὶδ περὶ τε αὐτοῦ, καὶ τοῦ υἱέως, καὶ τοῦ ἐγγόνου φησιν, ὅτι "Ἦλεγεν ὑπὲρ αὐτῶν ὁ Θεὸς βασιλεῖς, λέγων· Μὴ ἄπτεσθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε." Καὶ ὁ μέγιστος δὲ προφήτης Σαμουὴλ, ὁ παιδόθεν νεωκόρος, οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ἔχει προφήτας τῆς προφητείας τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἢ δι' ὄνειρων, ἢ διὰ μεθμερινῶν τινῶν ἀποκαλύψεων προγνώσεις, ἐννοίας, καὶ προρρήσεις ἐδέξατο. Πολεμεῖτε τοίνυν καὶ ἐκείνοις ἀναφανδὸν, καὶ τοῦ συλλόγου τῶν προφητῶν αὐτοὺς ἐκβάλτε προφανῶς. Εἰ δὲ τὴν εἰς ἐκείνους παραιτεῖσθε παροινίαν, φεύγετε καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ συκοφαντίαν· προφήτης γὰρ, καὶ προφήτης ἐπιθυμία καὶ πόθῳ τῶν μελλόντων τὴν γνῶσιν δεξάμενος, ἰδρῶσι καὶ πόνοις, νηστεία καὶ κακουχία τὰ ἐσόμενα διδάχθεις, οὐχ ἃ μόνοις Ἰουδαίοις συμβήσεται, ἀλλὰ τῶν κοινῶν τῆς οἰκουμένης πραγμάτων τὴν οἰκονομίαν καὶ προμαθῶν καὶ προδιδάξας. Σκοπήσατε τοίνυν, εἰ μὴ λίαν ἄδικον, Ἀβδιοῦ μὲν τὰ τοὺς Ἰδουμαίους μόνον καταληψόμενα κακὰ προαγορεύσαντα, καὶ Ἰωνᾶν δὲ, καὶ Ναοὺμ, περὶ μιᾶς πόλεως προθεσπίσαντας τῆς Νινευῖ τοῖς προφήταις ἐγκαταλέγειν, τὸν δὲ μακάριον

Δανιήλ οὐ περὶ πόλεως μιᾶς, οὐδὲ περὶ ἔθνους βραχέος, ἀλλὰ περὶ τῶν μεγίστων βασιλειῶν προειρηκότα, Χαλδαϊκῆς, Περσικῆς, Μακεδονικῆς, Ῥωμαϊκῆς, καὶ τῶν κατὰ μέρος ὑπὸ τούτων γεγενημένων, τῆς προφητικῆς προσηγορίας ἀποστερεῖν, καὶ τῆς πνευματικῆς χάριτος ἀλλότριον εἶναι λέγειν. Καὶ μὴν ἔδει καὶ λίαν ὑμᾶς ὄντας ἀγνώμονας τὸν Ναβουχοδονόσορ αἰδεσθῆναι τὸν 81.1264 δυσσεβῆ, τὸν θηριώδη, τὸν βάρβαρον, τὸν τῶν θείων ἀμύητον, βοῶντα περὶ τοῦ Δανιήλ, καὶ λέγοντα· "Ὅτι Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιόν ἐστιν ἐν αὐτῷ." Καὶ γὰρ τῷ ὄντι τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἔργον ἦν, καὶ τὸ ἐν ὕπνιον εἰπεῖν, ὃ ἕτερος θεασάμενος ἐπελήσθη, καὶ τούτου δηλῶσαι τὴν ἐρμηνείαν ἀκριβῶς τε καὶ ἀληθῶς. Ὑμᾶς δὲ οὐδὲ τούτο πείθει τὴν κατὰ τοῦ προφήτου καταλύσαι μανίαν, ἀλλὰ διὰ τοῦ προφήτου τῷ τοῦ προφήτου πολεμεῖτε Δεσπότη. Ἄλλ' ὁ μὲν προφήτης οὐδὲν ἐκ τῶν ὑμετέρων βλαβήσεται τεχνασμά των· προφήτην γὰρ αὐτὸν δείκνυσι τὰ θεῖα συγγράμματα, βεβαιοῖ δὲ τὴν πρόγνωσιν καὶ τὸ τῆς προρρήσεως τέλος. Ἀλλὰ γὰρ νῦν ὀρώντες τὰ πράγματα νοοῦμεν ἐκεῖνα τὰ παλαιὰ θεσπίσματα, καὶ ὑπ' αὐτῶν ποδηγούμενοι τῶν πραγμάτων ῥαδίως λαμβάνομεν τὴν τῶν πραγμάτων κατάληψιν· ὑμεῖς δὲ τὴν οἰκείαν παροινίαν καὶ διὰ τούτων δηλοῦτε. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἐν κεφαλαίῳ τῆς ὑμετέρας ἀναιδείας τοὺς ἐλέγχους ἐποιησάμεθα· ἡ δὲ κατὰ μέρος ἐρμηνεία ἐναργέστερον ὑμῶν ἐλέγξει τὴν ἄνοιαν. Φέρε τοί νυν, τὴν τε ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀπολογία, καὶ τὴν Ἰουδαίων κατηγορίαν ἀποχρώντως ποιησάμενοι, τὴν τῆς προφητείας ὑπόθεσιν δήλην πρότερον καταστήσωμεν, εἴθ' οὕτως τῆς κατὰ λέξιν ἐρμηνείας ἀψώμεθα. Μετὰ τὸν Ἰωσῖαν (εὐσεβῆς δὲ οὗτος γεγέννηται βασιλεὺς) ἐβασίλευσε τῆς Ἰουδαίας Ἰωάχαζ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τρεῖς μῆνας ὅλους καὶ ὀλίγας ἡμέρας· διώνυμος δὲ οὗτος ἦν· ἐν μὲν γὰρ ταῖς Βασιλείαις, καὶ τοῖς Παραλειπομένοις, Ἰωάχαζ ὀνομάζεται· ὁ δὲ μακάριος Ἰερεμίας αὐτὸν ὁ προφήτης Σελεῖμ προσαγορεύει. Τοῦτον δορυάλωτον ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς Φαραὼ Νεχαὼ λαβὼν, αἰχμάλωτον εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπήγαγεν· ἐχειροτόνησε δὲ αὐτὸν βασιλέα Ἐλιακεῖμ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰωακεῖμ αὐτὸν προσηγόρευσε. Ἐβασίλευσε δὲ οὗτος ἐν καὶ δέκα ἔτη πρὸς ὀλίγοις μηνσίν. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς τούτου βασιλείας ἐπιστρατεύσας Ναβουχοδονόσορ, ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἔλαβε μὲν οὐκ ὀλίγους δορυαλώτους τῶν ἐπ' εὐγενεῖα λαμπυρομένων· ἔλαβε δὲ καὶ ἔνια τῶν ἱερῶν σκευῶν τῶν ταῖς θεαῖς λειτουργίαις ἀφιερωμένων· δασμὸν δὲ τινα ἐπιθεὶς τῷ Ἰωακεῖμ ἀπῆρεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Εἶτα, τοῦ του τὸν ὀρισθέντα φόρον ἐκτίσαι μὴ βουλομένου, πάλιν ἐπεστράτευσε τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ τὴν πόλιν ἐλών, καὶ τοῦτον ἀνελὼν, καθίστησιν αὐτὸν βασιλέα τὸν ἐξ αὐτοῦ, Ἰωακεῖμ μὲν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὀνομασθέντα, Ἐλιακεῖμ δὲ πάλιν 81.1265 μετονομασθέντα. Καὶ τοῦτον δὲ ὁ μακάριος Ἰερεμίας ὁ προφήτης Ἰεχονίαν ὀνομάζει. "Ζῶ γὰρ, φησὶ, λέγει Κύριος, ἐὰν γενόμενος γένηται Ἰεχονίας, υἱὸς Ἰωακεῖμ βασιλέως Ἰούδα, ἀποσφράγισμα ἐπὶ τῆς χειρός μου τῆς δεξιᾶς, ἐκεῖθεν ἐκπάσσω σε, καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν σου, ὧν σὺ εὐλαβῆ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, εἰς χεῖρας τῶν Χαλδαίων." Καὶ τούτου τοίνυν τρεῖς μῆνας πρὸς ὀλίγαις ἡμέραις τὴν βασιλείαν πρυτανεύσαντος, τότε πάλιν ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, στρατιὰν ἀποστείλας καὶ στρατηγὸν, τοῦτον μὲν αἰχμάλωτον ἀπήγαγεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τῷ δὲ Σεδεκίᾳ θείῳ πρὸς πατρός αὐτοῦ ὄντι τὴν βασιλείαν ἐνεχείρισε· καὶ τούτου δὲ ἓνα πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύσαντος, εἶτα τὸν ἐγ κείμενον οὐ δεδωκότος φόρον, μετὰ πολλῆς μὲν δυνάμεως ἐπιστρατεύει τοῖς Ἱεροσολύμοις τῶν Βαβυλωνίων ὁ βασιλεὺς, ἔπειτα πολιορκήσας, καὶ τῷ λιμῷ κατ' αὐτῶν συμμάχῳ χρησάμενος, καὶ μηχανήματα τοῖς περιβόλοις προσενεγκῶν, ῥήγνυσι μὲν τὸ τεῖχος, ἀναιρεῖ δὲ τοὺς πλείστους, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔξανδραποδίσας ἀπάγει δορυαλώτους, πυρὶ τὴν τε πόλιν καὶ τὸ ἱερὸν παραδούς. Ἄλλ' ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὁ ταῦτα παθεῖν

Ἰουδαίους διὰ τὴν πολλὴν αὐτῶν συγχωρήσας παρανομίαν, οὔτε κολάζων παντελῶς αὐτοὺς τῆς οἰκείας κηδεμονίας ἐγύμνωσεν· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ οἶόν τινας παιδονόμους ἐδεδώκει, τὸν τε Οὐρίαν τὸν Σαμαίου, καὶ Ἰερεμίαν τὸν τοῦ Χελκίου, ἄνδρα ἱερωσύνη καὶ προφητεία λάμποντα· τοῖς δὲ κατὰ τὴν πρώτην αἰχμαλωσίαν δορυαλώτοις ἀπαχθεῖσιν εἰς Βαβυλῶνα, τοὺς περὶ τὸν μακάριον Δανιὴλ συναπέστειλεν, Ἐζεκιήλ, καὶ Ἀνανίαν, καὶ Ἄζαρίαν, καὶ Μισαήλ· ἔχοντες τῆς νομικῆς πολιτείας ἀκριβεῖς διδασκάλους, μὴ πολλὴν ἐκ τῆς τῶν βαρβάρων ἐπιμιξίας δέξωνται λώβην, ἀλλ' ἔχωσιν ἀρχέτυπα τῆς προγονικῆς αὐτοὺς ἀρετῆς καὶ φιλοσοφίας ἀναμιμνήσκοντα. Τοσαύτην ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τῶν ἀμαρτωλῶν ποιεῖται προμήθειαν, ὅτι τοὺς εὐνοϊκῶς αὐτῷ δουλεύοντας, καὶ θεραπεύειν αὐτὸν διαπαντὸς προθυμωμένους, τῆς ἐκείνων ἕνεκεν ὡφελεῖς αἰχμαλώτους συνεχώρησεν ἀπαχθῆναι, καὶ δουλείαν χαλεπὴν ὑπομεῖναι, καὶ πολλοῖς κινδύνοις περιπεσεῖν, καὶ διὰ κυμάτων καὶ κλύδωνος ὀδεῦσαι τὸν βίον. Οὕτω γὰρ καὶ διὰ Ὡσηὲ τοῦ προφήτου φησὶν, ὅτι "Ἀπέκτεινα δι' ὑμᾶς τοὺς προφήτας ἐν ῥήματι στόματός μου." Οὕτω τὴν τῆς οἰκουμένης πραγματευόμενος σωτηρίαν, τοὺς ἀγίους συν ἐχώρησεν ἀποστόλους ἐκεῖνα παθεῖν τὰ ἀνάγραπτα πάθη. Ταύτην τῶν Ἰουδαίων ποιούμενος πρόνοιαν, καὶ τοὺς περὶ τὸν μακάριον Δανιὴλ ὠκονόμησε σὺν αὐτοῖς τὴν Βαβυλῶνα καταλαβεῖν, ὃς ὡς νέος ὢν 81.1268 καὶ τῇ ὥρᾳ λάμπων, σὺν τοῖς φιλοθέοις ἐκείνοις μερακίοις ἐν τοῖς βασιλείοις ἀνατραφεῖς, καὶ παιδὸς θεν τὴν θεῖαν χάριν ἐσχηκῶς ἐπανθοῦσαν, σοφίας παντοδαπῆς καὶ συνέσεως ἔμπλεως γεγωνῶς, πολλὴν μὲν ἐκτήσατο παρὰ τῷ κρατοῦντι τὴν παρρησίαν, τὸν δὲ τῆς εὐσεβείας κηρύξας λόγον, ὡφελείας κἀκείνῳ γεγένηται πρόξενος· οὐκ ἐκείνῳ δὲ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις· ἃ γὰρ ἔμαθεν ἐκεῖνος διὰ τῆς τούτου διδασκαλίας, εἰς τοὺς ὑπηκόους παρέπεμψε, νόμον τεθεικῶς τὸν διαρρήδην παρεγγυῶντα ἅπαντας τοὺς ἀρχομένους τὸν ὑπὸ τούτου πρεσβευόμενον προσκυνεῖν Θεόν. Ὅτε μὲν οὖν εἰς τὴν Βαβυλῶνα ὁ θεσπέσιος οὗτος ἀπήχθη προφήτης, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ ὅσων ἀγαθῶν γεγένηται πρόξενος, οὐ τοῖς ὁμοφύλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Βαρβάροις, συντόμως εἰρήκαμεν· τῆς δὲ προφητείας τὴν δύναμιν ἐκ τῆς κατὰ μέρος ἐρμηνείας ἀκριβέστερον θησόμεθα. Τὴν θεῖαν τοίνυν χάριν καλέσαντες συνεργὸν σαφηνείας ἀρξώμεθα.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄. α΄. "Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Ἰωακεὶμ, βασιλέως Ἰούδα, ἦλθε Ναβουχοδοноσορ, βασιλεὺς Βαβυλῶνος, εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν." Ἀναγκαίως πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων, καὶ τοῦ τῆς καθ' ἑαυτὴν βασιλείας ἐμνημόνευσε, καὶ τὸν χρόνον ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ἵνα ἔχωμεν εἰδέναί σαφῶς τὸν τῆς πρώτης αἰχμαλωσίας καιρὸν. Ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰωακεὶμ, τοῦ καὶ Ἐλιακεὶμ, ὃς ἐβασίλευσε μετὰ τὸν Ἰωάχαζ, πατὴρ δὲ ἐγένετο τοῦ Ἰωάχαζ, ὃς καὶ Ἰωακεὶμ καὶ Ἰεχονίας ὠνομάζετο, ἡ πρώτη ἄλωσις τῶν Ἱεροσολύμων ἐγένετο. Καὶ αὐτὸ δὲ τοῦ το, τῶν τότε βασιλέων μεμνήσθαι, καὶ τῶν χρόνων, τὸν προφητικὸν ὑποδείκνυσι χαρακτῆρα. Οὕτω γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους προφήτας ἔστι ποιῶντας εὐρεῖν. "Ὅρασις γὰρ, φησὶν, ἦν εἶδεν Ἡσαΐας, υἱὸς Ἀμῶς, ἐν ἡμέραις Ὡζίου, καὶ Ἰωάθαμ, καὶ Ἀχαζ, καὶ Ἐζεκιου, οἱ ἐβασίλευσαν τῆς Ἰουδαίας." Καί· "Ἐγενήθη λόγος Κυρίου πρὸς Ἰερεμίαν ἐν ἡμέραις Ἰωσίου, υἱοῦ Ἀμῶς, βασιλέως Ἰούδα, ἔτους τρισκαίδεκάτου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ." Καὶ ἔξε 81.1269 κηλ δὲ, καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν ἕκαστος, ὡς τὰ πολλὰ τούτῳ τῷ προοιμίῳ τῆς προφητείας κέχρηται. Ἀπόχρη τοιγαροῦν καὶ τοῦτο τὴν Ἰουδαίων ἐλέγξαι παρανομίαν, καὶ διδάξαι προφήτην τὸν τῷ ὄντι προφήτην. β΄. "Καὶ ἔδωκε Κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν Ἰωακεὶμ, βασιλέα Ἰούδα, καὶ

ἀπὸ μέρους τῶν σκευῶν οἴκου τοῦ Θεοῦ." Καὶ τοῦτο δὲ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ δείκνυσι χάριν. Οὔτε γὰρ πάντων ἐστὶ τὰς θείας οἰκονομίας εἰδέναι· οὗτος δὲ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἠξιωμένος, καὶ ἔγνω σαφῶς, καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκει, ὅτι τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων συγχωρήσαντος, διὰ τε τὴν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ βασιλέως παρανομίαν, καὶ τὴν πολλὴν ἀσέβειαν, καὶ ἡ πόλις ἐάλω, καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν ἔνια ὑπὸ τὴν τῶν πολεμίων ἐξουσίαν ἐγένετο. Καὶ λίαν δὲ ἀναγκαίως τέθεικε τό· "Ἐδωκε Κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν Ἰωακείμ, βασιλέα Ἰούδα," ἵνα μὴ τις ὑπολάβῃ οἰκεία δύναμις τὸν Ναβουχο δονόσορ χρησάμενον τῆς τῷ Θεῷ ἀνακειμένης περιγενέσθαι πόλεως· μάθωσιν ἅπαντες καὶ ἀκριβῶς, ὅτι τοῦ Θεοῦ προδεδωκότος, καὶ τὴν πάλαι φρουροῦσαν τὴν πόλιν ἀποστήσαντος χάριν, ὑπὸ τοὺς πολεμίους ἐγένετο. Τοῦτο καὶ διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου σαφὲς ποιῶν αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς οὕτω φησί· "Μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν;" Διδάσκει δὲ διὰ τούτων, ὡς αὐτὸς τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφέρει τὰς τιμωρίας, κέχρηται δὲ ὄργανοις τοῖς εἰς τοῦτο ἐπιτηδεύουσιν. "Καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ, φησὶν, εἰς γῆν Σενναὰρ, εἰς οἶκον Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ σκεύη εἰσήνεγκεν εἰς οἶκον τοῦ θησαυροῦ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ." Καὶ ἴσως ἂν τις εἴποι· Τί δήποτε τῶν ἀνθρώπων ἡμαρτηκότων, τὰ ἅγια σκεύη, τὰ τῷ Θεῷ ἀνακείμενα, παρεδόθη δυσσεβέσιν ἀνθρώποις; Φασὶ δὲ ταῦτα οἱ τῶν θείων οἰκονομιῶν τὸν σκοπὸν ἀγνοοῦντες. "Ψυχικὸς γὰρ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστίν· ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει πάντα," κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· καὶ πέπεισται μὲν ὅτι μάτην οὐδὲν ὑπὸ τῆς θείας προμηθείας οἰκονομεῖται, φωτιζόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, καὶ τὰς αἰτίας μανθάνει· ὡς ἀμέλει καὶ τὸ νῦν ζητούμενον ἔστι καταμαθεῖν τὸν πνευματικῶς νοεῖν προαιρούμενον. Πολλὴ γὰρ ἐντεῦθεν οὐχὶ Ἰουδαίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς βαρβάρους ὠφέλεια γεγένηται. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐδιδάχθησαν Ἰουδαῖοι τὸ τῆς θείας φύσεως ἀνευδεῖς· οὐ γὰρ ὡς δεόμενος τῶν ὅλων Θεὸς τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων προσφερόμενα δέχεται, ἀλλ' ἐκείνους εὐγνωμοσύνην διδάσκων, καὶ διδοὺς θεράπείαν τε καὶ ἀντιδόσεως ἀφορμὴν. Πῶς γὰρ ἂν ἐτέρως ἠδυνήθημεν, ὑπὲρ ὧν εὐεργετήθημεν, ὡς δυνατὸν ἀμείψασθαι τὸν εὐεργέτην Θεὸν, εἰ μὴ τὰ 81.1272 βραχέα ταῦτα καὶ εὐτελῆ παρὰ τῶν προσφερόντων ἐδέχετο; Πείσαι τοίνυν βουλόμενος Ἰουδαίους, ὡς οὐ τὴν οἰκείαν χρεῖαν ἀναπληρῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκεῖνων ἀσθένειαν συγκατιῶν, τὰς παρ' αὐτῶν προσφερομένας θυσίας ἐδέχετο, εἰκότως ἀποστραφεὶς αὐτοὺς καὶ αἰχμαλωσίᾳ παραδοὺς, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν προσενηχθέντα σκεύη, δι' ὧν αὐτὸν θεραπεύειν ἐνόμιζον, σὺν αὐτοῖς αἰχμάλωτα δέδωκεν. Ὁ γὰρ τοὺς λογικοὺς παραδοὺς τιμωρία, τί δήποτε τῶν ἀψύχων ἐφείδετο; Διδάσκει δὲ αὐτοὺς καὶ δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὅτι Βαβυλωνίων, τῶν βαρβάρων, τῶν δυσσεβῶν, κατ' οὐδὲν διαφέρουσιν· ἀσεβοῦσι γὰρ ὡς ἐκεῖνοι, μᾶλλον δὲ πλέον ἢ περ ἐκεῖνοι. Οἱ μὲν γὰρ οὔτε νόμον δεξάμενοι, οὔτε προφητῶν ποδὸν ἠγῶν ἀπολαύσαντες, ἀγνοία κατεῖχοντο· οἱ δὲ ὑπὸ μυρίων παλαιῶν τε καὶ νέων φωτιζόμενοι προφητῶν, καὶ μυρίων ὄσων θαυμάτων αὐτόπται γενόμενοι, κατεφρόνουν μὲν τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ, τὰ δὲ ἄψυχα εἴδωλα θεραπεύοντες διετέλουν. Παρέδωκε τοίνυν τοῖς βαρβάρους τὰ σκεύη, μονονουχὶ λέγων δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὅτι Κατ' οὐδὲν τῶν βαρβάρων διαφέρετε· ὁμοίως γὰρ αὐτὰ καὶ ὑμεῖς ταῖς παρανομίαις μολύνετε, καὶ ἴσον ἐστὶν ὑμᾶς τε ταῦτα ἔχειν, καὶ Βαβυλωνίους· ἀσέβεια γὰρ καὶ ὑμῶν κάκεινων κρατεῖ. Τοὺς μὲν οὖν Ἰουδαίους ἱκανὸν ἦν τοῦτο καὶ ἐλέγξαι, καὶ παιδεῦσαι, καὶ ὠφέλειαν αὐτοῖς οὐ μικρὰν πραγματεύσασθαι· οἱ δὲ Βαβυλώνιοι, ἠνίκα μὲν ἐτίμησαν, ὡς ἐνόμισαν, τὰ σκεύη, ἀνθρωπεύσας μὲν αὐτὰ χρήσεως ἔξω πεποιηκότες, τοῖς ὑπ' αὐτῶν δὲ προσκυνουμένοις ἀνατεθεικότες θεοῖς, τῶν λυπηρῶν οὐδαμῶς ἐπειράσθησαν. Ἐπειδὴ δὲ Βαλτάζαρ ὁ βασιλεὺς χρῆσασθαι τούτοις ἐτόλμησεν ἐστιώμενος, ἐκολάσθη μὲν παραυτίκα καὶ

τὴν ἀξίαν ἔτισε δίκην, ἐδίδαξε δὲ ἅπαντας διὰ τῆς τιμωρίας, πόση τοῦ Θεοῦ ἡ δύναμις τῶν σκευῶν ἐκείνων, καὶ ὅτι οὐκ ἄκων ἀπεστερήθη τῶν ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἐκὼν αὐτὰ προῦ δωκε διὰ τὴν πολλὴν τοῦ λαοῦ παρανομίαν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ πάσαι πεποίηκεν. Ἐπειδὴ γὰρ Ὡφνὶ καὶ Φινεές, οἱ Ἡλὶ τοῦ ἱερέως παῖδες παράνομοι καὶ βδελυροὶ, ταύτην λαβόντες εἰς ἐπικουρίαν τῶν ὁμοφύλων ἐξῆλθον, ἐλέγχει μὲν αὐτῶν τὴν ἀσεβείαν ὁ Θεὸς, οὐδεμιᾶς ἀξιώσας προνοίας, ἀξία δὲ σφαγῆ παραδοῦς, τὴν δὲ κιβωτὸν τοῖς ἄλλοφύλοις· πάλιν τὸν Ἰσραὴλ παιδεύων, καὶ διδάσκων, ὡς οὐκ αὐτῷ χρεία τῆς κιβωτοῦ, ἀλλ' αὐτῶν ἕνεκεν αὐτὴν κατεσκεύασε, περιττὴ δὲ αὐτοῖς ἢ ταύτης χρεία, ἀδεῶς τὸν θεῖον νόμον παραβαίνουσι, καὶ ἀσεβεῖα συζῆν προαιρουμένοις. Ἴνα δὲ μὴ μέγα φρονήσαντες οἱ ἄλλοφυλοι, ὡς αὐτοὶ περιγεγόμενοι τοῦ Θεοῦ (ἐνόμιζον γὰρ τὴν κιβωτὸν αὐτὸν εἶναι τὸν τῶν Ἰουδαίων Θεὸν, τεκμηριῶ χρώμενοι τῇ τῶν οἰκείων εἰδώλων κατασκευῇ), καὶ ἵνα μὴ πολλὴν ἐν 81.1273 τεῦθεν ἐπισπάσωνται βλάβην, ὡς αἰχμάλωτον λαβόντες τὸν τῶν Ἰουδαίων Θεὸν, καὶ οἶόν τι ἀριστεῖον τοῖς οἰκείοις ἀνατεθεικότες θεοῖς· παρασκευάζει μὲν τὸν Δαγῶν, τὸ ὑπ' αὐτῶν προσκυνούμενον εἶδωλον, πεσεῖν τε καὶ πρὸ τῆς κιβωτοῦ συντριβῆναι, καὶ τὸ τῆς προσκυνήσεως ὑποδείξει σχῆμα, καὶ ὁμολογήσαι διὰ τῶν πραγμάτων τὴν ἤτταν, καὶ τὴν τοῦ ἔνοι κούντος δαίμονος ὑποδείξει δουλείαν· καὶ τοῦτο οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δις καὶ πολλάκις. Ἐπιφέρει δὲ καὶ αὐτοῖς διαφόρους πληγὰς, ἕως οὗ τὴν κιβωτὸν ἀπ' ἔδοσαν, καὶ ἀναθέματα δηλοῦντα τὴν τιμωρίαν ἀνέθεσαν. Διπλῆ τοίνυν καὶ τηνικαῦτα, καὶ ἐπὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἡ ὠφέλεια γεγένηται· οὐ γὰρ μόνον Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς βαρβάρους ὠφέλησεν ἢ πρὸς βραχὺ παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένη συγχώρησις. γ', δ'. "Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἀσφανεὺς τῷ ἀρχιευνούχῳ αὐτοῦ, εἰσαγαγεῖν ἀπὸ τῶν υἰῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἰῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ ἀπὸ τῶν φορθομμίνων νεανίσκους, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς μῶμος, καλοὺς τῇ ὄψει, καὶ συνιέντας ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ γινώσκοντας γνῶσιν καὶ σοφίαν, καὶ διανοομένους φρόνησιν, ἐν οἷς ἔστιν ἰσχὺς ἐν αὐτοῖς, τοῦ ἐστά ναι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ διδάξαι αὐτοὺς γράμματα καὶ γλώσσας Χαλδαίων." Ὁ μὲν οὖν ὅλων Θεὸς ἐξελέξατο τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ἀσθενῆ, καὶ τὰ ἐξουθενημένα, ἵνα διὰ τούτων καταισχύνῃ τοὺς σοφοὺς καὶ δυνατοὺς· ἄνθρωποι δὲ σωμάτων ὥραν, καὶ μέγεθος, καὶ ῥώμην ἐπιζητοῦσι, καὶ σοφίαν, οὐ τὴν τὰ θεῖα γινώσκουσαν, ἀλλὰ τὴν εὐγλωττίαν κεκομψευμένην. Ἔστι τοίνυν καὶ ἐν τεῦθεν μαθεῖν, ὅποσον τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων τὸ μέσον. Δηλοῖ δὲ τοῦ βασιλέως τὴν ἀλαζονείαν, τὸ μὴ μόνον τοὺς ἄλλους αἰχμαλώτους ὑπηρέτας ἐθέλησαι λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους ὑπάρχοντας. Πληροῦται δὲ ὅμως ἐνταῦθα ἡ Ἡσαΐου πρόβησις, ἣν Ἐζεκία βασιλεὶ προεῖπεν. "Ἄκουσον, φησὶ, τὸν λόγον Κυρίου Σαβαώθ, ὃν ἐλάλησε πρὸς με· Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, καὶ λήψονται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ ὅσα συνήγαγον οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς Βαβυλῶνα ἥξει, καὶ οὐδὲν οὐ μὴ καταλίπωσιν, εἶπεν ὁ Θεός· ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου ὧν γεννήσεις λήψονται, καὶ ποιήσουσι σπάδοντας ἐν τῷ οἴκῳ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων." Ταύτης ἡμᾶς τῆς προφητείας ἀναμιμνήσκων ὁ μακάριος Δανιήλ, φησὶ προστάζει τὸν βασιλέα εἰσαγαγεῖν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἰῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ ἀπὸ τῶν φορθομμίνων. Φορθομμὶν δὲ τὰς παρθένους ἐκάλεσε τῇ Ἑβραίων φωνῇ· ὁ δὲ Σύμμαχος τὸ πρόθμιν ἐπιλέκτους ἠρμήνευσε. 81.1276 ε', ζ'. "Καὶ ἔταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου τοῦ πότου τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐκ θρέψαι αὐτοὺς ἔτη τρία, καὶ μετὰ ταῦτα στήναι αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν υἰῶν Ἰούδα, Δανιήλ, καὶ Ἀνανίας, καὶ Ἀζαρίας, καὶ Μισαήλ." Ἐνταῦθα μὲν οὖν τὴν τοῦ βασιλέως ἡμᾶς διδάσκει φιλοτιμίαν, ὅτι οὐχ ὡς δορυαλώτοις εὐτελεῖ τινα καὶ

δουλοπρεπή παρείχε τροφήν, ἀλλὰ τῆς βασιλικῆς αὐτοῦς τραπέζης ἀπολαύειν ἐκέλευσε. Μετὰ βραχεὰ δὲ τὴν σφῶν αὐτῶν ἐγκράτειαν καὶ φιλοσοφίαν διδάσκει, οὐ φιλο τιμῖα χρώμενος, ἀλλ' ὠφελείας διδασκαλίαν τοῖς ὠφελεῖσθαι προαιρουμένοις προτεθεικῶς. Ἔστι δὲ αὐτοῦ ἰδεῖν καὶ τὸ μέτριον τοῦ φρονήματος· εἰρηκῶς γὰρ ἄνω, ὅτι ἀπὸ τοῦ τῆς βασιλείας σπέρματος προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐκλεγεῖναι νεανίας, κάλλει λάμποντας, καὶ μεγέθει διαπρέποντας, καὶ τεθεικῶς ἐνταῦθα τὰ τῶν προσώπων ὀνόματα, τῆς Ἰουδα φυλῆς ἀπλῶς ἐμνημόνευσε, καὶ τὴν τῆς βασιλείας συγγένειαν ἔκρυψε. ζ'. "Καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιευνοῦχος ὀνόματα· τῷ Δανιήλ Βαλτάσαρ, καὶ τῷ Ἀνανία Σιδράχ, καὶ τῷ Μισαήλ Μισάχ, καὶ τῷ Ἀζαρία Ἀβδοναγώ." Καί τοῦτο δὲ παρά τισι δεσποτείας νενόμισται δίκαιον· ὠνούμενοι γὰρ οἰκέτας τὰς προσηγορίας ἀμείβουσιν, ἵνα καὶ τῇ τῆς προσηγορίας ἐναλλαγῇ τὴν δουλείαν γνωρίζωσι. Καὶ τοῦτο καὶ ἐνταῦθα ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐποίησε, καὶ τὰς Ἑβραϊκὰς ἀφελῶν προσηγορίας, Χαλδαϊκὰς ἐπιτέθεικεν, ἐπειδὴ καὶ τὴν Χαλδαίων γλῶσσαν μαθεῖν τοὺς νεανίας ὁ βασιλεὺς παρενηγ γύησε. η'. "Καὶ ἔθετο Δανιήλ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, τοῦ μὴ ἀλισγηθῆναι ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ πότου αὐτοῦ, καὶ ἠξίωσε τὸν ἀρχιευνοῦχον, ὅπως μὴ ἀλισγηθῇ." Οἱ γὰρ φιλό θεοὶ οὐκ ἐν τόπῳ ζητοῦσι τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, ἀλλ' ἔνθα ἂν ἀφίκωνται τὴν αὐτὴν αὐτῷ θεραπείαν προσ φέρουσι, καὶ ἐν κακοπραγίαις ὄντες ὡσαύτως τὸν οἰκεῖον προσκυνοῦσι Δημιουργόν. Ἐνταῦθα δὲ πολὺν ἔστιν εὐρεῖν θαύματος ὑπερβολὴν· παῖδες γὰρ παρὰ Ἰουδαίοις τεθραμμένοι, καὶ τὴν τοπικὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν μεμαθηκότες, εἶτα τὴν ξένην οἰκοῦντες, καὶ δουλεύειν ἠναγκασμένοι νέαν ἄγοντες κομιδὴν τὴν ἡλικίαν, ὑπὸ νόμοις ἑτέροις ἀναγκαζόμενοι ζῆν, τὴν πατρῶαν εὐσέβειαν φυλάττειν σπουδάζουσι· καὶ ἐπειδὴ τοὺς Βαβυλωνίους ἐώρων ταῖς μὲν τῶν εἰδώλων ἐπικλήσεις τὰ ὄψα μολύναντας, σπονδαῖς δὲ τὸν οἶκον μαιίνοντας, τῆς ὀρωμένης καταφρονήσαντες σωτηρίας, καὶ τῆς βασιλικῆς πανδαισίας τὴν ἡδονὴν πατήσαντες, τὸν ἀρχιευνοῦχον ἱκετεύουσι παραχρῆμα ρῆσαι σφίσι αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν σιτίων παραιτουμένοις μεταλαβεῖν. 81.1277 θ'. "Καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸν Δανιήλ εἰς ἔλεον καὶ οἰκτιρμὸν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιευνοῦχου." Ἀκολουθεῖ γὰρ ταῖς γνώμαις ἡ θεία κηδεμονία, καὶ ἅμα τὰ θεῖα προείλοντο, καὶ τῆς θείας ἐπικουρίας ἀπήλασαν. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ γεγενημένον ἔστιν εὐρεῖν· Ἦν γὰρ, φησὶ, Κύριος μετὰ Ἰωσήφ, καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυχάνων, καὶ κατέχευεν αὐτῷ ἔλεον, καὶ χάριν ἐναντίον τοῦ δεσμοφύλακος." Διδασκόμεθα τοίνυν κἀντεῦθεν, ὡς οὐδένα τῶν εἰς αὐτὸν πεπιστευκότων ἀτημέλητόν πῶς ποτε καταλέλοιπεν ὁ Θεός. Διὸ καὶ ἕτερος προφήτης βοᾷ· "Ἐρωτήσατε γενεὰς τὰς γενομένας προτέρας ὑμῶν, τίς ἐνεπίστευσε Κυρίῳ, καὶ κατησχύνθη;" ι'. "Καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιευνοῦχος τῷ Δανιήλ· Φοβοῦμαι ἐγὼ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, τὸν ἐκτάξαντα τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν ὑμῶν, μή ποτε ἴδῃ τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ παρὰ τὰ παιδάρια τὰ συνήλικα ὑμῶν, καὶ καταδικάσῃτε τὴν κεφαλὴν μου τῷ βασιλεῖ." Οὐκ ἄλογον τοῦ ἀρχιευνοῦχου τὸ δέος· ἄνθρωπος γὰρ ἦν πνευματικῆς χάριτος οὐ γεγευμένος, ἀνθρωπίνως δὲ σκοπῶν τὰ ἀνθρώπεια, καὶ ἠγούμενος ἐκ μόνης δύνασθαι τῆς τῶν ἐδεσμάτων πολυτελείας τρέφεσθαι τε καὶ ἀνθεῖν τὰ σώματα, δέδοικε μὴ τῶν μὲν πολυτελῶς τρεφομένων, τούτων δὲ ἀσκητικῶς βιοτευόντων, διαφορά τις ἐν τοῖς προσώποις φανῆ, καὶ τιμωρίαν ἐσχάτην ὑπομείνῃ παρὰ τοῦ τάναντία προστεταχότος βασιλέως. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτον εἶδε δειμαίνοντα ὁ μακάριος Δανιήλ, μεταφέρει πρὸς τὸν Ἀμελάσαρ τὴν παράκλησιν, ὃν κατέστησεν ὁ ἀρχιευνοῦχος κηδεμόνα αὐτοῦ τε καὶ Ἀνανία, καὶ Ἀζαρία, καὶ Μισαήλ, καὶ φησὶ· ιβ', ιγ'. "Πείρασον δὴ τοὺς παῖδάς σου ἡμέρας δέκα, καὶ δότωσαν ἡμῖν ἀπὸ τῶν σπερμάτων, καὶ φαγώμεθα, καὶ ὕδωρ πιώμεθα. Καὶ ὀφθήτωσαν ἐν ὠπιόν σου αἱ ἰδέαι ἡμῶν, καὶ αἱ ἰδέαι τῶν παιδαρίων τῶν ἐσθιόντων τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως· καὶ καθὼς ἐὰν ἴδῃς, ποιήσον μετὰ τῶν παίδων σου." Οὐ

δὲν τῆς εἰς Θεὸν πίστεως ἰσχυρότερον, καὶ δὴ τοῦτο πολλαχόθεν καὶ ἄλλοθεν ἔστι μαθεῖν, οὐχ ἤκιστα δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῦ θεσπεσίου Δανιὴλ ῥημάτων. Τὸ γὰρ πιστεῦσαι τε καὶ θαρρῆσαι, ὡς τῆς θείας ῥοπῆς ἀπολαύσεται, καὶ μὴ ἐσθίων τῶν ἐσθίωντων καὶ τρυφώντων, καὶ τῆς βασιλικῆς ἀπολαύοντων χλιδῆς, εὐπρεπέστερός τε καὶ περικαλλέστερος φανήσεται καὶ μείζων, ποῖαν εὐσεβείας ὑπερβολὴν καταλείπει; Καλῶς δὲ καὶ τῷ πιθανῷ τὴν ἱκετείαν ἐκέρασε· "Πείρασον γὰρ, φησὶ, τοὺς παῖδάς σου ἡμέρας δέκα, 81.1280 καὶ δότωσαν ἡμῖν ἀπὸ τῶν σπερμάτων, καὶ φαγῶ μεθα, καὶ ὕδωρ πλώμεθα" καὶ γενοῦ σὺ τῶν προσ ὧπων κριτῆς· κἂν εὗρης βλάβην τινὰ γινομένην τοῖς σώμασιν ἐκ τῆς τοιαύτης τροφῆς, τὸ μὲν δοκοῦν σοι κελεύσεις, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἀντιλέξομεν. Τοσαύτην εἶχε παιδόθεν ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ, καὶ τῶν θείων νόμων φροντίδα, καὶ πίστιν περὶ τὸν νομοθέτην· καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, ὁ δὲ τὴν ἱκετείαν ἐδέχετο. ἰδ', ἰε'. "Καὶ εἰσήκουσε γὰρ αὐτῶν, φησὶν, εἰς τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐπείρασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα. Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν δέκα ἡμερῶν ἐωράθησαν αἱ ἰδέαι αὐτῶν ἀγαθαί, καὶ αὐτοὶ ἰσχυροὶ ταῖς σαρξίν ὑπὲρ τὰ παιδάρια τὰ ἐσθίοντα τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως." Ἔτυχε γὰρ ὧν ἠθέλησεν ὁ θεῖος οὗτος προφήτης, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ὑπέδειξεν ἀληθεῖς τῷ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐγκεχειρισμένῳ· τῆς γὰρ θείας χάριτος ἀπολαύσαντες ὠφθησαν ἀμείνους πολλῶ τῶν τῆς βασιλικῆς ἀπολαύοντων τραπέζης. ἰς'. "Καὶ ἐγένετο Ἀμελάσαρ ἀναιρούμενος τὸ δεῖπνον αὐτῶν, καὶ τὸν οἶνον τοῦ πόματος αὐτῶν, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς σπέρματα." Καὶ διπλοῦν ἔκαρ πώσατο κέρδος· πρῶτον μὲν γὰρ μεμάθηκεν, ὡς δυνατὸν καὶ νηστεία χρώμενον σωματικὴν ῥώμην καὶ εὐπρέπειαν κτήσασθαι· ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐκεῖ νοῖς χορηγουμένην αὐτὸς λαμβάνων τροφήν, προ θυμότερον αὐτοῖς ἐχορήγει τὰ ποθούμενα σπέρματα· εἶτα, ἐπειδὴ περὶ ἑαυτοῦ μόνου διηγήσατο, ἀναγ καίως καὶ τοὺς κοινωνοὺς τῆς εὐσεβείας εἰς μέσον καλεῖ, καὶ φησὶ· ἰζ'. "Καὶ τοῖς παιδαρίοις τοῖς τέσσαρσιν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἐν πάσῃ γραμμῆ ματικῇ σοφίᾳ." Οὐ γὰρ ἡ Χαλδαίων, φησὶ, παιδεῖα συνετοῦς αὐτοὺς ἀπέφηνε, καὶ σοφίας ἀπάσης ἐνέπλησεν, ἀλλ' ἐκ θείας χάριτος καὶ συνέσεως καὶ σοφίας καὶ πάσης ἐπιστήμης ἀξιοθύντες, κρείττους ἀπάντων ἐδείχθησαν. "Καὶ Δανιὴλ, φησὶ, συνῆκεν ἐν πάσῃ ὀράσει, καὶ ἐνυπνίοις." Παιδόθεν γὰρ θείας ἀποκαλύψεις ἔώρα, οὐκ ὄναρ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὕπαρ· καὶ ἐρμηνεύειν δὲ ἠδύνατο τὰ τοῖς ἄλλοις ἀποκαλυπτόμενα· τὸ γὰρ συνῆκε τοῦτο παραδηλοῖ. Διδασκόμεθα δὲ κἀντεῦθεν, ὡς οὐκ οἶδεν ἡλικίας διαφορὰν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, ἀλλ' εὐσέβειαν μόνον καὶ φιλοθεΐαν ζητεῖ· κἂν εὗρη ταύτην ἐν νέῳ, πολὺ τῶν τοῦτον προτίθησι πρεσβυτέρων. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ ἔστιν αὐτὸν εὐρεῖν πεποιηκότα, καὶ ἐπὶ Σαμουὴλ τοῦ προφήτου· παιδίῳ γὰρ ὄντι κομιδῇ νέῳ, καὶ ἐπεφάνη, καὶ τὰς κατὰ τοῦ πρεσβύτου τιμωρίας προαγορεύειν ἐκέλευσεν, εἰς κατ' ἡγορίαν μὲν τοῦ γεγηρακότος, ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἐπ' ἀνθούσης τῷ μεираκίῳ χάριτος. 81.1281 ιη'-κ'. "Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν, ὧν εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς, εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιευνουῆχος ἐνώπιον Ναβουχοδονόσορ. Καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ οὐχ ἠύρεθησαν ἐκ πάντων αὐτῶν ὅμοιοι Δανιὴλ, Ἀνανία, Ἀζαρία καὶ Μισαήλ· καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐν παντὶ ῥήματι σοφίας καὶ ἐπιστήμης, ὑπὲρ ὧν ἐζήτησε παρ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, ἠῦρεν αὐ τοὺς δεκαπλασίονας ὑπὲρ πάντας τοὺς ἐπαιδοὺς καὶ μάγους, τοὺς ὄντας ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ." Ἄλλ' ὁ μὲν Ἀμελάσαρ ἤδει τὴν τῶν ἐδεσμάτων διαφορὰν, καὶ ἔμαθε πάντως τῆς θείας χάριτος τὴν ἰσχύν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἴσως ἐγνώκει τούτων οὐδέν. Πῶς γὰρ ἔμαθε, τῆς μὲν τροφῆς ὁμοίως παρ' αὐ τοῦ χορηγουμένης, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀμελάσαρ ἀναλίσκο μὲνης; Ἄλλ' ὅμως οὐ σμικρὰν καὶ οὗτος ὠφέλειαν ἐδέξατο, πάντων αὐτοὺς τῶν ἐξ ἐτέρων ἔθνων ἐκλεγέντων ἀμείνους εὐρών, κάλλει τε καὶ μεγέθει σώματος, σοφίᾳ τε καὶ συνέσει ψυχῆς, ῥυθμῶ τε λόγων καὶ πάσῃ λογικῇ ἐπιστήμῃ. Τὰς δὲ συγκρίσεις οὐχ ἀπλῶς ἐποίησατο, ἀλλ'

ἔρωτήσεις τινὰς προσ ἀγαγῶν, τὴν πείραν ἔλαβε τῆς ἀληθείας διδάσκαλον, καὶ ἠῦρεν αὐτοὺς οὐχ ἀπλῶς ὑπερκειμένους, ἀλλὰ δέκα μοίραις ἀμείνους ὑπάρχοντας· καὶ τέως μεμάθηκεν, ὅτι τῶν ἄλλων πάντων ἔθνῶν Ἰουδαῖοι σοφώτεροι. Ταῦτα εἰρηκῶς ἐπήγαγε κά'. "Καὶ ἐγένετο Δανιὴλ ἕως ἔτους ἐνὸς Κύρου τοῦ βασιλέως." Οὐχ ἀπλῶς δὲ τοῦτο προστέθεικεν, ἀλλὰ τῆς προφητείας ἀπάσης τὸν χρόνον δηλον ποιῆσαι θελήσας. Τούτου χάριν καὶ τὴν ἀρχὴν ἡμᾶς τῆς προφητείας ἐδίδαξε, καὶ τὸ τέλος προστέθεικεν, ἵνα τῶν μεταξὺ βασιλέων ἀριθμοῦντες τὰ ἔτη, μάθωμεν ἅπαντα τῆς προφητείας τὸν χρόνον. Πρὸς δὲ τοῦ τοις ἡμᾶς διδάσκει, ὅτι καὶ τὸν ποιησάμενον τῆς αἰχμαλωσίας τὴν ἄφεισιν ἐθεάσατο Κύρον, καὶ τῷ παρόντι βίῳ παραψυχῆς ἀπήλαυσε τὴν τῶν ὁμοφύλων ἐλευθερίαν ἰδῶν· ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἐπανελθεῖν ὁ Κύρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν τοὺς βουλομένους Ἰουδαίους προσέταξε, καὶ τὸν θεῖον ἀνήγειρε νεῶν, παρ' αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Δανιὴλ τὴν Ἰσαΐου τοῦ προφήτου πρόρρησιν διδαχθεῖς· ἐκεῖνος γὰρ διαβρήδην ἐβόα· "Λέγων Ἰερουσαλήμ, Οἰκοδομηθήσῃ· καὶ ταῖς πόλεσι τῆς Ἰουδαίας, Κατοικισθήσεσθε· ὁ λέγων Κύρω φρονεῖν, καὶ πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσῃν." –"Τάδε λέγει Κύριος τῷ χριστῷ μου Κύρω, οὗ ἐκράτησα τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ὑπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη, καὶ πόλεις οὐ συγκλεισθήσονται· ἐγὼ γὰρ προπορεύσομαι πρὸ προσώπου σου, καὶ ὄρη ὀμαλιῶ· πύλας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροὺς συν 81.1284 θλάσω, θησαυροὺς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους ἀοράτους ἀνοίξω σοι." Ταῦτα μαθὼν ὁ Κύρος τοῖς βουλομένοις τῶν Ἰουδαίων τὴν εἰς τὴν ἐνεγκοῦσαν ἐπ' ἀνοδὸν ἐχαρίσατο· καὶ ἡ βίβλος δὲ τῶν Παραλειπομένων τὸν χρόνον ἡμᾶς διδάσκει. "Ἐτους γὰρ, φησὶ, πρώτου Κύρου, τοῦ βασιλέως Περσῶν, μετὰ τὸ πληρωθῆναι ῥῆμα Κυρίου διὰ στόματος Ἰερεμίου, ἐξήγειρε Κύριος τὸ πνεῦμα Κύρου, τοῦ βασιλέως Περσῶν, καὶ παρήγγειλε Κύρος κηρύξαι ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐν λόγοις Γραφῆς, λέγων· Τάδε λέγει Κύρος ὁ βασιλεὺς Περσῶν· Πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς ἔδωκέ μοι Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἐνετείλατό μοι οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον ἐν Ἰερουσαλήμ, τῇ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ· τίς ἐν ὑμῖν ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ; Κύριος ὁ Θεὸς ἔσται μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναβήτω." Τούτου χάριν καὶ ὁ μακάριος Δανιὴλ τὸν τῆς προφητείας διδάσκων χρόνον, ἐν τέθεικε τοῖς Ἰουδαίων συγγράμμασι τό· "Ἐγένετο Δανιὴλ ἕως ἔτους ἐνὸς Κύρου τοῦ βασιλέως." Ἡμεῖς δὲ ἐνταῦθα τὸν ἀκροατὴν διαναπαύσαντες, τὸν ἀγαθὸν Δεσπότην ὑμνήσωμεν, τὸν πατάσσοντα καὶ ἰώμενον, μαστιγοῦντα καὶ ἰατρεύοντα, τιμωρίᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ χρώμενον· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄. α'. "Ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ ἐνυπνιάσθη ἐνύπνιον, καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἀπεγένετο ἀπ' αὐτοῦ." Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὡς εὐθύς καὶ παραχρῆμα τῆς βασιλείας ἀρξάμενος ἐπεστράτευσε τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, καὶ τὸν μὲν ἐκέλευσε φέρειν δασμὸν, τοὺς δὲ λαβῶν αἰχμαλώτους εἰς τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀπήγαγε χώραν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἰερεμίας ὁ προφήτης τοῖς χρόνοις, οὕτως λέγων· "Ὁ λόγος ὁ γινόμενος ἐπὶ Ἰερεμίαν τὸν προφήτην, ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν Ἰούδα, ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ Ἰωακείμ υἱοῦ Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα, οὗτος ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ Ναβουχοδονόσορ, βασιλεῖ Βαβυλῶνος." Εὐρίσκομεν τοίνυν 81.1285 ἐνταῦθα, ὡς τοῦ τρίτου ἔτους τῆς βασιλείας πληροῦ μένου τῷ Ἰωακείμ βασιλεύσας ὁ Ναβουχοδονόσορ τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων στρατείαν ἐποίησατο· ἐν ἀρχῇ δὲ τοῦ τετάρτου ἔτους ὁ προφήτης Ἰερεμίας παραίνεσιν τῷ λαῷ προσφέρων, ἔφη πρῶτον εἶναι τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ. Καὶ ὁ μακάριος δὲ Δανιὴλ

τὴν πρώτην αἰχμαλωσίαν εἰρηκῶς γεγενῆσθαι ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα, ἐπήγαγε νῦν· "Ἐν τῷ ἔτει δὲ δευτέρῳ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ ἐνυπνιάσθη ἐνύπνιον." Ταῦτα δὲ οὐχ ἀπλῶς προστέθεικε, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν χρόνον ἀκριβῶς καταμάθωμεν. Τούτου χάριν καὶ οἱ θεῖοι προφηταί, μεμνημένοι τῶν βασιλέων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν ἀναγράφουσι. "Ἐν τῷ ἔτει τοίνυν τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ ἐνυπνιάσθη ἐνύπνιον, καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ. (β΄.) Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῦ καλέσαι τοὺς ἑπαγομένους, καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς φαρμακοὺς, καὶ τοὺς Χαλδαίους, τοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ." Ἡ μὲν οὖν τοῦ Θεοῦ οἰκονομία τοῖς ἐχέφροσι δῆλη· γνώριμον γὰρ αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον ποιῆσαι βουλόμενος τὸν οἰκεῖον προφήτην, ἵνα τὰς ἀγαθὰς καὶ σωτηρίους ἐντεῦθεν δέξηται παραινέσεις, δεδίττεται μὲν αὐτὸν τῷ ἐνυπνίῳ, ἀφαιρεῖται δὲ τοῦ ἐνυπνίου τὴν μνήμην. Ἄλλ' ὡς περ δῆλη τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἡ προμήθεια, οὕτω γνώριμος ἅπασιν τοῖς εὐσεβέσι καὶ ἡ τοῦ βασιλέως παράνοια. Πῶς γὰρ οὐκ ἄκρας παραπληξίας τὸ παρ' ἐτέρων ζητεῖν τοῦ ἐνυπνίου τὴν μνήμην; Ἄλλ' ὅμως, κληθέντες, φησὶν, "ἦλθον, καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως." γ', δ'. "Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς· Ἐνυπνιάσθη ἐνύπνιον, καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου τοῦ γνῶναι τὸ ἐνύπνιον. Καὶ ἐλάλησαν οἱ Χαλδαῖοι τῷ βασιλεῖ Συριστί, καὶ εἶπον· Βασιλεῦ, εἰς τὸν αἰῶνα ζῆθι· σὺ εἶπες τὸ ἐνύπνιον τοῖς παισὶ σου, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγελοῦμεν." Καὶ τὴν μὲν αἴτησιν τῷ ὄντι ἀκόλουθον ἐποίησαντο· ἀλαζονικὴν δὲ τὴν ὑπόσχεσιν· οὔτε γὰρ ἀνθρωπίνης ἦν διανοίας θείας ἐρμηνεύειν ἀποκαλύψεις δίχα τῆς ἄνωθεν συνεργείας. Συριστί δὲ τὴν διάλεξιν οἱ Χαλδαῖοι πεποίησαν, ὡς ἐκ διαφόρων συνειλεγμένοι ἐθνῶν, καὶ ἰδίαν μὲν γλώτταν ἐχόντων ἐκάστου, κοινῇ δὲ πάντων τῇ Σύρων χρωμένων, διδάξαι βουλόμενοι τὸ τῆς ἀποκρίσεως ἀκόλουθον. Ἄλλ' οὐδὲ οὕτως ἔπεισαν τὸν ἀλαζόνα βασιλέα μὴ ἀπαιτεῖν παρ' ἀνθρώπων τὰ παρὰ τὴν φύσιν. ε', ζ'. "Ἀπεκρίθη γὰρ εὐθύς ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπε τοῖς Χαλδαίοις· Ὁ λόγος ἀπέστη μου· ἐὰν οὖν μὴ γνωρίσητέ μοι τὸ ἐνύπνιον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ, εἰς ἀπώλειαν ἔσεσθε, καὶ οἱ οἴκοι 81.1288 ὑμῶν διαρπαγήσονται. Ἐὰν δὲ τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ γνωρίσητέ μοι, δόματα καὶ δωρεὰς, καὶ τιμὴν πολλὴν λήψετε παρ' ἐμοῦ· πλὴν τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγείλατέ μοι." Ταῦτα δὲ οὐ μόνον αὐτοῦ τὸ θρασὺ καὶ θηριώδες, ἀλλὰ καὶ τὸ λίαν ἀνόητον ὑποδείκνυσιν· ἀνοίας γὰρ ἐσχάτης τὸ νομίσειν, ἢ τῇ ἀπειλῇ τῶν κακῶν, ἢ τῇ ὑποσχέσει τῶν ἀγαθῶν, πλείονα τοῖς Χαλδαίοις ἐγγενήσεσθαι γνῶσιν. (ζ΄.) Αὐτίκα τοίνυν ἐκεῖνοι πρὸς αὐτὸν ἔφησαν· "Εἶπες τὸ ἐνύπνιον σου τοῖς παισὶ σου, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγελοῦμεν." Τὴν μὲν γὰρ δουλείαν, φησὶν, ὁμολογοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν γινώσκουμεν· καὶ ἐρμηνεῦσαι μὲν, εἰ μάθοιμεν, τὸ ἐνύπνιον δυνησόμεθα, ἐρεῖν δὲ αὐτὸ, σοὶ μὲν γνωρισθὲν, εἶτα λήθη παραδοθὲν, οὐδυνά μεθα. Ἄλλ' οὐδὲν ἤττον ὁ μάταιος ἐπέκειτο τοῦ ἐνυπνίου ζητῶν τὴν ἀνάμνησιν. Ἀπεκρίθη γὰρ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν· ἦ'. "Ἐπ' ἀληθείας οἶδα, ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε, καθότι εἴδετε ὅτι ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα. (θ΄.) Ἐὰν οὖν τὸ ἐνύπνιον μὴ ἐπαγγεῖλητέ μοι, ἔστι τὸ δόγμα ὑμῶν, καὶ οἶδα ὅτι ῥῆμα ψευδὲς καὶ διεφθαρμένον συνέθεσθε εἰπεῖν ἐνώπιόν μου, ἕως οὔ ὁ καιρὸς παρέλθῃ· τὸ ἐνύπνιον μου εἶπατέ μοι, καὶ γνώσομαι ὅτι τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖτέ μοι." Τούτων δὲ τῶν λόγων ἡ μὲν ἀπαίτησις αὐθάδης καὶ μανικῆ, ἡ δὲ κατηγορία λίαν ἀληθής· Βούλεσθε γὰρ, φησὶ, μαθεῖν τὸ ἐνύπνιον, ἵνα κοινῇ τινα πλασάμενοι ἐρμηνείαν ψευδῆ, φενακίσθητε με συνήθως, συνεργὸν λαμβάνοντες τοῦ χρόνου τὸ μῆκος, καὶ τῆς ἐκβάσεως τὸν καιρὸν ἀναμένοντες. Τούτων ἀκούσαντες οἱ Χαλδαῖοι (ὡς γὰρ ἔοικεν, οὗτοι πλείονα τῶν ἄλλων εἶχον παρ' αὐτῷ παρρησίαν), ἀποφαντικῶς λοιπὸν διαλέγονται, καὶ παντελῶς ἀπαγορεύουσι τοῦ ἐνυπνίου τὴν ἀνάμνησιν. ι'. "Οὐκ ἔστι γὰρ, ἔλεγον, ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ξηραῖς, ὅστις δυνησεται

γνωρίσαι τὸ ρῆμα τῷ βασιλεῖ, καθότι πᾶς βασιλεὺς μέγας καὶ ἄρχων ρῆμα τοιοῦτον οὐκ ἐπερωτᾷ ἐπαοιδὸν καὶ Χαλδαῖον. (ια΄.) "Ὅτι ὁ λόγος, ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ, βαρὺς· καὶ ἕτερος οὐκ ἔστιν, ὃς ἀπαγγελεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἢ θεοὶ, ὧν οὐκ ἔστιν ἢ κατοικία μετὰ πάσης σαρκός." "Ὅθεν οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι καθάπερ οἶει. Ἀνθρώπινα, φασί, παρ' ἡμῶν ἐπιζήτησον, μὴ τὰ παρὰ τὴν φύσιν· πάντων γὰρ μάλιστα βασιλεῦσιν ἀρμόττει δικαίως τὴν βασιλείαν ἰθύνειν, καὶ τὰ δυνατὰ παρὰ τῶν ὑπηκόων αἰτεῖν· ἃ δὲ νῦν ἀπαιτεῖς, οὐ δικαίως ἀπαιτεῖς· οὐ γάρ ἐστιν ἀνθρώπων τῶν σάρκα περικειμένων ἢ 81.1289 τοιαύτη γνῶσις, ἀλλὰ τῆς ἀσωμάτου φύσεως τῆς ἀκριβῶς ἅπαντα γινωσκούσης. Ταῦτα μὲν οὖν παρὰ τῶν Χαλδαίων ἐρρήθη, προωκονομεῖτο δὲ ἢ τοῦ Δανιήλ ἀνάρρησις. Τούτων γὰρ εἰρηκότων, οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἢ θεῶν, τὸ ταῦτα γινώσκειν, ὁ θεσπέσιος Δανιήλ ἀναμιμνήσκει μὲν τοῦ ἐνυπνίου τὸν βασιλέα, ἀκριβῶς δὲ λίαν καὶ σαφῶς ἐρμηνεύει· διδάσκει δὲ τὸν βασιλέα, ὅτι ἢ τοιαύτη γνῶσις οὐκ ἀνθρώπων ἐστὶ, τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρπόντων, οὔτε μὴν θεῶν τῶν οὐκ ὄντων, ἀλλὰ τοῦ τὰ σύμπαντα πεποιοηκότος Θεοῦ. Ἄλλὰ τούτων μὲν ἕκαστον ἐν τῷ οἰκείῳ χωρίῳ τὴν ἀρμόττουσαν ἐρμηνείαν δέξεται. ιβ΄, ιγ΄. "Τότε, φησὶν, ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ πολλῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀπολέσαι πάντας τοὺς σοφοὺς Βαβυλωνος. Καὶ τὸ δόγμα ἐξήλθε, καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτείνοντο, καὶ ἐζήτησαν τὸν Δανιήλ καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀνελεῖν." Τυραννικὸν, ἀλλ' οὐ βασιλικὸν τὸ ἐγχείρημα, ἄδικον προφανῶς, καὶ δικαιοσύνης ἔρημον· ἀλαζονεῖα γὰρ καὶ τυφλὸς προσλαβὼν ἐξ οὐσίας, ὄλεθρον μηχανᾶται τοῖς ὑπηκόοις Ἰουδαίοις. Ἄλλ' ὁ θειότατος Δανιήλ τὴν ἄδικον ταύτην σφαγὴν θεασάμενος, πυνθάνεται τοῦ Ἀριώχ, ὃς τὸν ὠμότατον τοῦτον ἐνεχειρίσθη φόνον, λέγων· "Ἄρχων τοῦ βασιλέως, περὶ τίνος ἐξήλθεν ἡ γνώμη ἢ ἀναιδῆς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως;" Ἠγνῶει γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἅτε μὴ κληθεὶς εἰς τὸν σύλλογον τῶν σοφῶν Βαβυλωνος· οὐδέπω γὰρ τὰ τρία παρεληλύθει ἔτη, ἐν οἷς αὐτοὺς τῇ βασιλικῇ τραφέντας τροφῇ μετὰ τὸν ῥητὸν τοῦτον χρόνον εἰσαχθῆναι προσέταξεν αὐτῷ τῶν Βαβυλωνίων ὁ βασιλεὺς. Εἰ δὲ πρὸ τούτων διηγήσατο τὸν λόγον, ὅτι καὶ εἰσῆλθον, καὶ τῶν ἄλλων προεκρίθησαν ἀμείνους ὀφθέντες, θαυμάζετω μηδεὶς· ἐκεῖνο γὰρ τὸ διήγημα συμπερᾶναι βουλή θεία, ἅπαντα σαφῶς ἐδίδαξε τὰ τηνικαῦτα συμβάντα· εἶτα μεταβαίνει λοιπὸν ἐφ' ἕτερον διήγημα τῶν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ γεγενημένων. "Ὅτι γὰρ οὐδέπω τῶν παρῆρσιαν ἐχόντων ἦν πρὸς τὸν βασιλέα, ἠνίκα τοὺς σοφοὺς συνήγαγε Βαβυλωνος, ἢ τῆς ἀδίκου σφαγῆς ἄγνοια μαρτυρεῖ· ταύτην γὰρ ἀγνοῶν τὴν αἰτίαν τὸν Ἀριώχ ἠρώτα. Καὶ ἐπειδὴ ἔμαθε, θάρρει μὲν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα διάλεξιν, ἀξιοῖ δὲ αὐτὸν ὀλίγον αὐτῷ χρόνον ἐνδοῦναι εἰς τὴν τοῦ ἐνυπνίου ζήτησιν, καὶ τῆς ἐρμηνείας τὴν εὐρεσιν· εἶτα διδάσκει ἡμᾶς τὸν τῆς εὐρέσεως τρόπον, οὐκ αὐτὸς φιλοτιμούμενος, ἀλλ' ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ὁμοίαν σπουδὴν ἐκκαλούμενος. ιζ΄, ιη΄. "Εἰσῆλθε γὰρ, φησὶ, Δανιήλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῷ Ἀνανία, καὶ τῷ Ἀζαρία, καὶ τῷ Μισαήλ, τοῖς φίλοις αὐτοῦ ἐγνώρισε τὸ ρῆμα. Καὶ οἰκτιρμούς ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὲρ τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως μὴ ἀπόλωνται Δανιήλ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἐπιλοίπων 81.1292 σοφῶν Βαβυλωνος." Ἀληθῶς πολὺ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ψεύδους τὸ μέσον· οἱ μὲν γὰρ τοῦ ψεύδους ἐργάται τῆς θείας εἰσὶν ἔρημοι συμμαχίας, καὶ λογισμοῖς μόνοις ἀνθρωπίνους εὐσεβείας γεγυμνωμένοι χρώμενοι, πάντα καὶ λέγουσι καὶ πράττουσιν εἰς ἀπάτην ἀνθρώπων· οἱ δὲ τρόφιμοι τῆς ἀληθείας λέγειν ἢ πράττειν ἀνέχονται οὐδὲν δίχα τῆς ἄνωθεν βοθηθείας· τὰ δὲ σφῶν αὐτῶν αἰτήματα τῆς πάντα ἐφορώσεως προμηθείας ἐξάπτοντες, ἰσταῖσιν ἀκίνητοι, μὴ κλονούμενοι, μηδὲ τῆδε κάκεῖσε περιφερόμενοι, ἀλλὰ τῆς ζάλης τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν ἀπηλλαγμένοι. Καὶ τούτου μάρτυς ὁ θεσπέσιος Δανιήλ, ὀλίγον μὲν χρόνον αἰτήσας εἰς τὴν τοῦ ἐνυπνίου εὐρεσιν, οὐκ εἰς λογισμούς δὲ ἀπλῶς τὸν καιρὸν δαπανήσας, ἀλλ' εἰς

ίκετείαν καὶ προσευχὴν, καὶ οὐδὲ ἑαυτῷ μόνῳ θαρρήσας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὁμοτρόπους εἰς κοινωνίαν τῆς ἰκετείας λαβῶν· καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος. ιθ' κβ'. "Τότε γὰρ, φησὶ, τῷ Δανιὴλ ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς τὸ μυστήριον ἀπεκαλύφθη, καὶ ἠλό γησε Δανιὴλ τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ εἶπεν· Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις αὐτοῦ ἔστι. Καὶ αὐτὸς ἄλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους, καθιστᾷ βασιλεῖς καὶ μεθιστᾷ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς, καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσι σύνεσιν. Αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπόκρυφα, γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ φῶς μετ' αὐτοῦ ἔστιν." Διὰ πάντων τὴν οἰκείαν εὐγνωμοσύνην δείκνυσι, καὶ πλέκει τὸν ὕμνον οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ τῆς πλοκῆς ὕλην ποιούμενος τοῦ ἐνυπνίου τὴν εὕρεσιν. Προσῆκει γὰρ, φησὶ, τὸν ἄϊδιον καὶ αἰώνιον διηλεκτῶς ἀνυμνεῖν Θεὸν, σοφίας ὄντα καὶ συνέσεως πηγὴν, ὀρθῶς ἅπαντα καὶ ἀγαθῶς πρυτανεύοντα, καὶ ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς ἐλέγχοντα μὲν τὸ τῆς ἀνθρώπινης εὐημερίας ἀβέβαιοι, δεικνύντα δὲ ἅπασιν ἐναργῶς τὴν οἰκείαν ἰσχύν· χειροτονῶν γὰρ βασιλέας, πάλιν αὐτοὺς ἀποχειροτονεῖ ῥαδίως, καὶ διδοὺς ἐξουσίαν ἀφαιρεῖται ταύτην, ὅταν ἐθέλῃ· καὶ σοφίας δὲ καὶ φρονήσεως οὗτός ἐστι χορηγός· δίδωσι δὲ ταύτην οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ τοῖς συνιέναι αὐτὸν βουλομένοις· ἀποκαλύπτει δὲ ὡς ἐθέλει τὰ μηδαμῶς φαινόμενα, ἀλλ' οἷόν τι βυθῷ κρυπτόμενα τῷ μη δέπω γενέσθαι· καὶ φῶς ὑπάρχων νοερὸν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ἀκριβῶς ἅπαντα γινώσκει τὰ ἐν τῷ σκότει γινόμενα. κγ'. "Διό σοι, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων μου, ἐξομο λογοῦμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν ἔδωκάς μοι, καὶ νῦν ἐγνώρισάς μοι ἃ ἠξιώσαμεν παρὰ σοῦ, ὅτι τὸ ὄραμα τοῦ βασιλέως ἐγνώρισάς μοι 81.1293 τοῦ γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ." Τοιαῦται τῶν εὐσεβῶν αἰ ψυχαι, καὶ ἐν ταῖς χρεῖαις τὸν Θεὸν ἐπιστάμεναι χορηγόν, καὶ τοῖς αὐτοῦ λιμέσι προστρέχουσαι, καὶ μετὰ τὴν τῶν ἀγαθῶν χορηγίαν οὐκ ἀνεχόμεναι λήθη παραδιδόναι τῶν δωρεῶν τὴν μνήμην, ἀλλ' ὕμνοις ἀμειβόμεναι τὸν εὐεργέτην Θεόν. Ἄξιον δὲ ἐπισημῆ νασθαι τοῦ θεοῦ τούτου ἀνδρὸς καὶ τὸ μέτριον φρόνημα· καὶ γὰρ καὶ τὴν αἴτησιν ποιούμενος, κοινωνοὺς ἔλαβε τοὺς ὁμοτρόπους τῆς προσευχῆς, καὶ τὸν ὕμνον ὑφαίνων ὑπὲρ ὧν ἔλαβε, πάλιν αὐτῶν ἐμνημόνευσεν. Οὐ γὰρ εἶπεν, Ἐγνώρισάς μοι ἃ ἠξιώσά σε, ἀλλ', "ἃ ἠξιώσαμεν παρὰ σοῦ." Οὕτω τὸν θεῖον συμπεράνας ὕμνον· κδ'. "Καὶ εὐθύς ἦλθε, φησὶ, Δανιὴλ πρὸς Ἀριώχ, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀπολέσαι τοὺς σοφοὺς Βαβυλωνῶνος, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Τοὺς σοφοὺς Βαβυλωνῶνος μὴ ἀπολέσης, εἰσάγαγε δέ με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν σύγκρισιν τοῦ ὄραματος ἀναγγελῶ τῷ βασιλεῖ." Πρέπων καὶ οὗτος τῷ προφήτῃ ἔλεος· οὐ γὰρ ἠνέσχετο μόνος μετὰ τῶν φίλων τῆς ἀδίκου ἀπαλλαγῆναι σφαγῆς, ἀλλὰ καὶ τοῖς Χαλδαίοις πραγματεύεται σωτηρίαν, ἐλπίζων διὰ τοῦδε τοῦ θαύματος, καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτοὺς ἀπαλλάξαι, καὶ τῷ τῶν ὄλων προσάξειν Θεῷ κέ'. "Ὁ δὲ Ἀριώχ, τούτων ἀκούσας τῶν λόγων, σπουδῆ τὸν Δανιὴλ εἰσήγαγεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εὗρηκα ἄνδρα ἐκ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας, ὅστις τὸ σύγκριμα τῷ βασιλεῖ ἀναγγελεῖ." Πάλιν ἐντεῦθεν σαφὲς ἡμῖν γέγονεν, ὅτι οὐδέπω τῆς τοῦ Δανιὴλ ἀρετῆς πείραν ὁ βασιλεὺς εἰλήφει. Οὐ γὰρ, εἶπερ ἐγινώσκετο, ἀορίστως εἶπεν ὁ Ἀριώχ· "Εὗρηκα ἄνδρα ἐκ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας, ὅστις τὸ σύγκριμα τῷ βασιλεῖ ἀναγγελεῖ." κζ'. "Ὁ δὲ βασιλεὺς περιχαρῆς γενόμενος εἶπε τῷ Δανιὴλ, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ· Εἰ δύνασαι ἀναγγεῖλαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ εἶδον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ;" Ἐπισημῆνασθαι δεῖ καὶ τοῦτο, ὅτι Βαλτάσαρ αὐτὸν οὐκ ἀεὶ προσαγορεύει, ἀλλ' ὅτε τῷ βασιλεῖ διαλέγεται, ταύτην αὐτῷ τὴν προσηγορίαν ἐπιτεθεικότι. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὅμως, εἰ δύναται καὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ τὴν ἐρμηνείαν ἐπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ, ἀπεκρίνατο λέγων· κζ'. "Τὸ μυστήριον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ, οὐκ ἔστι σοφῶν, μάγων, ἐπαοιδῶν, Γαζαρηνῶν ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. (κη.) Ἄλλ' ἔστι Θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια." Θαυμαστῶς τῆς διδασκαλίας ἤρξατο· ἐκβαλὼν

γὰρ τὸν τῶν ἀφρόνων ἐκείνων χορὸν, καὶ γυμνώσας αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν, τὸν Θεὸν εἶναι ἔφη τῆς τῶν μυστηρίων ἀποκαλύψεως διδά σκαλον· προστέθεικε δὲ, ἐν οὐρανῷ, τοὺς κάτω γινο μένους καὶ προσκυνουμένους ἐκβαλὼν θεοὺς. 81.1296 Καὶ τῷ μὲν ἐνικῷ ὀνόματι τὸ πλήθος ἐκβάλλει τῶν οὐκ ὄντων θεῶν, τῇ δὲ ἐν οὐρανῷ διαγωγῇ τοὺς κάτω φαινομένους δείκνυσιν οὐ θεοὺς, ἀλλ' ἀπάτην ἀφορμὴν ἔχουσιν τῶν ἀνθρώπων τὴν τέχνην. "Οὗτος ἐγνώ ρισεν ὁ Θεὸς τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ ἃ δεῖ γενέ σθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν." Οὕτω προοίμια σάμενος, πάλιν ἐπισπᾶται τῇ εὐλογία εἰς εὐνοίαν τοῦ βασιλέως τὴν ἀκοήν. "Βασιλεῦ, γὰρ, φησὶν, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι." Ἐπειδὴ γὰρ μέλλει καὶ τὸ ἐνύπνιον λέγειν, καὶ τὴν ἐρμηνείαν ἐπάγειν, καὶ προλέγειν αὐτῷ τὴν τῆς βασιλείας κατάλυσιν, προ οίμιαζόμενος· Εὐχή, φησὶν, ἐστὶν ἐμοί, ζῆν σε διηνεκῶς· μὴ τοίνυν ἐμοί ἐπιγράφης τὸ ὑπὸ τοῦ ἐν υπνίου δηλούμενον. Εἰτά φησι· "Τὸ ἐνύπνιον σου, καὶ αἱ ὀράσεις τῆς κεφαλῆς σου, ἐπὶ τῆς κοίτης σου, τοῦτό ἐστι, βασιλεῦ." Ἀντὶ τοῦ· Ἄ νύκτωρ ἐθεάσω, ταῦτά ἐστὶν· κθ'. "Οἱ διαλογισμοί σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἂν ἐβησαν, ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα." Ἐλογίζου, φησὶ, κατακείμενος ἐπὶ τῆς κλίνης, εἴτε εἰς αἰεὶ ζῆση, εἴτε τῷ νόμῳ τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὸν θάνατον γενήσῃ· ἐπεθύμεις δὲ μαθεῖν καὶ τὰ μήπω γεγε νημένα. Καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐγνώρισέ σοι ἃ δεῖ γενέσθαι. Πανταχοῦ δὲ τὸν ἕνα κηρύττει Θεὸν, τῆς πολυθεΐας ἐκβαλὼν τὴν πλάνην· εἶτα καὶ τοῦ οἰκείου φρονήματος τὴν μετριότητα δείκνυσιν. λ'. "Ἐμοὶ γὰρ, φησὶν, οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὐσῇ ἐν ἐμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ζῶντας, τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ' ἔνεκεν τοῦ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι, καὶ ἵνα γνωῶς τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρδίας σου." Ταύτης γὰρ, φησὶ, τῆς ἀποκαλύψεως ἔτυχον, οὐκ ἐπειδὴ πάντων εἰμὶ τῶν ἀνθρώπων σο φώτερος, ἀλλ' ἵνα σὺ μάθῃς ἃ μαθεῖν ἐπεθύμησας· ἐμοὶ δὲ διακόνῳ ταύτης ἐχρήσατο τῆς γνώσεως, ὡς οἰκείῳ θεράποντι. Ἄρχεται τοίνυν τῆς ἐξηγήσεως, καὶ λέγει πρῶτον αὐτὸ τὸ ἐνύπνιον. λα'-लग'. "Σὺ, βασιλεῦ, ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, πολλή, ἢ εἰκὼν μεγάλη, καὶ ἢ ὄψις αὐτῆς, ὑπερφερῆς ἐστῶσα πρὸ προσώπου σου, καὶ ἢ ὄρασις αὐτῆς φοβερά. Εἰκὼν, ἢς ἢ κεφαλὴ χρυσοῦ καθαροῦ, αἱ χεῖρες, καὶ τὸ στῆθος, καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυροῖ, καὶ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ. Αἱ κνήμαι σιδηραῖ, οἱ πόδες μέρος μὲν τι σιδήρου, καὶ μέρος δὲ τι ὀστράκινον." Τέτταρας μὲν ὕλας διὰ τῶν προ ειρημένων ἐσήμανε, τὸν χρυσοῦν, τὸν ἄργυρον, τὸν χαλκὸν, τὸν σίδηρον· ὄστρακον γὰρ οὐ κατ' αὐτὸ εἶπεν, ἀλλὰ τῷ σιδήρῳ συμμεμιγμένον. Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων τὰς μεγίστας τε καὶ καθολικωτάτας βασι λείας, αἱ τοῦ πλείστου τῆς οἰκουμένης ἐκράτησαν ἀλλήλας διαδεξάμεναι. Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ἄλλαι βασι λείαι συνέστησαν, καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ συνεστᾶσι, δηλὸν ἐστὶ· οὐ μὴν τῶν πάντων ἢ τῶν πλείονων 81.1297 ἐστὶν αὐτὰς κρατούσας ἰδεῖν, ἀλλ' ἢ ἐνός, ἢ δύο μόνον ἔθνων. Λέγει τοίνυν πρῶτην ἀπάντων γεγενῆ σθαι τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονίαν, ἣτις αὕτη ἐστὶν ἢ τῶν Βαβυλωνίων· Ἀσσύριοι γὰρ οὗτοι κάκεινοι· ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἐν τῇ Νίνῳ, τῇ παρ' Ἐβραίοις Νινευῆ καλουμένη, τὰ βασίλεια ἐσχήκασιν, ποτὲ δὲ ἐν Βαβυλώνι. Ὅτι δὲ μία ἐστὶν ἢ βασιλεία τούτων κάκεινων, καὶ αὐτὸς ὁ προφήτης μαρτυρεῖ· ἐρμηνεύων γὰρ τὸ ἐνύπνιον, φησὶν· "Ἡ κεφαλὴ ἢ χρυσοῦ σὺ εἶ, βασιλεῦ." Καὶ ὁ μακάριος δὲ Ἱερεμίας ὁ προφήτης φησὶ· "Ποτήριον χρυσοῦν Βαβυλῶν ἐν χειρὶ Κυρίου, μεθύσκον πᾶσαν τὴν γῆν· ἀπὸ οἴνου αὐτῆς ἐπίοσαν ἔθνη· διὰ τοῦτο ἐσαλεύθησαν, καὶ ἄφνω ἔπεσε Βαβυλῶν, καὶ συνετρίβη." Εἰ δὲ ἕτερα ἦν παρὰ ταύτην ἢ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεία ταύτης πρεσβυτέρα, ποίαν ἂν τις ὕλην αὐτὴν καλέσειεν; Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ θεϊότατος Μωσῆς ταῦθ' οὕτως ἔχει· ἐν γὰρ τῇ κοσμογενείᾳ περὶ τοῦ Νεβρώδους εἰρηκῶς, ὅτι γίγας κυνηγὸς ἔναντι Κυρίου, ἐπ ἡγάγε· "Καὶ ἐγένετο ἢ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν, Ὅρεχ καὶ Χαλάνη." Καὶ οἱ ἔξω δὲ συγγραφεῖς τοὺς Βαβυλωνίους Ἀσσυρίους προσαγορεύου σιν, καὶ μέχρι δὲ τοῦ παρόντος Ἀσσυρίαν αὐτὴν ὀνομάζουσι

Πέρσαι. Οὐκοῦν ἢ μὲν πρώτη ὕλη, ἣτις ἐστὶν ὁ χρυσὸς, τὴν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων σημαίνει βασιλείαν· κεφαλὴν δὲ αὐτὴν ὀνομάζει, ὡς πρώτην γεγενημένην· ἢ δευτέρα δὲ, ἣτις ἐστὶν ὁ ἄργυρος, ἢ Περσῶν ἐστὶ καὶ Μήδων. Κῦρος γὰρ ἐκατέρωθεν ὀρμώμενος, μητρόθεν μὲν ἐκ Μήδων, πατρόθεν δὲ ἐκ Περσῶν, κατέλυσε μὲν Ἀσσυρίων, εἴτουν Βαβυλωνίων, τὴν βασιλείαν, μετατέθεικε δὲ τὴν βασιλείαν εἰς Πέρσας. Στήθος δὲ αὐτὸν προσηγόρευσε καὶ βραχίονας, ἵνα δείξῃ τὴν πρὸς δύο ἔθνη συγγένειαν· διὰ μὲν γὰρ τῆς δεξιᾶς τὸ πατρῶον αὐτοῦ σημαίνει γένος, μητρῶον δὲ διὰ τῆς εὐωνύμου, ὧν τὴν συνάφειαν τὸ στήθος πεπίστευται, τὴν καρδίαν ἔχον τῶν λογισμῶν τὸ ταμεῖον, λογισμῶ δὲ καὶ τὰ γαμικὰ τελεῖται συμβόλαια. Τὸν δὲ χαλκὸν προσηγόρευσε τὴν Μακεδονικὴν βασιλείαν μετὰ τὴν Περσικὴν ἀναφανείσαν, καὶ αὐτὴν ὁμοίως ἀπάντων κρατήσασαν. Κοιλίαν δὲ αὐτῇ καὶ τοὺς μηρούς ἀπένειμε, τὴν τε μοναρχίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τῆς κοιλίας μηνύων, καὶ διὰ τῶν μηρῶν τὴν μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν γεγενημένην τῆς βασιλείας διαίρεισιν. Σίδηρον δὲ τὴν Ῥωμαϊκὴν προσηγόρευσε βασιλείαν· αὕτη δὲ τὴν Μακεδονικὴν διεδέξατο· ἀπ' ἐνεῖμε δὲ αὐτῇ τὰς κνήμας, ἅτε δὴ περὶ τὸ τέλος οὔσας τοῦ παντὸς σώματος, καὶ φέρειν ἅπαν δυνάμεις τὸ σῶμα· τὰς δὲ τῶν ποδῶν βάσεις, σιδηρᾶς μὲν καὶ αὐτὰς, ὀστράκω δὲ ἀναμειγμέναις. Διὰ δὲ τούτου οὐχ ἕτεραν αἰνιττεται βασιλείαν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀσθενεστέραν ἑαυτῆς ἐσομένην, καὶ τῇ τοῦ 81.1300 ὀστράκου ἀσθενείᾳ συμμεμιγμένην. Τὴν δὲ τῶν ὑλῶν διαφορὰν ἀνέθηκεν, οὐ τῆς τιμῆς, ἀλλὰ τῆς ἰσχύος δεικνύς τὸ διάφορον· τοῦ μὲν γὰρ χρυσοῦ ὁ ἄργυρος στεγανώτερος· τοῦ δὲ ἀργύρου στεγρότερος ὁ χαλκός· ὁ δὲ σίδηρος καὶ αὐτοῦ τοῦ χαλκοῦ πολλῶ τῷ μέτρῳ στερεμνιώτερος. Ἡ διαφορὰ τοίνυν οὐκ ἐν τῇ τιμῇ, ἀλλ' ἐν τῇ ἰσχύϊ τε καὶ δυνάμει. Ἀναγκαῖον δὲ ζητῆσαι, τί δήποτε ἐν εἰκόνι τῶν ὑλῶν τούτων ἐθεάσατο τὴν συνθήκην· οὐδὲν γὰρ ἀπλῶς, οὐδὲ μὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἀποκαλύπτεται. Ἡ εἰκὼν σχήματα, ἀλλ' οὐ πράγματα, ἔχει. Τοιοῦτος δὲ ὁ παρῶν βίος, οὐδὲν ἔχων διαρκές, οὐδὲ μόνιμον· διὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐβόα, ὅτι "Παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου." Καὶ ἀλλαχοῦ παραινῶν λέγει· "Μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ." Καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας διελέγχων τὸ μάταιον, φησί· "Πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν." Μέντοι γε ἐν εἰκόνι διαπορευέται ἄνθρωπος, θησαυρίζει, καὶ οὐ γινώσκει τίτιν συναξέει αὐτά. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ ὁ παρῶν βίος ὄξυρ ῥόπους ἔχει τὰς μεταβολὰς (θνητὰ γὰρ ἅπαντα τὰ ὀρώμενα, καὶ πρόσκαιρα, καὶ ἐπίκηρα), καὶ ἡ εἰκὼν δὲ τῶν μὲν πραγμάτων τὴν ἐνέργειαν οὐκ ἔχει, μόναι δὲ τὰ σχήματα δείκνυσσι βασιλέων, καὶ ἀρχόντων, καὶ ὑπηκόων, πρὸς δὲ τούτοις καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμα εὐδιάλυτον ἔχει· εἰκότως ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τὸν ἀλαζόνα ἐκεῖνον παιδεῦσαι βουληθεὶς βασιλέα τῆς ἀνθρωπίνης ὀφρῦος τὸ μάταιον, καὶ διδάξαι, ὅτι ῥάστην ἔχει τὰ ἀνθρώπινα τὴν μεταβολὴν, εἰκόνα μὲν αὐτῷ ὄναρ προτίθησι, τὰ δὲ ταύτης μόρια μερίζει ταῖς ὕλαις, τὰς συχνὰς καὶ ἐπαλλήλους διδάσκων τῶν βασιλέων διαδοχὰς, καὶ πείθων ἅπαντας, ὡς αὐτὸς μόνος διηνεκὲς ἔχει τὸ κράτος, ἀναρχόν τε καὶ ἀτελεύτητον, καὶ ἀπαξιαπλῶς αἰώνιον τὴν βασιλείαν. Τούτοις ἐπάγει ὁ μακάριος Δανιὴλ τὰ λοιπὰ τοῦ ἐν ὑπνίου διδάσκων. λδ', λε'. "Ἐθεώρεις, ἕως ὅτου ἀπεσχίσθη λίθος ἀπὸ ὄρους ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνοους, καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰς τέλος. Τότε ἐλεπτύνθησαν εἰσάπαξ ὁ σίδηρος, τὸ ὄστρακον, ὁ χαλκός, ὁ ἄργυρος, ὁ χρυσός, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ κονιορτὸς ἀπὸ ἄλωνος θερινῆς, καὶ ἐξῆρεν αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καὶ πᾶς τόπος οὐχ ἠύρεθη ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγένετο εἰς ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν." Τοιοῦτον τοῦ ἐνυπνίου τὸ τέλος· προσήκει δὲ κάτωθεν ἡμᾶς ἄρξασθαι τῆς ἐρμηνείας. Ζητήσωμεν τοίνυν πρότερον, τίς λίθος προσαγορευόμενος, καὶ βραχὺς πρότερον φαινόμενος, ὕστερον ἐδείχθη μέγιστος, καὶ τὴν οἰκουμένην ἐκάλυψεν. Οὐκοῦν

Ἀσσυρίων, εἶπουν Βαβυλωνίων βασιλεία. λθ'. "Καὶ ὀπίσω σου ἀναστήσεται βασιλεία ἕτερα ἥττων σου." Ἡ Περσική ἥττονα δὲ αὐτὴν καλεῖ, οὐχ ὡς ἀσθενεστέραν, ἀλλ' ὡς δευτέραν. "Καὶ βασιλεία τρίτη, ἣτις ἐστὶν ὁ χαλκός, ἢ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς." Τὴν Μακεδονικὴν λέγει· ἐκυρίευσεν δὲ πάσης τῆς γῆς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου, ἐν δώδεκα ἔτεσι τῆς βασιλείας πάντας ὑποτάξας ἀνθρώπους. μ'. "Καὶ βασιλεία τετάρτη ἔσται ἰσχυρὰ, ὡς ὁ σίδηρος· ὃν τρόπον γὰρ ὁ σίδηρος λεπτύνει καὶ δαμάζει πάντα, οὕτως λεπτυνεῖ πάντα καὶ δαμάσει." Τὴν Ῥωμαϊκὴν λέγει βασιλείαν, ἰσχυροτάτην μὲν γενομένην, καὶ πάντων, ὡς ἔπος εἶπεῖν, τῶν ἐθνῶν περιγενομένην, δασμὸν δὲ καὶ φόρον παρὰ πάντων κομισαμένην. Τὸ γὰρ λεπτυνεῖ ἐπὶ τούτου τέθεικε, τὸ δὲ δαμάσει ἐπὶ τῆς ὑπακοῆς τε καὶ εὐταξίας, καὶ τῆς ἐννόμου πολιτείας. μα'. "Καὶ ὅτι εἶδες τοὺς πόδας, καὶ τοὺς δακτύλους, μέρος μὲν τι σιδήρου, μέρος δὲ τι ὀστράκου, βασιλεία ἄλλη διηρημένη ἔσται, καὶ ἀπὸ τῆς ρίζης τοῦ σιδήρου ἔσται ἐν αὐτῇ, ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμειγμένον τῷ ὀστράκῳ τῷ πηλίῳ νω." Ἄλλην οὐ κατὰ τὸ γένος εἶπεν, ἀλλὰ κατὰ 81.1305 τὴν ποιότητα τῆς δυνάμεως. Εἰ γὰρ κατὰ τὸ γένος ἔλεγεν, ἄλλην εἶπεν ἂν αὐτὴν πέμπτην, ὡσπερ αὐτὴ εἶρηκε τρίτην τε καὶ τετάρτην. Ἐπειδὴ δὲ ἀσθενέστερα οἶδε τῆς σιδηρᾶς βασιλείας τὰ τέλη, ἄλλην τέθεικε διὰ τὴν ἀσθενείαν, καὶ μάλα εἰκότως. Σφόδρα γὰρ αὐτὴν ἰσχυροτάτην ἔδειξεν ἄνω· τοιαῦτα γὰρ αὐτῆς τὰ πρῶτα. Ἄλλ' ὅμως οὐδὲ τὰ τελευταῖα αὐτῆς παντελῶς ἀσθενῆ ἔσσεσθαι λέγει. "Ἀπὸ γὰρ τῆς ρίζης, φησὶ, τοῦ σιδήρου ἔσται ἐν αὐτῇ, ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμειγμένον τῷ ὀστράκῳ τῷ πηλίῳ. (μβ'.) Καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν, μέρος μὲν τι σιδήρου, μέρος δὲ τι ὀστράκου." Τοῦτο δὲ οὐδὲ τῆς ἡμετέρας ἐρμηνείας προσδεῖται· αὐτὸς γὰρ ὁ Προφήτης ἐρμηνεύων, φησὶ· "Μέρος τι τῆς βασιλείας ἔσται ἰσχυρὸν, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἔσται συντριβόμενον." Τούτοις ἐπάγει· μγ'. "Καὶ ὅτι εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμειγμένον τῷ ὀστράκῳ τῷ πηλίῳ, συμμιγεῖς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων." Τοῦτο δὲ μάλιστα δείκνυσιν, ὡς οὐχ ἕτερα ἐστὶν αὐτὴ ἢ βασιλεία παρὰ τὸν σίδηρον, ἀλλ' ἢ αὐτὴ ἀσθενέστερον διακειμένη, καὶ μέρος μὲν τι αὐτῆς ἰσχυρὸν, μέρος δὲ ἀσθενές· συγγενείας δὲ ὅμως θεσμὸς συνάψει τὴν ἀσθενῆ μοῖραν τῇ ἰσχυρᾷ. Τὸ γὰρ, "Συμμιγεῖς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων," τοῦτο δηλοῖ. Ἐπιμιξία, φησὶ, τίς ἔσται καὶ ἐπιγαμία τούτων κάκεινων, ἀλλ' ὅμως ἢ διχόνοια τὰ τῆς συγγενείας δίκαια διαφθερεῖ. Οὐκ ἔσονται γὰρ, φησὶ, προσκολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου, καθὼς ὁ σίδηρος οὐκ ἀναμίγνυται τῷ ὀστράκῳ. Ἡμεῖς μὲν οὖν οὕτω τὴν ἐρμηνείαν τοῦ θεοῦ Δανιὴλ νενοήκαμεν· προσήκει δὲ καὶ ἐνίων τῶν πρὸ ἡμῶν ἡρμηνευκότων τὰς δόξας εἰς μέσον παραγαγεῖν· οὕτω γὰρ ἐναργέστερον ἢ ἀλήθεια δειχθήσεται. Τινὲς τοίνυν τῶν συγγραφέων τὴν τετάρτην βασιλείαν, τουτέστι τὸν σίδηρον, Ἀλέξανδρον ἔφασαν εἶναι τὸν Μακεδόνα· τοὺς δὲ πόδας καὶ τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἐκ σιδήρου καὶ ὀστράκου συγκειμένους, τοὺς μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντας Μακεδόνας, Πτολεμαίους, καὶ Σελεύκους, καὶ Ἀντιόχους, καὶ Δημητρίους, τοὺς μὲν ἀσθενῶς, τοὺς δὲ λίαν ἀνδρὶ κῶς κρατήσαντας, καὶ ἐπιγαμίαν δὲ ποιησαμένους καὶ τὴν ἀλλήλων ἀσπασαμένους συγγένειαν. Ἔδει δὲ αὐτοὺς συνιδεῖν, πρῶτον μὲν ὅτι τὴν κεφαλὴν τὴν χρυσοῦν αὐτὸν ἔφη εἶναι τὸν Ναβουχοδονόσορ, τουτέστι τὴν τῶν Βαβυλωνίων, εἶπουν Ἀσσυρίων, βασιλείαν· διεδέξατο δὲ αὐτὴν ἢ Περσῶν καὶ Μήδων βασιλεία κατὰ ταυτὸν· ὁ γὰρ Κύρος ἐξ ἐκατέρου ἔθνους ἦν ὀρμώμενος, καὶ τούτων κάκεινων κρατῶν, τῶν Βαβυλωνίων καταλύσας τὴν βασιλείαν ἐκράτησε τῶν Περσῶν· τὴν δὲ Περσῶν δευτέραν οὖσαν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καταλύει, καὶ αὐτὸν ἔφη ὁ μακάριος Δανιὴλ κυριεῦσαι πάσης τῆς γῆς. Ταύτην τὴν βασιλείαν τρίτην ὠνόμασεν· οὐδεμία δὲ αὐτὴν ἕτερα, ἀλλ' ἢ τῶν Ῥωμαίων διεδέξατο. Ἔδει 81.1308 τοιγαροῦν αὐτοὺς πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τῶν παραδηλωθέντων πραγμάτων συνιέναι, καὶ μαθεῖν, ὡς τρίτη ἐστὶν ἢ τῶν Μακεδόνων βασιλεία, τουτέστιν ὁ χαλκός· τετάρτη δὲ ἢ Ῥωμαίων, τουτέστιν

ὁ σίδηρος Εἰ δὲ καὶ ὄλως ἀσαφέστερα αὐ τοῖς ἔδοξεν εἶναι ἐκεῖνα, ἀπὸ γοῦν τοῦ τέλους ἔδει πᾶσαν διαγνῶναι τὴν πρόρρησιν· εὐθὺς γὰρ μετὰ τὸ δεῖξαι τῆς σιδηρᾶς βασιλείας τὸ ἀσθενὲς καὶ ὀστράκινον τέλος, ἐπήγαγε· μδ'. "Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκεῖ νων." Τουτέστι, τοῦ ὀστρακίνου καὶ τοῦ σιδηροῦ τὴν ἐπιμιξίαν ἔχοντων, καὶ τὴν μετ' ἀλλήλων συγ γένειαν ἀσπασαμένων, ὁμόνοιαν δὲ μηδὲ ἐκ τῆς συγ γενείας ἐσχηκότων. "Ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἣτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῶ ἑτέρω οὐχ ὑπολειφθήσεται. Λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ αὐτὴ στήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας. (μέ'.) "Ὅν τρόπον εἶδες, ὅτι ἐτμήθη ἀπὸ ὄρους λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸ ὀστρακον, καὶ τὸν σίδηρον, τὸν χαλκὸν, τὸν ἄργυρον, τὸν χρυσόν." Ταῦτα δὲ ἀντικρὺς δείκνυσι τῶν μὲν παρόντων πραγμάτων τὸ τέλος, τῆς δὲ τῶν οὐρανῶν βασιλείας τὸ ἀτελεύτητον. Τῆς γὰρ σιδηρᾶς βασιλείας ἀσθενῶς διατεθείσης, καὶ τοῦ ὀστράκου τὴν ἐπιμιξίαν λαβούσης, φανήσεται μὲν "ὁ λίθος ὁ τμηθεὶς ἄνευ χειρῶν, καὶ λεπτυνεῖ τὸ ὀστρακον, τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, τὸν ἄργυρον, τὸν χρυσόν," καὶ φροῦδα ποιήσει παντελῶς, καὶ ἀδιάδοχον, καὶ αἰῶ νιον, καὶ ἀπέραντον βασιλείαν τοῖς ἀξίοις παρέξει. "Εἰς γὰρ τοὺς αἰῶνας, φησὶν, οὐ διαφθαρήσεται, καὶ λαῶ ἑτέρω οὐχ ὑπολειφθήσεται· καὶ λεπτυνεῖ, καὶ δαμάσει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ αὐτὴ στήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας." Εἰ δὲ τις ζυγομαχεῖ, καὶ ταῦθ' οὕτως ἔχειν οὐ βούλεται, δειξάτω τί τῶν ἀνθρῶ πίνων αἰώνιον, ποία δὲ τῶν ἀνθρώπων βασιλεία τέλος οὐ λήψεται. Εὔηθες γὰρ καὶ λίαν ἀνόητον, συντέλειαν μὲν ἀναμένειν τοῦ παρόντος αἰῶνος, βασιλείαν δὲ τινα λέγειν κατὰ τὸν παρόντα βίον ἀτελεύτητον ἔσεσθαι. Εἰ δὲ καὶ αὐτοῖς συνδοκεῖ διὰ τούτων τῶν λόγων τὴν δοθησομένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλείαν τοῖς ἀξίοις σημαίνεσθαι, οὐκ ἄρα τὴν Μα κεδονικὴν βασιλείαν ὠνόμασε σίδηρον· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ νης κρατούσης ὁ παρῶν βίος ἐδέξατο τέλος, ἀλλ' ἡ Ῥωμαϊκὴ τὴν Μακεδονικὴν καταλύσασα κατέχει τῆς οἰκουμένης τοὺς οἴακας. Εἰ δὲ φασὶ τὴν προτέραν τοῦ Κυρίου παρουσίαν διὰ τούτων τῶν λόγων σημαί νεσθαι, δειξάτωσαν καταλυθεῖσαν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν εὐθὺς μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπι φάνειαν. Πᾶν γὰρ τούναντίον ἔστιν εὐρεῖν, κρα τυνθεῖσαν αὐτήν, ἀλλ' οὐ καταλυθεῖσαν ἄμα τῇ τοῦ Σωτῆρος γεννήσει. Αὐγούστου γὰρ βασιλεύοντος ὁ Δεσποτικὸς ἐγένετο τόκος. Ὁς δεύτερος μὲν ἔβα 81.1309 σίλευσε, πάντας δὲ ὡς ἔπος εἶπεῖν. ἀνθρώπους ὑπηκόους ἐποίησατο, ἀπεγράφατό τε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην κατὰ τὴν τῶν Εὐαγγελίων φωνήν, καὶ δασμὸν φέρειν ἐνομοθέτησεν. Ὑπ' ἐκείνου δὲ ἡ Ῥωμαίων κρατυνθεῖσα βασιλεία μέχρι καὶ νῦν διήρκε σεν. Οὐκοῦν εἰ ἡ προτέρα γέννησις τοῦ Κυρίου τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν οὐ κατέλυσε, λείπεται τοίνυν αὐτοῦ τὴν δευτέραν νοεῖν ἐπιφάνειαν. Ὁ γὰρ ἤδη πρότερον τμηθεὶς λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ γενόμενος εἰς ὄρος μέγα, καὶ τὴν οἰκουμένην καλύ ψας, οὗτος ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ πατάξει τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς ὀστρακίνους, τουτέστιν, ἐν αὐτῷ τῷ τέλει τῆς σιδηρᾶς φανήσεται βασιλείας, ἀσθενοῦς ἤδη γεγεννημένης· καὶ πάσας μὲν καταλύσει τὰς ἡγεμονίας, καὶ λήθητιν παραδώσει, τὴν δὲ αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν τοῖς ἀξίοις παρέξει. Ταῦθ' οὕτως ἐρμηνεύσας ὁ Δανιὴλ ἀναγκαίως ἐπήγαγεν· "Ὁ Θεὸς ὁ μέγας ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ, ἃ δεῖ γενέ σθαι μετὰ ταῦτα. Καὶ ἀληθινὸν τὸ ἐνύπνιον, καὶ πῖ στή ἡ σύγκρισις αὐτοῦ." Ἄξιον δὲ θαυμάσαι τὴν τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων περὶ πάντας ἀνθρώπους κηδε μονίαν. Οὐδὲ γὰρ τοὺς δυσσεβεῖα συζῶντας τῆς οἰ κείας προμηθείας γυμνοῖ, ἀλλὰ καὶ τούτους πάσης ἐπιμελείας ἀξιοῖ, ὥσπερ ἀμέλει τοῦτον τὸν βάρβα ρον, καὶ θηριώδη, καὶ δυσσεβῆ οὐ καταλέλοιπεν ἀτημέλητον, ἀλλὰ πρῶτον μὲν διὰ τῶν ἀποκαλύψεων τῆς εὐκληρίας τοῦ παρόντος βίου δείκνυσι αὐτῷ τὸ ἐπίκηρον, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς τὸ ὀξύρροπον, καὶ ὅτι οὐδὲν μόνιμον τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας, ἀλλὰ δίκην ἀνθῶν ἢ κρίνων μαραίνεται ἢ σβέν νυται. Καὶ ἱκανὰ ταῦτα ἦν τὴν ἀλαζονικὴν αὐτοῦ καὶ τετυφωμένην ὄφρυν

καταλύσαι, καὶ πείσαι φρο νεῖν ἀνθρώπινα, καὶ ἀναμένειν καὶ τῆς ζωῆς καὶ βασιλείας τὸ τέλος. Πρῶτον μὲν οὖν διὰ τούτων αὐτοῦ ποιεῖται τὴν ἐπιμέλειαν, ἔπειτα τῆ λήθη τοῦ ἐνυπνίου ἐλέγχει τὴν τῶν μάγων καὶ Χαλδαίων ψευ δολογίαν· δείκνυσι δὲ τὴν τῶν οἰκείων θεραπόντων ἀλήθειαν, καὶ διὰ τῆς τῶν θεραπόντων σοφίας τὴν θεῖαν αὐτοῦ δύναμιν παραδηλοῖ, καὶ εἰς προσκύνησιν ἔλκει τὴν ἑαυτοῦ τοὺς ἀγνοοῦντας, μᾶλλον δὲ τοὺς τὴν παρὰ πάντων ἀπαιτοῦντας προσκύνησιν τοὺς ἀγίους αὐτοῦ θεράποντας προσκυνεῖν ἀναγκάζει. Καὶ τοῦτο ἡμᾶς ἡ ἱστορία διδάσκει. μζ'. "Τότε γὰρ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονό σορ ἐπὶ πρόσωπον ἔπεσε, καὶ τῷ Δανιήλ προσεκύνησε, καὶ μαναὰ καὶ εὐωδίαν εἶπε σπεῖσαι αὐτῷ." Ἐνθυμήθητι δὲ, ἡλικὸν ἐκείνον τὸν ἀλαζόνα, τὸν μεμνητότα, τὸν καὶ Θεὸν εἶναι νομίσαντα (δι' ἑτέρου γὰρ προφήτου φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν· "Σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος, καὶ οὐ Θεός"), τὸν πάντας ἂν θρώπους ὑπηκόους ποιησάμενον, τὸν αἰχμάλωτον προσκυνεῖν τὸν Ἰουδαῖον, τὸν ἀνδραπόδου τάξιν ἀποπληροῦντα, καὶ ἠγεῖσθαι διὰ τούτου τὸν τούτου προσκυνεῖν Θεόν. Τούτου γὰρ χάριν "μαναὰ καὶ 81.1312 εὐωδίαν σπεῖσαι αὐτῷ," τουτέστι, λιβανωτὸν καὶ θυ μίαμα προσενηχθῆναι αὐτῷ ἐνετείλατο. Αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων ἡ ἱστορία, ὡς τοῖς δοκοῦσιν ἱερεῦσι τοῦτο ποιῆσαι παρεγγύησεν. Ὁ γὰρ προσκυνήσας πάντως ἂν καὶ τὴν εὐωδίαν προσενηνόχει, εἴπερ ἱερατεύειν εἰώθει. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἄλλοις πάντως ἀρμόττον ἦν, αὐτὸς μὲν οὐκ ἐπεχείρει ποιεῖν, ἃ μὴ προσῆκον ἦν, τοῖς δὲ ποιεῖν εἰωθόσι τοῦτο ποιῆσαι παρακελεύεται. Καὶ ἵνα μὴ δόξη, μάτην ἄνθρωπον προσκυνεῖν, λέγει τῷ Δανιήλ· "Ἐπ' ἀληθείας ὁ Θεὸς ὑμῶν οὗτός ἐστι Θεὸς θεῶν, καὶ Κύριος τῶν βασιλέων, καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια, ὅτι ἠδυνήθη ἀποκαλύψαι τὸ μυστήριον τοῦτο." Το σαύτην ἔκ τε τοῦ ἐνυπνίου, καὶ τῆς τοῦ ἐνυπνίου λήθης ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν ὄλων ὁ πρύτανις προσενηνόχε. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔγων τὴν οἰκείαν εὐτέλειαν, ἔπειτα μεμάθηκε τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσκυνουμένων θεῶν τὴν ἀσθένειαν, πρὸς τούτοις ἐδιδάχθη τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὄντως Θεοῦ. Οὗ χάριν βοα· "Ἐπ' ἀληθείας ὁ Θεὸς ὑμῶν, οὗτός ἐστι Θεὸς τῶν θεῶν, καὶ Κύριος τῶν βασιλέων, καὶ ἀποκαλύπτων μυστήρια." Θεὸν δὲ θεῶν προσαγορεύει, οὐ κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς θείας Γραφῆς· ἡ μὲν γὰρ θεία Γραφή τοὺς ἠξιωμένους ἱερωσύνης ὀνομάζει θεοὺς· "Θεοὺς γὰρ, φησὶν, οὐ κακολογήσεις, καὶ ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἔρεις κακῶς." οὗτος δὲ θεοὺς τὰ εἶδωλα προσηγόρευσεν· οὐδέπω γὰρ ἠδυνήθη τὸ παντελῶς αὐτῶν ἀσθενὲς συνιδεῖν. Μεμάθηκε δὲ ὅμως τὸ διάφορον, διὸ καὶ Θεὸν τῶν θεῶν τὸν τῶν ὄλων προσαγορεύει Θεὸν, καὶ Κύριον βασιλέων. Ταῦθ' οὕτως ὁμολογήσας, μὴ· "Ἐμεγάλυνε τὸν Δανιήλ, καὶ δόματα πολλὰ ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς χώρας Βαβυλῶνος, καὶ ἄρχοντα σατραπῶν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος." Καὶ τοῦτο δὲ τῆς θείας κηδεμονίας ἴδιον. Μεγίστην φέρει τοῖς ὑπηκόοις τὴν ὠφέλειαν τοῦ ἄρχοντος ἢ εὐσέβεια· τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ πεποιήκεν ὁ Δεσπότης. Καὶ συντομώτερον ὁ μακάριος Δαβὶδ τὰ κατ' αὐτὸν διηγούμενος, καὶ τὴν θεῖαν πρόνοιαν ὑμῶν, φησὶν· "Ἐξ ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἄνθρωπον, εἰς δοῦλον ἐπράθη ὁ Ἰωσήφ." Εἶτα τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ δυο χερήματα λέξας, καὶ τῆς εἰρκτικῆς, καὶ τῶν δεσμῶν μνημονεύσας, ἐπήγαγεν· "Ἀπέστειλε βασιλεὺς, καὶ ἔλυσεν αὐτὸν ἄρχων λαοῦ, καὶ ἀφῆκεν αὐτόν, καὶ κατέστησεν αὐτὸν κύριον τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης τῆς κτήσεως αὐτοῦ· παιδεῦσαι τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ, ὡς ἑαυτὸν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτοῦ σοφίσει." Οὕτω κἀντεῦθεν πεποιήκε τῶν ὄλων ὁ Πρύτανις. Ἄρχοντα γὰρ σατραπῶν καὶ τῶν 81.1313 σοφῶν Βαβυλῶνος τὸν τρισμακάριον Δανιήλ καταστήσας, ἀρχέτυπον αὐτὸν εὐσεβείας καὶ τῆς ἄλλης προὔθηκεν ἀρετῆς· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἠνέσχετο μόνος ταύτης ἀπολαῦσαι τῆς τιμῆς ὁ προφήτης, ἀλλὰ τοὺς κοινωνοὺς τῆς εὐχῆς κοινωνοὺς ἔλαβε καὶ τῆς τιμῆς. μθ'. "Ἡτήσατο γὰρ, φησὶ, παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ κατέστησεν ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα τῆς χώρας Βαβυλῶνος τὸν Σιδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδευαγῶ, καὶ Δανιήλ

ἦν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως." Συμβαίνει καὶ ταῦτα τῇ τοῦ Ἀποστόλου διδασκαλία· "Νῦν γὰρ, φησὶ, μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· τὰ τρία ταῦτα, μείζων δὲ πάντων ἡ ἀγάπη." Καὶ γὰρ καὶ οὗτος ὁ θεῖος προφήτης ἠγάπησε μὲν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης ἰσχύος, καὶ ἐξ ὅλης δυνάμεως· ἀγαπήσας δὲ θερμῶς ἐπὶ στευσεν εἰλικρινῶς, εἰλικρινῶς δὲ πιστεύσας ἤλπισε τῆς παρ' αὐτοῦ τεύξεσθαι βοηθείας· τυχῶν δὲ ὧν ἤλπι σεν, ἔδειξε τὴν περὶ τὸν πέλας ἀγάπην, καὶ κοινωνοὺς τοὺς ὁμοφύλους, ὧν ἔλαβεν, ἐποιήσατο. Ὅσα δὲ προ εγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν Γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, σὺν τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν. ΤΟΜΟΣ Γ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. α'." Ἐτους ὀκτωκαιδεκάτου Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσοῦν, καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐν πεδίῳ Δειρᾶ ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος." Ὁ μὲν ἀγαθὸς ἡμῶν καὶ φιλόανθρωπος Δεσπότης, ἅτε δὴ ποιητὴς καὶ δημιουργὸς, βούλεται "πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν" καὶ, "οὐ θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν καὶ ζῆν." Οὐ χάριν ἅπαντα ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πραγματεύεται σωτηρίας. Οἱ δὲ ἀναλ γησίᾳ νοσοῦντες, καὶ τῷ ἀνηκέστῳ πάθει τῆς ἀλα 81.1316 ζονείας δουλεύοντες, οὐδεμίαν ἐκ τῶν θείων φαρμάκων ὠφέλειαν καρποῦνται, ἀλλ' εἰκόνασιν τισιν ἀρ ῥώστοις, ἀποστρεφόμενοι μὲν τὴν παρὰ τῆς ἰατρικῆς τέχνης προσαγομένην αὐτοῖς θεραπείαν, ἀκρά σία δὲ καὶ ἀταξία πολλῇ χρωμένοις, καὶ τὴν ἐπι κειμένην αὐτοῖς αὔξουσιν ὀσημέραι νόσον. Τοιοῦτος ἦν οὗτος ὁ ἀλαζῶν βασιλεὺς, ὃς τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἀμέτρῳ φιλοανθρωπία χρησαμένου, καὶ μετὰ τὰς μυρίας παρανομίας τε καὶ δυσσεβείας θεραπείαν αὐτῷ προσενηνοχότος, καὶ ὑποδειξάντος τῆς τε παρ ούσης εὐημερίας τὸ ἐπίκηρόν τε καὶ μάταιον, καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ ὑψηλὸν καὶ περίβλεπτον, ἢ καὶ τοὺς δορυαλώτους, καὶ τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν φέρειν ἠναγκασμένους, ἀποφαίνει λαμπροὺς, εὐθύς μὲν ἐθαύμασε τὴν τοῦ προφήτου σοφίαν, καὶ τὸν τούτου Θεὸν τῶν ὄλων εἶναι Θεὸν ὠμολόγησεν· ὀλίγου δὲ χρόνου διελθόντος, εἰς ἑαυτὸν ἐπανῆλθεν, ὡσπερ κύων εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον, ἦ φησιν ἡ θεία Γραφή, καὶ κατασκευάζει μὲν εἰκόνα χρυσοῦν, τὸ μὲν ὕψος ἔχουσαν πήχεις ἐξήκοντα, τὸ δὲ εὖρος πήχεις ἕξ, καὶ ταύτην ἐν ἰσοπέδῳ στήσας χωρίῳ, ὥστε ἴσως ἀπάντων ὑπερέχειν καὶ ὑπὸ πάντων ὁμοίως ὄρα σθαι, παρὰ πάντων αὐτὴν κελεύει προσκυνεῖσθαι τῶν ὑπηκόων. Οὐχ ἀπλοῦς δὲ οὗτος τῆς ἀλαζονείας ὁ τρόπος, ἀλλ' ἀντίθεος ἀντικρὺς καὶ θεομισῆς. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θεὸς ὄναρ αὐτῷ μεγίστην ὑπέδειξεν εἰκόνα ἐκ τεττάρων ὑλῶν πεποιημένην, καὶ διὰ τούτων αὐτῷ τὰς τῶν τεττάρων βασιλειῶν διαδοχὰς παρεδήλωσεν, ἀντιστρατευόμενος τῷ Θεῷ τὸν οἰκεῖον τύφον, κατασκευάζει δὴ καὶ αὐτὸς εἰκόνα μέγεθος αὐτῇ δεδωκώς, ὅσον ἢ τῶν ἀνθρώπων παρασχεῖν ἠδύνατο τέχνη. Οὐκέτι δὲ καὶ ταύτην ἐκ χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ σιδήρου ποιεῖ, ἀλλ' ἐκ μιᾶς ὑλῆς τῆς τοῦ χρυσοῦ κατασκευάζει, οἰόμενος ὁ δεῖ λαιος οὗτος ψευδεῖς ἀποδείξειν τοῦ Θεοῦ τὰς προῤ ρήσεις. Καὶ ἐπειδὴ ὁ μακάριος Δανιὴλ τὸ ἐνύπνιον ἐρμηνεύων, αὐτὸν εἶναι ἔφη τὴν κεφαλὴν τὴν χρυσοῦν, τουτέστι τῶν Βαβυλωνίων, εἴτουν Ἀσσυρίων βασιλείαν, τὰ δὲ ἄλλα μόρια τῆς εἰκόνας ἐκ τῶν ἄλλων ὑλῶν, αἱ τὴν κεφαλὴν διεδέξαντο, αὐτὸς πᾶσαν ἐκ τοῦ χρυσοῦ τὴν εἰκόνα κατασκευάζει. β'." Συνήγαγε, φησὶ, πάντας τοὺς σατράπας, ὑπάρχους τε καὶ στρατηγούς, καὶ τοπάρχας, ἠγουμένους τε καὶ τυράννους, καὶ τοὺς ἐπ' ἕξ ουσίων, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν χωρῶν, ἐλθεῖν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς εἰκόνας, ἧς ἔστησε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς." Καὶ τούτων δὲ ἕκαστον τὴν ἄκραν ὑπερηφανίαν παραδηλοῖ. Οὐ γὰρ ἀπλῶς τοὺς τυχόντας τῶν ὑπηκόων εἰς τὴν τῆς εἰκόνας συνεκάλεσεν ἑορτὴν, ἀλλὰ τοὺς τε τοπάρχας, καὶ τοὺς στρατηγούς, τοὺς τῶν σατραπειῶν τὴν ἡγεμονίαν πεπιστευμένους, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ἀρχῆς παρ' 81.1317 ἐκείνοις ἐνενόμιστο. Καὶ εὐθύς μὲν ἡ κλήσις ἀπλῆ τις

ἐνομίζετο, ὕστερον δὲ τὸ διὰ τῆς κλήσεως τυραννεύμενον ἐφωράθη. Ἐπειδὴ γὰρ συνήλθον ἅπαντες, "Ὁ κήρυξ, φησὶν, ἐβόα ἐν ἰσχυρί (τουτέστι, με γίστη χρώμενος τῆ φωνῇ): Ὑμῖν λέγεται, ἔθνη, λαοὶ, φυλαὶ, γλῶσσαι· (ἐ', ζ'.) Ἦ ἂν ὥρα ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου, καὶ συμφωνίας, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῆ χρυσοῦ ἢ ἔστησε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς. Καὶ ὅς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην." Οὕτως ἤρπασεν ὁ δαίμων, ὡς ἐνόμισε, τὴν θείαν τιμὴν, καὶ οὐκ ἀπέχρησεν αὐτῷ τὸ προσκυνεῖσθαι παρὰ τῶν ὑπηκόων, ἀλλὰ καὶ τῇ εἰκόνι προσφέρεσθαι τὴν προσκύνησιν ταύτην ἐνομοθέτησε, καὶ καταπλήττει μὲν ἅπαντας τῇ τε ὕλῃ, καὶ τῇ τέχνῃ, καὶ τῷ μεγέθει τῆς εἰκόνας· κατακλιθεὶς δὲ καὶ καταθέλλει τῇ παντοδαπῇ τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἡχῇ· τοὺς δὲ μὴδὲ τὸ μέγεθος τῆς εἰκόνας ἐκπληττομένους, μὴδὲ ὑπὸ τῆς τῶν ὀργάνων ὥδης τε καὶ ἡδονῆς καταθελλομένους, τῇ ἀπειλῇ τοῦ καμίνου δεδίττεται. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐ διήμαρτε τοῦ σκοποῦ· ἐώρα γὰρ ἅπαντας τὸ κελευόμενον ποιοῦντας, καὶ φόβῳ καὶ ἡδονῇ δουλεύειν εἰθισμένους· μόνοι δὲ οἱ τρισμακάριοι παῖδες ἐκεῖνοι τὴν πατρῶαν εὐγένειαν ἀκήρατον καὶ ἐν δουλείᾳ φυλάξαντες, Ἀνανίας, καὶ Ἀζαρίας, καὶ Μισαήλ, ἠρνήθησαν μὲν τὴν προσκύνησιν, οὐκ ἔλαθον δὲ τοὺς δυσσεβεῖς συζῶντας Χαλδαίους, οἱ κοινωνοὺς ἅπαντας ἔχειν τῆς ἀσεβείας ἠβούλοντο. Αὐτίκα τοίνυν προσίασι μὲν τῷ βασιλεῖ, ἀναμιμνήσκουσι δὲ αὐτὸν τοῦ τεθέντος νόμου διαβρήδην διαγορευόντος ἅπασιν τοῖς ὑπηκόοις προσκυνεῖν τὴν εἰκόνα, καὶ τοῖς τοῦτο ποιεῖν παραιτούμενοις ἀπειλοῦντος τὴν κάμινον· εἰσαγγέλλουσι δὲ τοὺς ἱεροὺς ἄνδρας ἐκείνους λέγοντες, ὅτι ἰβ'. "Εἰσὶν ἄνδρες Ἰουδαῖοι, οὓς κατέστησας ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας Βαβυλῶνος, Σιδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδενάγῳ· οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οὐχ ὑπήκουσαν τῷ δόγματί σου, βασιλεῦ." Καὶ τὸν τε οἰκεῖον φθόνον διὰ τούτων παραδηλοῦσι, τοῦ τε βασιλέως ἐξ ἀπτουσι τὴν ὀργὴν, αἰνιττόμενοι διὰ τούτων, καὶ μονονουχί λέγοντες· Ὅρα τίνας ἡμῶν προτετίμηκας, τίσι τῶν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν ἐπίστευσας· οὐδὲ τῆς τιμῆς τὸ μέγεθος εἰς νοῦν λαβεῖν ἠβουλήθησαν, καὶ εὐγνώμονες περὶ τὸν τετιμηκότα γενέσθαι, ἀλλὰ τῆς τιμῆς τὸ μέγεθος ἀτιμίας ἄφορ μὴν ἐποίησαντο, ἀντικρὺς τοῖς σοῖς ἀντιλέγοντες νόμοις, καὶ τὰ σὰ πληροῦν οὐκ ἀνεχόμενοι δόγματα. Οὐκ ἐντεῦθεν δὲ μόνον ἔστι θεωρῆσαι τὸ τυραννικόν τε καὶ ἄγνωμον· ἀλλὰ καὶ ἐτέρωθεν καταμαθεῖν δυνατόν, ὡς οὐδὲν δρῶσιν ὑπηκόοις ἀρμόττον· οὓς γὰρ νομίζεις θεοὺς, οὐ νομίζουσι, καὶ τὴν προσκύνουσαν λατρείαν τοῖς ὑπὸ σοῦ προσκυνουμένοις θεοῖς οὐ προσφέρουσι· καὶ τῆς εἰκόνας δὲ τὴν προσκύνησιν, ἣν ἅπαντες οἱ ἀρχόμενοι προσενηνόχασιν, ἠρνήθησαν προφανῶς. Τούτων ἀκούσας ὁ φρενοβλαβῆς ἐκεῖνος βασιλεὺς, καὶ ἐπιλαθόμενος τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν Δανιὴλ εἰρημένων, "Ἐπὶ ἀληθείας ὁ Θεὸς ὑμῶν οὗτός ἐστι Θεὸς τῶν θεῶν, καὶ Κύριος τῶν βασιλέων," ἄγει τοὺς ἄνδρας εἰς μέσον· πῦν θάναται δὲ, εἰ τῷ ὄντι κοινωνεῖν αὐτῷ τῆς τῶν θεῶν οὐκ ἐθέλουσι θεραπείας, καὶ τῆς εἰκόνας φεύγουσι τὴν προσκύνησιν. Εἶτα παραινεῖ καὶ συμβουλεύει τοῦτο ποιεῖν, τῇ τοῦ πυρὸς ἀπειλῇ δεδιττόμενος. "Ἐὰν γὰρ μὴ προσκυνήσητε, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην." Ἐπειτα τὴν ἄρρητον ἐκείνην καὶ θηριώδη βλασφημίαν τολμᾷ· "Καὶ τίς ἐστὶν ὁ Θεός, ὃς ἐξ ἐλεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;" Οὕτω ταχέως ὄν ὠμολόγησεν ἐβλασφήμησε· καὶ ὄν Θεὸν θεῶν ἀπεκάλεσε, καὶ ἀνθρώπου ἀσθενέστερον ὑπέλαβεν εἶναι· ὄν Κύριον βασιλέων προσηγόρευσε, νικᾶν ὁ δαίμων ἐνεανιεύσατο. Προγονικὰ δὲ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα τολμήματα· καὶ γὰρ ὁ Σενναχηρείμ ἐκεῖνος στρατεία μεγίστη κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ χρησάμενος, ἐπιστέλλων τῷ Ἐζεκίᾳ τοιαῦτα ἐφθέγγατο· "Μή σε ἀπατάτω ὁ Θεός σου, ἐφ' ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτῷ, ὅτι ῥύσεται Ἱερουσαλήμ ἐκ τῶν χειρῶν μου. Μὴ ἐρρύσαντο θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς

μου; ποῦ ὁ θεὸς Ἐμᾶθ, καὶ ποῦ ὁ θεὸς Ἀρφᾶθ, καὶ ποῦ ὁ θεὸς τῆς πόλεως Σεπφαρίμ; μὴ ἡδυνήθησαν ῥύσασθαι Σαμάρειαν ἐκ χειρός μου, ὅτι ῥύσεται Κύριος τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκ χειρός μου;" Ἄλλ' εὐθύς καὶ παραχρῆμα ἔλαβε τῆς βλασφημίας τὰ ἐπίχειρα, καὶ αἱ πολλαὶ μὲν ἐκεῖναι μυριάδες ὑφ' ἑνὸς ἀνηρέθησαν ἀγγέλου· αὐτὸς δὲ φυγὼν, καὶ τὴν ἐνεγκοῦσαν καταλαβὼν, σφαγέας οὐς ἐγέννησεν, ἔσχηκεν. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τοῦ Ποιητοῦ τὴν γλῶτταν ἐκίνησε, δέχεται τὴν σφαγὴν παρὰ ἀνθρώπων οὐς ἐγέννησεν. Ἄλλ' οὐδὲ τούτου τὸ παράδειγμα τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐχαλίνωσε τὴν γλῶτταν, οὔτε τὸ ἐνύπνιον ἐκεῖνο τὰς τῶν βασιλέων ὑποδείξαν διαδοχὰς ἐδίδαξε σωφρονεῖν, ἀλλ' ἔμεινε κατὰ τοῦ πεποιοῦ κῶτος λυττῶν· ἀντιστρατεύει δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς οὐκ ἄγγελον (ὅπερ ἐπὶ τοῦ Σενναχηρείμ ἐκείνου πεποίηκεν), ἀλλὰ τρία παιδάκια αἰχμάλωτα, τὴν ξένην οἰκεῖν ἠναγκασμένα, τὸν τῆς δουλείας ἔλκοντα ζυγόν, νέαν ἄγοντα τὴν ἡλικίαν, ἐν αὐτῷ ὄντα ἕαρι τοῦ χρόνου· οὗτοι γὰρ παραυτίκα τῆς λύττης ἐκεῖ νῆς καὶ μανικῆς βλασφημίας ἀκούσαντες, θυμοῦ καὶ ζήλου πλήρεις ἐγένοντο, καὶ ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ· "Οὐ χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναί σοι." Περιττὴ, φησὶν, ἡ πεῦσις ἢ παρὰ σοῦ ἡμῖν προσαγομένη· ἃ γὰρ ἐφρονοῦμεν, καὶ νῦν φρονοῦμεν, καὶ οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐκ τῶν σῶν ἀπειλῶν δεξόμεθα. 81.1321 ιζ'. "Ἔστι γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς." Τίς οὐκ ἂν εἰκότως ἐκπλαγείη τῶν μακαρίων τούτων νέων τὴν ἀνδρείαν, τὴν σοφίαν, τὴν εὐσέβειαν, τὴν περὶ τοὺς νόμους δικαιοσύνην, τὴν περὶ πάντα σωφροσύνην; Τὸ μὲν γὰρ μὴ καταπλαγῆναι τὸν τοσοῦτον ἐκεῖνον τύραννον, μετὰ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπων ἀντιτεταγμένον, καὶ τὴν μεγίστην ἐκείνην πυρὰν, οὐ λόγους μόνον ἀπειλουμένην, ἀλλὰ καὶ ὀρωμένην, τὴν ἀδάμαντος στερρότεραν αὐτοῖς ἀνδρείαν μαρτυρεῖ. Τὸ δὲ τοὺς θεῖους νόμους τῆς παρουσίας προτιμῆσαι ζωῆς, ποίας δικαιοσύνης ὑπερβολὴν καταλείπει; Τὴν δὲ σωφροσύνην αὐτῶν κηρύττει, τὸ μήτε θρασέσι κατὰ τοῦ βασιλέως χρῆσασθαι λόγοις, μήτε δειλίᾳ πάλιν καταισχυῖναι τὸ γένος· τὴν δὲ φρόνησιν καὶ σοφίαν ἢ τοῖς δυσσεβέσι καὶ βλασφημοῖς λόγοις ἀντιτεθεῖσα εὐσέβεια. Ὁ μὲν γὰρ ἔλεγε· "Τίς ἐστὶ Θεὸς, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;" Οἱ δὲ ἐβόων· "Ἔστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς." Μὴ γὰρ νομίσης τὸν ἡμέτερον Θεὸν τοῖς σοῖς εἰκέναι θεοῖς. Ἐκείνων γὰρ εἰκότως καταφρονεῖς, ἐξ ὕλης τε καὶ τέχνης ἐσχηκῶν τὸ εἶναι· ὁ δὲ ἡμέτερος Θεὸς, οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, καὶ τῶν ἀπάντων Δημιουργὸς, δύναμιν ἔχων, ἢν δείκνυσι τὰ ὀρώμενα. Τὴν γὰρ ὑπὲρ ταῦτα τοῖς τῶν θείων ἀμυήτοις οὐ ῥάδιον κατιδεῖν· τοῦτον πρεσβεύοντες τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν ἀναμένομεν. Ἰκαὶ νὸς γὰρ ἡμᾶς καὶ τῶν σῶν ἀπαλλάξαι χειρῶν, καὶ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς, ἢν σὺ κατεσκεύασας. Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ῥηθέντα οὐδεμίαν ἀνδρείας καὶ φιλοθεΐας ὑπερβολὴν καταλείπει. Εἰρηκότες γάρ· "Ἔστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς," εὐθύς ἐπήγαγον· ιη'. "Καὶ ἂν μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ, ἢ ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν." Οὐ γὰρ ἐπὶ μισθῷ τῷ ἡμετέρῳ Δεσπότη δουλεύομεν, ἀλλὰ φίλτρῳ καὶ πόθῳ νυττόμενοι, πάντων ὁμοῦ τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν προαιρούμεθα θεραπείαν. Οὗ χάριν οὐδὲ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν ἀορίστως αἰτοῦμεν, ἀλλὰ τοῦ Δεσπότη τὴν οἰκονομίαν καὶ προμήθειαν στέργομεν· καὶ τὸ συνοίσειν μέλλον οὐκ εἰδότες, τῷ κυβερνήτῃ παραχωροῦμεν ἰθύνειν, ὡς ἂν ἐθέλη. Ὅτι μὲν γὰρ ἀπαλλάττειν ἡμᾶς τῶν ἠπειλημένων κακῶν ἰσχύει, σαφῶς ἐπιστάμεθα. Εἰ δὲ καὶ βούλεται τοῦτο ποιεῖν, ἀγνοοῦμεν· σοφῷ δὲ ὄντι παραχωροῦμεν πρῶ

τανεύοντι, καὶ δεχόμεθα τὴν ψῆφον, ταύτην ἡμῖν συμφέρειν πιστεύοντες. Εἴτε οὖν ῥύεται, εἴτε καὶ μὴ, τῆς εἰκόνοσ σου καὶ τῶν θεῶν σου φεύγομεν 81.1324 τὴν προσκύνησιν. Πρὸς τοιαύτας σοι ψυχὰς ἢ παρά ταξίς· ὃν ἂν ἐθέλης τρόπον ἀνταγωνίζου, οὔτε κατα θέλξεις τιμῶν, οὔτε καταπλήξεις ἀπειλῶν· πάντων γὰρ ἡμῖν ὁ Θεὸς ἔρασμιώτατός τε καὶ φοβερώτατος. Τί τούτων ὑψηλότερον τῶν ῥημάτων; Τούτοις τὴν ἀποστολικὴν ἐκείνην ἐφαρμόσαι προσήκει φωνήν· "Τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθ' ὃ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν." Ἄλλ' ὁ θηριώδης καὶ μανικώτατος τύραννος, ἔμπλεως θυμοῦ γενόμενος, ὡς καὶ δηλῶσαι τῷ προσώπῳ τὴν τῆς ψυχῆς ταραχὴν, ἐπιπλεῖστον μὲν ἐκκαυθῆναι τὴν κάμινον παρενεγγύησε· πεδηθῆναι δὲ τοὺς ἁγίους ἄνδρας παρεκελεύσατο, καὶ ὥστε μηδεμίαν γενέσθαι τῆς τιμωρίας ἀναβολὴν, τῆς ἐσθῆτος καὶ τῶν ὑποδημάτων ἀφαιρουμένων, σὺν αὐτοῖς τούτοις τῆ πυρᾶ παραδοθῆναι προσέταξε· τουτέστι, σὺν τοῖς σαραβάροις αὐτῶν, καὶ τιάραις, καὶ περικνημῖσι. Σαράβαρα δὲ ἐστὶ Περσικῶν περι βολαίων εἶδη· τιάραι δὲ τῶν κεφαλῶν τὰ καλύμματα· περικνημίδας δὲ τὰς καλουμένας ἀναξυρίδας λέγει, ἢ τὰς σκυτίνας τὰς ἔξωθεν, ἢ τὰ σκύτινα ὑπο δῆματα. Οὕτω πεδηθέντες οἱ ἅγιοι ἄνδρες παρ ἐδόθησαν τῷ πυρί· καὶ ὁ μὲν τάχους χάριν καὶ συντομίας οὕτως αὐτοὺς κατακαυθῆναι προσέταξεν· ἢ δὲ θεία χάρις ἕτερον ἐντεῦθεν ὤκονόμει μυστήριον. Τὰ μὲν γὰρ ἐπιβληθέντα αὐτοῖς ἐκ σιδήρου δεσμὰ συνήθως ἢ τοῦ πυρὸς διέλυσε φύσις· εὐπρηστα δὲ ὄντα λίαν τὰ περιβόλαια ἀκήρατα διεφύλαξε· καὶ τοὺς μὲν τῶν ἁγίων ἀνδρῶν κατηγόρους, καὶ τοῦ δυσσεβοῦς προστάγματος διακόνους, ἐκτὸς ἐστῶτας ἢ φλόξ κατηνάλωσεν· αὐτοῖς δὲ τοῖς ἁγίοις προσ πελάζειν οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλὰ τοῖς ἔνδον τὰ νῶτα παρ ἔχουσα, κατὰ τῶν οἰκείων ἐχώρει προσκυνητῶν, ὡσπερ δίκας αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν τοῦ Δεσπότου θερα πόντων εἰσπραττομένη. Τοσαύτης δὲ ἔνδον οἱ τῆς εὐσεβείας κήρυκες ἀδείας καὶ θεραπείας ἀπήλαυον, ὅτι τῶν ἀνθράκων οἶόν τινων ἐπιβαίνοντες ῥό δων. κγ'. "Περιεπάτουν, φησὶν, ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κύριον." Καὶ ταῦτα δὲ ἔμφασιν τῆς ἄκρας αὐτῶν ἔχει φιλο σοφίας· οὔτε γὰρ ἦτουν, φησὶ, τῶν δεινῶν ἀπαλλα γὴν, ἀλλ' ὕμνον τὸν οὕτω τὰ κατ' αὐτοὺς πρυτανεῦ σαντα, καὶ τῆς καλῆς ταύτης αὐτοὺς ὁμολογίας ἀξιώσαντα. Ἔστι δὲ ἰδεῖν εὐοκία τοῖς νέοις τὰ παλαιά· καὶ γὰρ οἱ μακάριοι ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ὑπὸ τῆς τῶν Φαρισαίων αἰκισθέντες συμμορίας, ἐξῆλθον χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ ἀτιμασθῆναι· καὶ ὁ θειότατος δὲ Παῦλος σὺν τῷ Σίλα, μετὰ τὰς αἰκίας ἐκείνας τὰς ἐν Φιλίπποις ὑπὸ τῶν στρατηγῶν αὐτοῖς προσενεχθεῖσας, δεσμοτήριον οἰκοῦντες, καὶ ποδοκάκη προσ δεδεμένοι, κατὰ τὸ μεσονύκτιον, φησὶ, "Προσευχόμενοι ὕμνον τὸν Θεόν." Οὕτω καὶ οἱ μακάριοι 81.1325 παῖδες οὗτοι ἐν καμίνῳ χορεύοντες τὸν θεῖον ὕμνον διετέλουν ὑφαίνοντες. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Ἄζα ρίας στόμα κοινὸν γενόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν τῆς φλογὸς κυμάτων περικλυζόμενος, "Ἀνοιξάς, φησὶ, τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, εἶπεν· (κς'). Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν, καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας." Τίς ἂν πρὸς ἀξίαν τοῦ προοιμίου τὴν σοφίαν θαυμάσειεν; Οὐδὲ γὰρ ἐν εὐ ημερία ὦν καὶ εὐκληρία, οὐδὲ κατὰ ῥοῦν τοῦ βίου φερομένου, ἀλλ' ἐν καμίνῳ τοσαύτη τὸν τῶν ὄλων ὕμνει Θεόν, καὶ ἐκάλει αὐτὸν τὸν πατέρων Θεόν, καὶ τὴν τοῦ φρονήματος δεικνὺς μετριότητα, καὶ τῶν πατέρων ἀνακηρύττων τὴν ἀρετὴν. Ὑμνοῦμεν γὰρ σε, φησὶν, ὦ Δέσποτα, ἡμεῖς οἱ πατέρας ἔχοντες ἐκείνους, ὧν ἠθέλησας κληθῆναι Θεός. Σὺ γὰρ εἶπας τῷ θεράποντί σου Μωσῆ· "Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ·" τοῦτό σου τὸ ὄνομα αἰνετὸν ἐστὶ, καὶ δεδοξασμένον, οὐκ ἐν καιρῷ τινι καὶ χρόνῳ ῥητῶ, ἀλλ' εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. κζ'. "Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἐποίησας ἡμῖν." Ὑμνοῦμεν δὲ σε, φησὶ, τὸ δίκαιον τῆς σῆς ἐπιστάμενοι κρίσεως· ὀρθῆ γὰρ καὶ δικαία χρῆσά μενος ψήφῳ ἐξανδραποδισθῆναι ἡμᾶς, καὶ πόρρω τῶν οἰκείων

γενέσθαι προσέταξας. "Καὶ πάντα σου, φησὶ, τὰ ἔργα ἀληθινὰ, καὶ εὐθεΐαι αἱ ὁδοὶ σου. (κη΄.) Καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθιναί, καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας, κατὰ πάντα ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν Ἱερουσαλήμ, ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα ἐφ' ἡμᾶς διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν." Τὴν αὐτὴν μὲν διάνοιαν ἅπαντα ἔχει τὰ εἰρημένα· διαφόρως δὲ αὐτὰ εἶρηκε, τὴν δικαίαν τοῦ Θεοῦ κρίσιν ὑμῶν, καὶ χώραν οὐδεμίαν τῇ ἀχαριστίᾳ διδούς. Διὰ τοῦτο καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ μνημονεύσας, καὶ ἁγίαν αὐτὴν ὀνομάσας, καὶ τῶν πατέρων ἐκείνων τῶν ἐκλεκτῶν πόλιν προσαγορεύσας, εὐθύς τὴν τῆς τιμωρίας αἰτίαν ἐπήγαγε· "Ταῦτα πάντα, φησὶν, ἐπήγαγες ἐφ' ἡμᾶς διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. (κθ΄.)" Ὅτι ἡμάρτομεν καὶ ἠνομήσαμεν ἀποστάντες ἀπὸ σοῦ." Οὐ γὰρ μάτην, φησὶ, καὶ ἦν ἀφιέρωσας παρέδωκας πόλιν τοῖς πολεμίοις, καὶ ἡμᾶς εἴσας δορυαλώτους γενέσθαι, ἀλλ' "ὅτι ἡμάρτομεν, καὶ ἠνομήσαμεν ἀποστάντες ἀπὸ σοῦ." Πολλὴν δὲ ἔμφασιν ἔχει τὸ ἀπὸ σοῦ, ἀντὶ τοῦ, τοῦ Ποιητοῦ καὶ Δημιουργοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ Δεσπότη, τοῦ τροφέως, καὶ φύλακος, τοῦ τῆς Αἴγυπτίων δουλείας ἀπαλλάξαντος, τοῦ θάλατταν τεμόντος, τοῦ δι' ἀβύσσου ποδηγήσαντος, τοῦ πέτραν ξηρὰν 81.1328 ὠδίσι πληγῶν κατακλύσαντος, τοῦ τ' ἄλλα πάντα ἀνάγραπτα ἀγαθὰ χορηγήσαντος. Ἠμάρτομεν τοίνυν ἀποστάντες ἀπὸ σοῦ· "Καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσιν." Οὐ γὰρ τότε, ἢ τότε παρέβημεν, ἀλλὰ πάντα σου τὸ προστάγματα. λ΄. "Καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ νόμου σου οὐκ ἠκούσαμεν, οὐδὲ ἐφυλάξαμεν αὐτὰς, οὐδὲ ἐποιήσαμεν, καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν, ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται." Κὰν ταῦθα πάλιν τὴν τῆς εὐσεβείας καὶ σοφίας ἔδειξεν ὑπερβολὴν. Ἡ γὰρ τῶν νόμων, φησὶ, καὶ τῶν ἐντολῶν φυλακὴ, σοὶ μὲν τῷ νομοθέτῃ παρεῖχεν οὐδὲν, ἡμῖν δὲ ἀγαθῶν ἀφθονίαν προεξένει· τούτου τοίνυν χάριν καὶ τοὺς νόμους ἐτεθείκεις ἐκείνους, ἀφορμὰς ἡμῖν χορηγῶν σωτηρίας. Ἐπειδὴ τοίνυν, φησὶ, παρ' ἐβημεν, λα΄. "Πάντα ὅσα ἡμῖν ἐπήγαγες, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ κρίσει ἐποίησας." Ἀξία γὰρ τῆς ἀμαρτίας ἢ τιμωρία. Εἶτα ταύτην δεικνὺς ἐπάγει· λβ΄. "Καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἀνόμων, ἐχθίστων, ἀποστατῶν, καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν παρέδωκας ἡμᾶς." Ἐπειδὴ γὰρ σε τὸν ἡμέτερον οὐκ ἐθεραπεύσαμεν βασιλέα, ἀλλὰ τῆς σῆς κατεφρονήσαμεν ἀγαθότητος, εἰκότως ἡμᾶς ὠμοτάτῳ, καὶ ἀπηνεστάτῳ, καὶ οὐ δαμῶς εἰδότε τὸ δίκαιον δουλεύειν ἠνάγκασας βασιλεῖ, ἔχοντι καὶ τοὺς ὑπηκόους τῇ βασιλικῇ πονηρίᾳ συμβαινόντας. Ἄλλ' ὅμως καὶ ἐν τοσοῦτοις ὄντες κακοῖς πάσης ἐστερημέθα παρρησίας, καὶ προσφέρεται σοὶ δέησιν ὑπὸ τῆς αἰσχύνης κωλυόμεθα· τοῦτο γὰρ σημαίνει λέγων· λγ΄. "Καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα, αἰσχύνη καὶ ὄνειδος ἐγενήθημεν τοῖς δούλοις σου, καὶ τοῖς σεβομένοις σε." Ἐμφράττει, φησὶν, ἡμῶν τὸ στόμα τῆς παρανομίας τὸ πλῆθος· ἀλλ' ὅμως ἐπονεί διστοί, καὶ καταγέλαστοι, καὶ λίαν ἐπίχαρτοι τοῖς πολεμίοις γενόμενοι ἡμεῖς, οἱ δούλοι σου προσγορευόμενοι, ἰκετεύομέν σε, διὰ τὸ ἐπικείμενον ἡμῖν τῆς σῆς δεσποτείας ὄνομα δεῖξαι τοῖς ἐναντίοις τὴν σὴν ἰσχύνα, καὶ μὴ παντελῶς ἡμᾶς τῆς σῆς προμηθείας ἀλλοτριῶσαι. λδ΄. "Μὴ παραδῶς γὰρ ἡμᾶς, φησὶν, εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ τὴν διαθήκην σου μὴ ἀποστήσης, καὶ μὴ διασκεδάσης τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν." Τολμῶμεν δὲ, φησὶ, ταῦτα λέγειν, πολλὰ ἐνέχυρα τῆς σῆς ἀγαθότητος ἔχοντες· πρῶτον μὲν αὐτὸ τῆς σῆς δεσποτείας τὸ ὄνομα· ἔπειτα τὸν ἀμέτρητον ἔλεον, ᾧ κεχρημένος ἰθύνεις τὰ σύμπαντα· πρὸς τούτοις, τὰς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν συνθήκας· ὑπέσχου γὰρ ἐκείνοις περιβλεπτόν τε καὶ ἔνδοξον τὸ ἐκείνων γένος ποιήσῃ. Εἶτα καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν πατέρων μέμνηται, τῇ μνήμῃ τῶν δικαίων τὸν ἀγαθὸν Δεσπότην εἰς ἔλεον ἐκκαλούμενος. 81.1329 λε΄, λζ΄. "Διὰ Ἀβραάμ, φησὶ, τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ, καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν δούλόν σου, καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου, οἷς ἐλάλησας αὐτοῖς λέγων· Πληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης." Ταῦτα, φησὶν, ἐκείνοις ὑπέσχου, Δέσποτα, οὐς ἡγά

πησάς τε καὶ ἀοιδίμους ἐποίησας, ὥστε τῇ ψάμμῳ μὲν κατὰ τὸν ἀριθμὸν παραβάλλεσθαι τὸ γένος, τοῖς δὲ ἀστράσι παραπλησίως εἶναι λαμπρόν τε καὶ ὑψηλόν, καὶ περιφανές. Εἶτα ἐκ παραλλήλου ταῖς ἐπαγγελίαις τὰ πράγματα τίθησιν. λζ'. "Ὅτι, Δέσποτα, φησὶν ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐσμεν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῆ σήμερον." Καὶ ἵνα μὴ ψευδῶς κατηγορήσῃ τῶν ὑποσχέσεων, εὐθύς τὴν αἰτίαν ἐπήγαγε, λέγων· "Διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν." Οὐ γὰρ σὺ, φησὶ, Δέσποτα, τὰς ὑποσχέσεις ἐψεύσω, ἀλλ' ἡμεῖς τὰς συνθήκας παρέβημεν, καὶ πολλοὶ ὄντες κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ ἀριθμοῦ κρείττους, διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ὄλι γώθημεν. Τοῦτο γὰρ ἠνίξατο εἰρηκῶς· "Ἐσμικρύνθημεν." Οὐ γὰρ εἶπε, Σμικροὶ ἐσμεν, καὶ ὀλίγοι παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ἀλλ', "Ἐσμικρύνθημεν," τοῦτο ἐστίν, Ἐγενόμεθα μὲν ἀριθμοῦ κρείττους κατὰ τὴν σὴν ὑπόσχεσιν, παραβάντες δέ σου τὰς ἐντολὰς ὀλίγοι ἀντὶ πολλῶν ἐγενόμεθα. Εἶτα ὑποδείκνυσι τῷ Θεῷ τὴν κατέχουσαν συμφορὰν, οὐχ ὡς ἀγνοοῦντα διδάσκων, ἀλλὰ τῇ διηγῆσει τῶν λυπηρῶν εἰς φιλ ἀνθρωπίαν ἐκκαλούμενος. λη'. "Καὶ οὐκ ἔστι, φησὶν, ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων, καὶ προφήτης, καὶ ἡγούμενος." Ἀπεστερή μεθα γὰρ, φησὶ, βασιλείας, προφητείας, ἱερωσύνης, τῶν θείων σου καὶ μεγάλων δωρεῶν, δι' ὧν κυβερνώμενοι διετελοῦμεν. "Οὐδὲ ὀλοκαύτωσις, οὐδὲ θυσία, οὐδὲ προσφορά, οὐδὲ θυμίαμα." Καὶ δεικνύς τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀδύνατον θῦσαι, ἀκολουθῶς ἐπήγαγεν· "Οὐδὲ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιόν σου, καὶ εὐρεῖν ἔλεον." Ὁ γὰρ σὸς νόμος τὴν τῶν θυσιῶν λειτουργίαν ἐνὶ περιέγραψε τόπῳ, καὶ παρανομία σαφῆς τὸ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ προσενεγκεῖν σοὶ θυσίαν. Τούτων ἀκούειν οὐκ ἐθέλουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς μύσαντες, καὶ τὰ ὦτα βύσαντες, πάντα τολμῶσι παρανόμως ἐπιτελεῖν. Οἱ δὲ ἅγιοι παῖδες οὗτοι, τοῦ νόμου τὸν σκοπὸν ἐπιστάμενοι, ἔλεγον μὴ εἶναι τόπον τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εὐρεῖν ἔλεον· Καὶ ἐπειδὴ τούτου, φησὶ, τυχεῖν ἀδύνατον, πόρρω τῆς ἱερᾶς ἐκείνης πόλεως ὄντας, εὐρήκαμεν τρόπον τινὰ θεραπείας, ὧ Δέσποτα. λθ', μ'. "Ἐν ψυχῇ γὰρ συντετριμμένη, καὶ πνεῦμα ταπεινώσεως προσφέροντές σοι τὴν ἱκετείαν, προσδεχθῆναι αὐτὴν παρακαλοῦμεν. Ὡς ἐν ὀλοκαυτώμασι κριῶν καὶ ταύρων, καὶ ὡς ἐν μυριάδι 81.1332 σιν ἀρνῶν πίωνων, οὕτω γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐν ὀπιόν σου σήμερον, καὶ ἐκτελείσθω ὀπισθὲν σου· ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχύνῃ τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί." Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, ὁ σὸς νόμος ἐν παντί σοι τόπῳ προσφέρει τὰς νενομισμένας θυσίας οὐ συγχωρεῖ, ἀντὶ κριῶν, καὶ ταύρων, καὶ ἀρνῶν τὸν ἀριθμὸν νι κώντων, συντετριμμένην σοι καὶ τεταπεινωμένην καρδίαν προσφέρομεν, καὶ παρακαλοῦμεν γενέσθαι σοι ταῦτα πάσης θυσίας ἡδῖω, ἐπειδὴ εἴωθας τοὺς πεποιθότας ἐπὶ σοὶ πάσης αἰσχύνῃς ἐλευθεροῦν. Ταῦτα δὲ οὐχ ἀπλῶς οὕτως εἴρηκεν ὁ ἅγιος οὗτος ἀνὴρ, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ προφήτου δεδιδραγμένος Δαβὶδ, ὃς ἐν τῷ πεντηκοστῷ λέγει ψαλμῷ, ὅτι "Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὀλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις· θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει." Καὶ πάλιν ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· "Μὴ φάγομαι κρέα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίομαι; Θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου, καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με." Καὶ μετὰ βραχεῖα· "Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με, καὶ ἐκεῖ ὁδός, ἐν ἣ δειξῶ αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου." Ταῦτα δεδιδαγμένος ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ, τὴν συντετριμμένην καρδίαν ἀντὶ πάσης δεχθῆναι θυσίας ἰκέτευσεν. Εἶτα ἐπάγει· μά'. "Καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμέν σοι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβούμεθά σε, καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου, μὴ κατασχύνῃς ἡμᾶς." Τὸ γὰρ πλῆθος τῶν συμφορῶν ἑτέρους ἡμᾶς ἀνθ' ἑτέρων εἰργάσατο, καὶ παραβάτας ὄντας τῶν σῶν ἐντολῶν, ἐν ὅλῃ σε καρδίᾳ καὶ φοβεῖσθαι καὶ ζητεῖν παρεσκεύασε. Πρόσωπον δὲ Θεοῦ ἐνταῦθα τὴν εὐμένειαν ἐκάλεσε, καὶ τὴν τῆς ἐλευθερίας ἀπόδοσιν, καὶ τὴν τῆς κηδεμονίας ἀπόληψιν, ἧς ἀπολαύοντας δυνατὸν ἦν ὁρᾶν καὶ τὸν θεῖον νεῶν, καὶ τὰς

ἐπιτελουμένας αὐτόθι λατρείας, δι' ὧν ἀσώματον ὄντα τὸν Θεὸν καὶ ἀόρατον ὄραν ἐφαντάζοντο. Ἐπειδὴ τοίνυν τοσαύτην ἡμῶν διὰ τῆς τιμωρίας εἰργάσω μεταβολὴν, μβ', μγ'. "Μὴ καταισχύνης ἡμᾶς, ἀλλὰ ποιήσον μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου. Καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου." Διὰ ταῦτα, φησὶν, οἴκτου ἡμᾶς καὶ φιλανθρωπίας ἀξίωσον· ἔλεειν τε γὰρ πέφυκας, καὶ μακροθυμία κεχρηῆσθαι πρὸς ἅπαντας, σύνδρομόν τε ἔχεις τῇ βουλήσει τὴν δύναμιν· καὶ μαρτυρεῖ τὰ διηνεκῶς ὑπὸ σοῦ γενόμενα θαύματα. Τὰ γὰρ εἰς ἡμᾶς γενόμενα, καὶ τὸ σὸν ὄνομα ὑμνεῖσθαι παρασκευάσει, οὐχ ὑφ' ἡμῶν μόνον σωζομένων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ὀρώντων. "Δὸς δόξαν τοίνυν τῷ ὀνόματί σου, Κύριε. (μδ', μέ'.) Καὶ ἐντραπήσαν πάντες οἱ ἐνδεικνύ 81.1333 μενοι τοῖς δούλοις σου κακὰ, καὶ καταισχυνθείσαν ἀπὸ πάσης δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συν τριβείη. Γνώτωσαν, ὅτι σὺ Κύριος ὁ Θεὸς μόνος, καὶ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην." Ταύτης γὰρ εἰς ἡμᾶς γινομένης φιλανθρωπίας, καταλυθήσεται μὲν τῶν ἐναντίων τὸ θράσος, σβεσθήσεται δὲ αὐ τῶν ἡλύττα, καὶ φρόνημα αὐτῶν τὸ ὑψηλὸν συν τριβήσεται, καὶ γνώσονται σε μόνον εἶναι Κύριον καὶ Θεὸν, ὑπὸ πάσης ἄξιον ὑμνεῖσθαι τῆς οἰκουμένης· καὶ οἱ νῦν πολλοὺς προσκυνοῦντες θεοὺς, τῶν μὲν οἰκείων θεῶν γνώσονται τὴν ἀσθένειαν, τὴν δὲ σὴν προσκυνήσουσι δύναμιν. Οἱ μὲν οὖν ἔνδον ἐν τῇ καμίνῳ χορεύοντες διετέλουν· οἱ δὲ τοῦ βασιλέως ὑπῆρέται, καὶ τῶν ἀγίων κατήγοροι, οὐκ ἔληγον ὕλην τῇ φλογὶ χορηγοῦντες, καὶ κληματίδας, καὶ στυππίον, καὶ νάφθαν· εἶδος δὲ τοῦτο ἐστὶν ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ γινόμενον, ἐξάψαι τὴν φλόγα δυνάμενον. Τοσαύτη δὲ ἦν χορηγουμένη τῇ πυρᾷ τροφή, ὡς ἐπ' ἑννέα καὶ τεσσαράκοντα πήχεις διαχυθῆναι, καὶ τῶν Χαλδαίων ἐμπρῆσαι τοὺς πλησιάζοντας. Καὶ οἱ μὲν ἕξωθεν ἐξῆπτον τὴν φλόγα· θεῖος δὲ ἄγγελος ἐσκεδάννυ τὴν φλόγα, καὶ τὸ μέσον τῆς καμίνου τῶν ἀνθράκων ἐγύμνου, καὶ αὐρὰν τινα ψυχρὰν τε καὶ μετρίως ὑγρὰν, καὶ πολλὴν τοῖς ἀγίοις ἡδονὴν πραγματευομένην, ὠδίνειν τὸ πῦρ παρεσκεύαζε, καὶ ταύτην τοῖς τῶν ἀγίων ἐπαφιέναι σώμασιν. ν'. "Ἐποίησε γὰρ, φησὶ, τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἠψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν αὐτοὺς, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοῖς." Ἀλλὰ μηδεὶς ταῦτα ἀφορῶν σμικρυνέτω τοὺς τῶν ἀγίων ἀγῶνας, τῶν δὲ ἱερῶν ἐκείνων ἀναμιμνησκέσθω λόγων· "Ἔστιν ὁ Θεὸς ἐν οὐρανοῖς, ᾧ ἡμεῖς λατρευόμεν, δυνατὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς." Καὶ, "Ἐάν μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρευόμεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ, ἣ ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν." "Ὡστε οἱ ἅγιοι παῖδες ἐκεῖ νοὶ τῆς φλογὸς ἐκείνης κατεφρόνησαν, οὐ τοῦτο τὸ τέλος ὀρώντες, ἀλλὰ θάνατον προσδεχόμενοι· ὁ δὲ ἀγωνοθέτης ἐβράβευσεν, ὡς ἠθέλησε, καὶ τοὺς τε ἄλι τηρίους ἐκείνους κατήσχυνε, καὶ τούτους ἀοιδίμους ἀπέφηνε. Ταύτης τοίνυν τῆς σωτηρίας ἀπολαύσαντες οἱ μακάριοι καὶ τρισμακάριοι παῖδες, καὶ πολὺ λάκις τοῦτο, οὐκ ἔτι ἐνὶ τὸν Θεὸν ὑμνεῖν παρεχώρησαν, ἀλλ', νά'. "Ὡς ἐξ ἑνὸς, φησὶ, στόματος ὕμνον καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν, καὶ ἠυλόγουν ἐν τῇ καμίνῳ," τὴν ἀρίστην αὐτῶν συμφωνίαν, καὶ θαυμαστὴν ὕμνον ὠδίαν, τῇ παρὰ τὴν εἰκόνα συμφωνία καὶ τοῖς 81.1336 μουσικοῖς ἀντιτάξαντες ὀργάνοις, καὶ δεικνύντες, ὅσῳ τὸ μὴ προσκυνῆσαι τὴν εἰκόνα τοῦ προσκυνῆσαι λυσιτελέστερον. Ἄρχονται δὲ οὕτως τοῦ ὕμνου· νβ'. "Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου, τὸ ἅγιον, καὶ ὑπεραινετὸν, καὶ ὑπερυψούμενον εἰς τοὺς αἰῶνας." Ἐρωτὸς ἐστὶ θερμοτάτου καὶ ἀπληστοτάτου τὰ ῥήματα· τούτῳ γὰρ τετρωμένοι, ζητοῦσιν ὀνόματα τοῦ ὑμνουμένου τὴν ἀξίαν παραδηλῶσαι δυνάμενα, καὶ μὴ εὐρίσκοντες, ταῖς ὑπερθετικαῖς αὐτὰ προθέσεις ἐξυφαίνουσιν, "ὑπερυψούμενον" ὀνομάζοντες, καὶ "ὑπεραινετὸν," καὶ οὐκ αὐτὸν

μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ. Καλῶς δὲ πανταχοῦ "Κύριον καὶ Θεὸν τῶν πατέρων" ἀποκαλοῦσι, σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους εἶναι ταυτησὶ τῆς προσηγορίας ὁμολογοῦντες. νγ'. "Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῶ τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ὑπεραϊνετός, καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας." Ἄληστον ἔχουσι τοῦ θείου νεῶ τὴν μνήμην, καὶ ἀκριβεῖς ὄντες τοῦ νόμου φύλακες, ἐννόμως προσεύχονται· ἀντὶ τοῦ· Εἰς ἐκεῖνον ἀποβλέποντες τὸν νεῶ, ἔνθα σου ἡ δόξα ἐπιφαίνεσθαι εἰώθει, τοῦτόν σοι τὸν ὕμνον προσφέρομεν· εἰ γὰρ καὶ μυριάκις ἐμπέπρησαι, τῆς σῆς ἀγιωσύνης μετέχει. Καὶ ἴνα μή τις ὑπολάβῃ περιγράφειν αὐτοὺς τόπω τὸν ἀσώματόν τε καὶ ἀπεριόριστον Θεὸν, ἀναγκαίως ἐπάγουσιν· νδ'. "Εὐλογητός εἶ ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας σου, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας." Εἶτα δεικνύντες τίνα θρόνον καλοῦσιν, εὐθὺς ἐπιφέρουσιν· νε'. "Εὐλογητός εἶ, ὁ βλέπων ἀβύσσους, καθ' ἡμέρας ἐπὶ Χερουβὶμ, καὶ ὑπερύμνητος, καὶ ὑπερὑψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας." Καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ νεῶς ἐκεῖνος εἶχε τῶν Χερουβὶμ τὰς εἰκόνας ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἁγίων, ὡς ἂν μηδεμία τοῖς ἀκούουσιν ἐν τεῦθεν γένηται βλάβη, καὶ περιγεγράφθαι νομίσωσι τὸν Θεὸν, θεραπεύουσι τὸν ἀκροατὴν, λέγοντες· νς'. "Εὐλογητός εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑπερύμνητος, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας." Πανταχοῦ γὰρ, φασὶν, εἶ, καὶ τὰ σύμπαντα πληροῖς, καὶ πᾶσαν περιέχεις τὴν κτίσιν. Οὕτως ὑμνήσαντες καλοῦσιν ἅπασαν τὴν γενετὴν φύσιν εἰς κοινωνίαν τῆς ὑμνωδίας, οὐ μόνον τὴν λογικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλογόν τε καὶ ἄψυχον. νζ'. "Εὐλογεῖτε γὰρ, φασὶ, πάντα τὰ ἔργα Κυρίου, τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας." Καὶ οὐκ ἀνέχονται τῆς κοι νῆς κλήσεως μόνης, ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον συγκαλοῦσιν, καὶ οὐ μόνον τὰ ὀρώμενα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀόρατον φύσιν. 81.1337 νη'. "Εὐλογεῖτε γὰρ, φασὶν, ἄγγελοι Κυρίου, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας." Καὶ ἴνα μή, καθ' ἕκαστον ἐρμηνεύων, εἰς μῆκος ἄπειρον ἐκτείνω τὸν λόγον, καλοῦσιν εἰς τὴν χορείαν, καὶ οὐρανὸν, καὶ τὰ ὕδατα τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, καὶ τὰς δυνάμεις τὰς τὸν θεῖον θρόνον περιπολούσας. Καλοῦσι δὲ καὶ ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους φωστῆρας· καὶ οὐ μόνον τὰ κατ' οὐρανὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι γινόμενα, ὄμβρον καὶ δρόσον, καὶ πνεύματα· εἶτα τὰς ἐναντίας ποιότητας, ψύχος καὶ καῦμα· εἶτα φύσιν ὁμοῦ καὶ ἐνέργειαν, πῦρ καὶ καῦμα· τὸ μὲν γὰρ πῦρ φύσεως ὄνομα, τὸ δὲ καῦμα οὐκέτι οὐσία, ἀλλὰ πυρὸς ἐνέργεια. Καλοῦσι δὲ καὶ δρόσον, καὶ νιφετὸν, καὶ πάγον, καὶ ψύχος, καὶ πάχνας, καὶ χιόνας, καὶ ἀστραπὰς, καὶ νεφέλας, τὰ συγγενῆ καὶ ὁμόφυλα. Εἶτα νύκτας καὶ ἡμέρας, καὶ τὰ τούτων ποιητικὰ, φῶς καὶ σκότος· τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα, τὰ δὲ πράγματα· "Ἐκάλεσε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα." Εἰ γὰρ καὶ σκιά τὸ σκότος ἐστὶ, καὶ οὐκ οὐσία, ἀλλὰ πρᾶγμα ἐστὶ συμβεβηκὸς, καὶ τῆς νυκτὸς ποιητικόν. Καὶ ἐπειδὴ δρόσου καὶ νιφετοῦ ἐμνημόνευσαν, ἀναγκαίως δεικνύουσι καὶ τὰς τούτων πηγὰς· "Εὐλογεῖτε γὰρ, ἔλεγον, ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι·" αἱ μὲν τίκτουςαι, αἱ δὲ τὰς ὠδῖνας προμηνοῦσαι. "Ἀστραπὰς γὰρ, φησὶν ὁ προφήτης, εἰς ὑετὸν ἐποίησεν." Οὕτω μνημονεύσαντες τῶν κατ' οὐρανὸν καὶ ἀέρα, καὶ ἐκάστῳ ὑμνεῖν παρακελευσάμενοι, ἐπὶ τὴν κοινὴν μητέρα τὴν γῆν τοῦ ὕμνου μεταφέρουσι τὴν παρακέλευσιν, καὶ φασὶν· οδ'. "Εὐλογεῖτω ἡ γῆ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτω καὶ ὑπερυψοῦτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας." Εἶτα κατὰ διαίρεσιν· οε'. "Εὐλογεῖτε, ὄρη καὶ βουνοὶ, τὸν Κύριον." Ἐπειτα τὰς ταύτης ὠδῖνας· ος'. "Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ φύομενα ἐν τῇ γῇ, τὸν Κύριον." Εἶτα τὴν ἀρδεῖαν ἧς δέονται· "Εὐλογεῖτε, αἱ πηγαὶ, τὸν Κύριον." Καὶ ἐπειδὴ τῆς κάτω μοίρας ἐστὶ καὶ ἡ θάλασσα, καὶ οἱ ποταμοὶ, ἀναγκαιῶς καὶ τούτων ἐποίησαντο τὴν μνήμην· μνημονεύουσι δὲ καὶ τῶν τῆς θαλάττης τροφίμων. οθ'. "Εὐλογεῖτε γὰρ, φησὶ, κῆτη, καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι, τὸν Κύριον." Μετὰ ταῦτα τὰ πετεινὰ καλοῦσι, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἔσχατον ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, τῆς κοσμογονίας τὴν τάξιν

φυλάξαντες. Καὶ γὰρ ὁ μακάριος Μωσῆς, πρῶτα μὲν φῦναι τῷ θεῷ λόγῳ τὰ δένδρα συνέγραψεν, εἶτα τῶν νηκτῶν παραχθῆναι τὰ γένη, καὶ πρὸς τούτοις καὶ σὺν τούτοις τῶν ἀερο πόρων ὀρνίθων τὴν φύσιν, μετὰ δὲ ταῦτα θηρία καὶ κτήνη, τελευταῖον δὲ τὸν ἄνθρωπον. Καλέσαντες δὲ τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν εἰς ὑμνωδίαν, πάλιν κατὰ 81.1340 διαίρεσιν ὑμνεῖν παρεγγυῶσι τὸν Ποιητὴν· καὶ πρῶ τους μὲν τῶν ἄλλων ἀπάντων τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τοῦτο ποιεῖν παρακελεύονται· καὶ τούτους δὲ πολλα χῶς διαιροῦσι, καὶ τάττουσι πρῶτους τοὺς ἱερεῖς, ἅτε δὴ τὴν θεῖαν λειτουργίαν πεπιστευμένους. Εἶτα, ἵνα μὴ νομισθῶσι μόνοις τοῖς ἱερεῦσι περιγράφειν τὴν ὑμνωδίαν, ἐπάγουσιν· πέ'. "Εὐλογεῖτε, δοῦλοι Κυρίου, τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας" μονονουχὶ λέγοντες, ὅτι δυνατὸν εὐνοϊκῶς δουλεύειν τῷ Δεσπότη καὶ τὸν ἱερωσύνης γεγυμνωμένον. Προκηρύττουσι καὶ τὴν ἀνάστασιν· πζ'. "Εὐλογεῖτε γὰρ, φασὶ, πνεύματα καὶ ψυχὰι δικαίων, τὸν Κύριον" τουτέστιν, αἱ πνευματικὰ τῶν δικαίων ψυχὰι, αἱ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ὑπέρ τεραι γενόμεναι, αἱ τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν ὑποδεξάμεναι. Ἐπειτα καὶ τοὺς ἀρετῆς εἶδη τινὰ κε κτημένους· πζ'. "Εὐλογεῖτε, φασὶν, ὅσοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ, τὸν Κύριον." Δυνατὸν γὰρ, φασὶν, ἀδικίας ἀπηλλαγμένους, καὶ ταπεινῶ φρονήματι κεχημέ νους, καὶ ἀρέσκειν Θεῷ καὶ τὸν ἀρόττοντα ὕμνον προσφέρειν. Ταῦτα δὲ οὐκ ἀδολεσχία χρώμενοι κατ ἔλεξαν ἅπαντα, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ περὶ τὸν Δεσπότην πυρσεύοντες φίλτρον, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀναμι μνήσκοντες τῶν ἀρρήτων εὐεργεσιῶν, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἔνεκεν ἐξ ἀρχῆς γενομένης δημιουργίας· διὰ γὰρ τούτων μηνύουσι τῶν λόγων, ὅτι Ὑμνοῦμέν σε καὶ ὑπερυψοῦμεν, ὅτι δι' ἀγγέλων ἡμᾶς εὐεργε τεῖς, ὅτι οὐρανὸν ἡμῶν χάριν ἐδημιούργησας, ἡλίῳ δὲ τὴν ἡμέραν φωτίζεις, καὶ τῇ σελήνῃ τῆς νυκτὸς κεραννύεις τὸ ἀφεγγές, καὶ τοῦ χρόνου ἡμᾶς τὰ μέτρα διδάσκεις· ὑμνοῦμέν σε, ὅτι καὶ λειμῶνα ἡμῖν ἀστερων βλαστῆσαι τὸν οὐρανὸν παρεσκεύασας, καὶ ἄνθεσιν ἀμαράντοις ἐστῆς ἡμῶν τὰς ὄψεις, καὶ τῆς νυκτὸς ἡμῖν διὰ τοῦ δρόμου τούτων παρέχεις τὰ μέτρα γινώσκειν. Καὶ τίς ἂν σε πρὸς ἀξίαν ὑμνήσειεν, ὁρῶν τῶν ὠρῶν τὰς μεταβολὰς, τῶν τροπῶν τὰς ἀλλαγὰς, καῦμα προσφόρως ἐν θέρει γινόμενον; εἶτα πνευμάτων αὔρας ἀναψυχούσας, ψύχος ἐν χειμῶνι καὶ ὑετὸν ἐπιφερόμενον, καὶ ἕκαστον ῥυθμῶ καὶ τάξει προβαῖνον, ἀστραπᾶς τὸν ὑετὸν μηνυούσας, νεφέλας τὸν ὑετὸν ὠδινούσας, ὄρη καὶ πεδία ληϊτοῖς κομῶντα, καὶ ἄλσσει, πηγὰς ὑπαναβλυζούσας, καὶ ἀρδεῖαν τοῖς φυτοῖς προσφερούσας, ποταμοὺς ἅπαντα στα τρέχοντας, καὶ τοῦ δρόμου παῦλαν οὐ δεχομένους, θάλατταν ἐν μέσῳ κειμένην, φιλίας καὶ ὁμονοίας αἰτίαν, καὶ χωρίον κοινὸν τούτων κάκεινων δεχόμενον τὰ συμβόλαια; Καὶ ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω, πρῶ τον μὲν τούτων ἀπάντων ἐμνημόνευσαν οἱ μακάριοι, τὴν οἰκείαν ἐπιδεικνύντες εὐγνωμοσύνην, καὶ θερμὸν τερον ἐπιτελέσαι τὸν ὕμνον τῇ μνήμῃ τῶν εὐεργεσιῶν βουλόμενοι· ἔπειτα δὲ, καὶ τοὺς Χαλδαίους 81.1341 ἔξωθεν ὑπακούοντας παιδεῦσαι πειρώμενοι, ὅτι τὰ ὑπ' αὐτῶν προσκυνούμενα στοιχεῖα τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων [ἐστὶ] ποιήματα. Διὰ τοῦτο καὶ πυρὸς καὶ ὑδάτων. ἡλίου τε καὶ σελήνης, οὐρανοῦ τε καὶ γῆς ἐναργῶς μνημονεύουσι, πείσαι βουλόμενοι τοὺς ἀνοήτους, παύσασθαι μὲν τοῦ προσκυνεῖν τὰ ὀρώμενα, τὸν δὲ τοῦ των Δεσπότην ἐπιγνῶναι, καὶ τὴν πρέπουσαν αὐτῷ θεραπείαν προσενεγκεῖν. Εἰκὸς γὰρ ἦν τὸ μέγα θαῦμα θεωμένους, καὶ τοῦ πυρὸς τὴν ἦτταν ὀρῶντας, καὶ αὐτῶν δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν αἰσχύνην, τῶν αἰχμαλώτων δὲ ἐκείνων παίδων τὴν σωτηρίαν τε καὶ παρρησίαν, δέξασθαι διὰ τῆς ὑμνωδίας τὴν τῆς εὐσεβείας διδασκαλίαν. Οὕτως ὑμνήσαντες τελευταίως ἐπάγουσιν· πη'. "Εὐλογεῖτε, Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαήλ, τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας." Οὕτως ἑαυτοὺς ἐσχάτους ἡγοῦντο τῆς κτίσεως, καὶ πάντων ἀνθρώπων εὐτελεστάτους. Τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, λέγων· "Ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἀγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη." Καὶ ἀλλαχοῦ· "Χριστὸς, φησὶν, ἦλθεν εἰς τὸν

κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ." Καὶ τῶν μὲν ἀμαρτωλῶν πρῶτον ἑαυτὸν ὀνομάζει, τῶν δὲ ἀγίων ἔσχατον ἀποκαλεῖ· οὕτω καὶ οἱ μακάριοι οὗτοι ἔσχατους ἑαυτοὺς παρακελεύονται ὑμνεῖν τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψοῦν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εἶτα διηγοῦνται τὸ θαῦμα· "Ὅτι ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐξ ἄδου, καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτου." Ἄνθρωπιναις γὰρ ἀπηγορεύθημεν ψήφοις. "Καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ μέσου καιομένης φλογός· καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς. (πθ'.) Ἐξομολογεῖσθε τοίνυν τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ." Τί γὰρ χρηστότερον, τί δὲ ἀγαθώτερον τοῦ τοσοῦτω ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρησαμένου ἐλέω; Καὶ τοσαύτην ἀρετὴν ἐπιδειξάμενοι, ἐλέω φασὶ τῆς σωτηρίας τετυχηκέναι. Εἶτα ἐπειδὴ μόνων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσαν ἄνω, καλοῦσι καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐσεβοῦντας, καὶ τὸν Θεὸν θεραπεύειν ἐσπουδακότας. ζ'. "Εὐλογεῖτε, πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν Κύριον, τὸν Θεὸν τῶν θεῶν, ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῶν αἰώνων." Καὶ τὸ ἄπειρον αὐτοῦ τῆς ἀγαθότητος δεῖξαι φιλονεικοῦντες, καὶ ἠττώμενοι, πολλάκις τὸ τῶν αἰώνων ἀναστρέφουσιν ὄνομα. Τοιοῦτος τῶν ἀγίων τούτων ὁ ὕμνος οὗτος καὶ τὸν θηριώδη καὶ ἀπηνῆ βασιλέα ἐκπλήξας, τῶν μὲν βασιλικῶν ἐξανέστησε θρόνων, δραμεῖν δὲ παρ' αὐτοὺς παρῆσκεύασε, καὶ θεωρεῖ τέτταρας ἀντὶ τριῶν ἐν τῇ καμίνῳ χορεύοντας. 81.1344 "Καὶ λέγει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ· Οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐβάλομεν εἰς μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; (ζβ'.) Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ θεωρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους, καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τε τάρτου ὁμοία υἱῷ Θεοῦ." Ὡς τῆς ἀρρήτου μακροθυμίας! Εἰκότως ἐβόων οἱ ἅγιοι παῖδες· "Ὅτι εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῶν αἰώνων." Ἴδου γὰρ καὶ τοῦτον ὠμότητι τοσαύτη καὶ τύφῳ χρησάμενον, καὶ τὸ θεῖον σέβας ἀρπάσσει καὶ τοὺς θεῖους θεράποντας ὡμῶς καὶ θηριῶδως κολάσσει πειραθέντα, πρὸς τὴν εὐσέβειαν ποδηγεῖ, καὶ τὴν οἰκείαν αὐτῷ θαυματουργίαν ὑποδείκνυσι, καὶ τὸν ἀποσταλέντα εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἀγίων ἄγγελον ἐμφανῆ αὐτῷ ποιεῖ. Καὶ ἐκπλήττει μὲν αὐτὸν, πρῶτον τῷ ἀριθμῷ, ἀντὶ τριῶν τέσσαρας ὑποδείξας· ἔπειτα τῇ λύσει τῶν δεσμῶν· λελυμένους γὰρ ἀντὶ δεδεμένων ἐώρα· ἔπειτα τῇ σωτηρίᾳ· "Διαφθορὰ γὰρ, φησὶν, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς." Ὅθεν ἐκπλαγεῖς, καὶ καταλύσας τὸν τύφον, προσέρχεται· ζγ'. "Καὶ φησι· Σιδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδοναγῶ, οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ἐξέλθετε καὶ δεῦτε. Καὶ ἐξῆλθον Σιδράχ, Μισάχ καὶ Ἀβδοναγῶ ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς." Μεμάθηκεν ὁ μάταιος, ὁ λέγων· "Τίς ἐστὶ Θεὸς, ὃς ρύσεται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;" ὅτι ἔστι Θεὸς ἄρρητον ἔχων δύναμιν, τῷ πυρὶ κελεύων ἐναντίαν ἐπιδείξασθαι τοῖς ἀγίοις ποιότητα. Ὁ γὰρ Θεὸς ἐκεῖνος οὐκ ἐνόμιζεν, ἔγνω ὅτι ἔστι Θεός, καὶ ὑψιστος Θεός. Ἐξεθόντων δὲ τῶν ἀγίων, θαυμάζουσι μὲν ἅπαντες σατράπαι, καὶ τοπάρχαι, καὶ στρατηγοὶ, θεωροῦντες ἀκήρατα διατηρηθέντα τῶν ἀγίων τὰ σώματα, καὶ τὰς τρίχας αὐτὰς οὐδε μίαν αἰσθησιν ἐκ τῆς φλογὸς δεξαμένης ἐκείνης· οὐ τὰς τρίχας δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὰ ὑποδήματα ἀκέραια μείναντα, ὡς καὶ αὐτῆς ἀπηλλάχθαι τῆς ἀπὸ τοῦ πυρὸς ὀσμῆς. Εἶτα ὑμνεῖ ταῦτα θεασάμενος ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ λέγει· ζε'. "Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τοῦ Σιδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδοναγῶ, ὃς ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐρρύσατο τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποιθισαν ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἠλλοίωσαν, καὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν, ὅπως μὴ λατρεύσωσι, μηδὲ προσκυνήσωσι παντὶ θεῷ ἐτέρῳ, ἀλλὰ τῷ Θεῷ αὐτῶν." Αἰεὶ τῇ πείρᾳ παραλαμβάνων ὁ μάταιος τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, λήθη τὰ θαύματα παραδίδωσι. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ θειοτάτου πεποίηκε Δανιὴλ· ἀναστὰς γὰρ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ μαρὰ καὶ εὐωδίαν προσενεχθῆναι αὐτῷ παρενεγγύησε. Καὶ νῦν δὲ ὡσαύτως θεασάμενος τῶν ἀγίων τούτων τὴν σωτηρίαν, ὑμνεῖ τὸν Θεὸν, καὶ θαυμάζει τοὺς ἄνδρας, ὅτι ἠλλοίωσαν τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως, καὶ προετίμησαν,

φησίν, εὐσεβῆ θάνατον παρανόμου ζωῆς. 81.1345 ζζ'. "Καὶ νῦν, φησίν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτίθημι δόγματα, ὅπως πᾶς λαὸς, φυλὴ, γλῶσσα, ἢ ἂν εἴπη βλασφημίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ Σιδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδε ναγῶ, εἰς ἀπώλειαν ἔσσονται, καὶ οἱ οἴκοι αὐτῶν διαρπαγῆσονται, καθότι οὐκ ἔστι Θεὸς ἕτερος, ὃς δυνήσεται ρύσασθαι οὕτως." Καὶ τῷ ὄντι τῇ πείρᾳ τοῦτο μεμάθηκεν· πολλῶν γὰρ καλουμένων θεῶν τὰ τεμένη καταλύσας, καὶ τὰ ταμεῖα συλήσας, βωμοὺς ἀνασπάσας, καὶ τοὺς ἱερωμένους αὐτῶν κατασφάξας, οὐδεμιᾶς θείας εὐεργεσίας ἐδέξατο πείραν· κατὰ δὲ τῶν Θεῶν ἀνακειμένων τῇ λύττῃ χρησάμενος, εἶδε τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἄπειρον δύναμιν, καὶ τὴν μακροθυμίαν τὴν ἄρρήτον· τοὺς μὲν γὰρ οἰκείους θεράποντας ἀκραιφνεῖς διεφύλαξεν, αὐτὸν δὲ τέως δίκας τῆς μανίας οὐκ εἰσεπράξατο, ἐπιμείναντα δὲ τῇ δυσσεβείᾳ μετὰ βραχὺ μετρίως ἐκόλασεν, εἶτα μετανοίᾳ χρησάμενον φιλανθρωπίας ἠξίωσεν. ζζ'. "Τότε δὲ ὅμως κατεύθυνε, φησίν, ὁ βασιλεὺς τὸν Σιδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναγῶ, ἐν τῇ χώρᾳ Βαβυλῶνος, καὶ ἠῤῥησεν αὐτοὺς, καὶ ἠξίωσεν αὐ τοὺς ἠγγεῖσθαι πάντων τῶν Ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ." Τοσαύτην ὁ Δεσπότης τῶν θεραπεύειν αὐτὸν ἐσπουδακότων ποιεῖται προμήθειαν. Καὶ εἰκότως ἐβῶν οἱ ἅγιοι παῖδες οὗτοι, ὅτι "Οὐκ ἔστιν αἰσχύνῃ τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί." Καὶ ἡμεῖς τοίνυν ταύτην κτησόμεθα τὴν ἐλπίδα, πάσης ὁμοῦ προτιμῶντες τῆς κτίσεως τὸν Ποιητὴν τε καὶ Κυβερνήτην· καὶ γενέσθωσαν ἡμῖν οἱ μακάριοι οὗτοι παῖδες ὠφελείας παράδειγμα, εὐσεβείας ἀρχὴ τυπον, ποδηγοὶ πρὸς Θεὸν, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῖς ἀξίοις χορηγούμενα· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπι τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Δ΄.

ζη'. "Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῆ, εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη." Προὔργου νομίζω, πρό τερον τὴν ὑπόθεσιν τῆσδε τῆς ἐπιστολῆς καὶ τὴν 81.1348 αἰτίαν διεξελεθεῖν, εἶθ' οὕτως τὴν ἐρμηνείαν ποιήσα σθαι. Ὁ Ναβουχοδονόσορ τῆς Ἀσίας ἀπάσης κεκρατηκῶς, καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ ὑφ' ἑαυτὸν ποιησάμενος, καὶ Αἰθίοπας τοὺς πρὸς Αἴγυπτον χειρωσάμενος, ὡμῶς μὲν λίαν καὶ ἀπηνῶς ἐχρήσατο τοῖς ὑπηκόοις, εἰς τοσαύτην δὲ ἤλασεν ἀλαζονείαν, ὡς νομίζειν οὐ μόνον τῶν καλουμένων θεῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὄντως Θεοῦ μείζων εἶναι καὶ δυνατώτερος. Τοῦτον δὲ αὐτοῦ τὸν ἀπληστότατον τῦφον, οὐ μόνον ὁ θεσπέσιος διδάσκει Δανιήλ, ἀλλὰ καὶ ὁ θειότατος Ἡσαΐας ὁ προφήτης, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου φθεγγόμενος οὕτως· "Οὐαὶ Ἀσσυρίοις, ἡ ῥάβδος τοῦ θυμοῦ μου καὶ ὄργῆς μου ἔστιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· τὴν ὄργην μου εἰς ἔθνος ἄνομον ἀποστελῶ, καὶ ἐν τῷ ἐμῷ λαῷ συντάξω ποιῆσαι σκῦλα καὶ προνομήν, καὶ καταπατεῖν τὰς πόλεις, καὶ θεῖναι αὐτὰς εἰς κονιορτόν." Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· Θρήνων μὲν εἰσιν ἄξιοι Ἀσσύριοι, μυρίων ὄντες ἐργάται κακῶν· ἀλλ' ὅμως τούτοις διακόνους εἰς τὰς κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν χρήσομαι τιμωρίας, καὶ οἶόν τινα ῥάβδον κολαστικὴν τούτους τοῖς παρανομοῦσιν ἐπάξω· οὐ τοῖς ἄλλοις δὲ μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τῷ προσαγορευομένῳ μου λαῷ. Ἐπάξω δὲ, διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ ἀσεβείαν, καὶ παρανομίαν, καὶ τὰς τε πόλεις αὐτῶν διὰ τούτων καθελῶ, καὶ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι σκῦλα τούτων γενέσθαι παρασκευάσω. Ἐγὼ μὲν οὖν, οἶόν τινα δημῶ τῷ Ἀσσυρίῳ χρώμενος, δίκας δι' αὐτοῦ τοὺς παρανομοῦντας εἰσπράττομαι. "Αὐτὸς δὲ, φησίν, οὐχ οὕτως ἐνεθυμήθη, καὶ τῇ ψυχῇ οὐχ οὕτως λελόγισται· ἀλλὰ ἀπαλλάξει ὁ νοῦς αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη οὐκ ὀλίγα. Καὶ ἐὰν εἴπωσιν αὐτῷ· Σὺ μόνος εἶ ἄρχων, καὶ ἐρεῖ· Οὐκ ἔλαβον τὴν χώραν τὴν ἐπάνω Βαβυλῶνος, καὶ Χαλάνην, οὗ πύργος ὠκοδομήθη, καὶ ἔλαβον Ἀραβίαν, καὶ Δαμασκὸν, καὶ Σαμάρειαν; Ὅν τρόπον ταύτας, καὶ πάσας τὰς χώρας

λήψομαι." Διὰ τούτων μὲν οὖν τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ δήλην πεποίηκε. Εἶτα προαγορεύει τὰ κατα ληψόμενα τὴν Ἱερουσαλήμ κακὰ, ὑποδείκνυσι δὲ καὶ τὰς τῆς τιμωρίας αἰτίας· "Ὀλολύξατε γὰρ, φησὶ, τὰ γλυπτὰ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν Σαμαρείᾳ· ὃν τρόπον γὰρ ἐποίησα ἐν Σαμαρείᾳ καὶ τοῖς χειροποιήτοις αὐτῆς, οὕτω ποιήσω καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς." Μεμαθήκαμεν δὲ, ὅτι τῆς Ἱερουσαλήμ Σενναχηρείμ ὁ τῶν Ἀσσυρίων οὐ περιεγένετο βασιλεὺς, ὁ δὲ Ναβουχοδονόσορ εἰς Βαβυλῶνα τὰ βασίλεια μεταθείς, καὶ βασιλικὴν ἐκείνην ἀποφίνας πόλιν μετὰ τὴν τῆς Νινευῆ κατά λυσιν, ἐπεστράτευσεν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἀνάστατον τὴν Ἱερουσαλήμ πεποικῶς, τοὺς μὲν πλείστους τῶν οἰκητόρων ἀνείλε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐξανδραποδίσας αἰχμαλώτους ἀπήγαγεν· ὡς εἶναι δῆλον κἀν τεῦθεν, ὡς μίαν οἶδεν ἡ θεία Γραφή τὴν Ἀσσυρίων 81.1349 καὶ Βαβυλωνίων βασιλείαν· καὶ ἐκ τῶν ἐπαγομένων δὲ τοῦτο ῥάδιόν ἐστι καταμαθεῖν. "Ἔσται γὰρ, φησὶν, ὅταν συντελέσῃ Κύριος ποιῶν πάντα ἐν τῷ ὄρει Σιών καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐπάξει Κύριος ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν τὸν ἄρχοντα τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ." Ἐτι μωρήσατο δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ Θεὸς, οὐ διὰ τοῦ Σενναχηρείμ, ὃς τῶν Ἀσσυρίων ἐβασίλευσεν, ἀλλὰ διὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Ὁ μὲν γὰρ, οὐ μόνον οὐκ ἐπόρθησε τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ ἅπασαν ἀπολωλεκῶς τὴν στρατείαν, ἀπέδρα μόνος, καὶ οἴκοι τὴν σφαγὴν παρὰ τῶν υἱῶν ἐδέξατο· ὁ δὲ Ναβουχοδονόσορ καὶ τὴν πόλιν καθεῖλε, καὶ ἐνέπρησε τὸν θεῖον νεῶν, καὶ τὸν λαὸν ἀπήγαγε δορυάλωτον. Διδάσκει τοίνυν ἡμᾶς ἡ θεία Γραφή, ὅτι μετὰ τὸ συντελέσαι Κύριον ποιῶντα πάντα ἐν τῷ ὄρει Σιών καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ἃ ἠπέλιψε λέγων· "Ὀλολύξατε, τὰ γλυπτὰ ἐν Ἱερουσαλήμ· ὃν τρόπον γὰρ ἐποίησα Σαμαρείᾳ καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς, οὕτω ποιήσω καὶ τῇ Ἱερουσαλήμ καὶ τοῖς χειροποιήτοις αὐτῆς," ἐπάξει, φησὶ, Κύριος ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν, τὸν ἄρχοντα τῶν Ἀσσυρίων. Καὶ οὐ λέγει τῶν Βαβυλωνίων, ἀλλὰ τῶν Ἀσσυρίων· μία γὰρ τούτων κἀκείνων ἡ βασιλεία. Νοῦν δὲ μέγαν καλεῖ διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ ἀλαζονικὸν τῶν βουλευμάτων· διὸ καὶ εἰκότως ἐπάγει· "Καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ." Καὶ οὐχ ἀπλῶς ἔφη, "τῆς δόξης αὐτοῦ," ἀλλὰ "τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ·" τουτέστιν, ὃς ἄνθρωπος ὢν ὑψηλότατός τε καὶ μέγιστος εἶναι φαντάζεται. Εἶπε γάρ· "Ἐν τῇ ἰσχύϊ μου ποιήσω, καὶ ἐν τῇ σοφίᾳ τῆς συνέσεώς μου ἀφελῶ ὄρια ἔθνῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν προνομεύσω, καὶ σείσω πόλεις κατοικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ μου ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὠὰ ἄρῳ, καὶ οὐκ ἔσται ὃς διαφεύξεται με, ἢ ἀντείπη μοι" Οὕτω γυμνώσας τῶν λογισμῶν τοῦ Ἀσσυρίου τὸν τύφον, ἐλέγχει τῶν ἐνθυμημάτων τὸ μάταιον, καὶ διδάσκει, ὡς οὐδὲν ἂν τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων ἐγένετο, μὴ τοῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος, καὶ βουλή θέντος δίκας τῆς ἀσεβείας εἰσπράξασθαι τοὺς ταῦτα ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότας. Οὗ χάριν εἰκότως ἐπάγει· "Μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν; Ὡσαύτως ἐάν τις ἄρη ῥάβδον ἢ ξύλον." Καθ' ἅπερ, φησὶν, ἀδύνατον, αὐτομάτως ἀξίνην, ἢ πρίωνα, ἢ ῥάβδον κινήσασθαι· τῆνικαῦτα γὰρ τούτων ἕκαστον ἐνεργεῖ, ἠνίκα ἂν τις τῇ χειρὶ χρησάμενος κινήσασθαι ταῦτα θελήσειεν· οὕτω καὶ σὺ, τῆς ἐμῆς παραχωρησάσης σοι προμηθείας, πεποίηκας ἃ πεποίηκας, διὰ τὴν τῶν πεπονθότων παρανομίαν. Μὴ τοίνυν νόμιζε, τῇ οἰκείᾳ σοφίᾳ καὶ δυνάμει ταῦτα κατωρθωκέναι. Εἰ δὲ οὐ βούλει ταῦτα σωφρόνως μαθεῖν, καὶ τὴν ἀλαζονικὴν ὀφρὺν καταλύσαι, τῇ πείρᾳ μαθήσῃ, ὅτι 81.1352 ταῦθ' οὕτως ἔχει. "Ἀποστελεῖ γὰρ Κύριος Σαβαῶθ εἰς τὴν σὴν τιμὴν ἀτιμίαν, καὶ εἰς τὴν σὴν δόξαν πῦρ καιόμενον καυθήσεται." Καὶ ἐν ἑτέρῳ δὲ χωρίῳ πάλιν τοιαῦτά φησιν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προφήτην· "Καὶ λήψῃ τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος, καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· Πῶς ἀναπέπαυται ὁ ἀπαιτῶν; καὶ ἀναπέπαυται ὁ ἐπισπου δαστής; Συνέτριψεν ὁ Θεὸς τὸν ζυγὸν τῶν ἀμαρτωλῶν, τὸν ζυγὸν τῶν ἀρχόντων, πατάξας ἔθνος θυμῷ, πληγῇ ἀνιάτῳ." Εἶτα δείκνυσι τὴν

τῆς οἰκουμένης εὐφροσύνην· "Πᾶσα ἡ γῆ, φησὶ, μετ' εὐφροσύνης, καὶ τὰ ξύλα τοῦ Λιβάνου εὐφρανθήσονται ἐπὶ σοὶ, καὶ ἡ κέδρος τοῦ Λιβάνου· ἅψ' οὐ κεκοίμησαι, οὐκ ἀνέβη ὁ κόπτων ἡμᾶς." Τροπικῶς δὲ ταῦτα λέγει· καὶ κέδρους τοῦ Λιβάνου προσαγορεύει, ἢ τὸν Ἰσραὴλ ἐπίσημον ὄντα, καὶ ἔνδοξον, ἢ τοὺς λαμπροὺς ἐν ἀξιώμασι, καὶ βασιλεύειν πεπρωμένους. Καὶ μετὰ βραχέα, κωμωδῶν αὐτοῦ τὸν τύφον, καὶ τὴν τῆς ἀλαζονείας διδάσκων κατάλυσιν· "Πῶς ἐξέπεσε, φησὶν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ Ἐωσφόρος, ὁ πρωτὶ ἀνατέλλων; συνετρίβη ἐπὶ τὴν γῆν ὁ ἀπο στέλλων πρὸς πάντα τὰ ἔθνη; Σὺ δὲ εἶπας ἐν τῇ διανοίᾳ σου· Εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, καὶ ἐπάνω τῶν ἀστέρων θήσω τὸν θρόνον μου· καθιῶ ἐν ὄρει ὑψηλῷ, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ πρὸς βορρᾶν, ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφελῶν, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ." Εἶτα δείκνυσι τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας τὸ ἐπὶ κήρον· "Σὺ δὲ, φησὶν, ὁ ταῦτα λογίσασθαι τετολημῶς, εἰς ἄδην καταβήσῃ, καὶ εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Οἱ ἰδόντες σε θαυμάσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ ἐροῦσιν· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὁ παροξύνων τὴν γῆν, ὁ σείων βασιλεὺς, ὁ θεὸς τὴν γῆν ὅλην ἔρημον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς καθεῖλε· τοὺς ἐν ἐπαγωγῇ οὐκ ἠλέησε· πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν ἐκοιμήθησαν ἐν τιμῇ, ἄνθρωπος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· σὺ δὲ ῥιφήσῃ ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὡς νεκρὸς, ἐβδελυγμένος, μετὰ πολλῶν τεθνηκότων ἐκεκεντημένων μαχαίρα, καταβαινόντων εἰς ἄδην." Καὶ ἵνα μὴ πάσας τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας παραγαγῶν ἀποκνήσω τῷ μήκει, τοὺς τε νῦν ἀκούοντας, καὶ τοὺς εἰς ὕστερον τούτοις ἐντευξομένους εἰς ἐκεῖνα παραπέμψας, τοὺς γνῶναι τὸν τύφον αὐτοῦ καὶ τὴν ὠμότητα βουλομένους, ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανάξω τὸν λόγον. Τοῦτον τοίνυν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς εἰς εὐσέβειαν ποδηγήσας θελήσας, πολλὰ πολλάκις σωτήρια προσενήνοχε φάρμακα, καὶ πρῶτον μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας ἔτει, ὅναρ αὐτῷ τὴν εἰκόνα ἐκείνην ὑπέδειξεν, εἶτα τῇ λήθῃ τοῦ ἐνυπνίου εἰς χρεῖαν τοῦ προφήτου κατέστησεν· ἔπειτα διὰ τῆς ἐρμηνείας τὰς τῶν βασιλέων διαδοχὰς ἐδίδαξεν ἀκριβῶς, τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας ὑποδεικνύς τὸ 81.1353 βραχὺ καὶ ἐπὶ κήρον. Καὶ παραυτίκα μὲν ὠφέλειαν ἐδέξατο, καὶ τὸ ἄμετρον σέβας τῷ Δανιὴλ προσενήνοχεν· ὡς Θεῷ γὰρ λιβανωτὸν αὐτῷ καὶ σπονδὰς προσενεχθῆναι προσέταξεν. Ἀλλὰ πάλιν, οὐ πολλοῦ διελθόντος χρόνου, τὴν εἰκόνα ἐκείνην ἀνέστησε, καὶ ἅπαντας τοὺς ὑπηκόους προσκυνεῖν αὐτὴν κατηνάγκασε, καὶ τοὺς τὴν εὐσέβειαν προτετιμηκότας, τῇ ἀπλήστως τραφείσῃ πυρᾷ παραδέδωκεν. Ἀλλὰ πάλιν ὁ ἀγαθὸς Δεσπότης, μακροθυμία χρησάμενος, δίκας μὲν αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς θηριωδίας οὐκ εἰσεπράξατο, τὴν δὲ θεῖαν αὐτῷ δύναμιν ὑποδείκνυσι, τοὺς εὐνοὺς θεράποντας τῆς φλογὸς ἐκείνης ἐλευθερώσας. Πάλιν δὲ ὀλίγην ἐκεῖθεν ὠφέλειαν δεξάμενος, ὕμνεῖ μὲν τὸν τῶν ὄλων Θεὸν, ἀπειλεῖ τε τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν τοῖς βλάσφημόν τι κατ' αὐτοῦ φθεγγομένοις· ἀλλ' εὐθὺς καὶ παραυτίκα, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἐνιαυτῷ, λήθη πάλιν τὴν μεγίστην ταύτην παραδοῦς θαυματουργίαν, ἐπιστρατεύει τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ καθαιρεῖ μὲν τὰ τῆς πόλεως τεῖχη, πυρπολεῖ τε τὸν ἅγιον τοῦ Θεοῦ νεῶν, κατατολμᾷ δὲ τῶν τούτου ἀδύτων, καὶ πάντα συλήσας τὰ ἀναθήματα εἰς τὴν Βαβυλῶνα σὺν τοῖς αἰχμαλώτοις ἀπήνεγκεν. Ὅτι δὲ κατὰ τοῦτον ἐπεστράτευσε τὸν καιρὸν, καὶ ὁ μακάριος ἡμᾶς διδάσκει Ἱερεμίας οὕτως λέγων· "Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δεκάτῳ Σεδεκίου βασιλέως Ἰούδα, οὗτος ἐνιαυτὸς ὀκτωκαιδέκατος τῷ Ναβουχοδονόσορ τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, καὶ δύναμις βασιλέως Βαβυλῶνος ἔχαράκωσεν ἐν Ἱερουσαλήμ." Καὶ τῆς εἰκόνας δὲ τὸ διήγημα συγγραφέων ὁ μακάριος Δανιὴλ τοῦτον τέθεικε τὸν χρόνον· "Ἐτους ὀκτωκαιδέκατου Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσοῦν" ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους ἀπῆτησε τὴν τῆς εἰκόνας προσκύνησιν· εἶτα τὴν στρατιὰν προπέμψας ἠκολούθησε καὶ αὐτὸς, περιεγένετό τε τῆς Ἱερουσαλήμ ἐνδεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας Σεδεκίου, ἐννεακαιδέκατῳ δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Ἐπει δὴ τοίνυν οὐδεμίαν οὐδαμόθεν ὁ

δείλαιος ὠφέλειαν ἐδέξατο, ἀγανακτήσας ὁ τῶν ὄλων Θεὸς δεδίττεται μὲν αὐτὸν πρότερον δι' ἐνυπνίου, εἶτα διὰ τοῦ Δανιήλ τὰ διὰ τοῦ ἐνυπνίου σημαινόμενα δηλα ποιεῖ. Καὶ οὐδὲ οὕτως εὐθὺς ἐπάγει τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ προσφέρει μὲν αὐτῷ συμβουλήν καὶ παραίνεσιν διὰ τοῦ Δανιήλ, ἐνιαυτὸν τε ὅλον μακροθυμεῖ τὴν μεταμέλειαν ἀναμένων. Ὡς δὲ οὐδεμίαν ἰατρειάν ἐκ τῆς μακροθυμίας ἠθέλησε δρέψασθαι, ἃ ἠπείλησεν ἐπιφέρει κακά· τιμωρεῖται τε αὐτὸν οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸν ἀλαζόνα νοῦν ἐκείνον τὸν τὰ ὑπὲρ φύσιν ὄνειροπολήσαντα, φρενοβλαβεία παίει καὶ παραπληξία. Εἶτα θηριώδη γενόμενον ἐξελαθῆναι παρα 81.1356 σκευάζει, καὶ τὰς ἐρήμους οἰκεῖν ἐπὶ χρόνῳ μακρῷ. Ἐπειτα αἴσθησιν παρασκευάζει αὐτὸν λαβεῖν τῶν κατεχόντων δεινῶν· οὔτε γὰρ ἦν οἶόν τε αὐτὸν ὠφέλειαν δρέψασθαι ἀναισθήτως καὶ ἀναλγῆτως παντελῶς διακείμενον. Οὕτως ἀνανεύσας ἐκείνος, ἐπιγινώσκει μὲν τὰς ὀξυρρόπους τοῦ βίου μεταβολὰς, θρηνεῖ δὲ καὶ ὀλοφύρεται τὴν οἰκειάν ἀβελτηρίαν, ὁμολογεῖ τε τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν ἀδιάδοχον εἶναι, εἰς ἅπαντας διαμένουσας τοὺς αἰῶνας. Ταῦτα τῇ πείρᾳ διδαχθεὶς, πάλιν διὰ τὴν ἄρρητον τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν εἰς τὴν οἰκειάν ἀπελήλυθε βασιλείαν· ἀδικεῖν δὲ νομίσας ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους, εἰ κρύψει Θεοῦ τὴν προμήθειαν, δι' ἐπιστολῆς πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ὑπηκόοις ἐξηγεῖται τὴν τε προτέραν εὐημερίαν, καὶ συμβᾶσαν δυσκληρίαν· εἶτα τὴν μεταμέλειαν, δι' ἧς τὸν Δεσπότην ἐξιλεώσατο. Ἡ μὲν οὖν τῆς ἐπιστολῆς ὑπόθεσις αὕτη· διὰ πλειόνων δὲ αὐτὴν ἐποίησάμην, καὶ τὸν τούτου τύπον ταῖς Γραφικαῖς μαρτυρίαις δεῖξαι βουληθεὶς, καὶ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων τὴν περὶ πάντας κηδεμονίαν δήλην ποιῆσαι θελήσας. Φέρε τοίνυν, τῆς κατὰ μέρος ἐρμηνείας ἀρξώμεθα. "Να βουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῆ, εἰρήνην ὑμῖν πληθυνθεῖη." Προσῆκει τούτοις ἀρμόσαι τοῖς λόγοις τὴν προφητικὴν ἐκείνην φωνήν· "Ἀγαθὸν μοι ὅτι ἐταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου." Τῇ πείρᾳ δὲ καὶ οὗτος διδαχθεὶς σωφρονεῖν, εὐσεβείας ἀπεφάνθη διδάσκαλος, καὶ τὰ οἰκεία πάθη φάρμακα πᾶσιν ἀνθρώποις προτίθησι, καὶ οὐ μόνον τοῖς ὑπηκόοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔξω τῆς βασιλείας ὑπάρχουσι. Καλῶς δὲ καὶ ἀρμοδίως τὴν προσηγορίαν ἐποίησατο· "Εἰρήνην ὑμῖν πληθυνθεῖη" τουτέστιν, ἀπείρατοι γένοισθε ὧν ἐπειράθητε κακῶν, εἰρήνης ἀπολαύοντες διατελεῖτε. Εἶτα ἐπάγει· θ'. "Τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα, ἃ ἐποίησε μετ' ἐμοῦ ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος, ἤρρεσαν ἐνώπιον ἐμοῦ ἀναγείλαι ὑμῖν." Τῶν θείων, φησὶ, θαυμάτων αὐτόπτης γενόμενος, νενόμικα δίκαιον κοινωνοὺς ὑμᾶς ἅπαντας τῆς τούτων θεωρίας λαβεῖν. Οὐκ ἔστι γὰρ τὰ τυχόντα, ἀλλὰ μεγάλα καὶ ἰσχυρά, καὶ! ρ'. "Ὡς μεγάλα καὶ ἰσχυρά· ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν." Τὰ μὲν γὰρ ἀνθρώπινα, ὅποια ἂν ἦ, τέλος ἔχει, καὶ τέλος ταχύ· μόνη δὲ διαρκὴς καὶ ἀσάλευτος ἡ τοῦ Θεοῦ βασιλεία. Οὕτω προδιδάξας τὴν τῶν πραγμάτων αἰτίαν, ἄρχεται τῆς κατ' αὐτὴν διηγήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄. α΄. "Ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ εὐθηνῶν ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ εὐθαλῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καὶ πίων ἐν τῷ λαῷ μου." Τέθεικε δὲ τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ἵνα τὸ ὄνομα μαρτυρήσῃ τοῖς λόγοις. Ἐπειδὴ γὰρ σφόδρα ἐπίσημος ἦν, ἅτε δὴ πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, τὴν ἡγεμονίαν λαβὼν, προτέθεικεν αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν, ἀρκοῦσαν εἰς μαρ 81.1357 τυρίαν τῶν λεγομένων. Ἐφη δὲ· Ἐν ἄκρα οὖν εὐκκληρία, καὶ μυριοὶς ἀγαθοῖς περιβρέομενος διετέλουν· ἐν τούτοις δὲ ὢν, β'. "Ἐνύπνιον, φησὶν, εἶδον, καὶ ἐφοβήρισέ με, καὶ ἐθαύμασα ἐπὶ τούτοις πᾶσι, καὶ ἐταράχθην ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ αἱ ὀράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάραζάν με." Ἐν τοσαύτῃ γὰρ ὑπάρχων εὐημερία, ὄναρ εἶδον λυπηρὸν, καὶ ἐξεδειματώθην μὲν σφόδρα τῇ θεωρίᾳ τοῦ ἐνυπνίου, ἐταρασσόμενην δὲ πλέον τὰ διὰ τούτου σημαινόμενα κατιδεῖν οὐ δυνάμενος· οὗ χάριν

τοὺς ταῦτα δυναμένους ἐρμηνεύειν συνεκάλεσα. δ', ε'. "Καὶ εἰσεπορεύοντο ἑπασιδοὶ, μάγοι, Γα ζαρηνοὶ, Χαλδαῖοι, καὶ τὸ ἐνύπνιον εἶπον ἐγὼ ἐν ὥπιον αὐτῶν, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ οὐκ ἐγνώρισάν μοι· ἕως οὗ ἕτερος εἰσηλθεν ἐνώπιόν μου, Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ, κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, ὃς Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἔχει ἐν αὐτῷ." Οὐχ ἀπλῶς δὲ ταῦτα τέθεικεν, ἀλλὰ παράλληλα, ἵνα τῇ παρ ἐξετάσει δὴλην ἅπασι ποιήσῃ τὴν τοῦ προφήτου σοφίαν· διὸ καὶ τὰ ἔθνη καταλέγει τῶν σοφῶν Βαβυλῶ νοσ, ἵνα δείξῃ τοὺς μὲν οὐδὲν ὄλως ἐπισταμένους, τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος φωτιζόμενον. Κα λει δὲ αὐτὸν οὐκ ἀπὸ μόνης τῆς προσηγορίας, ἦν αὐτὸς ἐπιτέθεικεν, ἀλλὰ τὸ Ἑβραῖον προστίθησιν ὄνομα. "Δανιήλ γάρ, φησὶν, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου." Οὕτω γάρ, φησὶν, αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς ἐθαύμασα, ὡς τοῦ πάλαι ὑπ' ἐμοῦ προσκυνουμένου Θεοῦ ἐπιθεῖναι αὐτῷ τὴν προσηγορίαν. Καὶ τὴν αἰτίαν δεικνύς, "Ὅς Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἔχει ἐν ἑαυτῷ." Καὶ τοῦτο δὲ ἐκ τῆς τοῦ προφήτου διδασκαλίας μεμαθήκαμεν. Πόθεν γάρ ἐτέρωθεν ἐγνώκει τοῦ παναγίου Πνεύματος τὴν προσηγορίαν τοῖς κιβδήλοις εἰδώλοις προστετηκώς; "Καὶ τὸ ἐνύπνιον, φησὶν, ἐνώπιον αὐτοῦ εἶπον." Εἶπον δὲ οὕτως ἀρξάμενος· δ', ζ'. "Βαλτάσαρ, ὁ ἄρχων τῶν ἑπασιδῶν, ὃν ἐγὼ ἔγνων, ὅτι Πνεῦμα ἅγιον ἐν σοὶ, καὶ πᾶν μυστήριον οὐκ ἀδυνατεῖ σοι, ἄκουσον τὴν ὄρασιν τοῦ ἐνυπνίου, οὗ εἶδον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ εἶπέ μοι. Καὶ αἱ ὀράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐπὶ τῆς κλίνης μου." Τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων αἱ εὐημερίαὶ πολλάκις ἐπιλανθάνεσθαι τῶν εὐεργετησάντων παρασκευάζουσιν, αἱ δὲ χρεῖαι ἀνακαλοῦνται τῶν εὖ πεποιηκότων τὴν μνήμην. Καὶ ὑγιαίνων μὲν τις τὸ σῶμα, τῆς τοῦ ἱατροῦ τέχνης οὐ λαμβάνει τὴν μνήμην· ἀρρώστια δὲ περιπεσὼν, ἀναμιμνήσκειται, ὡς καὶ ἤδη πρότερον τοῦτο παθὼν διὰ τοῦ δεινῶς τοῦ ἱατροῦ τῆς ὑγείας ἀπήλαυσεν· οὕτω καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἠνίκα μὲν τοὺς ἀγίους ἐκεῖ νους τῇ πυρᾷ παρεδίδου, τῆς τοῦ Δανιήλ εὐεργεσίας οὐκ ἐμνημόνευσεν· ἐπειδὴ δὲ πάλιν εἶδεν ἐνύπνιον, 81.1360 καὶ θόρυβον εἶχεν ἐν τῇ ψυχῇ, τῆς τοῦ Δανιήλ ἀνεμνήσθη σοφίας, καὶ τῆς τοῦ προτέρου ἐνυπνίου ἀναμνήσεώς τε καὶ ἐρμηνείας. Διὸ καὶ Πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν αὐτὸν λέγει, καὶ πᾶν μυστήριον ἐρμηνεύειν αὐτὸν ἰκανὸν εἶναι, καὶ παρακαλεῖ καὶ τοῦτο τὸ ἐνύπνιον, ἄδηλον ὃν, δῆλον αὐτῷ καταστῆσαι. Εἶτα λέγει τὸ ἐνύπνιον, καὶ φησὶν· "Ἐθεώρουν δένδρον ἐν μέσῳ τῆς γῆς. (η'.) Καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ ἔφθασεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς." Διὰ δὲ τοῦ δένδρου αὐτὸν ἔφη σημαίνεσθαι ὁ μακάριος Δανιήλ, τὸ δὲ ὕψος λέγει φθάσαι ἕως τοῦ οὐρανοῦ, οὐ τὴν φύσιν τοῦ δένδρου σημαίνων, ἀλλὰ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς φαντασίας. Διὸ καὶ ὁ Ἡσαΐας ἔλεγεν· "Ἐπάξει ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν, τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ." Νοῦν δὲ μέγαν αὐτὸν προσηγόρευσεν, ὡς μεγάλα φαντασθέντα, καὶ ὄνειρο πολήσαντα, ἃ μετὰ βραχέα διηγήσατο· "Σὺ γὰρ εἶπας· Ἐπάνω τῶν ἀστέρων θήσω τὸν θρόνον μου, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ." Διὰ τοῦτο ὄρα τὸ ὕψος τοῦ δένδρου ἐφθακὸς ἕως τοῦ οὐρανοῦ· ἐπειδὴ δὲ καὶ, ὡς ἔπος εἶπεῖν, πάσης τῆς οἰκουμένης ἐκράτησεν, ὄρα τὸ δένδρον τὸ κῦτος, τουτέστι, τὸν ὄγκον τοῦ εὗρους, ἐκταθὲν μέχρις αὐτῶν τῶν περὰ τῶν τῆς γῆς. θ'. "Τὰ φύλλα αὐτοῦ, φησὶν, ὠραῖα, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς." Καλεῖ δὲ φύλλα μὲν τὴν ὀρωμένην εὐπρέπειαν, τὴν ἐν ἐσθῆτι, καὶ θρόνῳ, καὶ βασιλείοις, ἀσπιδηφόροις τε καὶ δορυφόροις, καὶ πεζαιτέροις· καρπὸν δὲ τὸν πανταχόθεν προσφερόμενον φόρον. Διὸ πολὺν τὸν καρπὸν, ἀλλ' οὐ καλὸν, ἔφη· οὐ γὰρ εἶχε τὸ δίκαιον. "Καὶ τροφή πάντων ἐν αὐτῷ." Οἳ τε γὰρ γεωργοῦντες, διὰ τῆς αὐτοῦ κηδεμονίας εἰρήνης ἀπολαύοντες, τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς καρποὺς ἐκομίζοντο· οἳ τε στρατευόμενοι, παρ' αὐτοῦ τὰ σιτηρέσια κομιζόμενοι, τὴν ἐν ὅπλοις ἐποιοῦντο ζωὴν. "Ὑποκάτω αὐτοῦ, φησὶν, κατεσκήνουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατώκει τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐτρέφετο πᾶσα σὰρξ." Οἳ τε γὰρ θηριώδη βίον

ζῶντες βάρβαροι, οἳ τε λογικώτεροι καὶ ἡμερώτεροι, καὶ ὀξεῖς καὶ πτηνοὶ τὴν διάνοιαν, ὑπὸ τὴν τούτου ἐξουσίαν βιο τεύοντες διετέλουν. ι´. "Ἐθεώρουν τοίνυν, φησὶν, ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ ἰδοὺ εἶρ καὶ ἅγιος ἀπ' οὐρανοῦ κατέβη." Εἶρ καλεῖ τὸν ἐγγηγορότα· τοῦτο γὰρ ἐρμηνεύεται τῇ Ἑλλάδι φωνῇ. Ἐγγηγορότα δὲ καλεῖ τὸν ἄγγελον, ἵνα τούτου σημῆναι τὸ ἀσώματον· ὁ γὰρ σῶμα περικείμενος ὑπνω δουλεύει· ὁ δὲ ὑπνου κρείττων σώματος ἐλεύθερος. Εἶδον τοίνυν, φησὶν, ἄγγελον, ἀσώματον ἔχοντα φύσιν, ὃς ἀπ' οὐρανοῦ κατέβη. 81.1361 ια´. "Καὶ ἐφώνησεν ἐν ἰσχύϊ, καὶ οὕτως εἶπεν· Ἐκκόψατε τὸ δένδρον, καὶ ἐκτίλατε τοὺς κλάδους αὐτοῦ, καὶ ἐκτινάξατε τὰ φύλλα αὐτοῦ καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ." Καὶ βλέπει μὲν τὸν ἄγγελον ἀπ' οὐρανοῦ καταβεβηκότα, ἵνα μάθῃ, ὡς αὐτὸς ὁ τῶν ὄλων Δεσπότης τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφα σιν ἐποιήσατο. Διδάσκεται δὲ καὶ τίς ὁ δεδωκὼς αὐτῷ τὴν βασιλείαν, καὶ ἀποτιθέμενος τὴν βασιλείαν· ὁρᾷ γὰρ τὸ μὲν δένδρον ἐκτεμνόμενον, τοὺς δὲ κλάδους χωριζομένους, τουτέστι, τοὺς ὑπάρχους, καὶ τοὺς στρατηγούς, καὶ σατράπας, καὶ τοὺς ἄλλην τινὰ ἡγεμονίαν παρ' αὐτοῦ πεπιστευμένους· τὰ δὲ φύλλα ἐκτινασσόμενα ἦν περιεβέβλητο δόξαν δίκην φύλλων ἐκρέουσάν τε καὶ μαραιομένην· τὸν δὲ καρπὸν διασκορπιζόμενον· τοῦ γὰρ βασιλέως ἐκείνη περιπεσόντος τῇ συμφορᾷ, οἱ τὸν δασμὸν ἀπαιτοῦντες εἰς ἑαυτοὺς λοιπὸν ἀδεῶς τὸ κέρδος παρέπεμπον. "Σαλευθήτω, φησὶ, τὰ θηρία ὑπο κάτωθεν αὐτοῦ, καὶ τὰ ὄρνεα ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτοῦ." Οἱ γὰρ παρὰ γνώμην δουλεύειν ἠναγκασμένοι, ἀφορμὴν εὐρόντες τὴν τοῦ βασιλέως μεταβολὴν, τοῦ ὑπ ἀκούειν ἀπέστησαν. ιβ´. "Πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε· καὶ ἐν δεσμῷ, φησὶ, σιδηρῷ καὶ χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω, καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ ἀλισθήσεται." Ὡς γὰρ φρενοβλαβεῖα, καὶ παραπληξία, καὶ φρενίτιδι νόσῳ περιπεσὼν, καὶ μεμνηνὼς, καὶ κορυβαντιῶν, καὶ κατὰ πάντων λυττῶν, ἀναγκαίως δεσμὰ περιέκειτο· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ταῦτα ἦν ἱκανὰ ἔνδον αὐτὸν κατέχειν· ἀλλὰ δραπετεῦσάν ἐν ἐρήμοις διέτριβεν, ὑπαίθριος τάλαιπωρῶν, καὶ κτηνῶν δίκην τὴν πόαν σιτούμενος. Τοῦτο γὰρ σημαίνει εἰρηκῶς· "Καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ· ἐν τῷ χόρτῳ τῆς γῆς ἡ καρδία αὐτοῦ· ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται. (ιγ´.) Καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπ' αὐτόν." Καὶ τοῦτο δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ μακροθυμίαν δηλοῖ· χρόνῳ γὰρ βραχεῖ τὴν τιμωρίαν περιορίζει, ἀναμένων τὴν ἀπὸ τῆς παιδείας τεχνησομένην μεταμέλειαν. Εἶτα δείκνυσιν, ὡς ἀναντιρρήτως ἔσται τὰ εἰρημένα. ιδ´. "Διὰ συγκρίματος, φησὶν, εἶρ ὁ λόγος, καὶ ῥῆμα ἀγίων τὸ ἐπερώτημα." Ἀψευδῆς, φησὶν, ὁ λόγος· ἄγγελος γὰρ ἅγιος ὁ εἰρηκῶς, ἐγγηγορῶς, ἀσώματος. Εἴρηται δὲ ταῦτα, φησὶ, καὶ γίνεται, οὐ μάτην, ἀλλ' "ἵνα γνώσιν οἱ ζῶντες, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἂν δόξῃ, δώσει αὐτὴν, καὶ ἐξουθένημα ἀνθρώπου ἀναστήσει ἐπ' αὐτήν." Ταῦτα, φησὶν, ὁ ἄγγελος ἔφη, ὅτι τούτου χάριν τὰ κατὰ τὸ δένδρον γενησεται, ἵνα διὰ τούτου μάθωσιν ἅπαντες, ἕνα εἶναι 81.1364 Θεὸν Δεσπότην καὶ βασιλέα, τοὺς ἐπὶ γῆς καθ' ἰστώντα βασιλέας, καὶ ἐγχειρίζοντα, ὃ ἂν θέλῃ, τὴν βασιλείαν. Δεικνύς γὰρ τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν, καὶ τὸν εὐτελέστατον ἔστιν ὅτε, καὶ οὐδὲν εἶναι νομιζόμενον, ἀποφαίνει βασιλέα, καὶ τοὺς ἐν τοῖς μεγίστοις ὄντας ἀξιώμασιν ὑπακούειν αὐτῷ παρασκευάζει. Οὕτω πληρώσας τὸ τοῦ ἐνυπνίου διήγημα, φησὶ πρὸς τὸν Δανιήλ· ιε´. "Τοῦτο τὸ ἐνύπνιον εἶδον ἐγὼ Ναβουχοδο νόσορ ὁ βασιλεύς· καὶ σὺ, Βαλτάσαρ, τὸ σύγκριμα εἶπε κατέναντι·" ἀντὶ τοῦ, ἀληθῶς καὶ ἀκριβῶς· "ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ τῆς βασιλείας μου οὐ δύνανται τὸ σύγκριμα αὐτοῦ δηλώσαί μοι, σὺ δὲ δύνασαι." Καὶ τὴν αἰτίαν δεικνύς, "Ὅτι, φησὶ, Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἐν σοί." Οἱ μὲν γὰρ ἀνθρωπίνους κέχρηται λογισμοῖς, σὺ δὲ παρὰ Θεοῦ μανθάνεις τὰ κεκρυμμένα. ι´. "Τότε Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ, ἀπηνέωθη ὥσει ὥραν μίαν, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν." Ἔδει γὰρ δειχθῆναι τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, καὶ τότε

ἀναφανῆναι τὴν ἐμ πνέουσαν χάριν. "Ἀπεκρίθη τοίνυν ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπε· Βαλτάσαρ, τὸ ἐνύπνιον τοῦτο καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ μὴ κατασπευσάτω σε." Εἶδε γὰρ αὐτὸν θορυβούμενον, καὶ ἀναγκαίως ψυχαγωγεῖ, μαθεῖν ἐφιέμενος ὅπερ ἀγνοεῖ· λέγει τοίνυν αὐτῷ· Μὴ σφόδρα ἐπέιγες, ἀλλὰ κατὰ σχολὴν τὰ μνησόμενα διὰ τοῦ ἐνυπνίου εὐρών, ταῦτά μοι δῆλα κατάστησον. "Ἀπεκρίθη τοίνυν ὁ Βαλτάσαρ, καὶ εἶπε· Κύριέ μου βασιλεῦ, τὸ ἐνύπνιον τοῦτο τοῖς μισοῦσί σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου." Σφόδρα σοφῶς καὶ συνετῶς ἀπεύχεται μὲν αὐτῷ λυπηρὰ τοῦ προοιμίου ἀρξάμενος, σημαίνει δὲ ὅμως τὴν ἀλήθειαν. ιζ', ιη'. "Τὸ δένδρον, φησὶ, τὸ μεγαλυνθὲν καὶ ἰσχυρὸς, οὗ τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλίῃ, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφή πᾶσιν ἐν αὐτῷ, ὑποκάτω αὐτοῦ κατῶκει τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκύνουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, σὺ εἶ, βασιλεῦ." "Ἄξιον δὲ θαυμάσαι τοῦ Δανιὴλ τὴν σοφίαν· οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπε, Τὸ δένδρον τὸ μέγα, ἀλλὰ, "Τὸ μεγαλυνθὲν καὶ τὸ ἰσχυρὸς" τουτέστιν, Οὐκ ἄνωθεν ἦσθα μέγας, ἀλλὰ κατὰ μέρος γεγένησαι, καὶ τὴν ἰσχὺν δὲ οὐκ ἐξ ὠδίνων ἔσχες, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ ταύτην προσέλαβες. Διὸ πάλιν ἐπάγει· ιθ'. "Ὅτι ἐμεγαλύνθης, καὶ ἰσχυσας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἐμεγαλύνθη καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἡ κυρεία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς." Καὶ ταῦτα δὲ σφόδρα ἀρμοδίως καὶ προσφόρως οὐρανῶ καὶ γῆ προσήρμοσε· τὴν μὲν γὰρ κυρείαν εἶπεν ἐφθακέναι 81.1365 εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς, τουτέστι τὴν ἐξουσίαν· εἰς δὲ τὸν οὐρανὸν οὐκέτι τὴν κυρείαν, ἀλλὰ τὴν μεγαλωσύνην, τουτέστι, τὴν τοῦ λογισμοῦ φαντασίαν. κ', κα'. "Καὶ ὅτι εἶδεν, φησὶν, ὁ βασιλεὺς εἶρ καὶ ἄγιον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν· Ἐκτίλατε τὸ δένδρον, καὶ διαφθείρετε αὐτό· πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῆ ἐάσατε, καὶ ἐν δεσμῶ σιδηρῶ καὶ χαλκῶ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω, καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ ἀλίσθησεται, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ μερίς αὐτοῦ, ἕως οὗ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλοιωθῶσιν ἐπ' αὐτόν. Καὶ τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ, βασιλεῦ." Καὶ ἀξιόπιστον ποιῶν τὸν λόγον, ἀναγκαίως ἐπήγαγε· "Καὶ σύγκριμα Ὑψίστου ἐστίν, ὃ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα." Ἐντεῦθεν ἔστιν ἀκριβῶς καταμαθεῖν τῆς ἀποστολῆς διδασκαλίας τὸ χρήσιμον. "Πᾶσα γὰρ, φησὶ, ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποταττέσθω." Καὶ γὰρ καὶ ὁ μακάριος Δανιὴλ κύριον αὐτὸν τὸν δυσσεβῆ βασιλέα καλεῖ, καὶ τῷ νόμῳ τῆς ἐξουσίας πειθόμενος, ταῖς πρεπούσαις προσηγορίαις κέχρηται, καὶ λυπηρὰν οὖσαν τοῦ ἐνυπνίου τὴν ἀλήθειαν ὑποδείκνυσιν. κβ'. "Ἐκδιώξουσι γὰρ σε, φησὶν, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἔσται ἡ κατοικία σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσί σε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμά σου βαφήσεται, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σοί." Ἐπτὰ δὲ καιροὺς οἱ μὲν ἔφασαν ἑπτὰ ἔτη, οἱ δὲ τρία καὶ ἥμισυ. Οὐ γὰρ εἰς τέσσαρας τροπὰς ἡ θεία Γραφή τὸν ἐνιαυτὸν διαιρεῖ, ἀλλ' εἰς δύο τὰς γενικωτάτας, χειμῶνα καὶ θέρος· ἑπτὰ οὖν τοιαῦτα τμήματα τρία καὶ ἥμισυ πληροῖ ἔτη· Τοσοῦτον δὲ, φησὶν, ἐν τῇ συμφορᾷ διατελέσεις χρόνον· "ἕως οὗ γνῶς, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὧ ἔαν δόξη, δώσει αὐτήν." Ἐπειδὴ γὰρ ὄνειρο πολεῖς εἶναι θεὸς, μᾶλλον δὲ καὶ κρείττων Θεοῦ, ἀφαιρεῖταί σου θεὸς καὶ τὸν ἀνθρώπινον λογισμὸν, καὶ τοῖς θηρίοις σε εἰοικέναι ποιήσει, ἵνα τῇ πείρᾳ μάθῃς, τί μὲν ἄνθρωπος, τί δὲ Θεὸς, καὶ τί μὲν ἀνθρώπινη εὐκληρία, τί δὲ θεία βασιλεία, καὶ ὅτι ταύτης τυχεῖν ἀδύνατον μὴ βουλομένου Θεοῦ. κγ'. "Καὶ ὅτι εἶπε, φησὶν· Ἐάσατε τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου, ἡ βασιλεία σου σοὶ μενεῖ, ἀφ' ἧς ἂν γνῶς τὴν βασιλείαν τὴν οὐράνιον." Ἀποστερηθεὶς γὰρ τῆς βασιλείας, κάκεινα ὑπομείνας ἅπαντα, ἐπιγνώση τῆς βασιλείας τὸν χορηγὸν, εἶτα γνοὺς ἀπολήψη πάλιν τὴν προτέραν ἐξουσίαν· ἵνα καὶ τῇ ἀφαιρέσει, καὶ τῇ ἀποδόσει, μάθῃς ἀκριβῶς, τίς ὁ τῶν ὄλων κυβερνήτης, τίς ὁ σοφῶς ἅπαντα ἰθύνων καὶ πρυτανεύων. Οὕτως εἰρηκῶς τὰ ἐσόμενα, παραίνεσιν

εἰσφέρει καὶ συμβουλήν ἀρίστην, καὶ φάρμακον προσφέρει συμβαῖνον τῷ τραύματι. 81.1368 κδ'. "Διὰ τοῦτο γὰρ, φησὶ, βασιλεῦ, ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύνῃς λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀδικίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων." Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων τὴν ἄπληστον ὠμότητα ἢ κατὰ τῶν ὑπηκόων ἐχρήσατο. Βούλει, φησὶ, φιλανθρωπίας ἀπολαῦσαι; ἐπίδειξαι ταύτην εἰς τοὺς τὴν αὐτὴν σοὶ φύσιν λαχόντας· οὕτω γὰρ πείσεις τὸν δικαστὴν σβέσαι τὴν ἀπειλήν, καὶ καταλιπεῖν ἀτέλεστον. "Ἴσως γὰρ, φησὶν, ἔσται μακροθυμία τοῖς παραπτώμασί σου." Ὁ μὲν οὖν προφήτης ταύτην εἰσηγήσατο τὴν γνώμην· ὁ δὲ μείνας ἀτερά μων καὶ ἀκαμπῆς, ἐδέξατο τῆς παρανομίας τὰ ἐπὶ χεῖρα, καὶ ἄπερ ἤκουσεν ἀλγεῖν, ταῦτα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐθεάσατο. Εἶτα καὶ σημαίνει τῆς θείας μακροθυμίας τὸν χρόνον· δυοκαίδεκα γὰρ διαδραμόντων μηνῶν, ἐδέξατο ἢ διὰ τῆς προῤῥήσεως ἀπειλῆς τῶν πραγμάτων τὸ τέλος. Καὶ τοσοῦτον χρόνον εἰς μεταμέλειαν εἰληφώς, κακῶς τὴν τῆς μεταμελείας ἀνάλωσε προθεσμίαν. Πρὸς δὲ ὃν ὁ μακάριος εἶποι ἂν Παῦλος εἰκότως· "Ἡ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετὰ νοῖάν σε ἄγει; Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως, καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν, καὶ τιμὴν, καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζωὴν αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή· θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν." Ταῦτα γὰρ συνέβη καὶ τῷ Ναβουχοδονόσορ, τῇ τοῦ Θεοῦ μακροθυμίᾳ εἰς δέον οὐ χρησαμένῳ. Καὶ τούτου μάρτυς αὐτὸς οὕτως λέγων· κ', κζ'. "Καὶ μετὰ δώδεκα μῆνας, ἐν τῷ ναῶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι περιπατῶν ἦν, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν πύργων αὐτοῦ διεπορεύετο. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν· Οὐκ αὐτὴ ἐστὶ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ὠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας, ἐν κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου;" Βλέπε τοῦ φρονήματος τὸν ὄγκον, βλέπε τὴν τῆς ἀλαζονείας ὑπερβολὴν. Ἐγὼ γὰρ αὐτὴν, φησὶ, βασιλικὴν πόλιν ἐποιησάμην βασιλεία καταστησάμενος ἐν αὐτῇ, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου· ἐποίησα δὲ ταῦτα ἰσχύον ἔχων μεγίστην, καὶ πάντων κεκρατηκώς. Ἀλλὰ μὴν φρουρὰ τόμενος καὶ βρενθυόμενος, τοιούτοις ἐχρήσατο τοῖς λόγοις· ὁ δὲ Δεσπότης Θεὸς παραυτίκα τὴν τιμωρίαν ἐπήγαγεν. 81.1369 κη'. "Ἐτι γὰρ, φησὶ, τοῦ λόγου ὄντος ἐν τῷ στόματι τοῦ βασιλέως, φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐγένετο." Ἐπειδὴ γὰρ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν ὠνειροπόλησεν, ἐκεῖθεν δέχεται τὴν ἀπόφασιν· καὶ ἐπειδὴ οὐκ ἀπέχρησεν αὐτῷ τὰ κάτω βασίλεια, ἀλλ' ἅμα καὶ τῶν ἄνω μανικῶς ἐπεθύμησεν, ἔρημος γίνεται καὶ τῶν κάτω· καὶ τὸν οὐρανὸν ἀρπάσαι θελήσας, καὶ τῆς γῆς ἐξελαύνεται. "Φωνὴ τοίνυν ἦλθεν ἀπ' οὐρανοῦ· Σοὶ, σοὶ λέγεται, Ναβουχοδονόσορ βασιλεῦ." Ὁ δὲ τῆς ἀντωνυμίας διπλασιασμὸς οὐχ ἀπλῶς πρόσκειται, ἀλλ' εἰς ἔλεγχον ἐναργέστερον τοῦ πρὸς δὲ ταῦτα λέγεται. Καλεῖ δὲ αὐτὸν ἔτι βασιλέα, καὶ τὴν παροῦσαν ἔτι δόξαν, καὶ τὴν ἐσομένην οὐκ εἰς μακρὰν ἀτιμίαν δεικνύς. "Ἡ βασιλεία σου, φησὶ, παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ. (κθ'.) Καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων σε ἐκδιώξουσιν, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἢ κατοικία σου καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιούσιν σε, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σοὶ, ἕως οὗ γνῶς, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἐὰν δόξῃ, δώσει αὐτὴν." Εἶτα δεικνύς τὴν τῆς τιμωρίας ὀξύτητα, καὶ παραυτίκα, φησὶ, τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐπήκοο λούθησεν. λ'. "Αὐτῇ, φησὶ, τῇ ὥρᾳ συνετελέσθη ὁ λόγος ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐδιώχθη." Ἐξεδιώχθη δὲ πρῶτον μὲν δι' αὐτὸ τὸ πάθος· μανία γὰρ παρεδόθη καὶ λύττη καὶ μυρία ἂν εἰργάσατο κακὰ, εἶπερ ἀδείας ἀπήλαυσεν· ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τὴν ἀπέχθειαν, ἣν περὶ αὐτὸν ἅπαντες ἔχοντες, ἠνίκα μὲν ἔρρωτο, ἐπειρῶντο λανθάνειν,

συμφορᾷ δὲ περιπεσόντι ἐπέθεντο, τῆς ὠμότητος αὐτὸν βδελυξάμενοι. "Καὶ χόρτον ὡς βοῦς, φησὶν, ἦσθιεν." Ἴδιον γὰρ τῶν παραπαιόντων, οὐ μόνον τὸ λέγειν καὶ πράττειν ἀλόγιστά τε καὶ ἄτακτα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐσθίειν ἅπαντα τὰ προσπίπτοντα· τοῦτο δ' ἂν τις ἴδοι καὶ νῦν τοὺς ὑπὸ δαιμόνων ἐνοχλουμένους ποιοῦντας καὶ πάσχοντας. Οὐ μόνον δὲ ὡς βοῦς ἦσθιεν τὸν χόρτον, ἀλλὰ "Καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη." Ὑπαίθριος γὰρ ταλαιπωρῶν, καὶ γυμνῶ τῷ σώματι κρυμῶ τε προσπαλαίων καὶ φλογμῶ, ἀναγκαίως ἐτέραν ἐδέξατο χροάν. "Ἔως οὐ αἰ τρίχες αὐτοῦ, ὡς λεόντων, ἐμεγαλύνθησαν, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ, ὡς ὀρνέων." Μὴ ἀποκειρόμενος γὰρ συνήθως, μηδὲ ἀφαιρούμενος τῶν ὀνύχων τὰ περιττὰ, ἀναγκαίως ἐν τοσοῦτῳ χρόνῳ τοιαύτας ἔσχηκε καὶ τρίχας καὶ ὄνυχας. Διὰ δὲ τούτων ἀπάντων ἐσήμαινε τὸ ἀτημέλητον αὐτὸν καὶ ἀκη δεμόνευτον εἶναι. Τῆς γὰρ θείας ἔρημος γενόμενος προμηθείας, οὐδὲ τῆς παρὰ τῶν οἰκείων ἐπιμελείας ἀπήλαυσε, καὶ ταῦτα γυναικὸς οὔσης, καὶ παίδων, καὶ συγγενῶν· ἀλλὰ θηρίου δίκην τοὺς ἀοικήτους χώρους διετέλει περινοστών, τὴν τῶν ἀλόγων τροφήν τῇ γαστρὶ παραπέμπων· ἐπειδὴ γὰρ, "Ἄνθρωπος ὢν 81.1372 καὶ ἐν τιμῇ ὢν μεγίστη, οὐ συνῆκεν, ἀλλὰ παρασυν εβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὠμοιώθη αὐ τοῖς," καὶ θηριώδει γνώμη κατὰ τῶν ὑπηκόων ἐκέχρητο, εἰκότως καὶ μάλα δικαίως τὸν κτηνώδη καὶ θηριώδη βίον κατεδικάσθη. Ἄλλ' ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης, λύσας τὴν τιμωρίαν, ὡς ἀγαθὸς, καὶ τῇ πείρᾳ διδάξας, ὡς αὐτὸς ἐστὶ τῶν ἀπάντων Κύριος, πάλιν αὐτὸν ἐπανήγαγε, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ τὴν προτέραν ἐπίστευσε. λα'. "Μετὰ γὰρ τέλος, φησὶ, τῶν ἡμερῶν, ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρα νὸν ἀνέλαβον." Οὐχ ἀπλῶς δὲ προστέθεικε τὸ ἐγὼ, ἀλλὰ διδάσκων ἅπαντας ἀνθρώπους, ὡς Ὁ τῇ ἀλαζο νεῖα ἐκείνη χρησάμενος, ὁ εἰρηκῶς· "Τίς ἐστὶν ὁ Θεὸς, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;" ὁ ὄνειροπολήσας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῆναι, καὶ ἐπάνω τῶν ἀστέρων θεῖναι τὸν θρόνον μου, ἐδιδάχθη τῇ πείρᾳ τὸ δέον, ἔμαθον διὰ τῆς τιμωρίας σωφρονεῖν, τὴν ἐμαυτοῦ δουλείαν ἐπέγνων. Διὸ καὶ ἀνέλαβον τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἅμα τε τοῦτο ἐποίησα, "Καὶ αἰ φρένες μου ἐπεστράφησαν." Ἄντι τοῦ, Τῆς παραφροσύνης ἐλεύθερος ἐγενόμην, καὶ τὸν λογισμὸν ἐρῥώσθη· παραντίκα δὲ ὑγιῆ τὸν νοῦν ἀπέλαβον. "Καὶ τῷ Ὑψίστῳ εὐλόγησα, καὶ τὸν ζῶντα εἰς τοὺς αἰῶνας ἤνεσα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν." Γνοὺς γὰρ τῇ πείρᾳ, τί μὲν ἄνθρωπος, τί δὲ Θεὸς, τὸν μὲν Ὑψιστον καὶ ζῶντα προσαγορεύει, καὶ βασιλέα αἰώνιον ἀποκαλεῖ, τὴν δὲ οἰκείαν εὐτέλειαν ἐπιγινώσκει. Διὸ φησὶ λβ'. "Καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν." Μέχρι μὲν γὰρ τοῦ παρόντος ὥμην εἶναι ἐμαυτὸν μέγιστόν τε καὶ ὑψηλότατον, νῦν δὲ ἔγνω σαφῶς, ὡς πᾶσα τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις Θεῷ παραβαλλομένη οὐδὲν ἐστὶ. Καὶ ζητήσας εὐτελείας προσηγορίαν, καὶ μὴ εὐρῶν ἀξίαν, τὸ οὐδὲν τέθεικεν, ἔμφασιν ἔχον ἱκανὴν τοῦ σφαλεροῦ καὶ εὐδιαλύτου τῆς φύσεως. Καὶ τὸν μὲν Θεὸν καὶ Ὑψιστον, καὶ Δεσπότην, καὶ ζῶντα καὶ βασιλέα αἰώνιον ἀπεκάλεσε, ἅπαντας δὲ ἀνθρώπους οὐδὲν προσηγόρευσε. Οὕτω δὲ καὶ ὁ μακάριος Ἡσαΐας τοῖς εἰδώλοις τὴν θεῖαν παραβάλλον φύσιν, τὸ τῶν ἀνθρώπων εἰς μέσον παρήγαγε γένος. "Εἰ γὰρ πάντα τὰ ἔθνη, φησὶν, ὡς σταγῶν ἀπὸ κάδου, καὶ ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ ἐλογίσθησαν, καὶ ὡς σίελος λογισθήσονται· ὁ δὲ Λίβανος οὐχ ἱκανὸς εἰς καῦσιν, καὶ πάντα τὰ τε τράποδα οὐχ ἱκανὰ εἰς ὀλοκάρπωσιν, καὶ πάντα τὰ ἔθνη εἰς οὐδὲν εἰσι, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν αὐτῶ· τίνοι ὁμοιώσετε Κύριον; καὶ τίνοι ὁμοιώματι ὁμοιώσετε αὐτόν;" Τοσαύτην ὠφέλειαν ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐκ τῶν συμφορῶν ἐδέξατο, ὅτι προφητικῶς περὶ Θεοῦ καὶ φρονεῖ καὶ φθέγγεται· καὶ ὡς ἐκ συμφωνίας 81.1373 τινὸς ἀπὸ τῆς κτίσεως πᾶσαν τὴν ὑμνωδίαν ὑφαίνει. "Πάντες, φησὶν, οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ὡς οὐδὲν ἐλογίσθησαν, καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐν τῇ

κατοικία τῆς γῆς." Καὶ αὕτη δὲ ἑτέρου προφήτου διδασκαλία. Ὁ γὰρ μακάριος Δαβὶδ λέγει: "Πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος, ἐποίησεν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆ." Τοῦτο καὶ οὗτος κηρύττει. "Ἄ γὰρ θέλει, φησὶ, καὶ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς γῆς," πρυτανεύει καὶ δεσπάζει, οὐ μόνον τῆς γῆς, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανῶν. Εἶτα καὶ ἄμαχον δεικνύς τῆς δυνάμεως: "Καὶ οὐκ ἔστι, φησὶν, ὃς ἀντιστήσεται τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ: Τί τοῦτο ἐποίησας;" Ἀνάγκη γὰρ στέργειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα, ἐάν τε θυμῆρη, ἐάν τε ἀλγεινὰ ἦ· τολμηρὸν γὰρ τὸ ἀντιτείνειν, καὶ αἰτιᾶσθαι τὰ ὑπ' αὐτοῦ σοφῶς πρυτανευόμενα. Ταῦτα, φησὶ, γνοὺς καὶ ὁμολογήσας, καὶ τὸν Ὑψιστον δοξάσας, εἰς ἑμαυτὸν ἐπανῆλθον, καὶ τὴν προτέραν βασιλείαν μετ' εὐσεβείας ἀπέλαβον. λγ'. "Αὐτῷ γὰρ τῷ καιρῷ αἱ φρένες μου ἐστράφησαν πρὸς με, καὶ εἰς τὴν τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή μου ἐπέστρεψεν ἐπ' ἐμέ." Αὐχμῶν γὰρ, ὡς εἰκὸς, καὶ ῥυπῶν, ἀποκειράμενος καὶ τὰ περιττὰ τῶν ὀνύχων ἀφελόμενος, καὶ τὸν ῥύπον ἀπονιψάμενος, καὶ τῆς θείας χάριτος ἀπολαύσας, ἐπεγνώσθη ὅτι ἄνθρωπος ἦν ἐκεῖνος, ὁ πρότερον τὴν μεγίστην διέπων βασιλείαν. "Καὶ οἱ τύραννοί μου, φησὶ, καὶ οἱ μεγιστᾶνες μου ἐπεζήτουν με." Ἀποθέμενοι γὰρ κάκεῖνοι τὸ μῖσος, διάθεσιν περὶ ἐμέ καὶ φίλτρον ἔλαβον. "Καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθην, καὶ μεγαλωσύνῃ περισσοτέρα προσετέθη μοι." Καὶ τοῦτο δὲ πάλιν εὐσεβείας γέμει τὸ ῥῆμα: οὐ γὰρ εἶπε, Μεγαλωσύνῃ περισσοτέρα ἐκτησάμην, ἀλλὰ, "Προσετέθη μοι," τὸν χορηγὸν ὑποδεικνύς, καὶ τῶν ἀγαθῶν κηρύττων τὸν αἴτιον. λδ'. "Νῦν οὖν, φησὶν, ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ αἰνῶ, καὶ ὑψῶ, καὶ δοξάζω τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ, καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις, καὶ πάντα τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφάνια δύναται ταπεινῶσαι." Λαβὼν γὰρ πείραν τῶν λυπηρῶν, εἶτα τούτων ἀπαλλαγείς, αἰνῶ καὶ ὑμνῶ τὸν ταῦτά μοι κάκεῖνα λυσιτελῶς ἐπαγαγόντα, καὶ λίαν σοφῶς· καὶ οἶδα αὐτὸν οὐρανοῦ βασιλέα καὶ τῶν ἀπάντων Δεσπότην, ἀληθείᾳ χρώμενον καὶ δικαίως ἅπαντα πρυτανεύοντα, καὶ τοὺς ὑπερηφάνια χρωμένους ταπεινῶσαι δυνάμενον. Μαθόντες τοίνυν, ὅπως ὑπερηφάνια καὶ τῦφος τοὺς χρωμένους λωβᾶται, καὶ ὡς ὁ τούτοις χαίρων τρυγᾷ καρποὺς οὐκ ἀγαθοὺς, τὴν μητέρα τῶν ἀγαθῶν ταπεινοφροσύνην κτησώ 81.1376 μεθα· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Κύριος μακαρίζει τὸ κτῆμα, ὡς πρόσδοτον ἔχον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. "Μα κάριοι γὰρ, φησὶν, οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν." Προτίθησι δὲ καὶ ἑαυτὸν ἀρχέτυπον τοῖς ὠφελεῖσθαι βουλομένοις, λέγων· "Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ." Καὶ δεικνύς, ἡλίκος τούτων ὁ καρπὸς, εὐθύς ἐπήγαγε· "Καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν." Εἰ δὲ τῶν ἀπάντων ὁ Ποιητὴς καὶ Δεσπότης ταπεινὸν ἑαυτὸν καλεῖ καὶ διὰ τῶν πραγμάτων δείκνυσι, ποίας ἐτέρας συμβουλῆς δεῖται ἄνθρωπος, ὁ χοῦς, ὁ πηλὸς, ἡ βῶλος, ἡ σποδὸς, ἡ ματαιότης, τὸ ἄνθος, ὁ χόρτος; Ταῦτα γὰρ ἅπαντα ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς προσαγορεύεται. Αἰσχυνοῦμεν τοίνυν τὴν τοῦ Δεσπότητος μετριότητα, ὃς, πλούσιος ὢν, δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσεν, ἵνα ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχεῖα πλουτήσωμεν, καὶ τῆς φύσεως τὸ θνητὸν καταμάθωμεν· καὶ τῆς παρουσίας εὐημερίας θεώμενοι τὸ ὀξύρροπον, μηδὲν μὲν ἀλαζονικὸν ἐπὶ τοῖς παροῦσι φρονήσωμεν· γελάσωμεν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸ εὐτρεπτον καὶ ἀβέβαιον, καὶ ἐπιθυμῶμεν ἐκεῖνων ἐπιτυχεῖν τῶν ἀγαθῶν, ἃ διαρκῆ τὴν φύσιν καὶ μόνιμον ἔχει· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀπολαῦσαι, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Ε΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄. Ναβουχοδονόσορ, Εὐϊλάδ Μαροδάχ, Βαλτάσαρ. α΄. "Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησε δεῖπνον μέγα τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ." Οὗτος υἱὸς μὲν ἐστὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, οὐκ εὐθύς δὲ αὐτὸν διεδέξατο· ὁ γὰρ Εὐϊλάδ Μαροδάχ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὢν πρεσβύτερος ἐβασίλευσε, καὶ τοῦτο ἢ τῶν Βασιλειῶν ἡμᾶς ἱστορία διδάσκει, καὶ ὁ μακάριος Ἱερεμίας ὁ προφήτης, οὕτως ἰλέγων· "Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει ἀπωκισθέντος τοῦ Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα, ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνί, καὶ ἐν τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἔλαβεν Εὐϊλάδ Μαροδάχ, βασιλεὺς Βαβυλῶνος, ἐν ᾧ ἐνιαυτῷ ἐβασίλευσε, τὴν κεφαλὴν Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐξήγαγεν 81.1377 αὐτὸν ἐξ οἴκου, οὗ ἐφυλάττετο, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστὰ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸν δίφρον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἥλλαξε τὴν στολὴν τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἦσθιε διαπαντὸς ἄρτον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἅς ἔζησεν." Ἰωακείμ δὲ οὗτός ἐστιν ὁ καὶ Ἰεχωνίας· Ἰωακείμ γὰρ τὸν τούτου πατέρα, τὸν καὶ Ἐλιακείμ, ἐφ' οὗ ὁ μακάριος ἠχημαλωτεύθη Δα νιήλ, ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ ἀνελὼν ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἔρριψεν ἔξω τοῦ τείχους, ὡς ἡ θεία διδάσκει Γραφή. Μετὰ τὸν Ναβουχοδονόσορ τοίνυν Εὐϊλάδ Μαροδάχ βασιλεύει· μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Βαλτάσαρ. Καταλέλοιπε δὲ τούτου τὴν μνήμην ὁ θειότατος Δα νιήλ, ἐπειδὴ οὐχ ἱστορίαν ἀπλῶς, ἀλλὰ προφητείαν συγγράφει· οὗ χάριν οὐδὲ ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ γενημένα συνέγραψεν, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον, ὧν ἀναγκαστικὰ ἦν διὰ τὴν ὠφέλειαν ἢ μνήμη. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ ἐπὶ τοῦ Βαλτάσαρ μέγιστον ἔδειξεν ὁ Θεὸς θαῦμα, καὶ ἰκανὸν, οὐ μόνον τοῖς τῆνικαδε ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὕστερον ποτὲ γενομένοις, εὐλόγησαν ἐνθεῖναι καὶ δέος, καὶ πρὸς εὐσέβειαν ποδηγήσαι, οὐκ ὤφθη δίκαιον τοσαύτην εὐεργεσίαν κατακρύψαι σιγῇ, ὅσιον δὲ ποιεῖν νενόμικεν ἀνάγραφον αὐτὸ, καὶ πᾶσιν ὑπόμνημα διδασκαλίας καταλιπεῖν. Διό φησιν· "Βαλτάσαρ βασιλεὺς ἐποίησε δεῖπνον μέγα τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ χιλίοις, καὶ ἔναντι τῶν χιλίων ὁ οἶνος." Τουτέστι, τοῖς χιλίοις ἀρκῶν, πρὸς τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν ἠὺς τρεπισμένος. β΄. "Πίνων δὲ, φησὶν, ὁ Βαλτάσαρ εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου, τοῦ ἐνεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδονόσορ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ." Διδάσκει δὲ ἡμᾶς διὰ τούτων ὁ προφήτης, οὐ μόνον τὴν τῆς ἀσεβείας ὑπερβολὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀμετρίας τοῦ οἴνου γενομένην βλάβην. "Πίνων γάρ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου, τοῦ ἐνεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ." Κατ' ἐχῶσε γὰρ ἢ μέθη τὸν λογισμὸν, καὶ ἡ ἀκρασία τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ μανίαν ἐγέννησε· καὶ τὰ ἀφιερωμένα τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ σκεύη, ἃ Ναβουχοδονόσορ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἔλαβε μὲν, τοῦ Θεοῦ προδεδωκότος, ἐτίμησε δὲ ὡς ἐνόμισε, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἠλευθέρωσε χρήσεως, τούτοις ὡς κοινοῖς οὗτος ἐτόλμησε χρῆσασθαι· οὐ γὰρ εἶπε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον τοῖς λόγοις ἐπέθηκεν. γ΄. "Ἡνέχθησαν γὰρ, φησὶ, τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ." Καλῶς δὲ τὴν τῆς ἀτοπίας ἔδειξεν ὑπερβολὴν, πρὸς τῷ ναῷ 81.1380 καὶ τοῦ Θεοῦ μνημονεύσας, καὶ τοῦ ναοῦ δὲ δεικνύς τὸ ἐπίσημον, τὴν τῆς Ἱερουσαλήμ προσηγορίαν προστέθεικε. Ταῦτα γὰρ, φησὶ, τὰ σκεύη οὐ τισὶ τῶν δοκούντων, καὶ ὄνομα μόνον ἔχόντων, ἀνέκειντο θεῶν, ἀλλ' αὐτῷ τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ, ὃς τὴν τε Ἱερουσαλήμ ἐξελέξατο, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ νεὼν τῆς οἰκείας ἐπλήρωσε δόξης. Ἀλλὰ ταῦτα τὰ ἄψαυστα, καὶ τῷ Θεῷ τῶν ὄλων ἀνακείμενα, οὐχ ὡς δεομένω, ἀλλ' ὡς ἀποδεχομένω τῶν προσφερόντων τὸ εὐγνωμον, ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς εἰς μέσον ἐνεγκῶν, ἔπινεν ἐν αὐτοῖς· οὐ μόνον δὲ αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ ἔπινον οἶνον· τουτέστι, μέθης ἐποίησεν ὄργανα τῆς θείας λειτουργίας τὰ ὄργανα, καὶ τὰς τῆς ἀκολασίας αὐτὸν ἐμφορούσας

διὰ τούτων ἀπολαύειν τοῦ οἴνου προσέταξεν. Ἐπειτα τῆς ἀσε βείας τὸ ἔσχατον ὑποδεικνύς ὁ προφήτης ἐπήγαγε· δ'. "Καὶ ἦνεσαν τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς, καὶ ἄρ γυροῦς, καὶ χαλκοῦς, καὶ σιδηροῦς, καὶ ξυλίνους, καὶ λιθίνους." Κραιπαλῶν γὰρ ὁ παμμίαιρος, καὶ τοῖς θείοις σκεύεσιν ἐντρυφῶν, λήθην μὲν ἔσχε τοῦ τῶν ἀπάντων Δεσπότου, ὕμνοις δὲ τοὺς οὐκ ὄντας ἐγέραιρε θεοὺς, ἐξ ὕλης ἀψύχου πεπονημένους, καὶ οὐδὲ ἀπὸ τῆς τέχνης τὸ ἐνεργεῖν ἠρανοισμένους· μό νην δὲ μορφήν δεξαμένους ἐνεργείας ἐστερημένην. Ἄλλ' οὐκ ἠνέσχετο τῶν ὄλων ὁ Πρύτανις, τῇ μακρο θυμιά, καὶ τοὺς τηνικάδε ἀνθρώπους, καὶ τοὺς μετ' ἐκείνους λυμήνασθαι· παραυτικά δὲ τὴν οἰκείαν δείκνυσιν δύναμιν. ε'. "Ἐν αὐτῇ γὰρ, φησί, τῇ ὥρᾳ ἐξῆλθον ἀστρά γαλοι χειρὸς ἀνθρώπου, καὶ ἔγραφον κατέναντι τῆς λαμπάδος, ἐπὶ τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐθεώρει τοὺς ἀστραγάλους τῆς χειρὸς τῆς γραφούσης." Ἐπειδὴ γὰρ τὰ ἐνερ γείας ἀπάσης ἐστερημένα ὕμνησεν εἶδωλα, καὶ τοῦ τῶν ἀπάντων Θεοῦ κατεφρόνησε, διδάσκει αὐτὸν ὁ τῶν ὄλων Δημιουργὸς τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως τὸ ἀόρατον καὶ ἀσώματον. Μόνους γὰρ αὐτῶ δακτύλους ὑποδείκνυσι γράφοντας, παιδεύων αὐτὸν, ὡς οὐδ' ἂν τούτους ἐθεάσατο, εἰ μὴ παρέσχεν αὐτὸς τῆς χρείας τὴν ἀφορμὴν· μεγίστην δὲ καὶ οἱ σύσσιτοι ἐντεῦθεν ὠφέλειαν ἐλάμβανον, διδασκόμενοι τοῦ μὲν Θεοῦ πρὸς τῷ ἀσώματῳ καὶ ἀοράτῳ, τὸ δυνατόν· τῶν δὲ ὑπ' αὐτῶν ὑμνηθέντων θεῶν, πρὸς τῷ ὑλικῷ καὶ ἀψύχῳ, τὸ παντελῶς ἀδρανές τε καὶ ἀσθενές. Ὅτι δὲ πολὺ δέος ἅπασιν ἐνεργάσατο τοῦτο τὸ θαῦμα, ὁ προφήτης μεμαρτύρηκεν, οὕτως εἰπών· ζ'. "Τότε τοῦ βασιλέως ἡ μορφή ἠλλοιώθη, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάραξαν αὐτὸν, καὶ οἱ σὺν δεσμοὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ διελύοντο, καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ τοῦτο τούτῳ συνεκρούοντο." Εἰ δὲ δακτύλων γραφόντων θεωρία οὕτως ἐξεδειμάτωσε τὸν 81.1381 τὴν μεγίστην διέποντα βασιλείαν, ὡς καὶ τῶν ἄρ θρων τὰς ἀρμονίας ὑπὸ τοῦ δέους διαλυθῆναι, τρόμον τε καὶ κλόνον ὑπομεῖναι τὰ μέλη, τί οὐκ ἂν ὑπ ἔμενεν ὁ θεομισῆς, πρηστήρας ἢ κεραυνοῦς θεασάμενος, ἢ ἀγγέλους βλοσυρὸν βλέποντας, καὶ τῷ καινοπρεπεῖ τῶν σχημάτων δεδιττομένους. Τούτων γὰρ τὴν θέαν οὐδὲ ὁ μέγας Δανιὴλ ἀδεῶς ἐνεγκεῖν ἠδυνήθη. Ἀληθῶς, "Τί ὑπερηφανεύεται γῆ καὶ σποδός;" Τοσοῦτου τοίνυν δέους ἀναπλησθεῖς, ζ'. "Ἐφώνησεν ἐν ἰσχύϊ τοῦ εἰσαγαγεῖν μάγους, Χαλδαίους, Γαζαρηνοῦς." Ὁ γὰρ φόβος εἰργάζετο τὴν βοήν, καὶ τῆς ψυχῆς ὁ θόρυβος μαθεῖν κατήπειγε τὴν ἀπόφασιν. Εἶτα προτίθησιν ἄθλον τῷ τὴν γρα φὴν ἀναγινώσκοντι καὶ τὴν ἐρμηνείαν ἐπάγοντι, ἐσθῆτα βασιλικήν, καὶ χρυσοῦν περιδέρβριον, καὶ τὸ τὴν τρίτην τάξιν ἔχειν μετὰ τὸν βασιλέα. Ἀλλὰ τῶν μὲν μάγων καὶ Χαλδαίων τὸ ἄθεον ἐξηλέγετο· εὐρεῖν γὰρ οὐκ ἴσχυον τὴν τῶν θείων γραμμάτων ἀνάγνωσιν, καὶ ταῦτα ἄθλου τοσοῦτου προκειμένου, καὶ λίαν αὐτοὺς προτρέποντος. θ'. "Ὁ δὲ βασιλεὺς Βαλτάσαρ ἐταράχθη, καὶ ἡ μορφή αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ συνεταράττοντο." Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι τῆς τῶν ἄλλων ὠφελείας προμηθούμενος ὁ Δεσπότης, οὐκ εὐθὺς τοῦ βασιλέως ἀφείλετο τὴν ζωὴν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὑπέδειξε τοῦ γράφοντος τοὺς δακτύλους. Τούτῳ δὲ καταπλήξας καὶ δέος ἐντεθεικῶς, παρ εσκεύασε μὲν κληθῆναι τοὺς σοφοὺς τῶν Χαλδαίων, ἐξήλεγε δὲ αὐτῶν τὸ ψευδές τε καὶ ἀσθενές, ἐν χρεῖα δὲ τῆς τοῦ Δανιὴλ σοφίας κατέστησεν, ἵνα διὰ τῆς τούτου γλώττης, καὶ τοῦτον ἐλέγξῃ, καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργετήσῃ, καὶ τούτων οὕτω γενομένων, τηνικαῦτα τὴν τιμωρίαν ἐπαγάγῃ τῷ δυσσεβεῖ βασιλεῖ. Ταρattoμένων τοίνυν καὶ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν δαιτυμόνων, ι'. "Ἡ βασίλισσα κατέναντι τῶν λόγων τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, εἰς τὸν οἶκον τοῦ πότου εἰσῆλθε." Τουτέστι, βουλευομένων αὐ τῶν τί πρακτέον, καὶ ἄλλων ἄλλα εἰσηγουμένων, ἃ τὸ δέος ἠνάγκαζεν, ἡ βασίλισσα εἰσελήλυθε. Δοκεῖ δέ μοι αὐτῇ μήτηρ αὐτοῦ εἶναι· αἱ γὰρ παρά κοιτοὶ σὺν ταῖς παλλακίσιν τοῦ δείπνου μετεῖχον· ἔπινον γὰρ ἐν τοῖς σκεύεσιν τοῖς χρυσοῖς καὶ ἄργυ ροῖς, αὐτὸς καὶ οἱ μεγιστᾶνες

αὐτοῦ, καὶ αἱ παρά κοιτοὶ αὐτοῦ, τουτέστιν, αἱ γαμεταὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ, αἱ οὐ κατὰ νόμον, ἀλλὰ δι' ἄκολα σίαν συνοῦσαι. Αὐτὴ δὲ μετὰ τὸν θόρυβον εἰσελήλυθε, καὶ εἰκὸς ἦν ὡς γεγηρακυῖαν τῆς μέθης ἐκείνης καὶ τῶν κορδακισμῶν, ἤγγουν ὀρχησμῶν, τηνικαῦτα μὴ μετέχειν. "Καὶ ἀπεκρίθη, φησὶν, ἡ βασίλισσα, καὶ εἶπε· Βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι." Τοῦτο δὲ, ὡς ἔοικε, πρόσρησις ἦν τοῖς τότε 81.1384 βασιλεῦσιν ὑπὸ τῶν ἀρχομένων προσφερομένη. Καὶ μέχρι δὲ νῦν τὸ ἔθος τοῦτο κεκράτηκεν· αἰωνίους γὰρ καλεῖν τινες τῶν ἀνοήτων καὶ τοὺς νῦν βασιλεῖς εἰώθασιν, καὶ ἐν ταῖς συγγραφαῖς δὲ τῶν συμβολαίων τοῦτο τινες προσγράφουσιν, ἀμαθία μᾶλλον ἢ ἄσε βεῖα δουλεύοντες. Φησὶ τοίνυν ἡ βασίλισσα· "Μὴ παραττέτωσάν σε οἱ λογισμοὶ σου, καὶ ἡ μορφή σου μὴ ἀλλοιούσθω." Εἶτα τὴν αἰτίαν ἐπάγει, δι' ἣν ἐκβάλλει τὸ δέος· ια'. "Ἔστιν ἔτι, φησὶν, ἀνὴρ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἐν ᾧ Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρὸς σου γρηγόρησις καὶ σύνεσις εὐρέθη ἐν αὐτῷ." Ἔστι δὲ καὶ ἐντεῦθεν κατανοῆσαι, ὡς μήτηρ αὐτοῦ μᾶλλον ἔστιν αὕτη· διὸ καὶ τὰ πάλαι γεγενημένα ὡς ἀγνοοῦντα διδάσκει, καὶ τὸν μακάριον Δανιὴλ δῆλον αὐτῷ ποιεῖ, καὶ θεοῦ Πνεύματος ἀνάπλεων εἶναι ὁμολογεῖ, καὶ αὐτῷ τοῖς τοῖς τοῦ Ναβουχοδονόσορ κέχρηται λόγοις. Ταυτὰ γὰρ κάκεῖνος ἔφη περὶ τοῦ Δανιὴλ, προστέθεικε δὲ, ὅτι "Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρὸς σου γρηγόρησις καὶ σύνεσις εὐρέθη ἐν αὐτῷ." Γρηγόρησις δὲ ἐκάλεσε τὴν τῆς ψυχῆς νῆψιν καὶ τὴν σύνεσιν, τῶν κεκρυμμένων τὴν κατανόησιν, καὶ τῶν τοὺς πολλοὺς λανθανόντων τὴν θεωρίαν. "Καὶ ὁ βασιλεὺς, φησὶ, Ναβουχοδονόσορ ὁ πατήρ σου ἄρχοντα ἐπασιδῶν, μάγων, Χαλδαίων, Γαζαρηνῶν κατέστησεν αὐτόν." Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησιν· ιβ'. "Ὅτι πνεῦμα περισδὸν ἐν αὐτῷ." Ἄντι τοῦ, Ὑπερβάλλουσαν ἔχει τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν. Ἐπειτα καταλέγει τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας τὰ εἶδη. "Καὶ φρόνησις, φησὶ, καὶ σύνεσις, συγκρίνων ἐνύπνια, καὶ ἀναγγέλλων κρατούμενα, καὶ λύων συνδέσμους, Δανιὴλ." Οὗτος γὰρ θεοῦ Πνεύματος δοχεῖον γενόμενος, σοφῶς μὲν ἅπαντα βουλεύεται, συνετῶς δὲ ἅπαντα φθέγγεται τὰ δὲ τῶν ἐνυπνίων αἰνίγματα δῆλα ποιεῖ, καὶ τὰ ἀσαφῆ τινὲς κεκρυμμένα τῆς ἀσαφείας ἐλευθεροῖ, καὶ οἷον ὑποδέσμους τινὰς ὄντα καὶ σήμαντρα, καὶ ὡς ἐν ταμειείοις φρουρούμενα τῶν δεσμῶν ἀπαλλάττων, διαλύει τε καὶ ἀνοίγνυσι, καὶ εἴσω τούτων τοὺς βουλομένους ποιεῖ· τοῦτο γὰρ σημαίνει τό· "Ἀναγγέλλων κρατούμενα καὶ λύων συνδέσμους, Δανιὴλ." Τούτου, φησὶ, χάριν "Ὁ βασιλεὺς ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα Βαλτάσαρ." Ἐπειδὴ γὰρ εἶδεν αὐτὸν ὑπὸ θείας φωτιζόμενον ἐνεργείας, τῆς τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ προσηγορίας ἠξίωσε. "Νῦν οὖν κληθήτω Δανιὴλ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ σοι." Καὶ οὐ λέγει, κληθήτω Βαλτάσαρ· τῇ γὰρ πείρᾳ μεμαθητότερος τοῦ προφήτου τὴν δύναμιν, προτιμῶσι τῆς Χαλδαίας τὴν Ἑβραϊαν προσηγορίαν· οὗ χάριν ἐφεξῆς λοιπὸν αὐτὸν Δανιὴλ ὀνομάζουσι. ιγ'. "Τότε γὰρ, φησὶ, Δανιὴλ εἰσῆλθεν ἐνώπιον 81.1385 τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιὴλ· Σὺ εἶ Δανιὴλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας;" Ἔοικεν οὗτος ὑπὸ πολλῆς δυσσεβείας μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν τὴν τοῦ Δανιὴλ συνουσίαν φυγῶν· διὸ παραυτίκα τῷ δέει καταπλαγεῖς, τοὺς μὲν μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους καλεῖ, τοῦ δὲ προφήτου καὶ τὴν μνήμην τῆς διανοίας ἐξέβαλεν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀνέμνησε τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς γεγενημένων θαυμάτων, καὶ κληθεὶς εἰσῆλθεν ὁ Δανιὴλ, ἐπέγνω μὲν αὐτὸν παραυτίκα· οὐ γὰρ ἂν, εἴπερ ἠγνόησε, τοῦ γένους ἀνέμνησε, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Ἰουδαίας εἰς μέσον παρήγαγεν. Πυνθάνεται δὲ ὁμοίως, καὶ φησὶ· "Σὺ εἶ Δανιὴλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας;" Καὶ μηδέπω συνομολογήσαντος ἐκείνου· ιδ'. "Ἦκουσα, φησὶ, περὶ σοῦ, ὅτι Πνεῦμα ἅγιον ἐν σοὶ, καὶ γρηγόρησις, καὶ σύνεσις, καὶ σοφία περισσὴ εὐρέθη ἐν σοὶ." Ἀρμόττει καὶ περὶ τούτου λέγεσθαι, ὁ περὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἔλεγεν ὁ Προφήτης· "Ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτούς, τότε ἐξεζήτουν αὐτόν." Ἴδου γὰρ καὶ τοῦτον τὸ τῆς θείας δυνάμεως κατανάγκασε δέος, τὸν ὄντα

Θεὸν ἀντὶ τῶν οὐκ ὄντων ὀνομάζειν Θεὸν, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν χάριν ὑμνεῖν, καὶ κατηγορεῖν μὲν τῶν σοφῶν Βαβυλῶνος, ὡς τὴν θείαν οὐ δυνηθέντων γνῶναι γραφήν, πα ρακαλεῖν δὲ τὸν τοῦ Θεοῦ προφήτην δῆλα ποιῆσαι τὰ ἀγνοούμενα. Ὑπισχνεῖται δὲ αὐτῷ καὶ τὴν πορφυρίδα δώσειν, καὶ τὸν μανιάκην, καὶ τρίτην τάξιν τῆς βασιλείας. Ἄλλ' ὁ μακάριος Δανιήλ, γελάσας τοῦ δυσσεβοῦς τὰς βασιλικὰς ὑποσχέσεις, εἶπεν αὐτῷ: "Τὰ δόματα σου σοὶ ἔστω, καὶ τὴν δωρεὰν τῆς οἰκίας σου ἐτέρω δός· ἐγὼ δὲ γραφήν ἀνα γνώσομαι τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν σύγκρισιν γνωρίσω σοὶ, βασιλεῦ." Ἀποστολικὴ τῷ ὄντι τῶν προφητῶν ἡ φωνή. Καὶ γὰρ ἐκείνους ὁ Κύριος κήρυκας ἀποστέλλων πᾶσιν ἀνθρώποις, παρεκελεύσατο, λέγων: "Δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε." Καὶ ὁ μακάριος οὗτος προφήτης ἔλεγε τῷ βασιλεῖ: "Τὰ δόματα σου σοὶ ἔστω, καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ οἴκου σου ἐτέρω δός· ἐγὼ δὲ τὴν γραφήν ἀναγνώσομαι τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν σύγκρισιν γνωρίσω σοι, βασιλεῦ." Οὐ γὰρ ἔμαθον τὰ θεῖα πωλεῖν, οὐδὲ μισθὸν ἀνθρώπινον ὑπὲρ τῶν θείων μυστηρίων λαμβάνειν· προῖκα τοῖνυν δέχου τῶν ἀγνοουμένων τὴν γνῶσιν. ιη', ιθ'. "Ὁ Θεός, φησὶν, ὁ ὑψιστος, τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μεγαλωσύνην, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσορ, τῷ πατρί σου. Καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης, ἧς ἔδωκεν αὐτῷ, πάντες λαοὶ, καὶ φυλαὶ, καὶ γλώσσαι ἦσαν τρέμοντες αὐτὸν, καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ." Μὴ νομίσης, φησὶν, ὅτι τῇ οἰκείᾳ ῥώμῃ χρῆσάμενος ὁ σὸς πατὴρ ἄπασαν τὴν οἰκουμένην ὑπέταξε, καὶ τὰ 81.1388 μυρία τῶν ἐθνῶν γένη γλώσσαις χρώμενα διαφόροις ὑπὸ μίαν ἐποίησατο βασιλείαν. Ὁ γὰρ τῶν ὄλων Δεσπότης, τῶν ἀπάντων Ποιητής, ὁ σοφῶς ἅπαντα πρυτανεύων, αὐτῷ δέδωκε τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ τὸν θεῖον ὄρον ὁ τοῦ πατρὸς σου φόβος τοῖς ὑπηκόοις ἐπέκειτο. "Καὶ οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ὑψοῦ, καὶ οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ἐταπεῖναι." Τοσαύτην, φησὶν, ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν, ὡς δύνασθαι καὶ τοὺς ἐν ὑψέῳ ὄντας ταπεινοὺς ἀποφάινειν, καὶ τοὺς ἀφανεῖς λίαν καὶ εὐτελεῖς περιβλέπτους ποιεῖν. κ'. "Καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδιά αὐτοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ υπερηφανεύεσθαι, κατηνέχθη ἀπὸ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ." Ὡσπερ γὰρ, φησὶν, "αὐτὸς οὐς ἐβούλετο ὑψοῦ, καὶ οὐς ἐβούλετο ἐταπεῖναι," οὐ ψήφω πάντως δικαία τοῦτο ποιῶν· οὕτως ὁ τῶν ἀπάντων Βασιλεὺς καὶ Δεσπότης ἔδωκε μὲν ὡς ἠθέλησε, τῷ πατρί σου τὴν βασιλείαν, θεασάμενος δὲ αὐτὸν ἀμέτρῳ φρονήματι κεχημένον, ἀλαζονικῶς τε καὶ τετυφωμένως τὴν βασιλείαν ἰθύνοντα, καὶ τῆς υπερηφανείας τὴν νόσον δεξάμενον, καὶ τῶν βασιλικῶν αὐτὸν ἐστέρησε θρόνων, καὶ τὴν παρὰ πάντων αὐτῷ προσφερομένην τιμὴν ἀφείλετο. Οὐ μόνως δὲ αὐτὸν τῆς βασιλείας ἐγὼ μνωσε, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινῶν συλλόγων ἐξήλασε, καὶ φρενοβλαβεία καὶ λύττη παραδούς, ὄνοις ἀγρίοις καὶ θηρίοις συνδιάγειν παρεσκεύασεν. Ὡν γὰρ τὸ ἄγριον ἐμιμήσατο, τούτων τὸν βίον ἐδέξατο. Ἀναμιμνήσκει δὲ αὐτὸν, ὅτι καὶ πόαν ἦσθιεν δίκην βοῶν, καὶ γυμνὸς περινοστών, καὶ ὑπάθριος ταλαιπωρῶν, τὴν μὲν προτέραν τοῦ σώματος ἀπέβαλε χροῶν, ἐτέραν δὲ εἰσεδέξατο, ἦν ὁ κρυμὸς τε καὶ ὁ φλογμὸς ἀπειργάσατο. Καὶ ταῦτα πάντα, φησὶν, ὑπέμεινεν, "Ἔως οὗ ἔγνω, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἐὰν δόξη δίδωσιν αὐτήν." Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν τῇ πείρᾳ τὸ δέον μεμάθηκε, καὶ δι' αὐτῶν ἐδιδάχθη τῶν πραγμάτων, ὡς τῶν μὲν ἀνθρώπων βέβαιον οὐδὲν, ὁ δὲ τῶν ἀπάντων Θεός, αἰώνιον ἔχων τὸ κράτος, ὡς θέλει κυβερνεῖ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ οἷς ἂν ἐθέλησῃ τῆς βασιλείας ὀρέγει τὴν δωρεάν. κβ'. "Σὺ δὲ, φησὶν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Βαλτάσαρ, οὐκ ἐταπεινώσας τὴν καρδίαν σου κατενώπιον τοῦ Θεοῦ, οὐ ταῦτα πάντα ἔγνω;" Τοῖς γὰρ τοῦ σοῦ πατρὸς οὐκ ἐσωφρονίσθης κακοῖς, οὐδὲ μανθάνειν ἠθέλησας ἐξ ὧν ἐκεῖνος πέπονθεν, τοῦ Θεοῦ τὴν ἰσχύν. κγ'. "Ἄλλ' ἐπὶ τὸν Κύριον τοῦ οὐρανοῦ ὑψώθης." Καλῶς διδάσκει τοὺς παρόντας, μὴ προσκυνεῖν τὰ ὀρώμενα, ἀλλὰ τὸν τούτων Δημιουργὸν καὶ Δεσπότην· καὶ κατὰ ταῦτὸν καὶ τοῦ βασιλέως διελέγχει τὸν

τύφον, καὶ διδάσκει, ὡς ὁ μέγιστος οὐρανὸς δημιουργὸν ἔχει τὸν ἀόρατον Θεόν. Σὺ δὲ, φησὶν, ὑψηλὸ 81.1389 τέραν ἀπέφηνας τὴν καρδίαν σου, οὐ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ Κυρίου πάσης κτίσεως. Οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ τοσοῦτον τύφον ἐνόσησας, τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐνεχθῆναι προσέταξας. "Καὶ σὺ καὶ οἱ μεγιστᾶνες σου, καὶ αἱ παράκοιτοί σου, καὶ αἱ παλλακαὶ σου ἐπίνετε οἶνον ἐν αὐτοῖς." τουτέστιν, εἰς οἴνοφυλίαν καὶ μέθην ἀπεχρήσω τοῖς τῶ Θεῷ ἀνακειμένοις σκεύεσιν. Εἶτα τὴν τῆς ἀσεβείας ὑπερβολὴν τραγωδῶν, "Καὶ τοὺς θεοὺς, φησὶ, τοὺς χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς, καὶ χαλκοῦς, καὶ σιδηροῦς, καὶ ξυλίνοισι, καὶ λιθίνοισι ἢ νεοῖς." Καὶ ἐπιμένων τῇ κωμῳδίᾳ· "Οἱ οὐ βλέπουσι, καὶ οὐκ ἀκούουσι, καὶ οὐ γινώσκουσι." Καὶ μὴν ἠδύνασαι συνιδεῖν τὸ ἐκείνων ἀδρανές, ἔκ τε τῆς ὕλης, καὶ ἐκ τῆς ἐπικειμένης αὐτῇ τέχνης, καὶ πρὸς τούτοις ἐκ τῆς τῶν μορίων ἀναισθησίας· γινώσκουσιν γὰρ, καὶ ὄψεως, καὶ ἀκοῆς ἐστέρηται, καὶ τῶν αἰσθήσεων οὐδὲ τὴν μίαν ἐνέργειαν ἔσχον, ἀλλὰ μόνον γυμνὰ τὰ ἰνδάλματα. Σὺ δὲ οὐδὲ τοῦτο ἔπεισε συνιδεῖν τὸ δέον, ἀλλὰ τοὺς μὲν θεοὺς ὠφελεῖν μὴ δυναμένους αἰνῶν διατελεῖς. "Τὸν δὲ Θεόν, οὗ ἡ πνοὴ σου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ σου, αὐτὸν οὐκ ἐδόξασας." Καλῶς δὲ, καὶ μάλα σοφῶς ἐκ παραλλήλου τεθεικῶς τὰ τε εἰδῶλα καὶ τὸν τῶν ἀπάντων Θεόν, διὰ τὴν τῶν ἀκουόντων ὠφέλειαν, καὶ δείξας ἐκεῖνα μὴτε βλέποντα μὴτε ἀκούοντα, οὐκ ἐπήγαγε περὶ τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ, ὅτι βλέπει, καὶ ἀκούει, καὶ γινώσκει, ἀλλὰ τὸ μείζον ἀπάντων τεθεικέν, ὅτι "Ἡ ζωὴ σου καὶ αἱ ὁδοὶ σου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ." μείζον γὰρ ἐστὶ τοῦ ζῆν τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχειν ζωὴν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι πάλιν αὐτὴν ὅταν θέλη. Ἐδειξε τοίνυν, ὅτι τὰ μὲν εἰδῶλα καὶ ζωῆς καὶ αἰσθήσεως ἀπάσης ἐστέρηται· ὁ δὲ τῶν ὄλων Δεσπότης Θεὸς πάσης τῆς ζωῆς ἐστὶ χορηγός, καὶ ταύτην δίδωσί τε καὶ λαμβάνει, κυβερνῶν ὡς θέλει. Ἄλλ' ὅμως, φησὶ, τοῦτον τὸν τοιοῦτον, τὸν τοσοῦτον, τὸν τῆς ζωῆς καὶ τελευτῆς ἐξουσίαν ἔχοντα, τὸν βασιλέα χειροτονοῦντα καὶ καταλύοντα, τοῦτον οὐ μόνον οὐχ ὑμνήσας, μᾶλλον δὲ καὶ ἐμπαροινῶν διατελεῖς, τοῖς ἀφορισθεῖσιν αὐτῷ σκεύεσιν ἐν τρυφῶν. κδ'. "Διὰ τοῦτο ἐκ προσώπου αὐτοῦ ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρὸς, καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἐνέταξεν." Καὶ οὐκ εἶπεν, Αὐτὸς γέγραφεν, ἀλλ', "Ἀπεστάλη ἐκ προσώπου αὐτοῦ ἀστράγαλος χειρός." τουτέστι, γὰρ φῆναι προσέταξε, καὶ οὐδὲ ὄλον ἐδειξέ σοι τὸν γράψαντα, ἀλλ' ἐξελέγξαι σου τὸν τύφον ἐθελήσας, μόνοις σε δακτύλοις ἐξέπληξε, καὶ τοσοῦτου δέους ἐνέπλησε. Μάθε δὲ, φησὶ, καὶ αὐτὴν τὴν γραφὴν, καὶ τῆς γραφῆς ἐρμηνείαν. κε', κ'. "Ἡ μὲν οὖν γραφὴ ἐστὶν αὕτη· Μανὴ, Θεκέλ, Φαρές· τὸ δὲ σύγκριμα τοῦ ῥήματος τοῦτο." 81.1392 Σύγκριμα δὲ τὴν ἐρμηνείαν καλεῖ. "Μανὴ· ἐμέ τρησεν ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν." τουτέστιν, εἶδέ σε τῆς βασιλείας ἀνάξιον, καὶ ταύτης γυμνὸν ἐδοκίμασεν ἀποφῆναι. κζ'. "Θεκέλ· ἐστάθη ἐν ζυγῷ, καὶ ἠύρεθη ὅστε ροῦσα." Ἐδίδαξε δὲ οὐκ ἐκείνον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς διὰ τούτων ὁ προφήτης, ὡς οὐδὲν ἀστάθμητον παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔλεος καὶ ἡ μακροθυμία μέτρῳ τινὶ καὶ σταθμῷ τοῖς ἀνθρώποις παρέχεται. Ἐπειδὴ τοίνυν, φησὶ, ὑπερέβης τῆς φιλανθρωπίας τοὺς ὄρους, δέχου τὴν θεῖαν ἀπόφασιν. κη'. "Φαρές· διηρέθη ἡ βασιλεία σου, καὶ ἐδόθη Μήδοις καὶ Πέρσαις." Ἀναγκαῖον δὲ ζητῆσαι, τί δήποτε τὸν μὲν Ναβουχοδονόσορ παιδεύσας ὁ τῶν ὄλων Θεὸς πάλιν εἰς τὴν βασιλείαν ἐπανήγαγε, τοῦτον δὲ παραυτίκα καὶ τῆς βασιλείας ἐστέρησε, καὶ τῆς ζωῆς. Σκοποῦντες τοίνυν εὐρίσκομεν, πρῶτον μὲν, ὅτι Ναβουχοδονόσορ ἕτερον ἀσεβείας τίσαντα δίκας οὐκ ἐθεάσατο, διὸ καὶ συγγνώμης αὐτὸν ἤξιωσεν ἢ δικαίαν τοῦ Θεοῦ ψῆφος· οὗτος δὲ, τὴν μεγίστην τοῦ πατρὸς θεασάμενος τιμωρίαν, οὐδὲν ἐκεῖθεν ἀπώνατο. Εἰκότως τοίνυν ὁ δίκαιος κριτὴς ἐπ' ἐκεῖνον μὲν ῥητῷ χρόνῳ τὴν τιμωρίαν περιώρισε, τοῦτον δὲ οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἤξιωσεν. Ἄλλως τε καὶ πάντα προορῶν ὁ Θεὸς τὰ ἐσόμενα, καὶ οὕτως αὐτὰ σαφῶς γινώσκων ὡς ἤδη γεγόμενα, ἐκείνου μὲν προειδῶς τὴν μεταμέλειαν, οὕτω τὰ κατ' αὐτὸν ὠκονόμησε, τούτου δὲ

προγινώσκων τὴν μέχρι τέλους ἀσεβείαν, τῷ θανάτῳ καταλύει τῆς ἀσεβείας τὴν αὔξησιν. Εὐθὺς δὲ ἀκούσας Βαλτάσαρ τῶν ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ ἐρ μνηευθέντων, ἐκέλευσεν αὐτὸν τὸ προκείμενον ἄθλον λαβεῖν, τὴν πορφύραν, καὶ τὸν μανιάκην τὸν χρυσοῦν· εἶτα τοῦτον αὐτὸν διακοσμήσας τὸν τρόπον, τῇ τοῦ κήρυκος χρώμενος φωνῇ τοὺς ὑπηκόους ἐδίδασκεν, ὡς τρίτον αὐτὸν τῆς βασιλείας ἀπέφηνεν ἄρχοντα. Ἄλλ' οὐδὲν τούτων τὴν θεῖαν ἀπόφασιν ἔλυσεν. λ'. "Ἐν αὐτῇ γὰρ, φησὶ, τῇ νυκτὶ ἀνηρέθη Βαλτάσαρ, ὁ βασιλεὺς Χαλδαίων." Χαλδαῖον δὲ αὐτὸν ἐνταῦθα προσηγόρευσεν, ἵνα δείξῃ λοιπὸν τῆς Χαλδαϊκῆς βασιλείας τὸ τέλος. Ἀληθῶς "φοβερὸν τὸ ἐμ πεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος," κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· φοβερὸν, "τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ μακροθυμίας καταφρονεῖν," ἀλλὰ μὴ προσκυνεῖν καὶ θεραπεύειν εἰς δύναμιν. Τίς γὰρ σκληρὸς γενόμενος, ἢ φησὶν ὁ προφήτης, ἐναντίον Κυρίου ὑπέμεινε; Τούτου χάριν καὶ ὁ μακάριος παρεγγυᾷ Δαβίδ· "Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παροργισμῷ." Καὶ τοῦτο ἔρημ νευῶν ὁ μακάριος παραινεῖ Παῦλος· "Βλέπετε, 81.1393 ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἕν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος· ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, μέχρις ἂν οὐ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ ἕξ ὑμῶν τις ἀπάτη τῆς ἀμαρτίας." Οἶδε γὰρ πολλάκις ἡ ἀμαρτία ταῖς ἡδοναῖς ἡμᾶς καταθέλγουσα, καθάπερ ἐκείνον τὸν ἀνόητον βασιλέα διὰ τῆς μέθης, οὕτω σκληρύνειν ἡμῶν τὴν καρδίαν καὶ ἀντίτυπον ἀποφαίνειν, ὡς καὶ τῆς ἀσεβείας τὴν νόσον ῥαδίως εἰς δέχεσθαι. Φύγωμεν τοίνυν, παρακαλῶ, τοῦ διαβόλου τὴν ἐξαπάτην, καὶ τὴν ἐπίμονον ἀρετὴν τῆς ἡδονῆς βραχεῖα κεχρημένης προτιμήσωμεν ἀμαρτίας, ἵνα τῆς μὲν τοῦ Βαλτάσαρ κοινωνίας ἀποφανθῶμεν ἄλλοτριοι, τῆς δὲ τοῦ Δανιὴλ συμμορίας ἀπολαύσωμεν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ΤΟΜΟΣ ἴ. Ναβουχοδονόσορ, Εὐιλὰδ Μαροδὰχ υἱὸς αὐτοῦ, Βαλτάσαρ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Δαρεῖος Μήδος, κατὰ Ἰώσηππον, υἱὸς τοῦ Ἀστυάγου, τοῦ δὲ Κύρου θεῖος πρὸς μητρὸς· ὁ δὲ Κύρος Πέρσης· Ἕλληνες Κυαζάρην αὐτὸν προσκαλοῦσιν. λ'. Καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὡς ἐτῶν ἐξήκοντα δύο." Ἡ μὲν τῶν Χαλδαίων βασιλεία τὸ τέλος ἔλαβε κατὰ τὴν θεῖαν πρόρρησιν· εἰς δὲ Μήδους μεταβέβηκεν ἡ τῆς οἰκουμένης ἡγεμονία. Οὕτω δὲ καὶ ὁ Δανιὴλ προσηγόρευσε, καὶ τὸ Φαρές ἡρμήνευσε· "Διηρέθη γὰρ, φησὶν, ἡ βασιλεία σου, καὶ ἐδόθη Μήδοις καὶ Πέρσαις." Ἄλλὰ χρόνον ὀλίγον Δαρείου τοῦ Μήδου βασιλεύσαντος, Κύρος, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, εἰς Πέρσας αὐτὴν μετατίθησιν. Ἰώσηπος δὲ ὁ ἱστοριογράφος τὸν Δαρεῖον μὲν υἱὸν τοῦ Ἀστυάγου εἶναι φησὶ, τοῦ δὲ Κύρου θεῖον πρὸς μητρὸς, τοὺς δὲ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέας ἑτέρως αὐτοῦ τὸ ὄνομα τεθεικέναι· Κυαζάρην γὰρ αὐτὸν ἐκείνοι προσηγορεύουσι. Λέγει δὲ, ὅτι κατὰ ταῦτον ἐπιστρατεύσαντες τῇ Βαβυλώνι Δαρεῖός τε καὶ Κύρος, ὁ τούτου ἀδελφιδοῦς, ἐκράτησαν τῆς πόλεως πολιορκίᾳ χρησάμενοι, καὶ τὸν Βαλτάσαρ ἀνεῖλον κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, καθ' ἣν ἐν τῷ τοίχῳ τὰς συλλαβὰς ἐκείνας γραφομένας ἐθεάσατο. Ἄλλ' οὐκ ἔῃ οὕτω π. 81.1396 στεύειν τὰ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δανιὴλ συγγεγραμμένα· διδάσκει δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ τέλει τοῦ κατὰ τὸν Δαρεῖον διηγήματος, ὅτι κατηύθυνε Δανιὴλ ἐν τῇ βασιλείᾳ Δαρείου καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ Κύρου τοῦ Πέρσου, καὶ δείκνυσιν ἑτέραν μὲν τοῦ Δαρείου βασιλείαν, ἑτέραν δὲ τοῦ Κύρου. Εἰ δὲ μία αὐτοῖς κατὰ τῆς Βαβυλώνος ἐγεγόνει στρατεία, μία ἄρα ἦν καὶ ἡ βασιλεία· νῦν δὲ, ἄλλην μὲν ταύτην, ἄλλην δ' ἐκείνην εἶναι φησὶ. Καὶ ἐν τῷ τέλει δὲ τῆς προφητείας οὕτω φησὶν ὁ Δανιὴλ· "Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀστυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ παρέλαβε τὴν βασιλείαν Κύρος ὁ Πέρσης." Οὐ τοί νυν Δαρεῖος καὶ Κύρος κατὰ ταῦτον βασιλεύσαντες, τὸν Βαλτάσαρ ἀνεῖλον· ἀλλ' ὁ μὲν Δαρεῖος ὁ Ἀσσοῦρου πρότερον, ὕστερον δὲ Κύρος ἐβασίλευσεν. Οὐδὲ ταῖς

Ἑλληνικαῖς ἱστορίαις τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου εἰρημένα συμβαίνει. Οὐδὲ γὰρ ἐν ἐκείναις ἔστιν εὐρεῖν, τὸν Κυαζάρην τὸν τοῦ Ἀστυάγου υἱὸν αὐτὸν εἶναι τὸν Δαρεῖον, ὃν οὗτος ἔφη σὺν τῷ Κύρῳ τὴν στρατείαν κατὰ τῆς Βαβυλῶνος ποιησάμενον· ὥστε παντάπασιν ἀπί θανον εἶναι τὸν τοῦ Ἰωσήπου λόγον. Ἐγὼ δὲ τῇ θείᾳ πειθόμενος Γραφῇ, τοῦ Ναβουχοδονόσορ εὐρίσκω τοῦ τον θυγατριδοῦν· τῷ γὰρ Ἱερεμία παρακελευσάμενος ὁ Θεὸς δεσμὰ ἑαυτῷ περιθεῖναι, καὶ ταῦτα πέμψαι τοῖς πλησιοχώροις βασιλεῦσι, τῷ τῶν Ἰδουμαίων, καὶ Μωαβιτῶν, καὶ Ἀμανιτῶν, Τυρίων τε καὶ Σιδωνίων, ταῦτα εἰπεῖν αὐτοῖς παρεγγύησεν· "Οὕτως εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραήλ· Οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν· Ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ μου τῇ μεγάλῃ, καὶ τῷ βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω αὐτήν, ᾧ ἂν δόξη ἐν ὀφθαλμοῖς μου· ἔδωκα πᾶσαν τὴν γῆν τῷ βασιλεῖ Ναβουχο δονόσορ Βαβυλῶνος, δουλεύειν αὐτῷ, καὶ δουλεύουσιν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τῷ υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς γῆς αὐτῶν." Τοῦ τοίνυν Βαλτάσαρ υἱοῦ προσ αγορευθέντος ὑπὸ τοῦ Δανιήλ, ζητητέον τὸν ἔκγονον. Εἰ δέ τις ἀντιλέγει, Μῆδον τὸν Δαρεῖον ὀνομάζεσθαι λέγων, μαθέτω ὡς οὐδὲν τοῦτο τῷ λόγῳ λυμαίνεται. Καὶ γὰρ ὁ Κύρος θυγατριδοῦς ὢν τοῦ Ἀστυάγου, ὃς Μῆδος ἦν, καὶ Μῆδων ἐβασίλευσε, Πέρσης ὀνομάζεται· ἐκ γὰρ τῆς πατρῴας συγγενείας φιλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τὰς ἐθνικὰς τιθέναι προσηγορίας. Εἰκὸς τοίνυν καὶ τὸν Δαρεῖον εἶναι μὲν Μῆδου πατρὸς, Χαλδαίας δὲ μητρὸς, καλεῖσθαι δὲ τοῦτο ὅπερ ἦν ὁ πατήρ. Εἰ δ' οὐχ οὕτως ταῦτ' ἔχει, δεῖξάτωσαν οἱ βουλόμενοι τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὸν ἔκγονον τῆς παπ πῶας βασιλείας κληρονομήσαντα, καὶ οὐδὲν περὶ τούτου ζυγομαχήσομεν. Ὅτι γὰρ παναληθῆς τοῦ μεγάλου Ἱερεμίου ἢ πρόρρησις, πᾶς τις εὖ φρονῶν ὁμολογήσειεν. Εἰ δέ τιτι προΐσταται μὴ εἶναι θυγατριδοῦν τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὸν Δαρεῖον, ἀλλ' ὑἱδοῦν, διὰ τὸ τὸν προφήτην εἰρηκέσαι· "Δουλεύουσιν αὐτῷ, 81.1397 καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τῷ υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ·" μαθέτω τῆς θείας Γραφῆς τὸ ἰδίωμα· ἐξ ἀρρένων γὰρ γενεαλογεῖν εἰωθῆναι, καὶ τὸν ἔκγονον εἰπεῖν ἐθελήσασα, υἱὸν τοῦ υἱοῦ προσηγόρευσε. Ἄλλ' ὅτι μὲν τοῦ υἱοῦ οὐκ ἔστιν υἱὸς, ὁ μακάριος Δανιήλ μαρτυρεῖ, λέγων· "Δαρεῖος ὁ Μῆδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν." Ὅτι δὲ μέχρις ἐκγόνων παραπέμψαι τὴν βασιλείαν ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὁ θεῖος προεῖπεν Ἱερεμίας. Ἐξ ἐκατέρας τοίνυν προφητείας εὐρεῖν δυνατὸν τὸ ἀληθές· ἐκ μὲν τῆς Ἱερεμίου, ὅτι καὶ ὁ ἔκγονος τοῦ Ναβουχοδονόσορ τῆς βασιλείας ἀνθέξετα· ἐκ δὲ τῆς τοῦ μακαρίου Δανιήλ, ὅτι Βαλτάσαρ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τῇ θείᾳ ψήφῳ τελευτήσαντος, Δαρεῖος ὁ Μῆδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν. Ἐντεῦθεν σκοπούμενοι, καὶ τὸ ἀψευδές τῶν προφητῶν ἐπιστάμενοι, εὐρίσκομεν τοῦτον Μῆδον μὲν ὄντα πατρόθεν, Χαλδαῖον δὲ ὄντα μητρόθεν, καὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἔκγονον. Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἐκατέρως προφητείας τὸ ἀληθές ζητήσαντες ἠύρομεν· ὡς δὲ φίλον ἐκάστῳ περὶ τούτου φρονεῖτω οὐδεμία γὰρ ἐκ τῆς περὶ τὸ γένος ἀμφιβολίας γενήσεται βλάβη. Φέρε τοίνυν, τῆς κατὰ μέρος ἐρμηνείας ἀψώμεθα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'. Βασιλεύσας, φησὶν, ὁ Δαρεῖος (α', β'). "Ἔστησεν ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι, τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἐν ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Καὶ ἐπάνω αὐτῶν τακτικούς τρεῖς, καὶ ἦν Δανιήλ εἷς ἐξ αὐτῶν, τοῦ ἀποδιδόναι αὐτοῖς τοὺς σατράπας λόγον, ὅπως ὁ βασιλεὺς μὴ ἐνοχλῆται." Ἀληθῶς οὐδὲν ἀμ βλύνειν δύναται τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ τὰς οἰκείας πανταχοῦ ἀκτῖνας ἀφίησι, κἂν ἐν δούλῳ γένηται, κἂν ἐν αἰχμαλώτῳ, καὶ οὐδὲν ταύτης συσκιάσαι τὴν αἴγλην ἰσχύει, ἀλλὰ τὴν οἰκείαν ἀφίησιν ἀστραπήν. Καὶ τοῦτο πολλαχόθεν μὲν καὶ ἀλλαχόθεν ἔστιν ἰδεῖν, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν κατὰ τὸν μακάριον Δανιήλ, ὃς δοῦλος καὶ δορυάλωτος γεγονώς, καὶ ξένην οἰκῶν, καὶ μεταξὺ βαρβάρων στρεφόμενος, διέλαμψε· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Ναβουχοδονόσορ προσεκυνήθη ὑπὸ τοῦ φοβερωτάτου

βασιλέως. Διέπρεψε δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Βαλτάσαρ, περίβλεπτος δὲ ὡσαύτως ἦν καὶ ἐπὶ τοῦ Δαρείου· καὶ αἱ τῶν βασιλέων διαδοχαὶ μεταβολὴν αὐτῷ τῆς τιμῆς οὐκ εἰργάσαντο· ἀλλ' οἱ μὲν ἐσβέννυντο τῷ θανάτῳ, ὁ δὲ τὴν ἴσην ἐπὶ πάντων ἐκέκτητο λαμπηδόνα. Καὶ μὴν εἰώθασιν οἱ βασιλείαν ἢ τινα ἄλλην ἀρχὴν ἐγχειριζόμενοι, ἥκιστα θαρρῆϊν τοῖς τῶν προτέρων οἰκιοτάτοις· οὗτος δὲ παρὰ πᾶσι τὴν αὐτὴν ἐκέκτητο παρρησίαν, καὶ τοῦ ἴσου γέρως ἐτύγχανε, τὴν αὐτὴν τε ἡγεμονίαν ἐπιστεύετο· ὡς περ ἀμέλει καὶ ἐπὶ τοῦ Δαρείου εἰς τῶν τριῶν ἐγένετο τακτικῶν. Τακτικούς δὲ ἡγοῦμαι προσαγορεύεσθαι τοὺς νῦν καλουμένους ὑπάρχους, σατράπας δὲ τοὺς τῶν ἐθνῶν ἡγεμόνας· ἀλλὰ καὶ τῶν τακτικῶν εἰς ὧν ὁ μακάριος Δανιήλ· 81.1400 γ'. "Ὑπερηνικά, φησὶ, καὶ τοὺς τακτικούς, καὶ τοὺς σατράπας," τοὺς τῶν ἐθνῶν ἡγεμόνας, κατ' ἐναντίον, τουτέστιν ἐκ παραλλήλου, τιθέμενος, συγκρινόμενος καὶ παρεξεταζόμενος. Εἶτα λέγει τὴν αἰτίαν τῆς νίκης. "Ὅτι πνεῦμα, φησὶ, περισσὸν ἐν αὐτῷ" τουτέστι, πολλῷ μείζονα καὶ πλείονα παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν ἐδέχετο. Μανθάνομεν δὲ ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ τοῖς βιωτικὰς ἐγχειριζομένοις ἀρχαῖς, κἂν εὐσεβείας ὧσιν ἄμοιροι, δίδοται τις θεοῦ χάρις σοφίας διὰ τὴν τῶν ἀρχομένων οἰκονομίαν. Καὶ τοῦτο ἠνίξατο ὁ μακάριος Δανιήλ, εἰρηκῶς· "Ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἦν ἐν αὐτῷ," τουτέστιν, ἀναλογοῦσαν τῇ εὐσεβείᾳ τὴν χάριν ἐδέδεκτο. Καὶ τοῦτο θεοσάμενος, φησὶν, "Ὁ βασιλεὺς κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς βασιλείας αὐτοῦ." Συνειὶς γάρ, ὅτι θεοφιλῆς ὁ ἀνὴρ καὶ τῆς ἀνωθεν ἀπολαύων ῥοπῆς, πᾶσαν αὐτὸν ἐπέτρεψε τὴν βασιλείαν οἰκονομεῖν· ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς τὸν φθόνον ἠρέθισεν· "Οἱ δὲ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι ἐζήτουν, φησὶ, πρόφασιν εὐρεῖν κατὰ τοῦ Δανιήλ ἐκ τῆς βασιλείας," ἢ, ὡς τινα τῶν ἀντιγράφων ἔχει, "ἐκ πλαγίων τῆς βασιλείας" τουτέστι, πάντα ἐπραγματεύοντο, εἰς τοὺς τῆς βασιλείας νόμους πλημμελοῦντα αὐτὸν εὐρεῖν ἐφιέμενοι· ἀντὶ τοῦ, τὴν νῦν καλουμένην καθ' ὁσίωσιν πλέξαι αὐτῷ βουλομένοι. Ἀλλὰ διήμαρτον τοῦ σκοποῦ. "Πᾶσαν γὰρ πρόφασιν, φησὶ, καὶ πᾶν παράπτωμα, καὶ ἀμπλάκημα οὐχ ἠῦρον ἐν αὐτῷ, ὅτι πιστὸς ἦν." Καὶ τὴν μαρτυρίαν ταύτην ἔσχηκεν ὁ μακάριος Δανιήλ, οὐ παρὰ τῶν ἀγαπώντων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἐπιβουλεύοντων. "Τὴν γὰρ περὶ τὸν Θεὸν φυλάττων εὐσεβίαν, εὐνοίᾳ πολλῇ καὶ περὶ τοὺς βασιλέας ἐκέχρητο. Ὡς δὲ μυρία τυρεύσαντες οὐχ ἠῦρον αὐτὸν εἰς τοὺς τῆς βασιλείας πλημμελοῦντας νόμους, ε'. "Εἶπον, φησὶν, οἱ τακτικοί· Οὐχ εὐρήσομεν κατὰ Δανιήλ πρόφασιν, εἰ μὴ ἐν νομίμοις Θεοῦ αὐτοῦ." Εἰδότες γὰρ αὐτοῦ τῆς εὐσεβείας τὸ ἀκριβές, ἐκεῖ τὰ θήρατρα τῆς πονηρίας ἴστασι. '-θ'. "Καὶ προσίασι τῷ βασιλεῖ οἱ τε τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Δαρεῖε βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι. Συνεβουλεύσαντο πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου στρατηγοί, καὶ τοπάρχαι, ὑπάτοι, καὶ σατράπαι, τοῦ στήσαι στάσει βασιλικῇ, καὶ ἐνισχύσαι ὄρισμόν, ὅπως ὅς ἐάν αἰτήσῃ αἴτημα παρὰ παντὸς Θεοῦ, ἢ ἀνθρώπου, ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ παρὰ σοῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. Νῦν οὖν, βασιλεῦ, στήσον τὸν ὄρισμόν, καὶ ἔκθες τὴν γραφὴν, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ τὸ δόγμα Μήδων καὶ Περσῶν, ὅπως ἂν 81.1401 μὴ παραλλαγῇ κατέναντι τούτου. Τότε ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπέταξε τὴν συγγραφὴν καὶ τὸ δόγμα." Οὐδὲν τοῦ φθόνου μιαιώτερον· οὗτος καὶ ἀσεβῆσαι τούτους ἠνάγκασε, καὶ δυσσεβῆς προθεῖναι πεποίηκε δόγμα, ἀπειργον τοὺς βουλομένους εὐχὰς προσφέρειν Θεῷ. Οὐ γὰρ μόνον σφᾶς αὐτοὺς τοῦτο ποιεῖν κωλύουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς ὑπὸ τῆς βασιλείας ὄντας. Καὶ ἵνα μὴ δῆλον γένηται τὸ κακούργημα, προστιθέασιν τὸ μηδὲ παρὰ ἀνθρώπου αἰτήσασθαι τι καὶ λαβεῖν ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἡμερῶν· παρὰ μόνου δὲ τοῦ βασιλέως ἐν ἀπάσαις ταύταις ταῖς ἡμέραις ἐπαγγέλλειν τὴν χρεῖαν. Καὶ οὐ συνείδον οἱ τὸ ὀπτικὸν τῆς διανοίας τῷ φθόνῳ παραδεδωκότες, ὡς οὐ πάντα δύναται παρασχεῖν τοῖς αἰτούσιν ὁ βασιλεὺς· οὔτε γὰρ ὑγίαν, οὔτε ζωὴν, οὔτε τὸ γενέσθαι παίδων πατέρας, οὔτε ὑετῶν ἀφθονίαν, οὔτ' ἄλλα πάντα, ἢ τὸν Θεόν

αίτουντες λαμβάνομεν. Ἄλλα τὸ φρονεῖν ἀπολέσαντες ἀνατιθέασι τῷ βασιλεῖ τὰ τῷ Θεῷ προσήκοντα, πείθουσι δὲ καὶ τὸν ἀνόητον βασιλέα συμψηφίσασθαι καὶ κυρῶσαι τὰ δυσσεβῶς αἰτηθέντα. Ἄλλ' ὁ μακάριος Δαυὶδ οὐδὲ βραχὺ τῶν δυσσεβῶν τούτων νόμων φροντίσας, "Εὐθὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, φησὶν, εἰσελθὼν, τῶν θυρίδων ἀνεωγμένων, ἐν τοῖς ὑπερώοις αὐτοῦ, κατέναντι Ἱερουσαλήμ τρεῖς καιροὺς τῆς ἡμέρας ἦν κάμπτων ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ προσευχόμενος, καὶ ἐξομολογούμενος ἕναντίον τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἦν ποιῶν ἔμπροσθεν." "Ὅρα δὲ πόσα κατὰ ταῦτον ὁ λόγος ἠνίξατο, τοῦ μακαρίου Δαυὶδ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀνδρείαν μνηύοντα. Πρῶτον μὲν γὰρ Δαυὶδ, φησὶν, ἠνίκα ἔγνω, ὅτι ἐνετάγη τὸ δόγμα, "Εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ," τουτέστι, μαθὼν τὸν τεθέντα νόμον, καὶ σφόδρα καταφρονῶν, ἀντικρὺς ἕναντία δρῶν διετέλει· εἶτα καὶ ἕτερον τέθεικεν, ὃ σαφῶς αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν μνηύει· "Αἱ γὰρ θυρίδες, φησὶν, ἀνεωγμέναι." Οὐ γὰρ κρύβδην, φησὶ, τὰς εὐχὰς ἐποιεῖτο, ἀλλὰ προφανῶς, καὶ πάντων ὁρώντων, οὐ φιλοτιμούμενος, ἀλλὰ τῆς δυσσεβείας τοῦ νόμου καταφρονῶν. Πρόσκειται δὲ καὶ ἕτερον, ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν παραδηλοῦν· "Ἐν γὰρ τοῖς ὑπερώοις αὐτοῦ." Οὐ γὰρ ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλ' ὡς ἐν περιωπῇ τινὶ προσέφερον τῷ Θεῷ τὰς εὐχὰς, κατάδηλος ὢν ἅπασι, τῷ τε ἐφ' ὑψηλοῦ ἐστάναι, καὶ τῷ τὰς θυρίδας ἀναπεπταμένας ἔχειν. "Ἡύχετο δὲ, φησὶ, κατέναντι Ἱερουσαλήμ." τοῦτο δὲ οὐ μόνον τοὺς κατηγοροὺς παροξύνων ἐποίει, ἀλλὰ καὶ παλαιὸν νόμον πληρῶν. Ὁ γὰρ Σολομὼν τὸν νεῶν ἐκεῖνον δειμάμενος, καὶ τῶν ἐγκαινίων ἐπιτελῶν τὴν πανήγυριν, προσηύξατο μὲν τὴν θεῖαν χάριν ἐπικαλούμενος, καὶ ταύτης πλήρη γενέσθαι τὸν νεῶν ἱκετεύων. Πρὸς δὲ ἑτέροις πλείστοις καὶ τοῦτο προστέθεικε· "Καὶ ἔσται, φησὶν, ἐὰν παραδῶς τὸν λαόν σου ἐν ὄπιον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ αἰχμαλωτεύσουσιν αὐτὸν οἱ αἰχμαλωτίζοντες εἰς γῆν μακρὰν, ἢ 81.1404 ἐγγύς, καὶ ἐπιστρέψωσι καρδίας αὐτῶν ἐν τῇ γῇ οὗ μετηνέχθησαν ἐκεῖ, καὶ δεηθῶσί σου ἐν γῇ μετοικίας αὐτῶν, λέγοντες· Ἡμάρτομεν, ἠδίκησαμεν, ἠνομήσαμεν, καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ ἐν ὄλῃ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐν ὄλῃ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν οὗ μετήγαγες αὐτούς, καὶ προσεύξονται πρὸς σὲ ὁδὸν γῆς αὐτῶν, ἧς δέδωκας τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τῆς πόλεως, ἧς ἐξελέξω, καὶ τοῦ οἴκου, οὗ ὠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου, καὶ εἰς ἀκούσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ ἐτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ἴλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν αἷς ἡμῶν τὸν σοι, καὶ κατὰ πάντα τὰ ἀθετήματα αὐτῶν, ἃ ἠθέτησάν σε, καὶ δώης αὐτούς εἰς οἰκτιρισμὸς ἐνώπιον τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς." Ταῦτα δὲ πεπαιδευμένος ὁ μακάριος Δαυὶδ, κατέναντι Ἱερουσαλήμ τετραμμένος τὴν προσευχὴν ἐποιεῖτο· οὐχ ἅπαξ δὲ τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τρεῖς τοῦτο ποιῶν διετέλει. Καὶ τὸ σχῆμα δὲ τὴν τῆς διανοίας δείκνυσι συντριβὴν. Κάμπτων γὰρ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ διετέλει τὴν ἐξομολόγησιν προσφέρων τῷ Θεῷ. Τούτων οὕτως γινόμενων, οἱ τοῦ φθόνου δοχεῖα γενόμενοι γράφονται παρανομίας τὸν Δαυὶδ, καὶ τὸν τεθέντα νόμον ἀναγινώσκουσι, καὶ τὸν τε Δαυὶδ εἰσαγγέλλουσι, καὶ τὴν παράβασιν ἐξελέγχουσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἤλγησε μὲν τῆς γραφῆς ἀκούων, συνήγορος δὲ ἀντὶ κριτοῦ γενόμενος, ἀθῶον δεικνύοντα τὸν Δαυὶδ ἐπειρᾶτο· τοῦτο γὰρ ἠνίξατο ἡ συγγραφὴ λέγουσα· ἰδ'. "Τότε ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ ῥῆμα ἤκουσε, πολὺ ἐλυπήθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ περὶ τοῦ Δαυὶδ ἠγωνίσαστο τοῦ ἐξελεῖσθαι αὐτόν." Ἄλλ' οἱ κακοήθεις ἄνδρες ἐκεῖνοι, καὶ κακουργία συζῶντες, ἔγνωσαν τὸν τοῦ βασιλέως σκοπόν. Τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ, "Παρητήσαντο οἱ ἄνδρες ἐπὶ τὸν βασιλέα·" ἀντὶ τοῦ, συνῆκαν ὡς τῷ Δαυὶδ συναγωνίζεται. Εἶτα λέγουσι τῷ βασιλεῖ· "Γνωθὶ, βασιλεῦ, ὅτι τὸ δόγμα Μήδοις καὶ Πέρσαις, τοῦ πάντα ὀρισμὸν καὶ στάσιν, ἦν ἐὰν ὁ βασιλεὺς στήσῃ, οὐ δεῖ παραλλάξαι." Οὐκ εἶ, φασὶ, κύριος, ἃ νενομοθέτηκας ἀνατρέψαι Μήδων γὰρ καὶ Περσῶν οἱ νόμοι παρακελεύονται, τοὺς τιθεμένους νόμους παρὰ πρῶτου πληροῦσθαι τοῦ βασιλέως. Βιασθεῖς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ τε δῆθεν εὐλόγῳ τῶν λόγων καὶ τῷ πλήθει τῶν κατηγορῶν, παραδίδωσι μὲν τοῖς

λέουσι τὸν μακάριον Δανιήλ· ἐπεύχεται δὲ αὐτῷ σωτηρίαν λέγων· "Ὁ Θεὸς ᾧ λατρεύεις ἐνδεδελεχῶς, αὐτὸς ἐξελεῖταί σε." Εὐ σεβὲς τὸ ῥήμα, καὶ τοῖς πρώτοις ἀσύμφωνον. Εἰ γὰρ τοσαύτην τῷ Θεῷ προσμαρτυρεῖς δύναμιν, πῶς ἐνο μοθέτησας μηδένα τούτῳ εἰς τριάκοντα ἡμέρας προσεύξασθαι; Ἄλλ' ἔοικεν ὁ Δαρεῖος χρηστὸς μὲν γεγενῆσθαι, καὶ τὸν τρόπον ἐπεικῆς, καὶ μᾶλλον εὐσεβείᾳ προσέχων, ψοφοδεὴς δὲ ὅμως καὶ λίαν εὐ εξαπάτητος. Οὐ γὰρ ἂν βασιλείαν διέπων, ἀντὶ τοῦ ἄγειν, ὑπὸ τῶν ἀρχομένων ἤγετο· φαίνεται δὲ καὶ σφόδρα θαυμάζων τὸν Δανιήλ· "Ὁ Θεὸς γὰρ, φησὶν, 81.1405 ᾧ λατρεύεις ἐνδεδελεχῶς," δι' ὃν, φησὶ, καὶ τῶν ἐμῶν κατεφρόνησας νόμων, καὶ διηνεκῆ τὴν θεραπείαν αὐτῷ προσφέρεις, ἀμείψεται σε τῆς εὐσεβείας, καὶ τῶν κατεχόντων δεινῶν ἀπαλλάξειεν. Εἶτα καὶ θαρῶν τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει, καὶ τὰς τῶν κατηγορῶν ὑφορώμενος ἐπιβουλάς, λίθῳ μὲν ἐμφράττει τοῦ λάκκου τὸ στόμα, τοῖς δὲ τοῦ δακτυλίου ἐκτυπῶ μασιν ἐπιτίθησι σήμαντρα, ἵνα μὴ τις ὑπ' ἐκείνων περὶ τὸν Δανιήλ γένηται κακουργία· ἐθάρρει γὰρ ὡς τοὺς λέοντας οὐκ ἔασει τοῦ Δανιήλ ὁ Θεὸς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ καὶ ἅγιον λυμῆνασθαι σῶμα Ταῦτα τοίνυν ποιήσας, ιη'. "Ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἄδειπνος, καὶ ἐδέσματα οὐκ ἤνεγκαν αὐτῷ, καὶ ὁ ὕπνος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ." Τούτων δὲ ἕκαστον καὶ φιλανθρωπίαν αὐτῷ καὶ δειλίαν προσ μαρτυρεῖ. Φιλανθρωπίας μὲν γὰρ τὸ μῆτε σιτίων ἐθέλῃσαι μετασχεῖν, μῆτε ὕπνον τοῖς βλεφάροις πως δέξασθαι, ἀλλ' ἄγρυπνον διατελέσαι, ἀλγοῦντα ἐπὶ τῇ ἀδίκῳ τοῦ Δανιήλ τιμωρία· δειλίας δὲ, τὸ οὕτω διακείμενον μὴ ἀντιστῆναι τοῖς κατηγοροῖς, καὶ τῇ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει χρησάμενον σῶσαι τὸν ἀδικούμενον. Οὕτω δὲ τὴν νύκτα διατελέσας, ιθ'. "Ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ἀνέστη τοπρωτὶ ἐν τῷ φωτί." Τουτέστιν, ἔτι σκότους ὄντος, περὶ τὸ λυκόφως, ὡς καὶ δεθηῆναι λαμπάδων· τὸ γὰρ ἐν τῷ φωτί τοῦτο παραδηλοῖ. "Καὶ σπουδῆ ἤλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον τῶν λεόντων (κ'). Καὶ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτὸν τῷ λάκκῳ," τουτ' ἐστὶ, μηδέπω παρ' αὐτὸν γενόμενος, "τῷ Δανιήλ ἐν φωνῇ ἰσχυρᾷ ἐβόησε, καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπε τῷ Δανιήλ." Μηδέπω γὰρ παρ' αὐτὸν τὸν λάκκον γενόμενος, ὑπὸ θερμῆς διαθέσεως βοᾶν ἤναγ κάζετο, καὶ τὸν Δανιήλ καλεῖν, καὶ πυθάνεσθαι, εἰ τῆς θείας ἀπολαύσας ῥοπῆς, κρείττων ἐφάνη τῆς τῶν λεόντων ὠμότητος. "Δανιήλ γὰρ, φησὶν, ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος, ὁ Θεός σου, ᾧ λατρεύεις ἐνδεδελεχῶς, εἰ ἠδυνήθη ἐξελεῖσθαι σε ἀπὸ στόματος τῶν λεόντων;" Ἐκαστον δὲ τῶν εἰρημένων εὐλαβῆ δείκνυσι τὸν βασιλέα, καὶ διὰ τὴν εὐσεβίαν χαίροντα τῷ Δανιήλ. Πρῶτον μὲν γὰρ δοῦλον αὐτὸν οὐχ ἔαυ τοῦ, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ προσαγορεύει· εἶτα ζῶντα τὸν τοῦ Δανιήλ ὀνομάζει Θεόν· ἔπειτα τὴν εὐσεβίαν ἐπαινῶν, "Ὡ σὺ, φησὶν, λατρεύεις ἐνδεδελεχῶς," τουτέστιν, ὁ μηδὲ διὰ τὴν τοῦ νόμου ἀνάγκην ταύτης κωλυθεὶς τῆς θεραπείας. Τὸ δὲ, "Εἰ ἠδυνήθη ἐξελεῖσθαι σε ἀπὸ στόματος τῶν λεόντων;" σημαίνει· Εἰ ἠβουλήθη κρείττονά σε τῶν λεόντων ἀποφῆναι; Οὐ γὰρ ἂν ἐκάλεσεν ἀδύνατον τὸν Θεόν, ὃν ζῶντα προσηγόρευσε. Τούτων ἀκούσας, ὁ Δανιήλ ἀπεκρίνατο λέγων· κ'. Βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι," τὴν συνήθη 81.1408 πρόσρησιν τῶν οἰκείων λόγων προτάττει, ἀντὶ τοῦ Γένοιτό σοι ἐπὶ πλεῖστον ζῆν. Καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὡς καὶ ἤδη προειρήκαμεν, αἰώνιους τοὺς βασιλέας ἐν τοῖς τῶν συμβολαίων γραμματείοις τινὲς προσαγορεύειν εἰώθασιν. κβ'. "Ὁ Θεός μου, φησὶν, ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐνέφραξε τὸ στόμα τῶν λεόντων, καὶ οὐκ ἔλυμῆναντό με, ὅτι καὶ ἔναντι αὐτοῦ εὐθύτης καὶ δικαιοσύνης εὐρέθη μοι, καὶ ἐνώπιον δέ σου, βασιλεῦ, παράπτωμα οὐχ εὐρέθη ἐν ἐμοί." Δί καιος γὰρ ὢν, φησὶν, ὁ Θεός, καὶ δικαίως ἅπαντα πρυτανεύων, θεασάμενος ὅτι τῶν δυσσεβῶν νόμων τὴν αὐτοῦ προτετίμηκα θεραπείαν, καὶ εἰς τὴν σὴν δὲ βασιλείαν οὐδὲν πώποτε πεπλημμέληκα, κρείττονά με τῆς τῶν λεόντων ἀπέφηνε λύμης, καὶ μᾶλλον εἰκόνας λεόντων ἢ λέοντας ἔδειξεν. κγ'. "Τότε ὁ βασιλεὺς, φησὶ, πολὺ ἡγαθύνθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὸν Δανιήλ εἶπεν ἀνενέγκαι ἐκ τοῦ λάκκου." Περιχαρῆς γὰρ

γενόμενος, καὶ θυμηδίας ἀνάπλευς, ἄτε δὴ καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν γνοὺς, καὶ τοῦ ἀγαπωμένου τὴν σωτηρίαν μαθὼν, παραυτίκα αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου ἀνενεχθῆναι προσέταξε. Εἶτα θεασάμενος αὐτὸν σῶον καὶ ἐρῶμενον, καὶ οὐδεμίαν ἐσχηκότα διαφθορὰν ἐκ τῆς τῶν λεόντων προσβολῆς, τοὺς τοῦ Δανιὴλ κατηγοροὺς προσέταξε τοῖς λέουσι σὺν τοῖς υἱέσι καὶ γυναιξὶ ρίφηναι. "Καὶ οὐκ ἔφθασαν, φησὶν, εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ λάκκου, ἕως οὗ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ λέοντες, καὶ πάντα τὰ ὄσῃ αὐτῶν ἐλέπτυναν." Καὶ τοῦτο γὰρ τῆς θείας ἔργον δικαιοσύνης τε καὶ σοφίας. "Ἴνα γὰρ μὴ λέγῳσιν, ὡς διὰ πλησμονὴν καὶ κόρον οἱ λέοντες ἀπείχοντο. τοῦ Δανιὴλ, καὶ σμικρύνῳσι τῷ φθόνῳ τὸ γενόμενον θαῦμα, ἐμβληθέντες ἔμαρ τύρησαν τῇ τῶν λεόντων ὠμότητι· ἐξήρπαζον γὰρ αὐτοὺς καταφερομένους οἱ λέοντες, καὶ μηδέπω τοὺς χαλωμένους εἰς γῆν ἐφικνουμένους ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀέρος λαμβάνοντες ἐποιοῦντο τροφήν. Δίκας μὲν οὖν ἀξίας δεδωκότες τὸ δίκαιον κηρύττουσι τοῦ Θεοῦ· οὕτω δὲ ῥᾶστα καταναλωθέντες ὑπὸ τῶν θηρίων τὴν τοῦ Θεοῦ σοφίαν ὑποδεικνύουσι, καὶ διδάσκουσιν ἅπαντας, ὡς οὐχ ὁ τῶν λεόντων κόρος, ἀλλ' ὁ περὶ τὸν Θεὸν τοῦ Δανιὴλ πόθος, τῆς τῶν λεόντων αὐτὸν λύμης ἀπέφηνε κρείττονα. Ταῦτα θεασάμενος, κέ'. "Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἔγραψε πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῆ." Ἀνόσιον ἠγησάμενος τοσαύτην κρύψαι θαυματουργίαν, καὶ μὴ πάντας ἀνθρώπους κοινωνοὺς τῆς εὐσεβείας λαβεῖν. Γράφει τοίνυν οὕτως· "Εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη!" τουτέστι, Γένοιτο ὑμᾶς διαπαντὸς εἰρήνης ἀπολαύειν. "Ἔοικε δὲ τοῦτο τῇ παρ' ἡμῶν γινομένη ὑποσηγορία· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἐπιπέλλοντες προγράφειν εἰώθαμεν τό· Ἐν Κυρίῳ 81.1409 χαίρειν. Εἶτα διηγεῖται τὸ ἐπωφελὲς καὶ ἐπικερδὲς διήγημα. κ'. "Ἐκ προσώπου μου ἐτέθη δόγμα ἐν πάσῃ ἀρχῇ τῆς βασιλείας μου, εἶναι πάντας τρέμοντας καὶ φοβουμένους ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ Δανιὴλ." Βούλομαι, φησὶ, πάντας ἀνθρώπους τοὺς ὑπὸ τὴν ἐμὴν τελοῦντας ἐξουσίαν, τὸν τοῦ Δανιὴλ προσκυνεῖν Θεὸν, καὶ μὴ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ μετὰ δέους καὶ φρίκης προσφέρειν αὐτῷ τὴν προσκύνησιν. Καὶ τὴν αἰτίαν ἐπάγει, καὶ φησὶν· "Ὅτι αὐτός ἐστι Θεὸς ζῶν, καὶ μένων εἰς τοὺς αἰῶνας." Διαρκὴς γὰρ ἐστὶ, καὶ τροπὴν οὐδεμίαν δεχόμενος, καὶ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχει, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας διαμένει. Τούτοις ἐπάγει· "Καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ κυρεία αὐτοῦ ἕως τέλους. (κζ'.) Ἀντιλαμβάνεται, καὶ ῥύεται." Εἰσαεὶ δὲ, φησὶ, διαμένει, καὶ βασιλείαν ἔχων ἀνώλεθρον, καὶ δεσποτείαν τέλος οὐ δεχομένην, ῥυομένην δὲ καὶ λυτρομένην τοὺς εἰς αὐτὸν πεπιστευκότας. "Καὶ σημεῖα δὲ ποιεῖ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς." Ἔστι δὲ ἰδεῖν αὐτοῦ τὰς θαυματουργίας, τὰς τε ἐν τῷ οὐρανῷ γινομένας, καὶ τὰς ἐπὶ τῆς γῆς, δι' ὧν τὴν ἑαυτοῦ δείκνυσι δύναμιν. Ταύτην ἡμῖν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπέδειξε ξεν· "Ἐξείλατο γὰρ, φησὶ, τὸν Δανιὴλ ἐκ στόματος τῶν λεόντων," καὶ τῶν λιμῶν καὶ θυμῶν τεθηγμένων θηρίων ἀπέφηνε κρείττονα. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ταῦτα τὴν οἰκουμένην δεδίδαχε. Τὸ δὲ τοῦ διηγήματος τέλος περιέχει, ὅτι κατηύθυνε Δανιὴλ ἐν τῇ βασιλείᾳ Δαρεῖου καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ Κύρου τοῦ Πέρσου· τουτέστιν, ἐν ἑκατέρᾳ βασιλείᾳ διαλάμπων διετέλεσε, καὶ ἐν πᾶσι διαπρέπων. Ἡμᾶς δὲ προσήκει τῆς εὐσεβείας μεμαθηκότας τὴν δύναμιν, ταύτην προαιρεῖσθαι, καὶ πάντων αὐτὴν προτιθέναι, καὶ μηδεμιᾶ περιστάσει παραχωρεῖν· ἀλλὰ κἂν ἅπαντες ἄνθρωποι κατὰ ταῦτὸν καθ' ἡμῶν διὰ ταύτην στρατεύωσι, δέχονται προθύμως τὴν προσβολὴν τῇ ταύτης δυνάμει θαρρόντας. Οὕτω γὰρ καὶ τῶν μακαρίων ἀποστόλων ὁ χορὸς, ἀπὸ πάσης, ὡς ἔπος εἶπεῖν, τῆς οἰκουμένης πολιορκούμενος, ἄμαχος μεμένηκε, καὶ τοὺς πολεμίους ὑπηκόους ἐποίησατο. Οὕτως ὁ μακάριος Δανιὴλ, ὑπὸ τοσοῦτων σατραπῶν καὶ τακτικῶν ἐπιβουλεύμενος, ἀμείνων ἀπεφάνθη τῶν πολεμούντων· καὶ ἠνίκα δὲ οἱ δυσμενεῖς νενικηκέναι ὤφθησαν, τῆνικαῦτα πανωλεθρίαν ὑπέμειναν. Τοιαῦτα τοίνυν ἔχοντες παραδείγματα, εἰλικρινῆ τὴν περὶ τὸν Θεὸν φυλάξωμεν εὐνοίαν, ἵνα τῆς παρ' αὐτοῦ ῥοπῆς διηνεκῶς ἀπολαύσωμεν· ἥς

γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυ χεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. 81.1412

ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄. α΄. "Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Βαλτάσαρ, τοῦ βασιλέως Χαλδαίων, Δανιήλ ἐνύπνιον εἶδε, καὶ ἡ ὄρασις τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐν ὑπνίον ἔγραψε." Μέχρι μὲν τούτων τῶν λόγων ὁ μακάριος Δανιήλ ἱστορικώτερον τὴν προφητείαν συνέγραψε. Πρῶτον μὲν γὰρ εὐθύς ἀρξάμενος τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς δορυαλώτοις γεγενημένοις ἐδίδαξε· προστέθεικε δὲ καὶ ὄσης παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων κηδεμονίας ἀπήλασαν. Ἐπειτα διηγήσατο, ἡλικίας ὁ Ναβουχοδοноσορ τῆς ὠμότητός τε καὶ ἀλαζονείας ἔδωκε δίκας· μετὰ ταῦτα οἶαν ὁ Βαλτάσαρ ἔτισε τιμωρίαν τῶν ἱερῶν καταφρονήσας σκευῶν. Τούτου δὲ θεῖα πληγὴ καταλυθέντος, καὶ εἰς Μήδους τῆς βασιλείας μετατεθείσης, τὰ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸν Δαρεῖον συνέγραψε, διδάξας, ὅπως μὲν ἐκεῖνος περὶ αὐτὸν διετέθη, οἷας δὲ αὐτὸς ὑπομείνας ἐπιβουλάς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν σατραπῶν, τῆς θείας ἔτυχεν ἀντιλήψεως. Ταῦτα οἶονεὶ συγγραφικῶς διηγησάμενος, ἄρχεται λοιπὸν διδάσκειν, ἃς διὰ τῶν ἀποκαλύψεων ἐδιδάχθη προρρήσεις. Καὶ πρῶτον μὲν τίθησι τὴν τῶν τεττάρων θηρίων ἀποκάλυψιν, σφόδρα ἐοικυῖαν τῷ τοῦ Ναβουχοδοноσορ ἐνυπνίῳ. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐν εἰκόνι μιᾷ τέτταρας ἐθεάσατο ὕλας, καὶ οὗτος ἀπὸ θαλάττης μιᾶς τέτταρα ἀνιόντα θηρία. Ἄλλ' ἵνα μὴ δις τὰ αὐτὰ λέγειν ἀναγκασθῶμεν, τῆς κατὰ μέρος ἐρμηνείας ἀρξώμεθα· σαφέστερον γὰρ ἐκεῖθεν τοῦτο δειχθήσεται. "Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Βαλτάσαρ, βασιλέως Χαλδαίων, Δανιήλ ἐνύπνιον εἶδε, καὶ αἱ ὀράσεις τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ." Τουτέστι, καθεύδων τὴνδε τὴν ἀποκάλυψιν ἐθεάσατο· ἐπειδὴ γὰρ μέλλει καὶ ἂ μεθ' ἡμέραν εἶδε συγγράφειν, εἰκότως ἡμᾶς διδάσκει, τίνα μὲν ὄναρ εἶδε, τίνα δὲ ὕπαρ. "Καὶ τὸ ἐνύπνιον, φησὶν, ἔγραψεν." Οὐ γὰρ ἠνέσχετο κρύψαι τὰ θεόθεν αὐτῷ δειχθέντα, ἀλλ' εἰς ὠφέλειαν ἀπάντων συνέγραψεν. "Ἀρχὴ λόγων αὐτοῦ. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε." Τουτέστιν, ἤρξατο τῆς διηγήσεως οὕτως· β', γ'. "Καὶ ἐγὼ Δανιήλ ἐθεώρουν ἐν ὀράσει μου τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην. Καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινον ἐκ τῆς θαλάσσης, διαφέροντα ἀλλήλων." Ὁ μὲν οὖν Ναβουχοδοноσορ εἰκόνα βλέπει, διδασκόμενος τῶν παρόντων πραγμάτων τὸ μάταιον, καὶ ὅτι σχήματα μᾶλλον εἰσιν, ἢ φησὶν ὁ θεὸς Ἀπόστολος, ἀλλ' οὐ πράγματα· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν μόνιμον, οὐδὲ βέβαιον, ἀλλὰ πάντα διαρρεῖ καὶ φθείρεται καὶ μαραίνεται· ὁ δὲ μακάριος Δανιήλ θάλασσαν βλέπει, τοῦ παρόντος βίου τὰ κύματα διδασκόμενος. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν ξένην ἰδεῖν ἠναγκάζετο δορυαλώτος γενόμενος, ἀναγκαίως τοῦ βίου τὸν κλύδωνα καὶ χειμῶνα διδάσκειται. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ὡς μέγα φρονῶν "ἐπὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, καὶ χαλκῷ, καὶ σιδήρῳ," διὰ τούτων λαμβάνει τὰ τῶν βασιλείων αἰνίγματα, καὶ τὰς τῶν βασιλέων μανθάνει διαδοχὰς, καὶ διδάσκειται μὴ μεγάλα φρονεῖν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ ὀξύρροπον ἐχούση μεταβολήν. Ὁ δὲ προφήτης, ἅτε δὴ τῶν ὑλῶν ἐκείνων καταφρονῶν, "τέσσαρα θηρία" βλέπει, διδασκόμενος, ὡς αἱ φοβεραὶ αὐταὶ βασιλεῖαι, αἱ πάντας ἀνθρώπους δεδιττόμεναι, τέλος λήψονται καὶ αὐταί, μία δὲ μόνη ἡ ἀτελεύτητος μένει βασιλεία, ἣν τοῖς ἁγίοις ἠντρέπισεν ὁ τῶν ἁγίων Θεός. Θάλατταν τοίνυν καλεῖ τὸν βίον, ἅτε δὴ μυστηρίων ἔχοντα τρικυμίας, ἀνέμους δὲ ταύτη προσβάλλοντας, τὰς τῶν πραγμάτων μεταβολάς. Καθάπερ γὰρ νότου μὲν πνέοντος ἐπὶ τὸ ἀρκτῶον μέρος διατρέχει τὰ κύματα, βορέου δὲ κινουόντος τὴν θάλασσαν, πάλιν τὸ νότιον ἐπὶ τὸ νότιον μέρος ὠθεῖται· οὕτως, ἡνίκα μὲν Ἀσσύριοι κατεῖχον τῆς οἰκουμένης τοὺς οἴακας, πρὸς

ἑαυτοὺς ἅπαντας εἶλκον τοὺς ὑπὸ ἡκούους· μεταβάσης δὲ τῆς βασιλείας εἰς Πέρσας, μετ' ἔβη παραυτίκα καὶ τῶν ὑπηκόων πρὸς ἐκείνους ὁ δρόμος. Μακεδόνων δὲ πάλιν τὰ σκῆπτρα λαβόντων, ἀφέντες ἅπαντες ἐκείνους οἷς ὑπήκουον πρότερον, τούτοις προσέφερον τὸν συνήθη δασμόν. Ἐπειδὴ δὲ Ῥωμαῖοι τὸ κατὰ πάντων ἀνεδήσαντο κράτος, εἰς τὴν ἐσπέραν συντρέχουσιν ἅπαντες, Μακεδόνων οὐ δένα ποιούμενοι λόγον· τοῖς γὰρ ὑπηκόοις καὶ αὐτοὶ συνηρίθμηνται. Εἰκότως τοίνυν τὰς τῶν πραγμάτων μεταβολὰς ἀνέμοις ἀπέικασεν, οἱ νῦν μὲν ὤδε, νῦν δὲ ἐκεῖσε τῆς θαλάττης ὠθοῦσι τὰ κύματα. Τούτου δὲ χάριν καὶ τῶν τεσσάρων ἐμνημόνευσεν ἀνέμων, ἐπειδὴ καὶ τέσσαρες γεγόνασι βασιλείων διαδοχαί. Διδάσκει δὲ ἡμᾶς, καὶ ὁποίαν πρὸς ἄλληλα εἶχε τὰ θηρία διαφοράν. δ'. "Τὸ πρῶτον γὰρ, φησὶν, ὡσεὶ λέαινα, καὶ πτερὰ αὐτῆ ὡσεὶ ἀετοῦ· ἐθεώρουν ἕως οὗ ἐξ ἐτίλη τὰ πτερὰ αὐτῆς, καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ." Τὴν Ἀσσυρίων βασιλείαν, εἴτ' οὖν Χαλδαίων, αὐτῆ γὰρ πρώτη τοῦ πλείστου τῆς οἰκουμένης ἐκράτησε, διὰ τῆς λεαίνης ἠνίξατο· βασιλικὸν γὰρ τὸ ζῶον, καὶ "τὰ πτερὰ ἀετῶ ἐοικέναι" φησὶ· καὶ γὰρ τοῦτο τὸ ζῶον τῶν πτηνῶν ἀπάντων κρατεῖ. Ὡσπερ τοίνυν καὶ τῆς εἰκόνης ἐκείνης 81.1416 ὁ Ναβουχοδονόσορ τὴν κεφαλὴν ἔφη τεθεῶσθαι χρυσοῦν· ἐρμηνεύων δὲ ὁ θεϊότατος Δανιήλ ἔφη· "Ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσοῦν σὺ εἶ, βασιλεῦ·" οὕτω κἀνταῦθα τῶν θηρίων τὸ κράτιστον ἐπὶ τῆς πρώτης τέθεικε βασιλείας, οὐκ ἰσχὺν αὐτῇ πλείονα προσμαρτυρῶν, ἀλλ' ὡς πρώτην τιμιωτέραν ἀποφαίνων. Ἄλλ' ὅμως εἶδεν, ὡς "ἐξετίλη αὐτῆς τὰ πτερὰ·" τουτέστι, γυμνῆ τῶν ὑπηκόων ἀπάντων ἐγένετο, καὶ τῆς προτέρας ἐστερήθη δυνάμεως. "Καὶ ἐξήρθη, φησὶ, ἀπὸ τῆς γῆς·" ἀντὶ τοῦ, βασιλεύειν ἐπαύσατο. "Καὶ ἐπὶ ποδῶν, φησὶν, ἀνθρώπου ἐστάθη." Ἴση, φησὶ, τοῖς ὑπηκόοις ἐγένετο. "Καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ." Μεμάθηκε, φησὶ, διὰ τῆς πείρας ἀνθρώπινα φρονεῖν, καὶ μὴ ὑπερβαίνειν τῆ φαντασίᾳ τῆς διανοίας τὰ μέτρα τῆς φύσεως· ἐπειδὴ γὰρ, ἠνίκα τὰ τῆς βασιλείας κατεῖχον πηδάλια, τύφον ἐνόσουν καὶ ἀλαζονείας ἀμετρίαν· διὸ καὶ ὁ μακάριος Ἡσαΐας φησὶν· "Ἐπάξει ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν τὸν ἄρχοντα τῶν Ἀσσυρίων·" εἰκότως καὶ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν τῆ πείρα μαθόντες καὶ τῆς εὐημερίας τὸ σφαλερὸν, ἀνθρώπινα φρονοῦσι, καὶ ἑαυτοὺς γινώσκουσι, καὶ καρδίαν ἀνθρωπίνην ἐκτίσαντο. Οὕτω μὲν οὖν τὰ περὶ τοῦ πρώτου διηγήσατο θηρίου. Ἐπάγει δὲ ε'. "Καὶ ἰδοὺ θηρίον ἕτερον ὅμοιον ἄρκτω, καὶ εἰς μέρος ἕν ἐστάθη, καὶ τρία πτερὰ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς ἀναμέσον τῶν ὀδόντων αὐτῆς, καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ· Ἀνάστα, φάγε σάρκα πολλὰς." Τὴν Περσικὴν ἐνταῦθα βασιλείαν αἰνίττεται· ἄρκω δὲ αὐτὴν ἐοικέναι φησὶ, διὰ τὸ τῶν τιμωριῶν ὠμὸν καὶ ἀπηνές. Βαρβάρων γὰρ ἀπάντων ὠμότεροι περὶ τὰς τιμωρίας οἱ Πέρσαι, ἐκδοραῖς χρώμενοι, καὶ τῆ κατὰ μέρος τῶν μορίων ἐκτομῇ μακρὰς τὰς κολάσεις μὴ χανόμενοι, καὶ πικρὸν κατασκευάζοντες τοῖς κολαζομένοις τὸν θάνατον. Διὰ τοῦτο, φησὶ, καὶ ἔλεγον αὐτῇ· "Ἀνάστα, φάγε σάρκα πολλὰς·" οὐκ ἐπὶ τρέποντες τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ προλέγοντες τὰ ἐσόμενα, καὶ τὸ ὠμὸν καὶ ἀνήμερον προσμαρτυροῦντες. "Τρία δὲ, φησὶ, πτερὰ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς." Τῶν τριῶν γὰρ τῆς οἰκουμένης τμημάτων ἐκράτησε, τοῦ ἑώου, καὶ τοῦ βορείου, καὶ τοῦ νοτίου. Κῦρος μὲν γὰρ, ὁ πρῶτος Περσῶν βασιλεύσας, τὸ ἑῶνον ἅπαν μὲχρι τοῦ Ἑλλησπόντου ὑφ' ἑαυτὸν ἐποίησατο· Καμβύσης δὲ ὁ τούτου παῖς καὶ τὴν Αἴγυπτον ἔχει ῥώσατο, καὶ Αἰθίοπας ὑπηκόους ἀπέφηνε· Δαρεῖος δὲ ὁ τοῦ Ὑστάσου, Σκυθῶν τῶν Νομάδων ἐκράτησεν, οἱ τὸ βόρειον ἔλαχον μέρος τῆς οἰκουμένης οἰκεῖν. Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἐπεχείρησε μὲν καὶ τὴν Εὐρώπην τοῖς ὑπηκόοις συνάψαι· ναυμαχία δὲ ἦν τηθεῖς Ἀθηναίων, αἰσχροῶς ἀνέστρεψε, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀπληστίας τικτομένην ἔμαθε βλάβην. Τούτου χάριν φησὶ· "Τρία πτερὰ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς·" 81.1417 ἔνια δὲ τῶν ἀντιγράφων πλευρὰ ἔχει· οὐδὲν δὲ διαφέρει. Εἴτε γὰρ τοῦτο, εἴτε ἐκεῖνο τεθείη, διδάσκει ὡς τὰ τρία τμήματα τῆς οἰκουμένης

καρποῦται, καὶ τὸν πανταχόθεν ὑποδέχεται φόρον. Καλῶς δὲ καὶ τὸ, "ἐν τῷ στόματι αὐτῆς" προστέθεικεν, ἵνα δείξη τὴν παρὰ πάντων χορηγουμένην εἰσφορὰν. Καὶ ἐπειδὴ οὐ παντάπασιν ἡ βασιλεία αὕτη κατελύθη, ἀλλὰ μοῖραν τινὰ τῆς προτέρας ἡγεμονίας διέμεινε ἔχουσα, οὐκ ἔφη μὲν ὑπομεῖναι αὐτὴν ἄπερ ἢ πρὸ αὐτῆς πέπονθε τῶν πτερῶν στερηθεῖσα, "καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου σταθεῖσα, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου λαβοῦσα;" εἶπε δὲ αὐτὴν εἰς ἓν στήναι μέρος. "Εἰς ἓν δὲ, φησὶ, μέρος ἐστάθη," τουτέστι, κρατήσασα τῶν τριῶν τῆς οἰκουμένης τμημάτων, ἀπεστερήθη μὲν τοῦ πλείστου, ἐνὸς δὲ μέρους τὴν ἡγεμονίαν κατέσχε. Κρατοῦσα γὰρ τῆς Ἀσίας πάλαι ἀπάσης, καὶ τῆς Λιβύης, ἀπεστερήθη μὲν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας· οὐκέτι δὲ Παλαιστίνων, καὶ Φοινίκων, καὶ Σύρων κρατεῖ· ἀφήρηται δὲ καὶ τῆς Ἀσίας τὴν ἡγεμονίαν, καὶ ὁ Εὐξείνιος δὲ Πόντος ἔξω τῶν σκῆπτρων γεγένηται· κρατεῖ δὲ μόνῃς Περσίδος, καὶ Μηδίας, καὶ Ἀσσυρίας, καὶ τῶν πλησιοχώρων ὀλίγων ἔθνων. Διὰ τοῦτο φησὶν, ὅτι "Εἰς ἓν μέρος ἐστάθη." Ταῦτα καὶ περὶ τοῦ δευτέρου διηγησάμενος θηρίου, ἴ. "Ὅπισω, φησὶ, τούτου ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ θηρίον ἕτερον ὡσεὶ πάρδαλις, καὶ αὐτῇ πτερὰ τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ, καὶ ἡ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῇ." Τὴν Μακεδονικὴν βασιλείαν διὰ τούτων αἰνίττεται· καὶ μάλα προσφόρως παρδάλει τὸν Ἀλέξανδρον ἀπέεικασε, διὰ τὸ ταχὺ καὶ ὀξὺ καὶ ποικίλον. "Τέτταρα δὲ πτερὰ πετεινοῦ" ἔφη τὸ θηρίον ἐσχηκέναι, ἐπειδὴ πτηνοῦ δίκην ὁ Ἀλέξανδρος τὰ τέσσαρα τῆς οἰκουμένης διαδραμῶν τμήματα, πάντας ὑφ' ἑαυτὸν ἐποίησατο· διὰ δὲ "τῶν τεσσάρων κεφαλῶν" τὴν μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον γενομένην ἠνίξασα τῆς ἡγεμονίας διαίρεσιν. Τέσσαρες γὰρ ἀνθ' ἐνὸς κατέστησαν βασιλεῖς· καὶ Πτολεμαῖος μὲν ὁ Λάγου τῶν κατ' Αἴγυπτον ἔνεχει ρίσθη τοὺς οἴακας· Σέλευκος δὲ τῶν πρὸς ἕω τὴν ἡγεμονίαν ἰθύνην ἐπιστεύθη· Ἀντίγονος δὲ τῆς Ἀσίας ἐκράτησε· τῆς δὲ Μακεδονίας, ὡς μὲν τινὲς φασὶν, Ἀντίπατρος· ὡς δὲ ἕτεροι, Φίλιππος ὁ καὶ Ἀριδαῖος, αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελφός. Αἱ μὲν οὖν τέσσαρες κεφαλαὶ τὰς μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον τέσσαρας ἡγεμονίας αἰνίττονται, τὰ δὲ τέσσαρα πτερὰ αὐτὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν δυναστείαν τῶν τεττάρων τῆς οἰκουμένης περιγενομένην τμημάτων· ἐξουσίαν δὲ ἔφη δεδόσθαι τῷ θηρίῳ, ἐπειδὴ καὶ ὧν οἱ πρὸ αὐτοῦ μὴ ἐκεκρατήκεισαν, οὗτος ἐδείχθη κρατῶν, ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ πάντων περιγενομένη βασιλεία τέλος ἐδέξατο. Ζ. "Ὅπισω γὰρ τούτου, φησὶν, ἐθεώρουν ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς, καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβε 81.1420 ρὸν καὶ ἔκθαμβον περισσῶς, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοὶ ἤσθιον καὶ ἐλέπυνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει, καὶ αὐτὸ διέφερε περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ." Τὸ τέταρτον θηρίον τὴν Ῥωμαϊκὴν καλεῖ βασιλείαν· ὄνομα δὲ αὐτῷ οὐ τίθησιν, ἐπειδὴ ἐκ πλείονων ἔθνων ἡ Ῥωμαίων συγκροτηθεῖσα πόλις τῆς οἰκουμένης ἐκράτησε· πρῶτον μὲν βασιλευομένη, εἶτα ὅτε μὲν δημοκρατουμένη, ὅτε δὲ ἀριστοκρατουμένη· ὕστερον δὲ εἰς τὴν προτέραν ἐπανελθοῦσα βασιλείαν. Φοβε ρὸν δὲ λέγει τὸ θηρίον καὶ ἔκθαμβον περισσῶς, ἐπειδὴ τῶν ἄλλων ἀπασῶν βασιλειῶν δυνατωτέρα αὕτη ἡ βασιλεία γεγένηται, καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνας δὲ, τετάρτην ὕλην τὸν σίδηρον τέθεικε, καὶ ἐπήγαγεν. Ὡσπερ τοῖνον ὁ σίδηρος λεπτύνει καὶ ἐκδαμάζει πάντα, οὕτω πάντα λεπτυνεῖ καὶ ἐκδαμάσει. Καὶ ἐνταῦθα δὲ φησὶν· "Οἱ ὀδόντες τοῦ θηρίου σιδηροὶ;" ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι τὴν αὐτὴν κἀνταῦθα βασιλείαν αἰνίττεται. "Ἦσθιε, φησὶ, καὶ ἐλέπυνε." Καὶ τῷ ὄντι μείζους ἐπετέθησαν ὑπὸ Ῥωμαίων τοῖς ὑπηκόοις οἱ φόροι. "Καὶ τὰ ἐπίλοιπα, φησὶ, τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει." Πόδας δὲ τῆς βασιλείας τὴν στρατείαν αἰνίττεται, ὑφ' ὧν οὐ σμικρὰ ζημίαι τοῖς τε τὰς πόλεις οἰκοῦσι καὶ τὰς χώρας ἐπ' ἄγονται. "Καὶ αὐτὸ διέφερε περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ." Δυνατωτέρα γὰρ καὶ περιφανεστέρα ἡ Ῥωμαίων βασιλεία τῶν πρὸ αὐτῆς βασιλειῶν ἀπεφάνθη. "Καὶ κέρατα αὐτῷ, φησὶ, δέκα." Σημαίνει ἐνταῦθα, ὅτι περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας δέκα

κατὰ ταῦτὸν ἀναστήσονται βασιλεῖς, ὧν οἱ μὲν ἔσονται δυνατοὶ, οἱ δὲ λίαν ἀσθενεῖς. Τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τῷ τῆς εἰκόνας ἐνυπνίῳ ἐδίδαξε· καὶ γὰρ ἐκεῖ "οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν δέκα, καὶ οὗτοι μέρος μὲν εἶχον σιδήρου, μέρος δὲ τι ὀστράκου." ἔρμηνεύων δὲ ὁ μακάριος ἔφη Δανιήλ, ὡς "τῆς βασιλείας μέρος μὲν τι ἔσται ἰσχυρὸν, μέρος δὲ τι ἀσθενές." Ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι τὰ αὐτὰ σημαίνει ἀμφοτέρωθεν τὰ ἐνύπνια. "Καὶ κέρατα αὐτῷ δέκα, φησί. (η΄.) Προσενόουν, φησί, τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν θεωρητὸν ἀνέβαινεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ τρία ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξερρίζωθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ, καὶ στόμα λαλοῦν μέγαλα καὶ ἐποίει πόλεμον πρὸς τοὺς ἁγίους." Ἐνταῦθα τὸν Ἀντίχριστον αἰνίττεται, μεταξὺ τῶν δέκα κεράτων ἀναφαινόμενον. Λέγει δὲ ὅτι καὶ τρία κέρατα ἐξερρίψωσεν τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· αἰνίττεται δὲ ὅτι τρεῖς βασιλεῖς καταλύσει ἀπὸ τῶν δέκα κατὰ ταῦτὸν βασιλευόντων. Μικρὸν δὲ αὐτὸ κέρας καλεῖ, ὡς ἀπὸ μι κρᾶς φυλῆς τῶν Ἰουδαίων φυόμενον· θεωρητὸν δὲ, ὡς ἐπίσημον μετὰ ταῦτα γινόμενον. Διὰ δὲ 81.1421 τῶν ὀφθαλμῶν τὴν φρόνησιν καὶ πανουργίαν 81.1421 ἠνίζατο, ἢ χρώμενος ἐξαπατήσει πολλούς. Ἀλλὰ καὶ στόμα, φησί, λαλοῦν μέγαλα, τουτέστιν, ἀλαζονικὰ καὶ ὑπέρογκα. Σαφῶς δὲ ἡμᾶς ὁ μακάριος Παῦλος τοῦτο διδάσκει, λέγων· "Μὴ τις ὑμᾶς ἐξαπατάτω κατὰ μηδένα τρόπον, ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος, καὶ ὑπεραιρόμενος ὑπὲρ πάντα λεγόμενον Θεὸν, ἢ σέβασμα, ὥστε καὶ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ εἰσελθόντα καθ' ἴσιν, ἀποδεικνύοντα ἑαυτὸν, ὅτι ἐστὶ Θεός." Τοῦτο αἰνιττόμενος καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δανιήλ· "Καὶ στόμα λαλοῦν μέγαλα, καὶ ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων." Πάντα γὰρ, φησί, πραγματεύεται, κοινωνοὺς τῆς πονηρίας καὶ τῆς τιμωρίας ἅπαντας ἀνθρώπους λαβεῖν ἐφιέμενος. Ἀλλὰ ταῦτα ποιῶν, φησὶν, οὐκ ἐπὶ πολὺ διαρκέσει, ἀλλ' ὡς τάχιστα καταλυθῆσεται. θ΄, ι΄. "Ἐθεώρουν γὰρ, φησὶν, ἕως οὗτο θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ Παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισε, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὡσεὶ χιτῶν λευκῶν, καὶ ἡ θριξὶς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον καθαρὸν· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρὸς, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον. Ποταμὸς πύρινος εἴλκεν ἐκπορευόμενος ἔμπροσθεν αὐτοῦ, χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ μύρια μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ κριτήριον ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν." Ἐκεῖνα μὲν, φησὶν, ἅπαντα ἐτόλμα τὸ κέρας τὸ λαλοῦν τὰ μέγαλα καὶ ἀλαζονικὰ καὶ ὑπέρογκα, καὶ τοῖς ἁγίοις πολεμοῦν, ἕως ἐκάθισε τὸ κριτήριον. Προσῆκει δὲ εἰδέναι, ὅτι ἀσώματος ὧν ὁ Θεός, ἀπλοῦς τε καὶ ἀσχημάτιστος, περιγραφὴν οὐδεμίαν δεχόμενος, ἀλλ' ἀπερίγραφον ἔχων τὴν φύσιν, σχηματίζει πολλάκις πρὸς τὸ χρῆσιμον, ὡς ἐθέλει, τὰς ὀπτασίας. Καὶ ἔστιν ἰδεῖν ἐτέρως μὲν αὐτὸν ἐπιφαινόμενον τῷ Ἀβραάμ, ἐτέρως δὲ τῷ Μωσῆ, καὶ ἄλλως τῷ Ἡσαΐα, καὶ τῷ Ἰεζεκιήλ δὲ ὡσαύτως ἐτέραν ὄψιν ἐπέδειξεν. Ὅταν τοίνυν τὴν τῶν ἀποκαλύψεων ἴδῃς διαφορὰν, μὴ πο λύμορφον ὑπολάβῃς τὸ Θεῖον, ἄκουσον δὲ αὐτοῦ λέγοντος διὰ Ὠσηὲ τοῦ προφήτου· "Ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα, καὶ ἐν χερσὶ προφητῶν ὁμοιώθην." Ὁμοιώθην εἶπεν, οὐκ ὥφθην· ὡς γὰρ βούλεται, σχηματίζει τὰς ὄψεις. Ὡσπερ ἀμέλει καὶ ὁ μακάριος Ἰεζεκιήλ θεασάμενος ἐξ ἡλέκτρον καὶ πυρὸς συγκείμενον τὸν ὀφθέντα, διηγησάμενος τὴν ἀποκάλυψιν ἐπήγαγε· "Τοῦτο ὁμοίωμα δόξης Κυρίου." Καὶ οὔτε αὐτὸν ἔφη τεθεῶσθαι τὸν Κύριον, οὔτε αὐτὴν τὴν τοῦ Κυρίου δόξαν, ἀλλὰ τὸ ὁμοίωμα τῆς δόξης Κυρίου. Καὶ ἐνταῦθα τοίνυν ὁ μακάριος Δανιήλ, διὰ μὲν τοῦ Παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν διδάσκει τὸ αἰώνιον· οὕτω γὰρ καὶ τινες τῶν ἔρμηνευτῶν νενοη 81.1424 κότες, ἀντὶ τοῦ Παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν, ὁ Παλαιῶν τὰς ἡμέρας τεθεΐκασιν. Ὁρᾷ τε καὶ τῆς τριχῆς τὴν καθαρότητα, καὶ τῶν ἐνδυμάτων τὴν λαμπρότητα, τὸ ἄμωμον πανταχόθεν καὶ ἅγιον, οὐ μόνον τῆς θείας φύσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ αὐτὴν νοουμένων διδασκόμενος, τουτέστι δικαιοσύνης, προνοίας κηδεμονίας, κρίσεως. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδεν "τὸ κέρας ἀλαζονικοῖς μὲν

χρώμενον λόγοις," τοῖς τε τοῦ Θεοῦ θεράπουσι μυρίας καττύον ἐπιβουλὰς, διδάσκει διὰ τῆς πανταχόθεν ἀστραπτούσης καθαρότητος, ὡς οὐ παρορώντος τοῦ Θεοῦ ταῦτα τολμᾶται, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄρρητον συγχωροῦντος οἰκονομίαν. Καὶ ἵνα μὴ τις πάλιν ὑπολάβῃ βούλεσθαι μὲν τὸν Θεὸν, ἅτε δὴ ἀγαθὸν ὄντα, τοῖς ἀγίοις ἐπαμύνειν, μὴ δὴ νασθαί, δὲ, ὄρᾳ καὶ "τὸν θρόνον ἐκ φλογὸς κατ' εσκευασμένον, καὶ τοὺς τροχοὺς ὡσαύτως πυρὸς ἔχοντας φύσιν, καὶ ποταμὸν πυρὸς τὸν θρόνον ἔλκοντα, καὶ χιλίας μὲν χιλιάδας λειτουργούσας, μυρίας δὲ μυριάδας παρεστώσας." Καὶ διὰ τούτων μὲν τὸ δυνατόν διδάσκεται τοῦ Θεοῦ, δι' ἐκείνων δὲ τὸ ἀκήρατόν τε καὶ ἄμωμον· διὰ δὲ τῆς παλαιότητος τὸ αἰώνιον τε καὶ σοφὸν, καὶ ἡμερον. Τούτοις ἐπάγει· "Κριτήριον ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν·" ἀντὶ τοῦ, Κρίσεως λοιπὸν ἐδοκίμασεν εἶναι καιρὸν, καὶ ἀνέπτυξε τῶν ἐκάστω πεπραγμένων τὴν μνήμην. Βίβλους γὰρ τὰς μνήμας καλεῖ. Εἰ δὲ τις καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ὑπόσχεσιν ἠγεῖται ταῦτα αἰνίττεσθαι, ἦν τοῖς ἀποστόλοις ἔδωκε· "Τεθήσονται, λέγων, δέκα καὶ δύο θρόνοι, καὶ καθεσθέντες κρινεῖτε τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ," οὐδὲν ἀπεικός· ἀψευδῆς γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ἐπαγγελία. ια'. "Ἐθεώρουν, φησὶ, τότε ἀπὸ φωνῆς τῶν λόγων τῶν μεγάλων, ὧν τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐλάλει, θεωρῶν ἡμῖν ἕως ἀνηρέθη τὸ θηρίον, καὶ ἀπώλετο, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδόθη εἰς κατάκαυσιν πυρός." Διὰ γὰρ τὴν τοῦ κέρατος ἐκείνου μανίαν, τοῦ κριτηρίου, φησὶ, γενομένου, κατελύθη καὶ ἡ τετάρτη βασιλεία, "καὶ τὸ σῶμα τοῦ θηρίου ἐδόθη εἰς κατάκαυσιν πυρός." Προσῆκει δὲ ἐπισημῆνασθαι, ὅτι οὐχ ἀπλῶς, ἐδόθη τὸ θηρίον εἰς καῦσιν πυρός, ἀλλὰ, "τὸ σῶμα αὐτοῦ," εἶπεν. Ἐπειδὴ γὰρ διὰ τοῦ θηρίου πᾶσαν τὴν βασιλείαν αἰνίττεται, ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ οἱ μὲν εἰσὶν εὐσεβείας τρόφιμοι, οἱ δὲ κακίας ἐργάται, καὶ τοὺς μὲν πνευματικούς, τοὺς δὲ σαρκικούς προσαγορεύειν εἰώθαμεν, τῇ θείᾳ Γραφῇ πειθόμενοι, εἰκότως οὐκ εἶπε τὸ θηρίον δοθῆναι εἰς καῦσιν πυρός, ἀλλὰ τοῦ θηρίου τὸ σῶμα, τουτέστι, τοὺς παχυτέρους, καὶ σαρκικούς, καὶ πνευματικὸν πεφρονηκότας οὐδέν. ιβ'. "Καὶ τῶν λοιπῶν δὲ θηρίων μετεστάθη ἡ ἀρχὴ, καὶ μακαριότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως 81.1425 καιροῦ καὶ καιροῦ." Τῶν γὰρ, φησὶν, ἄλλων θηρίων ἤδη ἐπέπαυτο ἡ ἀρχὴ, εἰ καὶ πολλῶν ἐτῶν περίοδον ἐν τῷ κρατεῖν καταναλωσάντων· φανερός γὰρ ἐκάστω εἰς τὸ βασιλεύειν ὠρίσθη καιρός. Τούτων δὲ, φησὶν, οὕτω γινομένων, καὶ τῶν μὲν ἄλλων βασιλείων ἤδη πρότερον παυσαμένων, τῶν δὲ τῆς τετάρτης βασιλείας τιμωρίας ἀξίων τῷ πυρὶ παραδοθέντων. ιγ', ιδ'. "Ἐθεώρουν, φησὶν, ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς Υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἦν, καὶ ἕως τοῦ Παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη. Καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ τιμὴ, καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ βασιλεία· καὶ πάντες οἱ λαοὶ, φυλαὶ, γλῶσσαι, αὐτῷ δουλεύουσιν· καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰῶνος, ἣτις οὐ παρελεύσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται." Ἀληθῶς εἰς καιρὸν εἶποι τις ἂν πρὸς Ἰουδαίους, ἃ πάλαι πρὸς αὐτοὺς ὁ προφήτης ἔλεγεν· "'Ὅψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύνθησας πρὸς πάντας." Τί γὰρ τούτων σαφέστερον τῶν λόγων; εὐαγγελικῶς γὰρ τῷ ὄντι μᾶλλον καὶ ἀποστολικῶς, ἢ προφητικῶς καὶ αἰνιγματωδῶς, ταῦτα ὁ Προφήτης ἐκήρυξεν. "Ὅπερ γὰρ ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις λέγει. "'Ὅψεσθε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ·" καὶ ὁ μακάριος Παῦλος· "'Ὅτι ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ παραλειπόμενοι ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἄερα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα·" τοῦτο σαφῶς ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὁ μακάριος Δανιὴλ, τὴν δευτέραν Σωτήρος ἐπιφάνειαν προθεσπίζων, Υἱὸν μὲν ἀνθρώπου σαφῶς ἀποκαλῶν, δι' ἣν ἀνέλαβε φύσιν· ἐρχόμενον δὲ ἐπὶ τῶν νεφελῶν, κατὰ τὴν οἰκείαν ὑπόσχεσιν, ἵνα δείξῃ τὴν ἐξουσίαν· λαμβάνοντα δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ Παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν, ὡς ἄνθρωπον. Τοῦτο

γὰρ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ ἐκ προσώπου αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ὁ μακάριος λέγει Δαβίδ· "Κύριος εἶπε πρὸς με· Υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς." Τοῦτο δὲ καὶ ὁ μακάριος λέγει Δανιήλ· "Πάντες γὰρ, φησὶ, λαοὶ, φυλαὶ, γλῶσσαι αὐτῷ δουλεύσουσι." Καὶ δεικνύς τὸ ἀτελεύτητον τῆς βασιλείας, "Ἡ ἐξουσία αὐτοῦ, φησὶν, ἐξουσία αἰώνιος, ἣτις οὐ παρελεύσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται." Οὕτως οὖν γράψας τὴν ἀποκάλυψιν, ἐπήγαγεν· ιε΄. "Ἐφριξε τὸ πνεῦμά μου· ἐγὼ Δανιήλ ἐν τῇ 81.1428 ἔξει μου, καὶ αἱ ὀράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάρασόν με." Ἡ τε γὰρ ὄψις, φησὶ, φρικώδης ἦν, καὶ ἡ ἄγνοια τῶν αἰνιγμάτων ἐκύκα μου τὴν διάνοιαν, καὶ θορύβων ἐπλήρου. ιϛ΄. "Προσηλθὼν τοίνυν τινὶ τῶν ἐστηκότων, καὶ τὴν ἀκριβειαν ἐζήτησεν παρ' αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων." Ἐστηκότας δὲ λέγει τὰς χιλίας χιλιάδας, καὶ μυρίας μυριάδας, δι' ὧν οὐκ ἀριθμὸν εἶπε ῥητὸν, ἀλλὰ τοῦ ἀριθμοῦ κρεῖττον ἐδήλωσε πλῆθος τῶν τε λειτουργούντων, καὶ τῶν παρεστηκότων. Οἱ μὲν γὰρ τιμιώτεροι οὐχ εἰστήκεισαν μόνον, ἀλλὰ καὶ λειτουργεῖν ἐκελεύοντο· οἱ δὲ λοιποὶ τῇ μετὰ δέους στάσει τὴν δουλείαν ἐμήνουν. Καὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαστηρίων, οἱ μὲν τῶν ὑπερκόων ἰσθῶσιν φοβερώτερον δεικνύντες τὸ δικαστήριον, οἱ δὲ ἐξίασι τε καὶ εἰσίασι τῷ δικαστῇ τὰς ἀποκρίσεις κομίζοντες· οὕτως ἐν τῷ φοβερωτάτῳ δικαστηρίῳ εἶδεν ὁ Δανιήλ τὰς μὲν μυριάδας παρ' εστώσας, τὰς δὲ χιλίας χιλιάδας λειτουργεῖν ἐμπεπιστευμένας. Προσελθὼν τοίνυν, φησὶ, καὶ ἐρόμενος τίς τῆς ἀποκαλύψεως ἢ ἐρμηνεία, ἔμαθεν παρά τινος τῶν ἐστῶτων τὴν ἀλήθειαν. ιζ΄, ιη΄. "Ἐφη γὰρ μοι· Ταῦτα τὰ θηρία τὰ μεγάλα τὰ τέσσαρα, τέσσαρες βασιλεῖαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, αἱ ἀρθήσονται. Καὶ παραλήφονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι Ὑψίστου, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν ἕως αἰῶνος, καὶ ἕως αἰῶνος τῶν αἰώνων." Προσέχειν ἀκριβῶς δεῖ, ὅτι κἀνταῦθα τέσσαρας εἶπε βασιλεῖας, καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνας τέσσαρας· καὶ μὴ νομίζειν τὸ ὄστρακον ἕτερον εἶναι παρὰ τὸν σίδηρον βασιλείαν. Καὶ γὰρ ἐκεῖ "τὸ τέλος τῆς σιδηρᾶς βασιλείας ἀσθενέστερον" ἔφη, καὶ ἐνταῦθα ὡσαύτως "τρία κέρατα ἔφη ἐκριζωθῆναι ἀπὸ τῶν δέκα," ὡς ἀσθενέστερον δηλονότι διακείμενα. Αὐταὶ τοίνυν, φησὶν, αἱ βασιλεῖαι διαλυθήσονται, καὶ ἡ ἀληθὴς καὶ ἀτελεύτητος βασιλεία τοῖς τοῦ Ὑψίστου ἁγίοις δοθήσεται. Ἐκείνην τοίνυν, φησὶ, ποθῶν, μηδὲν ἡγοῦ τοῦ παρόντος αἰῶνος τὰς βασιλεῖας οὐκ εἰς μακρὸν δεξομένης τὸ τέλος. Εἶτά φησιν· ιθ΄. "Ἐζήτησεν ἀκριβῶς περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τε τάρτου, ὅτι ἦν διαφέρον παρὰ πᾶν θηρίον, καὶ φοβερὸν περισσῶς· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ· ἤσθιεν, καὶ ἐλέπτυνεν, καὶ τὰ λοιπὰ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ κατεπάτει." Ἐπισημῆνασθαι δεῖ, ὅτι τοὺς μὲν ὀδόντας σιδηροῦς λέγει, τοὺς δὲ ὄνυχας χαλκοῦς. Ἡ μὲν γὰρ Ῥωμαίων βασιλεία τὸν παρὰ πάντων δέχεται φόρον, διὸ τοὺς ὀδόντας ἔφη σιδηροῦς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐκ τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας πολλοὶ εἰς τὴν ὀπλιτικὴν τελοῦσι στρατεῖαν, ὅπερ δὲ εἰσι θηρίῳ ὄνυχες, τοῦτο βασιλεῖ στρατιῶται, εἰκότως ἔφη τοὺς ὄνυχας χαλκοῦς, ἐπειδὴ καὶ τὴν τρίτην βασιλείαν χαλκὴν προσηγόρευσεν. Ἐπυθανόμην γὰρ, φησὶ, 81.1429 κ΄. "Καὶ περὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ τῶν δέκα τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ τοῦ τετάρτου· τοῦ ἀναβάντος καὶ ἐκτινάξαντος τῶν προτέρων τρία, καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο ὃ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἡ ὄρασις αὐτοῦ μείζων τῶν λοιπῶν." Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν, εἰ ἄνω μὲν σμικρὸν ἔφη τὸ κέρας, ἐνταῦθα δὲ τὴν ὄρασιν αὐτοῦ μείζονα τῶν λοιπῶν· προσήκει τοῖς λεγομένοις ἀκριβῶς. Ὅτε μὲν γὰρ φυόμενον εἶδε τὸ κέρας, μικρὸν αὐτὸ προσηγόρευσεν, ὡς καὶ ἀπὸ σμικροῦ ἔθνος ὀρώμενον τοῦ Ἰουδαίων, καὶ ἀφανῆ τέως τὴν βασιλείαν ἔχον· μετὰ δὲ τὸ ἐκριζῶσαι τρία κέρατα τῶν πρὸ αὐτοῦ, εἰκότως τὴν ὄρασιν αὐτοῦ μείζω τῶν λοιπῶν ἀποκαλεῖ. Ἐπιφέρει τοίνυν ἔτι πυνθανόμενος, κβ΄. "Τί δήποτε τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ ἴσχυσε πρὸς αὐτούς;" Ἀντὶ τοῦ, ἐταπεινώσεν αὐτούς. κβ΄. "Ἐως

οὗ ἦλθεν ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν, καὶ τὸ κριμα ἔδωκεν ἀγίοις Ὑψίστου, καὶ ὁ καιρὸς ἔφθασε, καὶ τὴν βασιλείαν κατέσχον οἱ ἅγιοι." Ἰκέτευσα φησὶ, μαθεῖν, τίνα τὸ κέρας ἐκεῖνο αἰνίττεται, τύφω μὲν χρώμενον, ἀλαζονικοὺς δὲ λόγους προσφέρον, ταπεινοὺν δὲ τὴν τῶν ἀγίων συμμορίαν, ἕως ἂν ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν τῇ μὲν δικαίᾳ χρήσεται ψήφω, ἀποδῶ δὲ καὶ τοῖς ἀγίοις τὴν βασιλείαν, καὶ τὸ ἐκεῖνου καταλύσει κράτος. κγ'. "Καὶ εἶπέ μοι, φησὶν, οὕτως· Τὸ θηρίον τὸ τέταρτον βασιλεία τετάρτη ἔσται ἐν τῇ γῆ, ἣτις ὑπερέξει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ συμπατήσῃ αὐτήν, καὶ κατακόψει αὐτήν." Ταῦτα δὲ οἱ μὲν πάλαι δι' αἰνιγμὰ των ἐμάνθανον· ἡμεῖς δὲ τῇ πείρᾳ μεμαθήκαμεν· ὀρώμεν γὰρ τῆς προρρήσεως τὴν ἔκβασιν, τῶν εἰσφορῶν τὴν εἴσπραξιν, τὴν κρατοῦσαν τῶν πλειόνων πενίαν, καὶ τὰ ἄλλα καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινόμενα ὀρώμεν. κδ'. "Καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐτοῦ, φησὶ, δέκα βασιλεῖς ἀναστήσονται." Ἐπισημῆνασθαι δὲ χρῆ, ὅτι οὐκ εἶπεν αὐτοὺς ἀναστήσεσθαι ἕνα καθ' ἕνα ἀλλήλους διαδεχομένους, ἀλλὰ κατὰ ταῦτὸν ἀναστήσεσθαι· καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, τὰ ἐπαγόμενα μαρτυρεῖ. "Καὶ ὀπίσω γὰρ αὐτῶν, φησὶν, ἀναστήσεται βασιλεὺς ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει κακοῖς πάντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει." Εἰ δὲ μὴ κατὰ ταῦτὸν ἐβασίλευον, ἀλλὰ καθ' ἕνα ἕκαστος τὸν πρὸ αὐτοῦ διαδεχόμενος, πῶς οὗτος τρεῖς κατὰ ταῦτὸν τῶν πρὸ αὐτοῦ ταπεινώσει; Οὐκοῦν εὐδηλον, ὡς τοὺς δέκα πρὸς τῷ τέλει κατὰ ταῦτὸν ἀναστήσεσθαι προλέγει· ἔσχατον δὲ τὸν Ἀντίχριστον ἀνιστάμενον, καὶ τῆς βασιλείας ἀντιλαμβανόμενον, πολεμήσει μὲν αὐτοῖς φησὶ, τρεῖς δὲ ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν 81.1432 ταλύσει· μὴ ἀρκούμενος δὲ τῇ κατὰ τῶν ἀνθρώπων νίκῃ· κέ'. "Καὶ λόγους, φησὶ, πρὸς τὸν Ὑψίστον λαλήσει, καὶ τοὺς ἀγίους Ὑψίστου παλαιώσει, καὶ," ὡς ἕνια τῶν ἀντιγράφων ἔχει, "ταπεινώσει· καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιωσάου καιροὺς καὶ νόμον." Τοσαύτη γὰρ, φησὶ, λύσση χρῆσεται καὶ μανία, ὡς ἀλαζονικοὺς μὲν καὶ βλασφήμους λόγους ἀκοντίσαι κατὰ τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, πᾶν δὲ εἶδος τιμωρίας τοῖς εὐνοϊκῶς αὐτῷ δουλεύουσι καὶ ἀγιωσύνης μετέχουσιν ἐπάγα γείν· ὑποτοπήσει δὲ, ὡς καὶ παντάπασι καταλύσει τὴν κρατοῦσαν εὐσέβειαν, καὶ τὴν ἀρίστην αὐτῆς πολιτείαν ἀμείψει. Τοῦτο γὰρ ἠνίξατο εἰρηκῶς· "ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιωσάου καιροὺς καὶ νόμον"· τούτέστι, τὴν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κατέχουσαν πολιτείαν. Εἶτα ἐπάγει· "Καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ." Τούτέστι, συγχωρήσει ἢ τοῦ Θεοῦ προμήθεια· καὶ δεικνὺς τῆς τῶν κακῶν ἐκείνων ἀωρίας τὸν χρόνον· "Οὐ γὰρ εἰς τέλος ἐπιλησθήσεται ὁ πτωχὸς, καὶ ἡ ὑπομονὴ τῶν πενήτων οὐκ ἀπολείται εἰς τὸν αἰῶνα"· εἰρηκῶς· "Δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ," ἐπήγαγεν· "Ἔως καιροῦ, καὶ καιρῶν, καὶ ἡμισυ καιροῦ." Τοῦτο δὲ σαφέστερον ἐν τῷ τέλει τῆς προφητείας ἡμᾶς ἐδίδαξεν. "Ἀπὸ καιροῦ γὰρ, φησὶ, παραλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως, ἡμέραι χίλια διακόσια ἐννεήκοντα." Καιρὸν οὖν, καὶ καιροὺς, καὶ ἡμισυ καιροῦ, τρία ἡμισυ ἔτη λέγει, ἃ τὸ κέρας ἐκεῖνο τὸ λαλοῦν μεγάλα κρατήσῃ. κ'. "Ἀλλὰ τὸ κριτήριον, φησὶν, ἐκάθισε, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ μεταστήσουσι, τοῦ ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἀπολέσαι ἕως τέλους." Τοῦτο δὲ καὶ ὁ μακάριος ἡμᾶς σαφῶς ἐδίδαξε Παῦλος. Εἰρηκῶς γὰρ ἐκεῖνα ἃ προειρήκαμεν, προσέθηκε καὶ ταῦτα· "Μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται, καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσῃ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις." "Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· Δεῖ τὸ κατέχον ἄρτι ἐκ μέσου γενέσθαι. Σβεσθήσεται γὰρ ἡ κατέχουσα πλάνη, καὶ λήξει ἢ τῶν εἰδώλων ἐξαπάτη, καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἔφη. "Κηρυχθήσεται γὰρ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς, καὶ τότε ἴξει τὸ τέλος." Ἐκεῖθεν τοῦτο μαθὼν ὁ μακάριος Παῦλος διδάσκει Θεσσαλονικέας, καὶ δι'

ἐκείνων ἅπαντας τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐραστὰς, ὅτι Μὴ νομίσητε νῦν 81.1433 φανήσεσθαι τὸν τῆς ἀληθείας ἐχθρόν· δεῖ γὰρ πρό τερον σβεσθῆναι τὴν κατέχουσαν τῶν εἰδώλων πλάνην, καὶ κρατυνθῆναι τῶν Εὐαγγελίων τὸ κήρυγμα, εἶθ' οὕτως ἀποκαλυφθῆναι τὸν ἄνομον. Εἶτα ὑποδείκνυσιν αὐτοῦ καὶ τὸν ὄλεθρον· "Ὁν ὁ Κύριος, φησὶν, Ἰησοῦς ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ." Ἔπειτα δείκνυσι καὶ τίνα τρόπον ἐπιφαίνεται· "Ὅς ἐστι, φησὶν, ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ." Μιμήσεται γὰρ ὁ διάβολος τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν τὴν ἐνανθρώπησιν· καὶ καθάπερ ὁ Κύριος δι' ἀνθρωπείας φύσεως ἐπιφανεῖς, τὴν ἡμετέραν ἐπραγματεύσατο σωτηρίαν· οὕτω καὶ ὁ διάβολος, ἄξιον ὄργανον τῆς ἐαυτοῦ πονηρίας λαβὼν, δι' αὐτοῦ τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν ἐπιδείξεται, ψευδέσῃ μείοις καὶ τέρασι, καὶ φαντασίᾳ θαυμάτων, τοὺς ῥαθύμους τῶν ἀνθρώπων ἐξαπατῶν. Καὶ διδάσκων τί δήποτε ταῦτα συγχωρεῖ γενέσθαι ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, ἐπήγαγεν· "Ἄνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτοὺς, καὶ διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς, τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκῆσαντες τῇ ἀδικίᾳ." Ταῦτο δὲ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος πρὸς Ἰουδαίους ἔφη· "Ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου, καὶ οὐκ ἐδέξασθέ με· ἔρχεται ἄλλος ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, κάκεινον λήψεσθε." Ταῦτα δὲ διδάσκων ὁ ἄγγελος τῷ Δαυὶδ ἔφη, ὅτι "Λόγους πρὸς τὸν Ὑψίστον λαλήσει, καὶ τοὺς ἀγίους Ὑψίστου παλαιώσει, καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλκοῦσαι καιροὺς καὶ νόμον· καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ, καὶ καιρῶν, καὶ ἡμισυ καιροῦ· καὶ τὸ κριτήριον ἐκάθισε, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ μεταστήσουσι, τοῦ ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἀπολέσαι ἕως τέλους." Ὅρατε πῶς τὰ αἰνιγματωδῶς ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἠρμηνευμένα σαφῶς ὁ μακάριος ἐδίδαξε Παῦλος. Καὶ ὁ Κύριος δὲ τὰς κατὰ τῶν ἀγίων ἐπ' ἀναστάσεις προσημαίνων, ἔλεγεν· "Ἔσται θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι." Εἶτα συμβουλεύσας τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς, καὶ δι' ἐκείνων πᾶσιν ἀνθρώποις, μὴ ἐξαπατᾶσθαι τοῖς λέγουσιν ὧδε εἶναι ἢ ἐκεῖ τὸν Χριστὸν, οὐκέτι γὰρ κρύβδην καὶ λάθρα, ἀλλὰ ἀναφανδὸν μετὰ δόξης φανήσεται, ἐπήγαγε· "Τότε ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς, καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων τῶν οὐρανῶν ἕως ἄκρου αὐτῶν." Ταῦτα καὶ τῷ Δαυὶδ προλέγων ὁ ἄγγελος ἐπήγαγεν οἷς ἤδη εἶπε· 81.1436 κζ'. "Καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ ἡ μεγαλοσύνη τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐδόθη ἀγίοις Ὑψίστου· καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος· καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐτῷ δουλεύσουσι καὶ ὑπακούονται· ἕως ὧδε τὸ πέρασ τοῦ λόγου." Τουτέστι, πάντων τῶν τοῦ βίου πραγμάτων τοῦτο τὸ τέλος· τὸ παύσασθαι μὲν ἀπάσας τῆς γῆς τὰς βασιλείας, δοθῆναι δὲ τοῖς τοῦ Ὑψίστου ἀγίοις τὴν αἰώνιον βασιλείαν· βασιλεύοντας δὲ ὑπακούειν αὐτῷ καὶ δουλεύειν εὐνοϊκῶς· αἰώνιος γὰρ αὐτοῦ ἡ βασιλεία, καὶ τὸ τέλος οὐ δεχομένη. Τούτων ἀκούσας, φησὶν, ἐγὼ Δαυὶδ δέους ἐνεπλήσθην πολλοῦ, ὡς μήτε τοὺς λογισμοὺς ἡσυχάζειν ἐν ἐμοί, ἀλλὰ κυκᾶσθαι, καὶ διηνεκῶς ταραττεσθαι, καὶ τὴν μορφὴν μου πολλὴν ἀλλοίωσιν ἐντεῦθεν δέξασθαι. Ἄλλ' ὅμως οὐκ ἔκπυστα πεποιήκα τὰ ὑποδειχθέντα μοι μυστήρια, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ τηρῶν αὐτὰ διετέλουν. Ὁ μὲν οὖν μακάριος Δαυὶδ ταῦτα ἡμᾶς ἐδίδαξεν. Ἐγὼ δὲ τῶν Ἰουδαίων κατηγορίαν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀφείς, θαυμάζω κομιδῇ τῶν τῆς εὐσεβείας διδασκάλων τινὰς Μακεδονικὴν βασιλείαν τὸ τέταρτον θηρίον ἀποκαλέσαντας· ἔδει γὰρ αὐτοὺς συνιδεῖν, πρῶτον μὲν, ὅτι τὸ τρίτον θηρίον τέσσαρας εἶχε κεφαλὰς, ὁ σαφῶς ἐδήλου

τὴν γεγενημένην μετὰ τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου τελευτὴν τῆς βασιλείας εἰς τέσσαρα μέρη διαίρεισιν· ἔπειτα δὲ προσέχειν ἔδει, ὅτι καὶ τὸ τέταρτον θηρίον δέκα κατὰ ταῦτὸν κέρατα ἔσχεν, καὶ τὸ μικρὸν κέρας τρεῖς ἐκριζῶσαι τῶν πρὸ αὐτοῦ· τέσσαρες δὲ, ἀλλ' οὐ δέκα βασιλεῖς τὴν Ἀλεξάνδρου βασιλείαν διεδέξαντο. Καὶ ἵνα τὰ ἄλλα καταλιπὼν ἐπὶ τὸ τέλος ἔλθω, ἔδει καὶ τοῦτο συνιδεῖν, ὅτι μετὰ τοῦ τετάρτου θηρίου τὴν ἀναίρεισιν τοῖς ἁγίοις τοῦ Ὑψίστου τὴν βασιλείαν ἔφη δοθήσεσθαι. Διὸ καὶ τὸ κριτήριον ἐκάθισεν· οἱ δὲ ἅγιοι τοῦ Ὑψίστου οὐ μετὰ Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ τὴν βασιλείαν ἐδέξαντο. Εἰ δὲ καὶ ἰσχύν τινα ἔλαβον οἱ μακάριοι Μακκαβαῖοι, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πλεῖστον. Ὁ μὲν γὰρ Ἰούδας τρία ἐστρατήγησεν ἔτη· ὁ δὲ Ἰωνάθαν ἑννέα καὶ δέκα· ὁ δὲ Σίμων ὀκτώ· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον διεξιῶν, μῆκος ἐργάσωμαι τῷ λόγῳ, ὀλίγον τινα κρατοῦντες χρόνον, ἢ τῷ θανάτῳ ἐσβέννυντο, ἢ περιστάσεσσι τισὶ ζῶντες τῆς ἡγεμονίας ἐστέρηντο. Ἄλλως τε δὲ οὔτε πάντες ἅγιοι οὗτοι· ἔνιοι γὰρ καὶ πονηροὶ ἐν αὐτοῖς γεγέννηται· ἵνα δὲ καὶ θῶμεν πάντας αὐτοὺς ἁγίους εἶναι, τούτους Ἡρώδης καταλύσας ἀπάσης βασιλεὺς ἀνεδείχθη τῆς Ἰουδαίας. Πῶς τοίνυν ἀληθὲς τὸ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου εἰρημένον, ὅτι μετὰ τὴν τοῦ κέρατος ἐκείνου κατάλυσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ ἡ μεγαλωσύνη τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἐδόθη ἁγίοις Ὑψίστου, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος; Τούτων γὰρ οὐδὲν ἀρμόττει τοῖς Μακκαβαίοις. Οὔτε 81.1437 γὰρ βασιλείαν ἐπιστεύθησαν, ἀλλὰ στρατηγοῦντες ἐνίκων, καὶ ταχὺ τέλος ἐδέξαντο. Λείπεται τοίνυν τὴν Ῥωμαϊκὴν βασιλείαν νοεῖν τὸ τέταρτον θηρίον. Ἐν γὰρ τῷ ταύτης τέλει, οἱ μὲν δέκα βασιλεῖς κατὰ ταῦτὸν ἀναστήσονται, ὁ δὲ πάσης πονηρίας δημιουργὸς καὶ διδάσκαλος ἔσχατος ἀναφανήσεται, ἐκεῖνα ποιῶν τε καὶ πάσχων, ἃ ἐδίδαχθημεν. Μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου κατάλυσιν, ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἀναφανήσεται παρουσία, καὶ τὸ πάντων ἀνθρώπων γενήσεται κριτήριον, καὶ ἀνοιγήσονται μὲν αἱ βίβλοι, τῶν ἐκάστῳ βεβιωμένων αἱ μνήμαι. "Παραδοθήσεται δὲ πυρὶ τὸ τοῦ θηρίου σῶμα," τουτέστιν, οἱ μὲν τῆς ψυχῆς ἀφελόμενοι τὸ κράτος, τῷ δὲ σώματι τὴν ἐξουσίαν προσενείμαντες, καὶ σαρκικῶ φρο νήματι διὰ βίου χρησάμενοι. Ἀποδώσει δὲ ὁ δίκαιος κριτὴς τοῖς ἁγίοις τὴν βασιλείαν, βοῶν· "Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν πρὸ καταβολῆς κόσμου" ἢς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Η΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄. α΄. "Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ, ὄρασις ὤφθη πρὸς με· ἐγὼ Δανιήλ, μετὰ τὴν ὀφθεισάν μοι τὴν ἀρχήν." Ἔτι, φησὶ, τῆς τῶν Χαλδαίων, εἴτ' οὖν Ἀσσυρίων κατεχούσης βασιλείας, ἐτέραν ἀποκάλυψιν εἶδον μετ' ἐκείνην τὴν προτέραν· δηλοῖ δὲ καὶ ὁ χρόνος τὸ ταύτης νεώτερον· τὴν μὲν γὰρ προτέραν εἶδεν ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Βαλτάσαρ, βασιλέως Χαλδαίων, ταύτην δὲ ἐν τῷ τρίτῳ. Σημαίνει δὲ τὸν χρόνον οὐ μάτην, ἀλλὰ διδάσκων, ὡς πρὸ πολλοῦ χρόνου τοῦ γενέσθαι τὰ πράγματα τὴν τούτων πρόγνωσιν παρὰ Θεοῦ τῶν ὅλων ἐδέξατο. β΄. "Καὶ εἶδον, φησὶν, ἐν τῇ ὁράσει, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με, καὶ ἤμην ἐν Σούσοις τῇ βάρει, ἢ ἐστὶν ἐν χώρᾳ Αἰλάμ." Τὰ Σοῦσα μὴ τρόπολις ἦν πάλαι Περσῶν. Ἐπειδὴ τοίνυν τὴν τῆς Περσικῆς βασιλείας μανθάνει κατάλυσιν, ἀναγκαίως ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει δοκεῖ βλέπειν τὴν ἀποκάλυψιν. "Καὶ εἶδον, φησὶν, ἐν ὁράματι" ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἐργηγορῶς, οὐδὲ μεθ' ἡμέραν ταῦτα ἔθεασάμην, ἀλλ' ὄναρ μοι ταῦτα ἔδειξεν ὁ τῶν ὅλων Θεός. 81.1440 "Καὶ ἤμην, φησὶν, ἐπὶ τοῦ Οὐβάλ." Παρὰ τὴν πύλην, φησὶν, ἐδόκουν ἐστάναι· οὕτω γὰρ τοῦτό τινες τῶν ἐρμηνευτῶν τεθείκασι. γ΄. "Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου

καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς ἐστηκὼς ἐπὶ τοῦ Οὐβάλ, καὶ αὐτῷ κέ ρατα ὑψηλὰ, καὶ τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου, καὶ τὸ ὑψηλότερον ἀνέβαινεν ἐπ' ἐσχάτου." Τὴν Περσικὴν βασιλείαν κριῶ ἔοικυῖαν ὄρᾱ, ἅτε δὴ πλούτῳ κομῶσαν, καὶ πολλὴν περιουσίας ἔχουσιν ἀφθονίαν. Δύο κέρατα ἐν τῷ κριῶ θεωρεῖ, ἐπειδὴ πρῶτος μὲν αὐτῶν ἐβασίλευσε Κῦρος, μέχρι δὲ παῖ δων μόνον τὴν βασιλείαν παρέπεμψε· Καμβύσου γὰρ τοῦ υἱέως αὐτοῦ τελευτήσαντος, ὀλίγους μὲν μῆνας οἱ μάγοι κατέσχον τὴν βασιλείαν· παρέλαβε δὲ αὐτὴν μικρὸν ὕστερον Δαρεῖος ὁ Ὑστάπου, ὃς μέχρις ἐκγόνων καὶ ἀπογόνων τὴν βασιλείαν παρ' ἐπέμψεν, ἕως Δαρείου τοῦ τελευταίου, ὃν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀνελὼν τὴν βασιλείαν παρέλαβε. Τὰ τοίνυν δύο γένη τῶν βασιλέων διὰ τῶν δύο κεράτων σημαίνεται· καὶ ἄμφω μὲν ὑψηλὰ θεωρεῖ, ὑψηλότερον δὲ τοῦ προτέρου τὸ δεύτερον. Ὡς γὰρ ἤδη προειρήκαμεν, πλείων ἐπὶ Δαρείου καὶ Ξέρξου ἢ βασιλεία ἐγένετο. Ὁ μὲν γὰρ Κῦρος τὸν τε Εὐξείνιον Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν ἐχειρώσατο· Δαρεῖος δὲ καὶ Σκύθας τοὺς Νομάδας τοῖς ὑπηκόοις συνετά ξεν· ὁ δὲ Ξέρξης καὶ τῇ Εὐρώπῃ τῆς βασιλείας ἐπειράθη τὸν ζυγὸν ἐπιθεῖναι. Τούτου χάριν δύο κέρατα ἐν τῷ κριῶ θεωρεῖ, ἀλλὰ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ δεύτερον, καὶ τὸ δεύτερον ὑψηλότερον τοῦ προτέρου. δ'. "Καὶ εἶδον, φησὶ, τὸν κριὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν, καὶ βορρᾶν, καὶ νότον." Τὰ τε γὰρ βόρεια, τὰ τε νότια, ὑπήκοα εἶχεν ἅπαντα, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἐσπέρια μέχρις αὐτῆς τῆς θαλάσσης· καὶ τῶν νήσων δὲ τὰς πλείστας δουλεύειν ἠνάγκασεν. Αὐτίκα τοίνυν τῷ Ξέρξῃ καὶ Κύπριοι, καὶ Ῥόδιοι, Σάμιοί τε καὶ Λέσβιοι, καὶ Χῖοι, καὶ αἱ Κυκλάδες ἅπασαι συνεμάχον τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατεῖαν ποιουμένῳ. Τούτου ἕνεκεν "εἶδεν τὸν κριὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν, καὶ βορρᾶν, καὶ νότον. Καὶ πάντα, φησὶ, τὰ θηρία οὐ στήσεται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἔμε γαλύνθη." Θηρία δὲ πάλιν τὰς ἄλλας βασιλείας καλεῖ τὰς μερικὰς, τὴν Σύρων, τὴν Κιλικίων, τὴν Ἀράβων, τὴν Αἰγυπτίων· θηρία δὲ αὐτὰς ὀνομάζει, διὰ τὸ φοβερὰς εἶναι τοῖς ἀρχομένοις. Οὐδεμία τοίνυν, φησὶ, βασιλεία ἀντιστῆναι ἠδύνατο ἐκείνῃ τῇ βασιλείᾳ κερατιζούσῃ κατὰ νότον, καὶ βορρᾶν, καὶ θάλασσαν, οὔτε οἷός τε ἦν τις ἀνθρώπων ἐκείνης τῆς δυναστείας ἐλεύθερον ἀποφῆναί τινα, ἀλλ' ἅπαν τὸ δοκοῦν εἰς πέρας ἦγε. ε'. "Καὶ ἐγὼ, φησὶν, ἤμην συνίων." Ταῦτα, φησὶ, θεωρῶν ἐλογιζόμενος παρ' ἑμαυτῷ, τὰ διὰ τοῦ 81.1441 τῶν σημαινόμενα εὐρεῖν ἐφιέμενος· ἐμοῦ δὲ πυνθα νομένου· "Ἴδου τράγος αἰγῶν ἦρχετο ἀπὸ Λιβὸς ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς." Τισὶ δὲ τῶν ἀντιγράφων πρόσκειται καὶ τοῦτο· "Καὶ οὐκ ἦν ἀπτόμενος τῆς γῆς, καὶ τῷ τράγῳ ἐκείνῳ κέρας ἐν θεωρητὸν ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ." Τὴν Μακεδονικὴν ἐνταῦθα βασιλείαν ἐσήμανεν τοῦ ἐν ὑπνίου τὸ αἴνιγμα· τράγον δὲ αὐτὴν ὀνόμασε διὰ τὸ ταχὺ καὶ εὐκίνητον· τοῦ κριοῦ γὰρ ὀξύτερος ὁ τράγος. Ἀπὸ Λιβὸς δὲ αὐτὸν ἐληλυθέναι ἔφη· ἐπειδὴ πρότερον Αἴγυπτον χειρωσάμενος, οὕτως εἰς τὴν Περσῶν ἐλήλυθε χώραν. Ἐνίκησε μὲν γὰρ τὸν Δαρεῖον ἐν τῇ Κιλικίᾳ, ἀλλ' ἐκεῖθεν τὴν Συρίαν, καὶ Φοινίκην, καὶ Παλαιστίνην διαδραμών, καὶ τὰς μὲν τῶν πόλεων ὁμολογίᾳ λαβῶν, τὰς δὲ βία ἐλὼν, εἰς τὴν Αἴγυπτον ὤρμησεν· εἶτα κάκειν τὴν βασιλείαν παραλαβῶν, τὴν Περσίδα καταλαμβάνει, καὶ τὴν μεγίστην αὐτῶν καταλύει βασιλείαν. Ἐν δὲ κέρας θεωρητὸν, τουτέστιν, ἐπίσημον καὶ περίβλεπτον, αὐτὸν καλεῖ τὸν Ἀλέξανδρον· ἀναμέσον δὲ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ τράγου φῦναι λέγει τὸ κέρας, διὰ τὸ ἀγχίνου, καὶ συνετὸν, καὶ πυκνὸν τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου φρενῶν. ζ'. "Καὶ ἦλθε, φησὶν, ὁ τράγος ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τοῦ Οὐβάλ, καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν ἐν ὀρμῇ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. Καὶ εἶδον αὐτὸν φθάσαντα ἕως τοῦ κριοῦ, καὶ ἐξηγγιώθη πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔπαισε τὸν κριὸν, καὶ συνέτριψεν ἀμφοτέρω τὰ κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἰσχύς τῷ κριῶ τοῦ στήναι ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ συνεπάτησεν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἦν ὁ

ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ." Πρώτοις μὲν γὰρ τοῖς ἐκείνου συμβαλὼν στρατηγοῖς ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόποις, πᾶσαν αὐτῶν ἐκείνην ἀφείλατο τὴν ἀρχὴν. Εἶτα τοῦ Δαρείου κατὰ τὴν Κιλικίαν μετὰ πολλῆς τῆς στρατείας ἀπαν τήσαντος, ἕτερα γίνεται συμπλοκὴ, καὶ τρέπεται μὲν ὁ Δαρεῖος εἰς φυγὴν, πολλοὺς δὲ τῆς στρατείας καταναλώσας ὁ Ἀλέξανδρος ἔλαβεν αἰχμαλώτους τοῦ Δαρείου τὰς θυγατέρας. Εἶτα αὐθις μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐπάνοδον, περὶ τὴν Βαβυλῶνα παραταξάμενος, αὐτόν τε τὸν Δαρεῖον ἀνείλε, καὶ τὴν Περσικὴν κατέλυσε βασιλείαν. Συντριβῆναι δὲ λέγει ἀμφοτέρω τὰ κέρατα αὐτοῦ, ἐπειδὴ καὶ Μῆδοι καὶ Πέρσαι κατὰ ταῦτὸν ὠνομάζοντο, Κύρου τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος, Μήδου μὲν ὄντος μητρόθεν, Πέρσου δὲ πατρόθεν· καὶ ἐπειδὴ ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς ἄμφω ταύτας εἶχε τὰς προσηγορίας, ἀναγκαιῶς καὶ οἱ ἀρχόμενοι, καὶ Μήδους καὶ Πέρσας τοὺς αὐτοὺς ὠνόμαζον. Εἰς γὰρ μίαν ἀρχὴν ἄμφω συνήλθον αἱ βασιλείαι. Καὶ οἱ ἕξω δὲ συγγραφεῖς τοὺς αὐτοὺς καὶ Πέρσας καὶ Μήδους ὀνομάζουσιν. Οὕτω δὲ, φησὶ, τῶν τοῦ κριοῦ συντριβέντων κεράτων, ἦ'. "Ὁ τράγος τῶν αἰγῶν ἐμεγαλύνθη ἕως σφόδρα." Τῆς γὰρ Περσικῆς, εἴτ' οὖν Μηδικῆς, καταλυθείσης βασιλείας, τὸ κατὰ πάντων ὁ Ἄλέξ 81.1444 ξανδρος ἀνεδέξατο κράτος· ἀλλὰ καὶ οὗτος ὀλίγον ἐπιβίωσας χρόνον, τοῦ βίου τὸ τέλος ἐδέξατο. Καὶ τοῦτο δὲ εἶδεν ὁ μακάριος Δανιήλ. Διὸ φησὶ "Καὶ ἐν τῷ ἰσχυραίῳ αὐτὸν συνετρίβη τὸ κέρα τὸ μέγα." Μετὰ τὴν νίκην ἐκείνην τὴν μεγίστην, φησὶ, τὸ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων ὁ Ἀλέξανδρος ἐδέξατο τέλος. "Καὶ ἀνέβη, φησὶ, τέσσαρα κέρατα ὑποκάτωθεν αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ." Τέσσαρα δὲ κέρατα, τοὺς τέσσαρας βασιλέας, τοὺς κατὰ ταῦτὸν τὸν Ἀλέξανδρον διαδεξαμένους αἰνίττεται. Πτολεμαῖος γὰρ ὁ Λάγου τῆς Αἰγύπτου τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβε· Σέλευκος δὲ ὁ Νικάνωρ τὴν Βαβυλῶνα κατεῖχε, καὶ τὰ ἄλλα μέρη τὰ μέχρι Συρίας διήκοντα· Ἀντίγονος δὲ τῆς Ἀσίας ἐκράτει, τῆς δὲ Μακεδονίας Ἀντίπατρος· ὡς δὲ τισὶ τῶν συγγραφέων δοκεῖ, Φίλιππος, ὃς καὶ Ἀριδαῖος, ὁ καὶ Ἀλεξάνδρου ἀδελφός. Ἐπισημῆνασθαι δὲ δεῖ, ὅτι καὶ τὸ τρίτον θηρίον τέσσαρας κεφαλὰς ἔχον ἐθεάσατο, καὶ τὸν τράγον μετὰ τὴν τοῦ ἐνὸς κέρατος συντριβὴν τέσσαρα φύσαντα κέρατα· ὡς εἶναι δῆλον τὰ αὐτὰ καὶ διὰ τοῦ τράγου, καὶ διὰ τοῦ τρίτου θηρίου σημαίνεσθαι. θ'. "Καὶ ἐκ τοῦ ἐνὸς, φησὶ, τῶν κεράτων ἐξ ἤλθε κέρα τὸ ἰσχυρόν." Ἀντίοχον λέγει τὸν Ἐπιφανῆ, ὃς Ἀντίοχου τοῦ ἐπικαλουμένου Μεγάλου υἱὸς ἐγεγόνει. "Καὶ ἐμεγαλύνθη, φησὶ, περισσῶς πρὸς νότον, καὶ πρὸς ἀνατολήν, καὶ πρὸς Λίβα, καὶ πρὸς τὴν δύναμιν." Δυνατὸς, φησὶ, γενόμενος περιεγένετο μὲν τοῦ τῆς Αἰγύπτου βασιλέως, ὑφ' ἑαυτὸν δὲ καὶ τὰ πρὸς ἕω κείμενα ἐποίησατο ἔθνη· ἐπεστράτευσεν δὲ, φησὶ, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τὴν ἁγίαν μητρόπολιν κατεστρέψατο· δύναμιν γὰρ αὐτὴν προσηγόρευσε, διὰ τὴν ἐπανθοῦσαν τῷ ναῶ τῆνικαῦτα χάριν θείαν. Καὶ τοῦτο σαφέστερον ποιῶν ἐπήγαγε· ι'. "Καὶ ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπὸ τῶν ἀστέρων, καὶ συνεπάτησεν αὐτούς." Ταῦτα σαφέστερον ἡμᾶς ἢ τῶν Μακκαβαίων βίβλος ἢ τε πρώτη καὶ ἢ δευτέρα διδάσκει, καὶ Ἰώσηπος δὲ ὁ ἱστοριογράφος ἀκριβῶς ταῦτα συνέγραψε, καὶ ἡμεῖς δὲ συντόμως τὰ κατ' αὐτὸν διηγησόμεθα. Τῶν ἐκ γένους ἀρχιερατικῶν πρὸς τὸν τῆνικαῦτα ἀρχιερέων τῶν Ἰουδαίων στασιασάντων, οἱ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐφιέμενοι, πρὸς τὸν Ἀντίοχον παραγενόμενοι, πείθουσιν αὐτὸν τὴν Ἰουδαϊκὴν πολιτείαν εἰς Ἑλληνικὴν μεταβάλλειν, καὶ γυμνάσιον ἐν τῇ πόλει οἰκοδομῆσαι. Τούτων γενομένων, οἱ μὲν εὐσεβεῖς ἐν θρήνοις ἦσαν, τὴν προφανῆ τῶν νόμων ὀρῶντες παράβασιν, ὁ δὲ λοιπὸς ὄμιλος ἀδεῶς τὸν θεῖον ἐπάτει νόμον, καὶ εἰς τὴν τῆς περιτομῆς ἐξύβριζον ἐντολήν. Σφοδρῶτα δὲ γενομένης τῆς στάσεως, ἀφικόμενος ὁ Ἀντίοχος πλείστους μὲν ἀνείλε τῶν 81.1445 εὐσεβῶν, τετόλμηκε δὲ καὶ τῶν τοῦ ναοῦ ἀδύτων ἐπιβῆναι. Καὶ ἐπιβὰς πάντα ἐσύλησε τὸν νεῶν, τοὺς τε θησαυροὺς σφετερισάμενος, καὶ τὰ

ἀναθήματα ἅπαντα, ἐκπώματά τε καὶ φιάλας, καὶ κρατῆρας, καὶ τὴν χρυσοῦν τράπεζαν, καὶ τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον, καὶ τὰς ἐκ χρυσοῦ κατεσκευασμένας λυχνίας, καὶ πάντα ἀπαξαπλῶς τῆς θείας ἱερουργίας τὰ ὄργανα. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ βωμὸν ἐν τῷ θεοῦ νεῶ ὠκοδόμησε τῷ Διὶ, καὶ πᾶσαν δὲ τὴν πόλιν εἰδώλων ἐνέπλησε, καὶ πάντας θύειν ἠνάγκαζεν· αὐτὸς δὲ καὶ χοῖρον ἔθυσεν ἐν τῷ θεῖῳ βωμῷ, καὶ Διὸς Ὀλυμπίου τὸν νεῶν προσηγόρευσε. Ταῦτα ἅπαντα ὁ μακάριος προδιδάσκει Δανιήλ· ὁρᾷ γὰρ διὰ τοῦ κέρατος αὐτὸν τὸν Ἀντίοχον, ὅτι "ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ," ἀντὶ τοῦ, τῆς μανίας κατ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ τῶν ὄλων ἐχρήσατο, ὧ καὶ ὁ λεῶς καὶ ὁ νεῶς ἀνέκειτο. "Καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυνάμεως καὶ ἀπὸ τῶν ἀστέρων, καὶ συνεπάτησεν αὐτούς." Πλείστοι γὰρ ἐκ τοῦ λαοῦ, τὸν τοῦ θεοῦ παραβάντες νόμον, τῆς τῶν οὐρανίων ἐξέπεσον τάξεως, καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ του κατεπατήθησαν τυραννίδος, σφᾶς αὐτούς καταλύσαντες. Ἀστέρας δὲ αὐτούς ὠνόμασε διὰ τὸ περιφανὲς καὶ λαμπρὸν τῆς εὐσεβείας. Αἰνίττεται δὲ καὶ τὴν πρὸς τὸν Ἀβραάμ ὑπόσχεσιν· "Ποιήσω γὰρ, φησὶ, τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ." Οὐκ ἠρκέσθη γὰρ, φησὶ, τῷ συμπατήσῃ πολλοὺς τῶν καλουμένων ἀστέρων, ἀλλὰ καὶ ἰα΄. "Ἔως ἄρχοντας τῆς δυνάμεως ἠδρύνθη." Τῆς γὰρ λύττη καὶ μανίας κατ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ βασιλέως ταυτησὶ τῆς δυνάμεως, τουτέστι, τοῦ ἁγίου λαοῦ, ἐχρήσατο· καὶ ταῦτα ποιῶν, φησὶ, διετέλει, "Ἔως οὐδ' ὁ ἀρχιστράτηγος ῥύσεται τὴν αἰχμαλωσίαν." ἀντὶ τοῦ, μέχρις ἂν τῆς ἄνωθεν τύχῃ ῥοπῆς, καὶ διὰ τοῦ ἐπιτεταγμένου ἀρχαγγέλου τὴν ἡμετέραν προστασίαν, τύχῃ σωτηρίας. Εἶτα σαφέστερον τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀντιόχου τολμηθησόμενα προδιδάσκειται. "Καὶ δι' αὐτὸν, φησὶ, θυσία ἔταράχθη παραπτώματι." Οὐ συνεχώρει γὰρ τὰς κατὰ νόμον θυσίας προσφέρεισθαι, ἀλλὰ τῷ Ἑλληνικῷ τρόπῳ ταύτας ἐπιτελεῖσθαι ἠνάγκαζεν. Εἶτα ἐπιφέρει· "Ὅτι καὶ ἐγενήθη, καὶ κατενοδῶθη αὐτῷ." Τέως γὰρ οὐδὲν ἐμπόδιον γέγονε κωλύον αὐτοῦ τὴν λύτταν. ιβ΄. "Καὶ τὸ ἅγιον, φησὶν, ἐρημωθήσεται, καὶ ἐδόθη, φησὶν, ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία, καὶ ἐρρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησε, καὶ εὐδοῶθη." Μανία γὰρ καὶ τυραννίδι χρώμενος, μιᾶναι μὲν τετόλμηκε τὸ θυσιαστήριον παρανόμῳ θυσίᾳ χρῆσάμενος, ἔρημον δὲ τοῦ κόσμου τὸν θεῖον κατέστησε νεῶν, ἐπάτησε δὲ τῆς δικαιοσύνης τοὺς νόμους, τὸν ἄδικον 81.1448 φόνον τοῖς εὐσεβέσιν ἐπαγαγὼν, καὶ τέως, φησὶν, "εὐωδοῦτο" ταῦτα ποιῶν. Εἶτα, ιγ΄. "Ἦκουσά τινος ἁγίου λαλοῦντος, καὶ εἶπεν εἰς ἅγιον τῷ φελμουνὶ τῷ λαλοῦντι· "Ἔως τότε ἡ ὄρασις στήσεται, καὶ ἡ θυσία ἡ ἀρθεῖσα, καὶ ἡ ἁμαρτία τῆς ἐρημώσεως ἡ δοθεῖσα, καὶ τὸ ἅγιον, καὶ ἡ δύναμις συμπατηθήσεται;" Τὸ φελμουνὶ τὸν τινὰ σημαίνει τῆς Ἑλλάδι φωνῆς· μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ἡ Σύρων φωνὴ γειτνιαζούσα τῆς Ἑβραϊᾶς. Φησὶ τοίνυν ὁ μακάριος Δανιήλ, ὅτι "Ἦκουσά τινος ἁγίου ἕτερον ἅγιον ἐρωτῶντος." Δῆλον δὲ ὅτι ἀγγέλους διαλεγόμενους ὁρᾷ καὶ βουλομένους μαθεῖν, πόσος ἐστὶν ὁ χρόνος τῆς τολμωμένης ἀσεβείας τε καὶ παρανομίας, τῆς τε τοῦ ναοῦ ἐρημίας, καὶ τῆς ἀθέσμου καὶ βδελυρᾶς θυσίας, καὶ τῆς τοῦ λαοῦ καταδυναστείας. ιδ΄. "Καὶ εἶπεν αὐτῷ, φησὶν· "Ἔως ἐσπέρας καὶ πρωῆ, ἡμέραι δισχίλια καὶ τριακόσσια, καὶ καθαρὸς ῥισθήσεται τὸ ἅγιον." Ἐσπέραν δὲ ἐκάλεσε τὴν ἀρχὴν τῶν συμφορῶν, πρωῆ δὲ τὸ τέλος τῶν συμφορῶν· ἐπειδὴ νυκτὶ καὶ σκότῳ ἐώκει τὰ λυπηρά. Ἀπὸ τοῦ νῦν, φησὶ, τῆς ἀρχῆς τῶν κακῶν, ἕως τέλους τόσοσ τέ ἐστι χρόνος. Ψηφίζομεναι δὲ αἱ ἡμέραι αὐταὶ ποιοῦσιν ἐξ ἐτῶν ἀριθμὸν, καὶ ἐξ μηνῶν, κατὰ τὴν Ἑβραίων ψῆφον· τοσοῦτον γὰρ ἐκράτησε χρόνον τῶν Ἰουδαίων ἡ συμφορά. ιε΄. "Καὶ ἐγένετο, φησὶν, ἐν τῷ ἰδεῖν με, ἐγὼ Δανιήλ, τὴν ὄρασιν, ἐζήτησαν σύνεσιν." Ταῦτα, φησὶ, θεασάμενος, συνεῖναι καὶ μαθεῖν ἀκριβῶς ἐβουλόμην τὰ διὰ τούτων σημαινόμενα τῶν αἰνιγμάτων. "Καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐνώπιόν μου ὡς ὄρασις ἀνδρός." Καὶ ἐδόκουν, φησὶν, ἄνδρα θεωρεῖν. ιϛ΄. "Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀνδρός ἀναμέσον τοῦ Οὐβάλ, καὶ ἐκάλεσε, καὶ εἶπε· Γαβριήλ, συνέτισον ἐκεῖνον τὴν ὄρασιν." Ἦκουσα δὲ καὶ ἐτέρου τινὸς

άνθρωπεία χρωμένου φωνῆ, καὶ κελεύσαντος τὸν παρεστῶτά μοι, ὃν καὶ Γαβριὴλ ὠνόμασεν, ἐρμηνεῦσαί μοι τῆς ἀποκαλύψεως τὰ αἰνίγματα. Ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων τεκμήρασθαι, ὅτι ὁ κελεύσας ὁ Δεσπότης ἐστί. ιζ'. "Καὶ ἦλθε, φησὶ, καὶ ἔστη ἐχόμενα τῆς στάσεώς μου." Παραυτίκα, φησὶ, προσταχθεὶς ἀφίκετο, καὶ πλησίον μου ἔστη. "Καὶ ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐθαμβήθην, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου." Ἰκανὰ ταῦτα τὸν Εὐνομίου τύφον ἐλέγξει, ὃς αὐτὴν εἰδέναι τοῦ Θεοῦ τὴν οὐσίαν ἀλαζονεύεται. Εἰ γὰρ ἀγγέλων τὴν θεωρίαν, καὶ ταύτην μετρομένην τῇ τοῦ θεωροῦντος δυνάμει, ὁ τοσοῦτος προφήτης οὐκ ἤνεγκε, τί δυσσεβέστερον ἢ βδελυττότερον τῶν αὐτὴν εἰδέναι τοῦ Θεοῦ τὴν οὐσίαν σεμνυνομένων; ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. "Καὶ εἶπε 81.1449 πρὸς με· Σύνες, υἱὲ ἀνθρώπου· ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρασ καὶ ὄρασις." Μὴ νομίσης, φησὶν, ἐπὶ τοῦ παρόντος ταῦτα πέρασ λαμβάνειν· μετὰ πολὺν γὰρ ἐτῶν ἀριθμὸν ταῦτα γενήσεται. Πληρουμένου γὰρ τοῦ ὠρισμένου καιροῦ, τότε πέρασ τούτων ἕκαστον λήψεται. ιη', ιθ'. "Καὶ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν μετ' ἐμοῦ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἦψατό μου, καὶ ἔστησέ με ἐπὶ τοὺς πόδας μου. Καὶ εἶπεν· Ἴδου ἐγὼ γνωρίζω σοι τὰ ἐσόμενα ἐπ' ἐσχάτων τῆς ὀργῆς τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου· ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρασ μένει." Θεασάμενός με, φησὶν, ὑπὸ τοῦ δέους καταπεσόντα πρῶτον ἀνώρθωσέ με, ἔπειτα ψυχ ἀγωγεῖ γνωρίζων, ὡς τούτου χάριν ἀφίκετο, ἵνα μοι τὰ ἐσόμενα προμηνύσῃ ποθοῦντι, καὶ ὁποῖα διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ πάλιν ὀργὴν καταλήψεταιί μου τὸν λαόν. Ἐπειτα τὸ ἐπικείμενόν μοι δέος ἀφελέσθαι βουλόμενος, ἐμήνυσεν ὅτι μετὰ χρόνον ταῦτα γενήσεται· ἠρμήνευσε δέ μοι καὶ ὧν ἐθεασάμην ἕκα στον, εἰρηκώς· κ'. "Οὗτος ὁ κριὸς, ὃν εἶδες, ὁ ἔχων τὰ κέρατα, βασιλεὺς Μήδων καὶ Περσῶν." Ἐπειδὴ γὰρ εὐθύς τὴν Χαλδαϊκὴν, εἴτ' οὖν Ἀσσυρίων, βασιλείαν Δαρεῖος ὁ Μῆδος παρέλαβε, καὶ τότε Κύρος ὁ Πέρσης μετατέθεικεν εἰς Πέρσας τὴν βασιλείαν, ὃς καὶ Μῆδος ἦν καὶ Πέρσης διὰ τὴν τῶν γενῶν ἐπιμιξίαν· ἀναγκαίως Περσῶν τοὺς Μῆδους προτέθεικεν, καὶ φησὶν, ὅτι "ὁ κριὸς βασιλεὺς ἐστὶ Μήδων καὶ Περσῶν." Ἄμφω γὰρ καὶ ὁ τελευταῖος Δαρεῖος ὁ Ἀρσάμου προσαγορευόμενος, ὃν ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος κατέλυσε, διεῖπε τὰς βασιλείας. κá'. "Καὶ ὁ τράγος, φησὶ, τῶν αἰγῶν βασιλεὺς Ἑλλήνων· καὶ τὸ κέρασ τὸ μέγα, ὃ ἦν ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος." Λέγει δὲ τὸν Ἀλέξανδρον. κβ'. "Καὶ ὅτι συνετρίβη, καὶ ἔστη τέσσαρα κέρατα ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, τέσσαρες βασιλεῖς ἀναστήσονται ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ." Μετὰ γὰρ, φησὶ, τὴν ἐκείνου τελευτήν, ἡ ἐκείνου βασιλεία εἰς τέσσαρας διαιρεθῆσεται βασιλείας· ἀλλὰ καὶ τέτταρες ὄντες οἱ βασιλεύοντες οὐ δυνήσονται κατορθοῦν; ἂ ἐκεῖνος κατώρθου, ἐλάττους δὲ πολλῶ τῆς ἐκείνου ῥώμης ὀφθήσονται. κγ'. "Καὶ ἐπ' ἐσχάτου δὲ, φησὶ, τῆς βασιλείας αὐτῶν, πληρουμένων τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν." Ὅταν, φησὶν, εἰς ἄκρον ἀσεβείας ἐλάσωσι, καὶ πέρα τῶν μέτρων τῆς ἐμῆς μακροθυμίας παρανομήσωσιν. "Ἀναστήσεται βασιλεὺς ἀναιδῆς προσώπῳ, καὶ συνιῶν προβλήματα. (κδ'.) Καὶ κραταιὰ ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ." Τὴν πανοῦρ γίαν τοῦ Ἀντιόχου διὰ τούτων αἰνίττεται, καὶ πρὸς τῇ πανουργίᾳ, ἣν ἐκέκτητο δύναμιν. Εἶτα διδάσκων 81.1452 ὡς ταῦτα ποιήσει, τοῦ Θεοῦ δηλονότι συγχωροῦντος, ἀναγκαίως ἐπήγαγε· "Καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ." Καὶ τῷ Ἀσσυρίῳ δὲ φησὶν ὁ Θεὸς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου· "Μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν;" Οὕτω δὲ καὶ ἐνταῦθα, φησὶν, ὅτι ταῦτα τολμήσει ὁ Ἀντίοχος, οὐχ ὡς δυνατὸς, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ συγχωροῦντος. "Καὶ θαυμαστὰ, φησὶ, διαφθερεῖ, καὶ κατευθυ νεῖ, καὶ ποιήσει, καὶ διαφθερεῖ ἰσχυροὺς, καὶ λαὸν ἅγιον. (κε'.) Καὶ ὁ ζυγὸς τοῦ κλοιοῦ αὐτοῦ κατευθυ νεῖ." Ἄντι τοῦ, οὐδὲν αὐτῷ ἐμποδῶν ἔσται, ἀλλ' ὅσα ἂν θελήσῃ ταῦτα ποιήσει. Περὶ τῶν τοιούτων ὁ μακάριος παραινεῖ Δαβὶδ, λέγων· "Μὴ παραζήλου ἐν τῷ κατευοδομένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἂν θρώπῳ ποιοῦντι παρανομίαν." Συμβαίνει

γὰρ πολὺ λάκις καὶ τοὺς δυσσεβεῖα καὶ παρανομία συζῶντας εὐδοῦσθαι λίαν παράνομα τολμῶντας. "Ὁ ζυγὸς οὖν, φησὶ, τοῦ κλοιοῦ αὐτοῦ κατευθυνεῖ," ἀντὶ τοῦ, πάντα ἅ ἂν προστάξῃ τοῖς ὑπηκόοις, ἀναγκάσει ταῦτα πληροῦν. Εἶτα τὸ πανοῦργον αὐτοῦ καὶ ὑπουλον προ λέγων· "Δόλος, φησὶν, ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται, καὶ δόλω διαφθερεῖ πολλούς." Ἐξ ἀρχῆς γὰρ γυμνάσιον ἐν Ἱεροσολύμοις οἰκοδομηθῆναι προσέταξεν, εἶτα χοιρείων μετα λαμβάνειν κρεῶν· ὕστερον δὲ καὶ θύειν ἠνάγκαζεν· ἐκέχρητο δὲ καὶ κωτίλοις λόγοις, τοὺς εὐσεβεῖς ἐξ ἀπατήσαι πειρώμενος, καὶ βασιλικὰς δωρεὰς ὑπ ἰσχνεῖτο, παρανομοῦντας ἅπαντας ἰδεῖν ἐφιέμενος. Διὰ τοῦτό φησι· "Δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται." Μέγιστον γὰρ ἕαυ τὸν πάντων ἀνθρώπων ἠγήσατο, "καὶ δόλω διαφθερεῖ πολλούς," οὓς ἂν ἐξαπατήσαι ἰσχύσῃ. "Καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν, φησὶ, σταθήσεται." Ἀντὶ τοῦ, ἐνστάσει χρήσεται, ἕως ἂν ἴδῃ πολλοὺς τὴν οἰκίαν ἀπολλύντας σωτηρίαν. Μὴ ἀρκούμενος δὲ τῇ κατὰ τῶν ἀνθρώπων μανίᾳ, "Καὶ ἐπὶ ἄρχοντα, φησὶν, ἀρχόντων στήσεται." Τουτέστι, κατ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων, καὶ κυριεύοντος τῶν κυριεύοντων, τῇ λύττῃ χρήσεται, μιαίνειν ἐπιχειρῶν τὸν ἀνακείμενον αὐτῷ νεῶν. Καὶ δεικνὺς τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ κατὰ τῶν Ἰουδαίων συγχώρησιν, "Καὶ ὡς ὡὰ, φησὶν, ἐν χειρὶ συντρίψει αὐτούς." Οὕτω, φησὶ, μετὰ πολλῆς εὐκολίας ταῦτα πάντα ἐργάσεται, ὡς εἴ τις ὡὰ τῇ χειρὶ συντρίψαι θελήσειεν. Αἰνίττεται δὲ ἐνταῦθα καὶ τὴν αὐτῶν τῶν Ἰουδαίων ῥαθυμίαν, καὶ ὅτι αὐτοὶ τῶν θείων ἀμελήσαντες κατελείφθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ γυμνοὶ τῆς ἄνωθεν προνοίας ἐγέγονον. Τούτοις ἐπιφέρει κ'. "Καὶ ἡ ὄρασις τῆς ἐσπέρας καὶ τῆς πρωΐας τῆς ῥηθείσης ἀληθῆς ἐστίν." Ἀντὶ τοῦ, καὶ ὁ ὥρι σμένος χρόνος ταῖς συμφοραῖς ἀναμφιβόλως ἐστὶν ἀληθῆς. Ἐπειδὴ δὲ πολὺς ἐστὶν ἐν τῷ μέσῳ χρόνος, 81.1453 "Καὶ σὺ σφράγισον, φησὶ, τὴν ὄρασιν, ὅτι εἰς ἡμέρας πολλὰς ἔσται." Ἀντὶ τοῦ, Ἀσαφῆ αὐτὴν τοῖς πολλοῖς κατάλιπε· σοὶ γὰρ ὡς ποθοῦντι ταῦτα δῆλα πρὸ τῶν πραγμάτων πεποίηκα. κζ'. "Καὶ ἐγὼ, φησὶ, Δανιὴλ ἐκοιμήθην, καὶ ἕνα λακίσθη ἡμέρας, καὶ ἀνέστην, καὶ ἐποίησεν τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθαύμαζον τὴν ὄρασιν, καὶ οὐκ ἦν ὁ συνιῶν." Μαθὼν γὰρ τὰ καταληψόμενά μου τὸν λαὸν πάλιν κακὰ, οὕτως ἀνιαρῶς διετέθη, ὡς καὶ ἀρρώστια περιπεσεῖν· ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτον διακείμενος τὸν τρόπον, ὠκονόμουν τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐγκεχειρισμένα μοι, μηδενὸς γινώσκοντος τὴν τῆς ἀρρώστιας αἰτίαν. Οὗτος ἤδει καὶ μετὰ τοῦ μακαρίου Παύλου λέγειν· "Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;" Καὶ τό· "Κλαίειν μετὰ κλαιόντων, καὶ χαίρειν μετὰ χαιρόντων." Καί· "Εἰ πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη." Οὕτω διακείμενος, καὶ ταύτην ἔχων περὶ τοὺς συνδούλους φιλοστοργίαν, μαθὼν τὰς πολλαῖς ὕστερον γενεαῖς καταληψόμενας τοὺς συνδούλους αὐτοῦ συμφορὰς, θρηνῶν καὶ ὀλοφυρόμενος διετέλει· καὶ ταῦτα εἰδὼς ἀκριβῶς ὡς αὐτὸς πείραν τούτων οὐδεμίαν λήψεται, ἀλλὰ τῆς παρουσίας ζωῆς οὐκ εἰς μακρὰν ἀπαλλαγῆσεται. Ταύτην προσ ἠκεῖ καὶ ἡμᾶς περὶ τοὺς ὁμοφυεῖς τε καὶ ὁμοδούλους τὴν ἀγάπην ἔχειν, καὶ τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονεῖν, καὶ τὴν περὶ ἄλληλα τῶν μελῶν μιμεῖσθαι συμπάθειαν· ἐπειδὴ μέλη μὲν ἀλλήλων κεκλήμεθα, σῶμα δὲ ἠξιώθημεν προσαγορευθῆναι Χριστοῦ. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ΤΟΜΟΣ Θ'. ΚΕΦΑΛ. Θ'. α, β'. "Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Δαρείου τοῦ υἱοῦ Ἀσσοῦ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν Μήδων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Χαλδαίων· ἐν ἔτει ἐνὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐγὼ Δανιὴλ συνῆκα ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, ὃς ἐγενήθη λόγος Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην εἰς συμπλήρωσιν ἐρημώσεως Ἱερουσαλὴμ, ἑβδομήκοντα ἔτη." 81.1456 Καὶ ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς ἕτερα μὲν ἡ Δαρείου τοῦ Ἀσσοῦ βασιλεία, ἕτερα δὲ ἡ Κύρου τοῦ Πέρσου· συμφωνεῖ δὲ καὶ τοῖς πρώην εἰρημένους τὰ νῦν ἀναγνωσθέντα. Οὐχ ἀπλῶς γὰρ Μῆδον τὸν Δαρεῖον προσηγόρευσεν, ἀλλ' "ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν Μήδων·" ὡς

εἶναι δῆλον, ὅτι οὐχ ἑκατέρωθεν, πατρόθεν φημι καὶ μητρόθεν, Μῆδος οὗτος ἦν· ἐβασίλευσε δ' ὅμως ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῶν Χαλδαίων, θεία πληγὴ τοῦ Βαλτάσαρ μετὰ τὴν ἀσέβειαν νύκτωρ ἀναιρεθέντος. Δοκεῖ δέ μοι λίαν βραχὺν βεβασιλευκέναι χρόνον οὗτος ὁ Δαρείος. Ὁ γὰρ μακάριος Δανιήλ, ὡς ἤδη λοιπὸν πληρωθέντα τὸν τῆς αἰχμαλωσίας ὄρον ἰδὼν, καὶ τὸν τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν συλλογισάμενος ἀριθμὸν, ὃν διὰ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου προεῖπεν ὁ τῶν ὄλων Θεός, τὴν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἰκετηρίαν προσφέρειν ἄρχεται τῷ Δεσπότῃ. Ἐπληρώθη δὲ ὁ χρόνος ἐπὶ Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως, ὡς ὁ μακάριος Ἔσδρας φησὶν· εὐθύς γὰρ ἐν ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος, μετὰ τὰ προοίμια, ἐν συντόμῳ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἱεροσολύμων μνημονεύσας, καὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἀνδραποδισμοῦ, καὶ τῆς εἰς Βαβυλῶνα τῶν αἰχμαλώτων μετοικίας, ἐπήγαγε· "Καὶ ἦσαν παῖδες αὐτῷ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, μέχρι τοῦ βασιλεῦσαι Πέρσας, εἰς πλήρωσιν τοῦ ῥήματος τοῦ Κυρίου ἐν στόματι Ἰερεμίου, ἕως τοῦ εὐδοκῆσαι τὴν γῆν τὰ Σάββατα αὐτῆς, πάντα χρόνον τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς σαββατιεῖ εἰς συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα βασιλεύοντος Κυρίου Περσῶν ἔτους πρῶτου, εἰς συντέλειαν ῥήματος Κυρίου ἐν στόματι Ἰερεμίου." Λέγει δὲ καὶ ὁ θειότατος Ἰερεμίας οὕτως· "Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω, καὶ λήψομαι τὴν πατριάν τοῦ βορρᾶ, τὸν Ναβουχοδονόσορ βασιλέα Βαβυλῶνος τὸν δούλόν μου, καὶ ἄξω αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν, καὶ ἐξερῶ μώσω αὐτοὺς εἰς ἀφανισμόν, καὶ εἰς συριγμόν, καὶ εἰς ὄνειδισμόν αἰώνιον, καὶ ἀφελῶ ἀπ' αὐτῶν φωνὴν χαρᾶς, καὶ φωνὴν εὐφροσύνης, καὶ φωνὴν νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης, ὁσμὴν μύρου, καὶ φῶς λύχνου, καὶ ἔσται ἡ γῆ αὐτῆς πᾶσα εἰς ἀφανισμόν, καὶ δουλεύσουσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἑβδομήκοντα ἔτη. Καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐκδιθήσω ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος, καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, φησὶ Κύριος, τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ γῆν Χαλδαίων, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς ἀφανισμόν αἰώνιον." Ὁ μὲν οὖν μακάριος Ἰερεμίας ἠνίζατο συμπληροῦσθαι τῆς αἰχμαλωσίας τὸν χρόνον ἐν τῇ καταλύσει τῆς Χαλδαϊκῆς βασιλείας· ὁ δὲ Ἔσδρας καὶ σαφέστερον τοῦτο πεποίηκε, τοῦ Κυρίου ποιησάμενος μνήμην. Εὐρίσκομεν δὲ καὶ τὸν θειότατον Ζαχαρίαν ἑτέρως τοῦτον ἀριθμοῦντα τὸν χρόνον. Μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Κυρίου τελευτήν, καὶ Καμβύσου τοῦ υἱέως αὐτοῦ, τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου τὸ 81.1457 Περσῶν ἀναδησαμένου κράτος, τοῦ χρόνου μνημονεύσας ὁ προφήτης· "Τῇ τετράδι γὰρ, φησὶ, καὶ εἰκάδι τοῦ ἑνδεκάτου μηνός, οὗτός ἐστιν ὁ μὴν Σαβὰτ, ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου, ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τὸν Βαραχίου, υἱοῦ Ἀδδῶ, τὸν προφήτην." Καὶ ἐπήγαγε μετὰ βραχεῖα· "Καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ εἶπε· Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις Ἰουδα ἃς περιεῖδες; Τοῦτο ἑβδομὴ κοστὸν ἔτος." Καί τινες μὲν τῶν ἀπιστιᾶν νοσοῦντων διαφωνεῖν τοὺς ἀγίους νομίζουσι προφήτας· οἱ δὲ τοῖς ἱεροῖς λόγοις ἐντεθραμμένοι, ὑπὸ τῆς θείας φωτιζόμενοι χάριτος, τὴν τῶν ἀγίων προφητῶν εὐρίσκουσι συμφωνίαν. Φέρε τοίνυν, ἐκείνης τῆς αἴγλης τυχεῖν ἰκετεύσαντες, δῆλην αὐτὴν τοῖς ἀγνοοῦσι ποιήσωμεν. Τὸν μὲν οὖν χρόνον τῆς αἰχμαλωσίας συμφώνως τεθείκασιν ἅπαντες, ὁ τε θεῖος Ἰερεμίας, ὁ τε θεσπέσιος Ζαχαρίας, καὶ ὁ μακάριος Ἔσδρας· τὸν ἑβδομηκοντούτην γὰρ ἀριθμὸν τεθείκασιν ἅπαντες· οὐκ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δὲ καιρῶν ἀριθμεῖν ἀρχόμενοι τοῦτον τὸν χρόνον, οἱ μὲν εἰς Κύρον, οἱ δὲ εἰς Δαρείον, τοῦτον καταλήγειν ἔφασαν τὸν ἀριθμὸν. Οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸν μακάριον Ἰερεμίαν καὶ Ἔσδραν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης αἰχμαλωσίας ἀριθμοῦντες, εἰκότως μέχρι Κυρίου, τοῦ Περσῶν βασιλέως, τὰ ἑβδομήκοντα περιορίζουσιν ἔτη. Ὁ δὲ θειότατος Ζαχαρίας ἀπὸ τῆς τελευταίας πολιορκίας, ἐν ἣ τὴν πανωλεθρίαν ὑπέμειναν, ἀριθμῶν, ἐπὶ Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως, τὸν τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἀριθμὸν συμπληροῦσθαί φησι· καὶ γὰρ ἐπὶ τούτου τῷ ὄντι ὁ θεῖος ἀνωκοδομήτη νέως. Ἐπειδὴ γὰρ τρις ὁ λαὸς αἰχμάλωτος γέγονε, πρῶτον μὲν ἐπὶ

Ἰωακεὶμ, τοῦ υἱοῦ Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα, τὸ δευτέρον ἐπὶ Ἰεχονίου, τοῦ υἱοῦ Ἰωακεὶμ, τὸ δὲ τρίτον ἐπὶ Σεδεκίου, τοῦ ἀδελφοῦ μὲν τοῦ Ἰωακεὶμ, θείου δὲ τοῦ Ἰεχονίου, ἀναγκαίως τρὶς καὶ τῆς ἔπαν ὁδοῦ τυγχάνουσι. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀφήσιν αὐτοὺς Κύρος ὁ Πέρσης, εἶτα Δαρεῖος ὁ υἱὸς Ὑστάσπου, ἔπειτα Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξου, ἠνίκα πρότερον μὲν τὸν Ἔσδραν, μετ' ἐκεῖνον δὲ τὸν Νεεμίαν ἀπέστειλεν, ὥστε τὰ τῆς Ἱερουσαλήμ ἀνοικοδομησαί τε τείχη. Τῶν μὲν οὖν πρώτων αἰχμαλώτων γεγενημένων ὁ ἑβδομηκονταέτης πληροῦται χρόνος ἐπὶ Κύρου τοῦ Πέρσου· τῆς δὲ τοῦ ναοῦ ἔρημίας ὁ αὐτὸς οὗτος χρόνος λαμβάνει τέλος ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου, ὡς εἶναι προφητεῖαν ἑκατέραν, τὴν Ἱερεμίου τε καὶ Ζαχαρίου, ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἔσδρα συγγραφῆν, ἀψευδῆ τε καὶ ἀληθῆ. Τοῦτον, φησὶ, τὸν χρόνον ὁ μακάριος Δανιὴλ συνιείς, καὶ ἀριθμήσας, καὶ εὐρῶν πλησιάζοντα· γ'. "Ἐδωκα τὸ πρόσωπόν μου, φησὶ, πρὸς Κύριον τὸν Θεόν, τοῦ ἐκζητῆσαι προσευχὴν καὶ δέησιν ἐν νηστείαις, καὶ σάκκῳ καὶ σποδῷ." Οὐ γὰρ, φησὶν, ἀπλῶς ἀνέμενον τὴν τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγὴν, ἀλλ' ἵκετεῖαν τῷ Δεσπότη προσέφερον, τὴν ἐλευθερίαν τοῖς ὁμοφύλοις αἰτῶν. Κἂν γὰρ μυριάκις ὑπὸ 81.1460 σχηται ἀγαθὰ, ἀναξίους δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς τῆς δωρεᾶς καταστήσωμεν, ἐμπόδιον γινόμεθα τῇ θείᾳ φιλοτιμίᾳ. Τοῦτο δὲ καὶ δι' Ἐζεκιήλ τοῦ προφήτου φησὶν ὁ Θεός· "Πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλείαν, τοῦ ἀνοικοδομεῖν καὶ καταφυτεῦν, καὶ ἔσται, ἐὰν στραφέν τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ποιήσῃ πονηρὰ, οὐ μὴ ἐπ' ἀγάθῳ ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐλάλησα." Ταῦτα πεπαιδευμένος ὁ μακάριος Δανιὴλ, "νηστεία, καὶ σάκκῳ, καὶ σποδῷ," τὴν προσευχὴν πτερώσας προσέφερον τῷ Θεῷ. δ'. "Καὶ προσηυξάμην, φησὶ, πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ ἐξωμολογησάμην, καὶ εἶπον· Κύριε ὁ Θεός, ὁ μέγας καὶ θαυμαστός, ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην καὶ τὸν ἔλεον τοῖς ἀγαπῶσί σε, καὶ φυλάττουσι τὰ προστάγματά σου." Καλεῖ δὲ μέγαν καὶ θαυμαστόν, ὡς μεγάλα καὶ θαυμαστά ποιεῖν δυνάμενον. Ἀπὸ γὰρ τῶν ἐνεργειῶν οἱ θεοὶ ἄνδρες τὰς θείας προσηγορίας τιθέναι φιλοῦσι. "Φυλάττειν δὲ καὶ αὐτὸν ἔφη τὴν διαθήκην καὶ τὸν ἔλεον τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν," τῶν πρὸς Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ ἀναμιμνήσκων ἐπαγγελιῶν. Μετὰ πάσης δὲ ἀκριβείας εὐχόμενος, διδάσκει, ὅτι οὐχ ἀπλῶς φυλάττει, ἀλλὰ "τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, καὶ φυλάττουσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ." Εἰ γὰρ τις, φησὶ, παραβῆ σου τὰ προστάγματα, ἀνάξιον ἑαυτὸν τῶν ὑποσχέσεών σου καθίστησι. Τοῦτο δὲ καὶ ἡμῖν συνέβη. ε'. "Ἡμάρτομεν γὰρ, φησὶν, ἠδίκησαμεν, ἠσεβήσαμεν καὶ ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἀπὸ τῶν κριμάτων σου." Σφόδρα δὲ προσφόρως ἐπὶ τοῦ Θεοῦ τὰς ἐντίμους ἐκείνας καὶ θαυμαστὰς τεθεικῶς προσηγορίας, τὰς ἐκ διαμέτρου ἐναντίας σφίσιν αὐ τοῖς ἐπιτέθεικεν. Οὐκ ἠρκέσθη δὲ τῷ εἰπεῖν ἡμᾶρ τομεν, ἀλλὰ καὶ τὸ "ἠδίκησαμεν καὶ ἠσεβήσαμεν" προσέθηκεν, ἀγνώμονες περὶ τὰς σὰς εὐεργεσίας γενόμενοι. Ἡσεβήσαμεν δὲ, ἄλλους ἀντὶ σοῦ θεοῦ προελόμενοι, ἀψύχους, ἀναισθήτους, οὐδεμίαν κεκτημένους ἰσχύ. Εἶτα δεικνύς τὴν διηνεκῶς εἰς αὐτοὺς γινομένην τοῦ Θεοῦ κηδεμονίαν, καὶ τὴν πολλὴν τοῦ λαοῦ ἀναληγσίαν, ἐπήγαγε· ζ'. "Καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῶν δούλων σου τῶν προφητῶν, οἱ ἐλάλουν ἐν τῷ ὀνόματί σου πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν, καὶ πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς." Οὐ γὰρ ἐπαύσατό σου ἡ χάρις ἐποπτεύουσα τε ἡμᾶς, καὶ διὰ τῶν προφητῶν διαλεγομένη, ποτὲ μὲν βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσι, ποτὲ δὲ ἰερεῦσι καὶ διδασκάλοις (τούτους γὰρ πατέρας ἐκάλεσε), πολλάκις δὲ καὶ παντὶ τῷ λαῷ· ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτω γεγενημένων ἡμεῖς διετελέσαμεν ἀντιλέγοντες. Διὸ εἰκότως προστέθεικεν· ζ'. "Σοὶ, Κύριε, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡμῖν ἡ αἰσχύνη 81.1461 τοῦ προσώπου, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνδρὶ Ἰούδα, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ, καὶ παντὶ Ἰσραὴλ, τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν, ἐν πάσῃ τῇ γῇ, οὗ διέσπειρας αὐτοὺς ἐκεῖ ἐν ἀθετήσῃ αὐτῶν, ἢ ἠθέτη σάν σε, Κύριε." Τὰ μὲν γὰρ, φησὶν, ὑπὸ σοῦ γε γεγενημένα, Δέσποτα, τὴν σὴν κηρύττει δικαιοσύνην· ἡμεῖς δὲ διὰ τὴν πολλὴν ἡμῶν παρανομίαν

ἐν αἰσχύνη γενόμενοι, τῆς ἰδίας ἀγνωμοσύνης κατ' ηγοροῦμεν. Σοὶ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀσεβείας οὐδεμία προσεγένετο βλάβη· ἡμεῖς δὲ τῶν σπερμὰ των ἐδεξάμεθα τοὺς καρπούς, καὶ ἔλεεινῶς, ὅτι τῶν ὁμοφύλων κατηγορῶν, καὶ ἑαυτὸν τοῖς παραβάταις συνάπτει. ἡ'. "Ἡμῖν, φησὶν, ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου, καὶ τοῖς βασιλευσὶν ἡμῶν, καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, οἵτινες ἡμάρτομέν σοι." Ἰκανὸν δὲ τοῦ των ἕκαστον εἰς ἔλεον ἐπικάμψαι καὶ τὸν ὠμότατον, μήτιγε τὸν ἡμερώτατον καὶ φιλανθρωπότατον. Δεῖ κνυσι γὰρ διὰ τῶν λόγων οὐ τοὺς εὐτελεῖς τοῦ λαοῦ καὶ ἀφανεῖς μόνους αἰσχύνης ἀναπλησθέντας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλέας, καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς ἱερέας· τούτους γὰρ πατέρας ὠνόμασε. Καὶ δεικνὺς τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον, προστέθεικεν· "Οἵτινες ἡμάρτομέν σοι." Ἄλλ' ἡμεῖς μὲν ἀξίους ἐκομισάμεθα τῆς παρανομίας τοὺς καρπούς· θ'. "Τοῦ Κυρίου δὲ Θεοῦ ἡμῶν οἱ οἰκτιρμοὶ καὶ ἰλασμοί." Πρέπει γὰρ σοι, ἡμέρω ὄντι καὶ φιλανθρώπων, ἐλέω καὶ οἴκτω περὶ ἡμᾶς χρῆσασθαι. Καὶ ἐπιμένων τῇ τῆς παρανομίας κατηγορίᾳ (ἤκουσε γὰρ τοῦ Θεοῦ δι' ἑτέρου προφήτου λέγοντος· "Λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτον, ἵνα δικαιωθῆς"), οἰκειοῦται τὴν τοῦ λαοῦ παρανομίαν, καὶ τὴν ταύτης ποιεῖται κατηγορίαν, τὸν θεῖον ἔλεον ἐπαγγέλλων. ι'. "Ὅτι ἀπέστημεν, φησὶ, καὶ οὐκ εἰσηκούσα μὲν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πορεύεσθαι ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν." Φωτιζόμενοι γὰρ, φησὶν, ὑπὸ τῶν προφητῶν, καὶ ποδηγοῦμενοι πρὸς τὸ δέον, ἀντιλέγοντες πάντα τὸν χρόνον διετελέσαμεν. ια'. "Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ παρέβησαν τὸν νόμον σου, καὶ ἐξέκλιναν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς σου." Εἰ γὰρ οἱ μὲν παρέβησαν, οἱ δὲ φύλακες ἀκριβεῖς τῶν σῶν νόμων ἐγένοντο, οὐκ ἂν τὴν συμφορὰν ὑπέμειναν ταύτην· ἐπειδὴ δὲ κοινὴ παρὰ πάντων ἡ παρανομία τετόλμηται, εἰκότως φησὶν· "Ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ κατάρα, καὶ ὁ ὄρκος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ Μωσῆ δούλου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἡμάρτομεν αὐτῷ." Ὁρκὸν δὲ καλεῖ τὸν ἐν τῷ Δευτερονομίῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γεγενημένον· "Ἀρῶ γὰρ, φησὶν, εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὁμοῦμαι τῇ δεξιᾷ μου, καὶ 81.1464 ἐρῶ· Ζῶ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι παροξυνῶ ὡς ἀστραπὴν τὴν μάχαιράν μου, καὶ ἀνθέξεται κρίματος ἡ χεὶρ μου, καὶ ἐκδικήσω, καὶ ἀνταποδώσω δίκην τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ τοῖς μισοῦσί με ἀνταποδώσω· μεθύσω τὰ βέλη μου ἀφ' αἵματος, καὶ ἡ μάχαιρά μου φάγεται κρέα ἀφ' αἵματος τραυματιῶν, καὶ αἰχμαλωσίας, ἀπὸ κεφαλῆς ἀρχόντων ἐθνῶν." Καὶ μικρὸν πρὸ τούτων φησὶν· "Εἶπον· Διασπερῶ αὐτούς, παύσω δὲ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν." Τὴν δὲ κατάραν, τὴν ὑπὸ τῶν ἑξ φυλῶν, τὴν ἐν τῷ ὄρει τῷ Γεβὰλ γεγενημένην λέγει. Ἐκεῖνος τοίνυν, φησὶν, ὁ ὄρκος, καὶ ἡ κατάρα ἡ ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως γεγενημένη, πέρας ἔλαβεν ἐφ' ἡμῶν. ιβ'. "Καὶ ἔστησε τοὺς λόγους αὐτοῦ, οὐς ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν, καὶ ὅσοι ἔκριναν ἡμᾶς, ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ μεγάλα." Καὶ δεικνὺς τὴν τῶν κακῶν ὑπερβολὴν, "Οἶα, φησὶν, οὐ γέγονεν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὰ γενόμενα ἐν Ἰερουσαλήμ." Οὐ γὰρ εὐρίσκω, φησὶ, παράδειγμα τῶν ἡμετέρων κακῶν. Εἶτα διδάσκων τῆς θείας προῤῥήσεως τὸ ἀψευδές· ιγ'. "Καθὼς, φησὶ, γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως." Καὶ τῆς τιμωρίας ἐμφαίνων τὸ δίκαιον, "Πάντα, φησὶ, τὰ κακὰ ἤλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ἀδικιῶν ἡμῶν, καὶ τοῦ συνιέναι ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ σου, Κύριε." Οὐδὲ γὰρ τῶν τοσούτων ἡμῖν καὶ τηλικούτων ἐπενεχθειῶν συμφορῶν, μεταμελεία χρῆσασθαι ἡβουλήθημεν, καὶ παύσασθαι μὲν τῆς προτέρας παρανομίας, θεραπεῦσαι δὲ σε τῇ φυλακῇ τῶν νόμων. Διὸ φησὶν· ιδ'. "Ἐγρηγόρησε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν ἡμῶν, καὶ ἤγαγεν αὐτὴν ἐφ' ἡμᾶς." Ὡσπερ γὰρ τινα ὕπνον τὴν μακροθυμίαν ἀποσεισάμενος, τὴν ἀξίαν τῶν πεπολιτευμένων ἡμῖν ἐπήγαγε τιμωρίαν· ὅτι Ἅγιος, φησὶ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσαν τὴν ποίησιν αὐτοῦ ἦν ἐποίησε, διότι οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ." Αὐτὸς μὲν γὰρ, φησὶν, ἀθῶός

ἔστι, καὶ οὐδεμιᾶς μέμψεως ἐφ' οἷς ἐποίησεν ἄξιος· ἡμεῖς δὲ δυσσεβεῖα καὶ πονηρία συζήσαντες τὴν τιμωρίαν ἐπεσπασάμεθα. Οὕτω τῆς παρανομίας τὴν κατηγορίαν ποιησάμενος, ἰκετεύει λοιπὸν καὶ τὴν φιланθρωπίαν αἰτεῖ. ιε', ι'. "Καὶ νῦν, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὃς ἐξήγαγε τὸν λαὸν σου ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν· Κύριε, ἐν πάσῃ ἔλεημοσύνη σου ἀποστραφήτω δὴ ὁ θυμὸς σου ἀπὸ τῆς πόλεως σου Ἰερουσαλὴμ, ὄρους ἁγίου σου." Ἀναμιμνήσκει τῶν προτέρων εὐεργεσιῶν, τῆς εὐγνωμοσύνης 81.1465 τῆς μηνίμης τὸν ἔλεον ἐπισπώμενος, καὶ φησὶ· Ῥάδιόν σοι, Δέσποτα, τὴν ἐλευθερίαν ἡμῖν χαρὶ σασθαι· καὶ γὰρ ἤδη θαυματουργαίαις μυρίαις, καὶ τιμωρίαις κατὰ τῶν Αἰγυπτίων χρησάμενος, τῆς πικρᾶς δουλείας ἐκείνης τὸν σὸν λαὸν ἠλευθέρωσας, ὡς εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους τῶν γεγεννημένων θαυμάτων τὴν φήμην δραμεῖν, καὶ τὴν σὴν δύναμιν ἅπασιν γενέσθαι δήλην. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς ἡμάρτομεν, καὶ τῆς σῆς φιλανθρωπίας ἀναξίους ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπεφήναμεν, τὴν σὴν πόλιν ἰκετεύομεν τῆς σῆς ἀξιοθῆναι φειδοῦς, καὶ τὸ ὄρος ἐκεῖνο, ὃ διὰ τῆς σῆς ἐπιφανείας ἅγιον ἀπέφηνας. Καὶ ἐπιμένων τῆ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἰκετεία, "Ὅτι ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, φησὶ, καὶ ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, Ἰερουσαλὴμ καὶ ὁ λαὸς σου εἰς ὄνειδισμὸν ἐγένοντο ἐν πᾶσι τοῖς περικύκλω ἡμῶν." Διὰ γὰρ τὰς ἡμετέρας παρανομίας, καὶ ἀμαρτίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ἡμεῖς τε τοῖς ὁμόροις ἐπίχαρτοι γεγενήμεθα, καὶ ἡ πολυθρύλλητος καὶ ἀοίδιμος πόλις τὴν ἐρημίαν ὑπέμεινε. ιζ'. "Καὶ νῦν εἰσάκουσον, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου σου, καὶ τῶν δεήσεων αὐτοῦ, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ἅγιασμά σου τὸ ἔρημον." Δέξαι, φησὶ, τοῦ δούλου σου τὴν δέησιν, Δέσποτα, καὶ βλέπε τὴν ἐρήμωσιν τοῦ ἁγιασθέντος ὑπὸ σοῦ τόπου, καὶ τῆς σῆς αὐτὸν αὐθις πλήρωσον χάριτος. Καὶ ἐπειδὴ ἀνάξιος ἦν ὁ λαὸς τούτων τυχεῖν, σφόδρα ἀρμοδίως ἐπήγαγεν· "Ἐνεκέν σου, Κύριε." Τὰ σεαυτῷ, φησὶ, πρέποντα ποιήσον, Δέσποτα, καὶ μὴ τὰς ἡμετέρας λογίσῃ παρανομίας, ἀλλὰ τὰς ἀενάους τῆς σῆς φιλανθρωπίας πηγὰς. Καὶ ἐπιμένων τῆ προσευχῆ· ιη'. "Κλῖνον, φησὶν, ὁ Θεὸς μου, τὸ οὖς σου, καὶ ἄκουσον· ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε τὸν ἀφανισμὸν ἡμῶν, καὶ τῆς πόλεως σου." Καὶ ἔτι πλεῖον προσοικειῶν αὐτῷ τὴν πόλιν ἔφη· "Ἐφ' ἣ ἐπικέκληταί σου τὸ ὄνομα ἐν αὐτῇ." Τὸ δὲ, "Κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου," ἀντὶ τοῦ, Μὴ ἀποστραφῆς μου τὴν δέησιν, ἀλλὰ μετ' εὐμενείας ἄκουσόν μου τῆς προσευχῆς. Οἶδε γὰρ καὶ αὐτὸς, ὡς τὸ Θεῖον ἄσωματον, ἑτέρως δὲ ἄνθρωπος ὢν οὐκ οἶδε διαλεχθῆναι Θεῷ. Ἄλλ' ἐπειδὴ τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁρᾷ, διὰ δὲ τῶν ὠτῶν ἀκούει, τέθεικε ταῦτα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀσωμάτου Θεοῦ, τὰς ἐνεργείας οὕτω καλῶν. Τούτοις ἐπάγει· "Ὅτι οὐκ ἐν ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ἡμεῖς ῥίπτομεν τὸν οἰκτιρμὸν ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου τοὺς πολλούς, Κύριε." Οὐ γὰρ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν, φησὶν, θαρρόντες τὴν σὴν αἰτοῦμεν φιλανθρωπίαν, ἀλλὰ τῷ σῷ πεποιθότες ἐλέω τολμῶμεν τὴν δέησιν. ιθ'. "Εἰσάκουσον οὖν, Κύριε, ἰλάσθητι, Κύριε, πρόσχες, Κύριε· μὴ χρονίσῃς ἕνεκέν σου, ὁ Θεὸς 81.1468 μου." Ἄξιον δὲ θαυμάσαι τῶν εἰρημένων τὴν τάξιν. Ἰκετεύει γὰρ τὸν Θεὸν, πρῶτον μὲν ἀκοῦσαι τῆς προσευχῆς, καὶ μὴ ἀπώσασθαι τὴν ἰκετηρίαν· εἶτα ἀκούσαντα ἴλεων γενέσθαι, ἴλεων δὲ γενόμενον προσέχειν εὐμενῶς, δείξαντα δὲ τὴν οἰκειάν εὐμένειαν ποιῆσαι καὶ πληρῶσαι τὴν ἰκετείαν. Τούτοις ἐπήγαγε· Μὴ χρονίσῃς, ἀντὶ τοῦ, Μὴ ἀναβάλλῃ τὴν δέησιν εἰς ἕτερον χρόνον, ἀλλ' αὐτίκα τῆς ἐπιφανείας ἡμᾶς ἀξίωσον. Καὶ τῆς εὐχῆς δὲ τὸ τέλος τῆς τοῦ Δανιὴλ ταπεινοφροσύνης ἄξιον. "Ἐνεκέν σου, φησὶν, ὁ Θεὸς μου." Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ, φησὶν, ἄξιός τοῦ ταύτην λαβεῖν τὴν χάριν· ἀλλ' "Ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὴν πόλιν σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου." Οὕτως αἰτήσας, καὶ μετὰ τσαύτης προθυμίας τὴν ὑπὲρ τῶν ὁμοφύλων ἰκετηρίαν προσενεγκὼν, καὶ ἀντιβολήσας μὴ χρονίσαι τὸν Θεὸν, παραυτίκα τῆς θείας ἀποκρίσεως ἀπολαύει. κ'.

"Ἐτι γάρ μου, φησὶ, λαλοῦντος, καὶ προσευχομένου, καὶ ἐξαγορευόντος τὰς ἀνομίας μου, καὶ τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ῥίπτοῦντος τὸν ἕλεόν μου ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ μου. Καὶ ἔτι μου λαλοῦντος ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Γαβριήλ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ὁράσει μου ἐν ἀρχῇ, πετόμενος." Ταύτην, φησὶ, τὴν ἰκετείαν προσφέρων, καὶ τῆς κοι νῆς ἡμῶν παρανομίας κατηγορῶν, μηδέπω πέρας ἐπιθείς τῇ προσευχῇ, ὁρῶ τὸν Γαβριήλ πετόμενον, καὶ πρὸς ἐμὲ θέοντα· ἔγνω δὲ τίς ἐστίν, ἥδη πρότερον ὄναρ αὐτὸν θεασάμενος· καὶ τὴν προσηγορίαν δὲ αὐτοῦ ἔμαθον, ἀκούσας τῆνικαῦτα τοῦ Δεσπότη καλέσαντος, καὶ προστάξαντος· Γαβριήλ, συνέτισον ἐκεῖνον τὴν ὄρασιν. Ἄνδρα δὲ αὐτὸν κέκληκεν ἀπὸ τῆς θέας τὴν προσηγορίαν τεθεικώς. Καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐνυπνίῳ φησὶν· "Ἴδου ἔστι ἐνώπιόν μου ὡς ὄρασις ἀνδρός." Οὗ χάριν καὶ ἐν ταῦθά φησιν· "Ἴδου ὁ ἀνὴρ Γαβριήλ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ὁράσει μου ἐν ἀρχῇ, πετόμενος." Πετᾶσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ἔφη ὀξέως διατέμνοντα τὸν ἀέρα, καὶ παρ' αὐτὸν θέοντα θεασάμενος. "Καὶ ἤψατό μου ὡσεὶ ὥραν θυσίας ἐσπερινῆς." Ἄντι τοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐσπερινῆς λατρείας, ἢ τοσοῦτον καιρὸν, ὅσον ἢ ἐσπερινὴ κατέχει λατρεία. κβ', κγ'. "Καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, καὶ εἶπε· Δανιήλ, νῦν ἐξῆλθον συμβιβάσαι σε σύνεσιν. Ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθεν ὁ λόγος, καὶ ἐγὼ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι, ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν σὺ εἶ· καὶ ἐν νοήθητι ἐν τῷ ῥήματι, καὶ σύνεσις ἐν τῇ ὀπτασίᾳ." Εὐθύς, φησὶν, ἠνίκα ἤρξω προσεύχεσθαι, δεξάμενος ὁ κοινὸς Δεσπότης τὴν ἰκετείαν, καὶ θεασάμενός σου τὴν ἀγαθὴν ἐπιθυμίαν, ἀπέστειλέ με διδάξαι σε τὰ ἐσόμενα. Σὺ δὲ ἀκριβῶς πρόσεχε τοῖς λεγομένοις· βαθύτερα γὰρ ἢ κατὰ ἄνθρωπον τὰ λεχθησόμενα. Τοῦτο γὰρ λέγει· Σύνεσις ἐν τῇ ὀπτασίᾳ· τουτέστιν, 81.1469 αἰνιγματωδῶς ταῦτα λεχθήσεται, καὶ δεῖ σοι κατανοήσεως ἀκριβοῦς εἰς τὸ νοῆσαι ταῦτα. Αἰνίγμα τωδῶς δὲ ἐστίν ὅτε τὰ θεῖα λέγεται καὶ γράφεται, ἵνα μὴ πᾶσιν ἢ δῆλα τὰ τοῖς ἀγίοις ἀποκαλυπτόμενα· οὕτω γὰρ ἂν εὐκαταφρόνητα ἐγεγόνει ὁμοίως ὑπὸ πάντων γνωριζόμενα. Ἄνδρα δὲ αὐτὸν ἐπιθυμιῶν καλεῖ, ἢ ὡς νηστεία καὶ κακουχία ἑαυτὸν ἐκδεδωκότα, καὶ ἀνδρείως κατὰ τῶν τοῦ σώματος ἐπιθυμιῶν ἀγωνιζόμενον, ἢ ὡς ἐπιθυμοῦντα γινώσκειν, καὶ μαθεῖν ἐφιέμενον τὰ τῷ λαῷ συμβησόμενα, ἢ ὅτι ἐράσμιός ἐστι καὶ λίαν ἐπέραστος, τὰς τῆς ἀρετῆς μαρμαρυγὰς ἀφιεῖς. Οὕτω διεγείρας τὸν προφήτην ὁ θεὸς ἀρχάγγελος εἰς τὴν τῶν ῥηθησομένων κατανόησιν, τὴν διδασκαλίαν προσφέρει. κδ'. "Ἐβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν σου, ἕως τοῦ παλαιωθῆναι τὸ παράπτωμα, καὶ τοῦ τελεσθῆναι ἀμαρτίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι ἀμαρτίαν, καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀνομίας, καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίαν, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰῶνιον, καὶ τοῦ σφραγίσαι ὄρασιν καὶ προφήτην, καὶ τοῦ χρίσαι Ἅγιον ἀγίων." Πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐπισημῆνασθαι δεῖ, ὅτι τοῦ προφήτου ἐν τῇ προσευχῇ τῷ Θεῷ λέγοντος περὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ· "Ὁ λαός σου, καὶ ἡ πόλις σου, καὶ τὸ ἅγιόν σου." Ἀντιστρέφων ὁ Θεὸς λέγει τῷ Δανιήλ· "Ἐβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν σου." ὡσπερ οὐκ ἀξίων τὸν λαὸν ἑαυτοῦ καλεῖν τὸν πάλαι αὐτοῦ ὠνομασμένον λαόν, οὔτε μὴν τὴν πόλιν τὴν ὡσαύτως αὐτοῦ πάλαι προσαγορευομένην. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου πεποίηκε Μωσέως. Ἠνίκα γὰρ τὸν μόνον σκονεκτινόμενον τὸ θεῖον αὐτῷ προσήνεγκαν σέβας, ἔφη πρὸς τὸν προφήτην ὁ Θεός· "Σπεῦσον, κατὰ βῆθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν· ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐξ Αἰγύπτου." Φησὶ τοίνυν ὁ Θεὸς αὐτὸν διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου, ὅτι τὴν δέησίν σου δεξάμενος, καὶ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλήμ συγχωρήσω, καὶ τὸν λαόν σου τῆς ἐπανόδου τυχεῖν κελεύσω. Μετὰ δὲ τὴν τῆς Ἱερουσαλήμ οἰκοδομίαν, διαρκέσουσιν ἐπὶ τετρακόσια καὶ ἑννεήκοντα ἔτη κατὰ νόμον πολιτευόμενοι· τοσοῦτον γὰρ αἱ ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες ποιοῦσι χρόνον, ἡμέρας ἐκάστης εἰς ἕνα τὸν λαμβανομένης. Ἐπειδὴ γὰρ ἑβδομηκονταεῖτε χρόνῳ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν

περιώρισεν, ἐπτάκις εἰς ἑαυτὸν τοῦτον ἀνελίξας τὸν χρόνον τὴν κατὰ νόμον πολιτείαν περιορίζει. "Ἐβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετημήθησαν," ἀντὶ τοῦ, ἔδοκιμάσθησαν, καὶ ἐκρίθησαν· οὕτω γὰρ τινες τῶν ἑρμηνευτῶν ἐκ δεδώκασιν· "ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν 81.1472 σου τὴν ἁγίαν, ἕως τοῦ παλαιωθῆναι τὸ παράπτωμα, καὶ τοῦ τελεσθῆναι ἁμαρτίαν·" ἀντὶ τοῦ, ἕως ἂν αὐ ζηθῆ αὐτῶν τὸ δυσσεβὲς τόλμημα, καὶ τέλος λάβῃ ἡ ἁμαρτία. Λέγει δὲ ἁμαρτίαν τελειουμένην, καὶ παράπτωμα παλαιούμενον, εἴτ' οὖν αὐξανόμενον, καὶ εἰς ἔσχατον ἀφικνούμενον, τὸν κατὰ τοῦ Κυρίου τολμηθέντα σταυρόν. Πρὸ μὲν γὰρ τούτου μυρία τε τολμηκότες κακὰ ἔδοσαν μὲν δίκας, καὶ ἔτισαν τιμωρίας ὑπὲρ ὧν ἐπλημμέλησαν, ἀλλὰ πάλιν συγγνώμης ἀπολαύσαντες φιλανθρωπίας ἠξιώθησαν· μετὰ δὲ τὴν κατὰ τοῦ Δεσπότης μανίαν, καὶ τὸν τολμηθέντα σταυρόν, οὐδεμιᾶς ἔτυχον ἀνακλήσεως, ὡς αὐτὰ βοᾷ τὰ πράγματα· ἀλλὰ πλειόνων ἢ τεσσαράκοντα καὶ τετρακοσίων διαδραμόντων ἐτῶν σποράδες μεμενήκασιν, καὶ τῆς οἰκουμένης μέτοικοι. Διὰ τοῦτο φησι τῷ μακαρίῳ Δανιὴλ ὁ ἅγιος ἀρχάγγελος· "Ἐβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετημήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν σου, ἕως τοῦ παλαιωθῆναι τὸ παράπτωμα, καὶ τοῦ τελεσθῆναι ἁμαρτίαν." Καὶ ἐπειδὴ ἔμελλεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν τῶν ἁμαρτημάτων δωρεῖσθαι τὴν ἄφεσιν, ὡς καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐβόα, λέγων· "Ἴδε ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου," εἰκότως ἐπήγαγε· "Καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας, καὶ τοῦ ἀπαλεῖψαι ἀνομίας, καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας." Ἀπήλειψε μὲν γὰρ τὰς ἀνομίας τῶν εἰς αὐτὸν πεπιστευκότων, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον, ἧ φησιν ὁ μακάριος Παῦλος. Ἐσφράγισε δὲ τὰς ἁμαρτίας, παύσας μὲν τὴν κατὰ νόμον πολιτείαν, τὴν δὲ τοῦ Πνεύματος δωρησάμενος χάριν, ὑφ' ἧς βοηθούμενοι περιγίνονται τῶν παθῶν οἱ πνευματικῶς πολιτευόμενοι. Οἷς προστέθεικε· "Καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον." Δικαιοσύνη δὲ αἰώνιος κυρίως ἐστὶν αὐτὸς ὁ Δεσπότης Χριστὸς. Περὶ γὰρ αὐτοῦ φησιν ὁ μακάριος Παῦλος· "Ἐδόθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός, καὶ ἀπολύτρωσις." Καὶ περὶ τοῦ Εὐαγγελίου δὲ Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων ἔφη, ὅτι "Δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται." Ἐπειδὴ δὲ φιλοτιμίᾳ χρησάμενος, καὶ τὴν πρόξενον τῆς αἰωνίου ζωῆς δικαιοσύνην τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν ἐχαρίσατο, ἦν καὶ αἰτεῖν προσευχομένοις παρεκελεύσατο· "Αἰτεῖτε, λέγων, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ·" ἀναγκαίως εἶπεν ὁ ἅγιος Γαβριήλ· "Καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον." Προστέθεικε δὲ· "Καὶ τοῦ σφραγίσαι ὄρασιν καὶ προφήτην·" τουτέστι, τοῦ δοῦναι μὲν τέλος ἀπάσαις ταῖς προφητείαις· "Τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι·" παῦσαι δὲ λοιπὸν τὴν προφητικὴν χάριν ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους. Εἰ γὰρ μὴ ἐπιφανεῖς ὁ Δεσπότης Χριστὸς πεποίηκέ τε καὶ πέπονθεν, ἅπερ οἱ προφήται προεῖπον, οὐκ ἂν ἔδει 81.1473 χθὴ τῶν προφητῶν ἡ ἀλήθεια. Πληροῖ τοίνυν, καὶ οἶονεὶ σφραγίζει καὶ βεβαῖοι τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν προῤῥηθέντα, ποιῶν ἅπαντα καὶ πάσων τὰ ὑπ' ἐκείνων χρησιμωθέντα. Τούτοις πάλιν προστέθεικε· "Καὶ τοῦ χρίσαι Ἅγιον ἁγίων." Τίς δὲ οὗτός ἐστιν ὁ τῶν ἁγίων Ἅγιος; εἰπάτωσαν Ἰουδαῖοι· εἰ δὲ ἀγνοοῦσι, παρ' ἡμῶν μαθέτωσαν, ὡς αὐτὸς ἐστὶν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, διὰ μὲν Ἡσαΐου προλέγων· "Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με Κύριος." Ὑπὸ δὲ τοῦ Δαβὶδ μαρτυρούμενος, ὅτι "Ἠγάπησε δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησεν ἀνομίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐχρίσθη ἐλαίῳ ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους αὐτοῦ." Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ μακάριος Πέτρος, τῶν ἀποστόλων ὁ κορυφαῖος, λέγων· "Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διήλθεν εὐεργετῶν, καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ." Διδάσκεται τοίνυν ὁ μακάριος Δανιὴλ ὁ προφήτης, ὅτι τετρακοσίων καὶ ἑννεήκοντα ἐτῶν χρόνον ἔδοξε παρασχεθῆναι τῇ Ἱερουσαλήμ εἰς τὸ τῶν

θείων συνήθως δω ρεῶν ἀπολαύειν, ἕως ἂν ἐκεῖνο τὸ ἀνόσιον καὶ φρι κῶδες τολμήσῃ τόλμημα, τὸν κατὰ τοῦ Σωτήρος φημι σταυρὸν, ὃς Ἅγιος ἀγίων ὀνομαζόμενος, ἅτε δὴ ἀγιωσύνης ὑπάρχων πηγὴ, χρίεται μὲν κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, σφραγίζει δὲ καὶ βεβαιοῖ τὰς παλαιὰς προφητείας, πληρῶν ἅπαντα τὰ ὑπ' ἐκείνων προηγορευμένα, ἄφεισιν δὲ ἅμαρ τημάτων τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσι χαρίζεται. Εἶτα διδάσκει ὁ θεῖος ἀρχάγγελος, πόθεν ἄρξασθαι δεῖ τοῦ τῶν ἑβδομήκοντα ἑβδομάδων ἀριθμοῦ. κε'. "Καὶ γνώση, φησὶ, καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι, καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλήμ, ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδες ἐξήκοντα δύο." Τινὲς μὲν οὖν ὑπολαμβάνουσι τὴν ἐπὶ Κύρου γενομένην τῆς οἰκοδομίας ἀρχὴν, ἀρχὴν εἶναι τοῦ τῶν ἑβδομάδων ἀριθμοῦ, τι νὲς δὲ ἀπὸ ἔκτου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου τοῦ ἀριθμοῦ ἄρχονται· τῆνικαῦτα γὰρ τοῦ ναοῦ ἡ οἰκοδομὴ τέλος ἔλαβε τὸ προσήκον, τῶν περιοίκων διὰ τὴν πρὸς Ἰουδαίους δυσμένειαν ἐμ ποδῶν τῆ οἰκοδομίας ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ γεγενημένων, καὶ Καμβύσου δὲ τοῦ Κύρου υἱέως ὑπὸ τούτων ἐξ ἀπατηθέντος καὶ τὴν οἰκοδομίαν κωλύσαντος. Ἄλλ' οὐδὲν τούτων ἔχει τὸ ἀληθές. Πρῶτον μὲν γὰρ πλειό νων ἐτῶν ἀριθμὸς, εἴ τις ἐντεῦθεν ἀριθμῆσαι θελήσειεν, εὐρεθήσεται· ἔπειτα οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἐπ' ἄλλου ἐξάλειψιν ἀμαρτημάτων γεγενημένην, καὶ ἄφεισιν ἀδικημάτων, καὶ δικαιοσύνης αἰωνίου δόσιν, καὶ πλήρωσιν τῶν προφητικῶν θεσπισμάτων, καὶ Ἁγίου ἀγίων κρίσιν, ἢ ἐπὶ μόνου τοῦ Δεσπότου Χρι 81.1476 στοῦ. Εἰ δ' οὕτως ταῦτα ἔχει, καὶ συνομολογοῦσιν οἱ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑβδομάδων οὕτω ποιεῖσθαι κε λεύοντες, κάτωθεν ἄνω τὰ τετρακόσια καὶ ἐννεμῆκοντα ἀριθμήτωσαν ἔτη. Εἰ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς παρὰ τὸν Ἰορδάνην γεγενημένης, ὀπηνίκα τοῦ κηρύττειν τε καὶ διδάσκειν καὶ θαυματουργεῖν ὁ Σω τῆρ καὶ Κύριος ἡμῶν ἤρξατο, ἀρξάμενοι τοῦ ἀριθμεῖν ἐπὶ τὰ ἄνω χωρήσασμεν, οὐ μόνον οὐ μέχρι Κύρου, ἀλλ' οὐδὲ ἕως Δαρείου τοῦτον εὐρήσομεν φθά νοντα τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ τῷ εἰκοστῷ ἔτει τῆς Ἀρ ταξέρξου τοῦ Ξέρξου βασιλείας συμπληρούμενον, καθ' ὃν καιρὸν ὁ Νεεμίας, οἰνοχόος ὢν τοῦδε τοῦ βασιλέως, ζῆλον λαβὼν, καὶ τὸν Θεὸν ἀντιβολήσας, καὶ τῆς ἄνωθεν ἀπολαύσας ροπῆς, ἰκετεύει μὲν τὸν βασιλέα ἐπιτρέψαι αὐτῷ τὴν τῶν περιβόλων τῆς Ἱερουσαλήμ οἰκοδομίαν, τυχῶν δὲ εὐμενοῦς τοῦ βασιλέως, καταλαμβάνει μὲν τὴν πατρίδα, σὺν πάσῃ δὲ προθυμίᾳ καὶ τὰ λείποντα τῷ θεῷ προστίθησι νεῶ· ἀνίστησι δὲ καὶ τὰ τῆς πόλεως τεῖχη, καὶ πύργους πάντοθεν ὀχυρώσας ἐπιτίθησι τὰς πύλας, καὶ προτρέψας τοὺς ἱερέας, ἔρημον οὖσαν τῶν οἰκητόρων τὴν πόλιν, πλήρη τῶν ἐνοικούντων ποιεῖ. Τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἀρχάγγελος αἰνιττόμενος ἔφη· "Καὶ γνώση, καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι, καὶ ἀνοικοδομηθῆναι Ἱερουσαλήμ, ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ἑπτὰ, καὶ ἑβδομάδες ἐξήκοντα δύο. Καὶ ἐπιστρέψει, καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα, καὶ περίτειχος, καὶ ἐκκαινωθήσονται οἱ καιροί." Ἀρξάμενος γὰρ, φησὶν, ἀριθμεῖν ἀπὸ τῆς οἰκοδομίας τῆς πόλεως, ἀπολαβούσης μὲν τὰ οἰκεῖα τεῖχη, δεξαμένης δὲ πλῆθος τῶν οἰκητόρων, ὡς πλατεῖαν αὐτὴν γενέσθαι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐνοικούντων, εὐρήσεις ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδας ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδας ἐξήκοντα δύο. Χριστὸν δὲ ἡγούμενον αὐτὸν πάλιν ὠνόμασεν, ὃν Ἅγιον ἀγίων ἐκάλεσεν, ὡς ὁ μακάριος Πέτρος ἐν Ἰουδαίοις ἔφη δημηγορῶν· "Τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνετε, ὃν ὁ Θεὸς ἠγειρεν ἐκ νεκρῶν, λύσας τοῦ θανάτου τὰς ὠδὲ νας." Ἠγούμενος δὲ ἡμῶν ἐστὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, ὡς πρωτότοκος πάσης κτίσεως, τῆς νέας δηλονότι· "Εἴ τις γὰρ, φησὶν, ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις." Καὶ ὡς πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται, ἢ φησὶν ὁ Παῦλος, "ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρῶτος." Τούτου χάριν αὐτὸν καὶ ὁ ἅγιος Γαβριὴλ Χριστὸν ἡγούμενον προσηγόρευσεν. "Ἔως τοίνυν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς οἰκοδομίας τῆς Ἱερουσαλήμ, "ἑβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδες ἐξήκοντα δύο." "Ἴνα δὲ μὴ μάτην ταῦτα ληρεῖν τινες ἡμᾶς ὑπολάβωσιν, φέρε καὶ

αὐτῶν τῶν ἐτῶν παραθήσωμεν τὸν ἀριθμὸν. Οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου τοῦ Ξέρξου, ἐφ' οὗ Νεεμίας εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἀφικόμενος ἀνεγείρει ἤρξατο τὰ τεῖχη 81.1477 τῆς πόλεως, ἕως Δαρείου τοῦ Ἀρσάμου, ὃν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀνελὼν τὴν τῶν Περσῶν κατέλυσε βασιλείαν, ἔτη ἐστὶ τέτταρα καὶ δέκα πρὸς τοῖς ἕκα τόν· ἀπὸ δὲ ἕκτου ἔτους Ἀλεξάνδρου, ἐν ᾧ Δαρεῖος ἀνηρέθη, ἕως Γαΐου Ἰουλίου Καίσαρος, αὐτοκράτορος πρώτου Ῥωμαίων, ἔτη τὰ πάντα τῆς Μακεδόνων βασιλείας διακόσια ὀγδοήκοντα δύο· ἀπὸ δὲ τῆς ἀρ χῆς Ἰουλίου Καίσαρος ἕως πεντεκαίδεκάτου ἔτους Τιβερίου Καίσαρος, ἡνίκα Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἦλθε παρὰ τὸν Ἰορδάνην κηρύσσων βάπτισμα μετα νοίας, καὶ βοῶν· "Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου," ἔτη ἐστὶ ἑβδομήκοντα τρία. Ταῦτα ὁμοῦ συναγόμενα ποιεῖ ἐτῶν ἀρι θμὸν τετρακοσίων ἐξήκοντα καὶ ἑννέα· ταῦτα δὲ Ἑβραϊκὰ ἔτη ποιεῖ τετρακόσια ὀγδοήκοντα τρία· το σαῦτα δὲ ποιούσιν αἱ ἐπτὰ καὶ ἐξήκοντα δύο ἑβδομάδες. Εἰδέναι γὰρ χρῆ, ὡς Ἑβραῖοι, κατὰ τὸν τῆς σελήνης δρόμον ἀριθμοῦντες τὸν ἑνιαυτὸν, ἕνδεκα ἡμέρας περιττὰς ἀποφαίνουσιν, ἅς καὶ ἡμεῖς ἐμβο λίμους καλοῦμεν· ὁ γὰρ τῆς σελήνης δρόμος ἐν εἴ κοσιν ἑννέα ἡμέραις καὶ ὥραις ἕξ συμπληροῦται. Οὕτω δὲ ἀριθμοῦντες τριακοσίων καὶ πενήκοντα καὶ τεσσάρων ἡμερῶν ποιούσιν τὸν ἑνιαυτὸν. Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ ἅγιος ἀρχάγγελος τῷ μακαρίῳ Δανιήλ δια λεγόμενος ἀνδρὶ Ἑβραίῳ, καὶ διδάσκων αὐτὸν ἀρι θμὸν τῶν ἐτῶν, τὸν συνήθη πάντως ἔλεγεν ἀριθμὸν, ἀναγκαίως προσθεῖναι δεῖ τὰ ἀπὸ τῶν ἐμβολίμων συναγόμενα ἔτη· τούτων γὰρ προστιθεμένων, τὰ τρία καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις εὔρεθῆ σεται ἔτη· τοσαῦτα δὲ συνάγουσιν αἱ ἐπτὰ καὶ ἐξή κοντα δύο ἑβδομάδες. Διεῖλε δὲ αὐτὰς οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πραγμάτων ἐνίων προσημαίνων μεταβολάς. Ἀπὸ γὰρ τῆς οἰκοδομίας τῆς Ἱερουσαλήμ, ἣ ἐγένετο ἐπὶ Νεεμίου καὶ Ἐσδρου, μέχρις Ὑρκανοῦ τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν Ἀσαμωναίων ἀρχιερέως, ὃν ἀνεῖλεν Ἡρώδης, ὁ τῶν δύο καὶ ἐξήκοντα ἑβδομάδων ἀριθμὸς συμπληροῦται· ἀπὸ δὲ τῆς ἐκείνου σφαγῆς, μέχρι τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας, καὶ τῆς εἰς τὸν Ἰορδάνην ἀφίξεως, αἱ λοιπαὶ ἐπτὰ ἑβδομάδες τὸ τέλος λαμβάνουσιν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, μετὰ τὴν Ὑρκανοῦ, φημί, ἀναίρεσιν, μέχρι τῆς τοῦ Σω τῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας, παρανόμως λοιπὸν οἱ ἀρ χιερεῖς ἐγίνοντο. Τοῦ γὰρ νόμου κελεύοντος διὰ βίου τοὺς ἀρχιερέας ἱερατεύειν, καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τοὺς διαδόχους λαμβάνειν, Ἡρώδης, καὶ οἱ μετ' ἐκεῖ νον Ῥωμαῖοι, ὠνητὰς τὰς ἀρχιερωσύνας ποιησά μενοι, συχνὰς αὐτῶν ἐποιοῦντο διαδοχάς· ἐνίους δὲ οὐδὲ ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ γένους καταγομένους ἀρχιε ρέας προεχειρίζοντο. Καὶ τοῦτο διδάσκων Ἰώσηπος ὁ Ἑβραῖος συγγραφεὺς οὕτω φησί· "Τὴν βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθεῖς, οὐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους (οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ καλοῦ μενοι Μακκαβαῖοι) καθίστησιν ἀρχιερέας, ἀλλὰ τι σιν ἀσήμοις καὶ μόνον ἐξ Ἑβραίων οὔσι." Καὶ 81.1480 μετ' ὀλίγα πάλιν οὕτω φησίν· "Ἐπραξε δ' ὅμοια τῷ Ἡρώδῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέων Ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦ τον οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν παρεληφότες." Καὶ ἐτέρωθί φησι· "Βαλέριος δὲ Γράτος, Ῥωμαίων στρατηγός, παύσας ἱερατεύειν Ἄνανον, Ἰσμαῆλ ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ Φαβί· καὶ τοῦτον μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας, Ἐλεάζαρον τὸν τοῦ Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα· ἑνιαυ τοῦ δὲ διαγενομένου καὶ τόνδε παύσας, Σίμωνι τῷ Καθίμου τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδωσιν. Οὐ πλέον δὲ καὶ τῷδε ἑνιαυτοῦ τὴν τιμὴν ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ Ἰώσηπος, ὁ καὶ Καϊάφας, διάδοχος ἦν αὐτῷ." Ταῦτα διδάσκων καὶ ὁ μακάριος Λουκᾶς φησιν· "Ἐτους πεντεκαίδεκάτου Τιβερίου Καίσα ρος, ἐπὶ ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα." Δύο δὲ κατὰ ταῦτὸν ἀρχιερέας κατὰ νόμον γεγεννημένους οὐ μεμαθήκαμεν πώποτε. Ταῦτα προλέγων ὁ ἅγιος Γαβριήλ· κ'. "Καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας, φησὶ, τὰς ἐξήκοντα δύο, ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ." Ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι τὰς

ἐξήκοντα δύο ἑβδομάδας προτέρας τέταχε, καὶ μετὰ ταύτας τὰς ἑπτὰ, ἐν αἷς, φησὶν, ἔξολοθρευθήσεται χρίσμα, τουτέστιν, ἢ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐπανθοῦσα χάρις. Καὶ ἐπειδὴ καὶ οἱ παρανόμως προχειριζόμενοι ἀρχιερεῖς ὠνομάζοντο, εἰκότως ἐπήγαγε· "Καὶ κρῖμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ." Εἰ γὰρ καὶ χρίονται, φησὶν, ἀλλ' οὐ κατὰ λόγον χρίονται, παρανόμως δὲ τοῦτο ποιεῖν τολμῶσι. Καὶ ἀνωτέρω δὲ δῆλον πεποίηκεν, ὡς τὰς ἑπτὰ ἑβδομάδας τελευταίας τέταχεν· "Ἔως γὰρ Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ἑπτὰ, καὶ ἑβδομάδες ἐξήκοντα δύο." Ἔως γὰρ τοῦ ἡγουμένου Χριστοῦ τὰς ἑπτὰ πολλαπλασιαζούσας ἑβδομάδας παρ' αὐτὴν αὐτοῦ τὴν μνήμην τέθεικεν, ἵνα γινώμεν ὡς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τὰ ἄνω ἀριθμεῖν βουλόμενοι, τὰς ἑπτὰ πρότερον ἑβδομάδας εὐρήσομεν, καὶ τότε τὰς ἐξήκοντα δύο. Καὶ τοῦτο σαφέστερον ποιῶν· "Ἐπιστρέφει, φησὶ, καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ περίτειχος, καὶ ἐκκαινωθήσονται οἱ καιροί." Τουτέστιν, ὁ πρὸ τῆς οἰκοδομίας χρόνος. "Καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας, φησὶ, τὰς ἐξήκοντα δύο, ἔξολοθρευθήσεται χρίσμα." Καὶ οὐκ εἶπε, μετὰ τὰς ἑπτὰ, ἀλλὰ μετὰ τὰς ἐξήκοντα δύο, μεθ' ἧς εἰσὶν αἱ ἑπτὰ, "ἐν αἷς ἔξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ." Ἡρώδου μὲν ἀλλοφύλου βασιλεύοντος· πατρόθεν γὰρ Ἄσκα λωνίτης ἦν, μητρόθεν δὲ Ἰδουμαῖος· τῶν δὲ καλοῦ μένων ἀρχιερέων οὐ κατὰ νόμον χρισμένων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων ἀρχόντων προχειριζομένων, Ἡρώδου τε καὶ Ἀρχελάου, καὶ τῶν Ῥωμαίων 81.1481 στρατηγῶν. Εἶτα λέγει καὶ τὴν καταληψομένην πανωλεθρίαν τὴν τε πόλιν, καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ἀλλόφυλον βασιλείαν, καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην, καὶ φησὶ· "Καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ." Καὶ γὰρ ἢ πόλις, φησὶν, ἀνάστατος γενήσεται, καὶ ὁ νεὼς ὁ ἅγιος παντελῆ καταλύσιν δέξεται. Ταῦτα δὲ πείσεται ἢ πόλις σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, τουτέστι, τοῖς ἐρχομένοις παρανόμοις ἀρχουσιν. Ἠγούμενον γὰρ ἐρχόμενον τὴν ἀλλόφυλον βασιλείαν καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην ὠνόμασεν. Εἶτα διδάσκων, ὅτι πολλῶν χειρόνα τῶν προτέρων ὑπομενοῦσι κακὰ, ἐπήγαγε· "Καὶ ἐκκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ." τουτέστι, πανωλεθρίαν ὑπομενοῦσιν, οἷαν ὑπέμειναν οἱ πάλαι ἄνθρωποι τοῦ κατακλυσμοῦ τὴν γῆν πᾶσαν συγκαλύψαντος. Καὶ διδάσκων ὡς οὐδε μίᾳ ἀνακλήσεως ἢ ἀνέσεως τεύξονται, "Καὶ ἕως τέλους, φησὶ, πολέμου συντετμημένου ἀφανισμοῖς." Ἀφανισμόν γὰρ, φησὶ, παντελῆ ὑπομενοῦσιν, οἷόν τινα κατακλυσμῷ τῷ πολέμῳ παραδοθέντες, καὶ εἰς τέλος τούτοις ὑποκλιθήσονται τοῖς κακοῖς, καὶ οὐδεμίας πώποτε ἀνακλήσεως τεύξονται. Οὕτω τὰ περὶ τῆς Ἰουδαίων προθεσπίσας πανωλεθρίας, ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὸν τῶν ἑβδομηκοντα ἑβδομάδων ἀριθμὸν, καὶ τὴν λείπουσαν ταῖς ἐξήκοντα ἑννέα προστίθησι, καὶ φησὶν· κζ'. "Καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομάς μία, καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερόν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν." Τίνα μὲν οὖν ἔσται μετὰ τὰς ἐξήκοντα δύο ἑβδομάδας ἐν ταῖς ἑπτὰ ἑβδομάσι, προεῖρηκα, φησὶ· προσήκει δὲ μαθεῖν καὶ τὰ ἐν τῇ ἄλλῃ ἑβδομάδι γενησόμενα. Ἐν γὰρ ταύτῃ ἡ Καινὴ Διαθήκη δοθήσεται τοῖς πιστεύουσιν, καὶ δυνάμεως ἀπάσης αὐτοὺς πληρώσει· "Μεσοῦσης δὲ ταύτης τῆς ἑβδομάδος, ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή." Παυθήσεται, φησὶν, ἢ κατὰ νόμον θυσία, τῆς ἀληθοῦς προσφερομένης θυσίας τοῦ ἀμώμου ἀμνοῦ, τοῦ αἵροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ταύτης γὰρ λοιπὸν προσενεχθείσης, τέλος ἐκείνη λήφεται. Οὗ χάριν, εὐθύς τῆς θυσίας πληρωθείσης, καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀφέντος τὸ πνεῦμα, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐρράγη ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, τὰ πάλαι ἀθεώρητα τοῖς πᾶσι ποιοῦν θεωρητὰ, καὶ τὰ ἄψαυστα καὶ ἄβατα ἀποφαίνων βατὰ. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ καταπέτασμα διεῖργεν ἀπὸ τῶν ἁγίων τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων ἔχοντα τὸ ἰλαστήριον, καὶ τὰ Χερουβὶμ, καὶ τὴν κιβωτὸν, ῥαγὲν διόλου τὸ καταπέτασμα διὰ τῶν πραγμάτων ἔδειξεν, ὡς ἀπ' ἑστῆ τῶν ἔνδον ἢ παρεδρεύουσα χάρις, καὶ κοινὰ γέ

γονε τὰ πάλαι τῷ ἀρχιερεῖ μόνῳ βατά. Τοῦτο δὲ γέ 81.1484 γονεν ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντὸς τῆς θυσίας προσενε χθείσης. Εἰ δέ τις καὶ τὸν χρόνον καταμαθεῖν ἐθέλει, ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου μαθήσεται. Ὡς περὶ τὰ τρία ἔτη καὶ ἡμισυ κηρύξας ὁ Κύριος, καὶ τοὺς ἀγίους αὐτοῦ μαθητὰς τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τοῖς θαύμασι βεβαιώσας, τότε τὸ πάθος ὑπέμεινε· μετὰ δὲ τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, καὶ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάβασιν, καὶ τὴν τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐπιφοίτησιν, τὸν λοιπὸν τῆς ἑβδομάδος χρόνον οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἐν Ἱεροσολύμοις κηρύττοντες τε καὶ θαυματουργοῦντες, πολλάς τε ἀνθρώπων χιλιάδας εἰς τὴν εὐαγγελικὴν ποδηγήσαντες διδασκαλίαν, τῆς Νέας Διαθήκης ἠξίωσαν καὶ τῆς τοῦ παναγίου βαπτίσματος χάριτος τυχεῖν παρεσκεύασαν. Εἶτα τῶν κατὰ τὸν ἅγιον Στέφανον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων τολμηθέντων, διεσπάρησαν μὲν οἱ ἄλλοι κατὰ τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας, οἱ δὲ θεῖοι ἀπόστολοι σμικρὸν ἐν Ἱεροσολύμοις διατρίψαντες χρόνον, εἰς τὴν Σαμάρειαν καὶ Καισάρειαν, Λύδδαν τε καὶ Ἰώππην περιιόντες, ἅπασιν ἀνθρώποις τὰ σωτήρια δόγματα προσφέρειν ἠπέειπον. Τούτου χάριν ὁ θεῖος ἀρχάγγελος τῷ μακαρίῳ φησὶ Δανιήλ, ὅτι "Δυνα μώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομάς μία," τὸν τε πρὸ τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου χρόνον, καὶ τὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐν Ἱεροσολύμοις διδασκαλίαν κατὰ ταῦτόν συναγαγόν. Εἶτα διαιρεῖ διχὰ τὴν ἑβδομάδα, καὶ φησὶ· "Καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή." Τῆς γὰρ ἀληθινῆς προσφερομένης θυσίας, τέλος λήψεται ἢ τοῦ νόμου σκιά. Καὶ ἐπὶ τούτοις φησὶν· "Ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως" Διὰ ταύτην γὰρ, φησὶ, τὴν θυσίαν οὐ μόνον ἐκείνη ἢ θυσία παυθήσεται, ἀλλὰ καὶ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ ἱερὸν δοθήσεται, τουτέστι, τὸ πάλαι σεπτὸν καὶ φρικῶδες ἔρημον ἀναφανήσεται. Σημεῖον δὲ τῆς ἐρημίας γενήσεται εἰκόνες τινὲς ἀπηγορευμέναι τῷ νόμῳ εἰς τοῦτον εἰσκομιζόμεναι. Τοῦτο δὲ πεποίηκε Πιλάτος νύκτωρ εἰς τὸν θεῖον νεὼν τὰς βασιλικὰς εἰσκομίσας εἰκόνας παρὰ τὸν θεῖον νόμον. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ προέλεγε μαθηταῖς· "Ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ εἶρη μένον διὰ Δανιήλ τοῦ προφήτου, γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβήτω ἄραί τι ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ." Ταῦτα δὲ ἔλεγε σημαίνων τὸ τάχος τῆς καταληψομένης αὐτοὺς πανωλεθρίας. Καὶ μικρὸν δὲ πρὸ τούτων φησὶν· "Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάγειν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελή 81.1485 σατε. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος." Ταῦτα προλέγων ὁ ἅγιος Γαβριήλ, μετὰ τὸ προθεσπίσαι τῆς κατὰ τὸν νόμον λατρείας τὴν παῦλαν, ἐπήγαγε καὶ ἐπὶ τούτοις· "Ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως." Καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν ἀπολήψεσθαι τὸν θεῖον νεὼν τὴν προτέραν εὐπρέπειάν τε καὶ δόξαν, ἀναγκαίως ἐπήγαγε· "Καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν." Ἔως γὰρ, φησὶ, τῆς τοῦ αἰῶνος συντελείας ἢ τῆς ἐρημώσεως συντέλεια μενεῖ, μεταβολὴν οὐ δεχομένη. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δαβίδ· "Ἐν ὀργῇ συντελείας καὶ οὐ μὴ ὑπάρξουσι, καὶ γνώσονται ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ, καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς." Γνώσονται δὲ ὅταν ἴδωσι τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. Τότε γὰρ "κόψονται κατὰ φυλάς, τότε ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν." Εἰ δ' οὐχ οὕτως ταῦτα ἔχει, ἐπειδὴ ὁ τῶν τετρακοσίων καὶ ἑννενῆ κοντα ἑτῶν διελήλυθεν ἀριθμὸς, καὶ ἕτερα δὲ πρὸς τούτοις πλέον ἢ τεσσαράκοντα καὶ τετρακόσια, δεῖ ξάτωσαν ἐπὶ τίνων ἔλαβε πέρας ἢ τοῦ ἀρχαγγέλου χρησιμολογία. Ἐπὶ τῶν Μακκαβαίων; Ἄλλ' οὐκ ἔστι τετρακόσια καὶ ἑννενῆκοντα ἔτη ἀπὸ Δαρείου μέχρις αὐτῶν, οὔτε μὴν ἀπὸ Κύρου τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος· ἀπὸ γὰρ Κύρου μέχρις Ἀντιόχου τοῦ

Ἐπιφανοῦς, ἐφ' οὗ οἱ Μακκαβαῖοι ζηλώσαντες ἀντελάβοντο τῶν πραγμάτων, περὶ τὰ τριακόσια καὶ ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐστὶν ἔτη. Ἄλλως τε δὲ, τίς τούτων Ἅγιος ἀγίων κέκληται; Ἰούδας, ἢ Ἰωνάθαν, Σιμών, ἢ ὁ μετὰ τούτους; Καὶ μὴν οὐδὲ Ἀβραάμ ὁ πατριάρχης, οὐδὲ Μωσῆς ὁ νομοθέτης, οὐδὲ Ἡλίας ὁ μέγιστος τῶν προφητῶν, Ἅγιος τῶν ἀγίων προσηγορεύθη πώποτε. Οὐκοῦν καὶ ὁ χρόνος, καὶ αἱ προσηγορίαι τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σαφῶς ἡμῖν προεσήμαναν παρουσίαν, εἰς ὃν πεπιστευκότες, καὶ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν προσμένοντες, τῆς παρ' αὐτοῦ φιλανθρωπίας ἐν ἡμέρᾳ διαγνώσεως τυχεῖν ἰκετεύσωμεν· ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. 81.1488

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄. α΄. "Ἐν ἔτει τρίτῳ Κύρου, τοῦ βασιλέως Περσῶν, λόγος ἀπεκαλύφθη τῷ Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη Βαλτάσαρ." Τισὶ δοκεῖ τὸν χρόνον ἐσφάλλαι, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐν ἔτει πρώτῳ, τρίτῳ θεῖναι τὸν ἐξ ἀρχῆς τὸ βιβλίον γράψαντα· τούτου δὲ τεκμήριον, ἐκ τοῦ τὸν μακάριον εἰπεῖν Δανιήλ, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς προφητείας· "Καὶ ἐγένετο Δανιήλ ἕως ἔτους ἐνὸς Κύρου τοῦ βασιλέως." Εἰ γὰρ μέχρι τοῦ ἔτους μόνον τοῦ πρώτου τῆς Κύρου βασιλείας διήρκεσε, φησὶν, ὁ προφήτης, πῶς ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει τὴν ἀπο κάλυψιν βλέπει; Ἐγὼ δὲ ἠγοῦμαι οὐ ῥητὸν χρόνον τὸ πρότερον σημαίνει, οὐδὲ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας τὴν τοῦ μακαρίου Δανιήλ περιόρισαι ζωὴν. Οὐδὲ γὰρ εἶπεν, "Ἐως πρώτου ἔτους Κύρου τοῦ βασιλέως, ἀλλ' "ἕως ἔτους ἐνός." Βούλεται δὲ, ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, διδάξει τοὺς ἐντυγχά νοντας τῇ προφητικῇ συγγραφῇ, ὅτι δὴ καὶ μέχρι Κύρου, τοῦ βασιλέως Περσῶν, διήρκεσεν, ὃς καὶ τῶν δορυαλώτων Ἰουδαίων τοὺς βουλομένους ἐλευθέρους ἀποφίνας, προσέταξεν εἰς τὴν ἐνεγκοῦσαν ἔπαν ελθεῖν, καὶ τὸν θεῖον ἀνεγείραι νεών. Τοῦτο δὲ σαφῶς ἡμᾶς διδάσκει καὶ ὁ ἅγιος ἄγγελος τῷ Δανιήλ μετὰ βραχέα διαλεγόμενος· φησὶ γάρ· "Καὶ ἐγένετο ἐν ἔτει πρώτῳ Κύρου, ἔστην εἰς κράτος καὶ ἰσχύν·" ἀντὶ τοῦ· Εὐθὺς τοῦ Κύρου βασιλεύσαντος, πάντα πραγματευόμενος διετέλουν, ὥστε τῆς αἰχμαλωσίας τὸν λαὸν ἀπαλλάξαι. Καὶ ἐν τῷ τέλει δὲ τοῦ βιβλίου· Παρέλαβε, φησὶ, Κῦρος ὁ Πέρσης τὴν βασιλείαν, καὶ ἦν Δανιήλ συμβιωτὴς τοῦ βασιλέως, καὶ ἔνδοξος ὑπὲρ πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ· ὥστε πάντοθεν δείκνυσθαι τοῦ τρίτου ἔτους τὸν ἀριθμὸν. "Ἐν τῷ τρίτῳ τοίνυν ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας, ὁ λόγος ἀπεκαλύφθη τῷ Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη Βαλτάσαρ. Καὶ ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ δύναμις μεγάλη, καὶ σύνεσις ἐδόθη αὐτῷ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ." Εἰκότως δὲ λόγον καὶ ὀπτασίαν καλεῖ· ἐθεάσατο μὲν γὰρ ἀγίους ἀγγέλους, ἤκουσε δὲ αὐτῶν διαλεγόμενων καὶ μεμάθηκεν ἀκριβῶς τὰ ἐσόμενα. Λέγει δὲ ἀληθῆ εἶναι τὸν λόγον, ὥστε ἀνενδοιάστως ἅπαντας τὰ ῥηθησόμενα δέξασθαι. β΄, γ΄. "Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐγὼ Δανιήλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν. Ἄρτον ἐπι 81.1489 θυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἠλειψάμην, ἕως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν." Ἀναγκαῖον ζητῆσαι τὴν τοῦ πένθους αἰτίαν· ἀσαφῶς γὰρ αὐτὴν ἡ προφητεία διδάσκει. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲ ἐπέκειτό τις αἴτιον μίας ἀφορμῆς· ὅ τε γὰρ βασιλεὺς ἡμέρος τε καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τὰ θεῖα τιμῶν, καὶ τοῦ Δανιήλ τὴν φιλίαν περὶ πολλοῦ ποιούμενος, καὶ ὅλος ὁ λαὸς εἰρήνης πολλῆς διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπήλαυεν ἠπιότητα· μᾶλλον δὲ, εἴ τις προσέχειν ἐθελήσειε τῇ τε τοῦ μακαρίου Ἱερεμίου προφητεία, καὶ τῇ τῶν Παραλειπομένων ἱστορίᾳ, καὶ τῇ τοῦ Ἑσδρα συγγραφῇ, εὐρήσει τὸν Κῦρον ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας, ἅπασιν τοῖς βουλομένοις τῶν Ἰουδαίων παρεγγυήσαντα τὴν ἐνεγκοῦσαν καταλαβεῖν, καὶ τὸν θεῖον ἀνεγείραι νεών, ὥστε πανταχόθεν

θυμηδίας ἔχειν ἀφορμὰς τὸν προφήτην. Ἀλλὰ γὰρ εἴ τις ἀκρι βῶς τούτων ἕκαστον ἐξετάσειεν, αὐτὰ ταῦτα εὐρήσει αἴτια τῆς τοῦ Δανιὴλ ἀχθηδόνος· τοῦ γὰρ βασιλέως ἐπιτρέψαντος ἅπασιν τοῖς ἐθέλουσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐπάνοδον, οἱ μὲν πλείους οἰκίας ἐν Βαβυλῶνι δειμάμενοι, καὶ τούτων τῷ δεσμῷ κατεχόμενοι, τῆς ἐπανόδου καταφρονήσαντες, τὴν ξένην τῆς οἰκείας προείλοντο· μόνοι δὲ οἱ τῆς εὐσεβείας ἔρασταί, καὶ τῶν πατρῶων νόμων φύλακες, τῶν ἐν Βαβυλῶνι κτημάτων καταφρονήσαντες, τὴν τῆς πατρίδος ἐρημίαν καὶ αὐτῆς τῆς βασιλείας προὔτιμησαν. Τοῦτο τοίνυν τῷ μακαρίῳ Δανιὴλ μέγιστον εἰργάσατο πένθος· τῆς τε γὰρ θείας ἐπαγγελίας τὸ ἀψευδὲς ὄρων, καὶ τοῦ βασιλέως τὸ ἡμερον καὶ φιλόανθρωπον, καὶ τοῦ λαοῦ τὸ δυσπειθὲς καὶ δυσήνιον, σφόδρα τὴν ψυχὴν ἐτρύχετο, καὶ πενθῶν καὶ θρηνῶν διετέλει. Ζητήσειεν δ' ἂν τις εἰκότως, τί δήποτε τῶν ἄλλων ἔνεκεν, ὡς ἐρῶν ῥαθυμηκότων καὶ τῆς ἐπανόδου καταπεφρονηκότων, θρηνῶν καὶ ὀλοφυρόμενος, αὐτὸς οὐκ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα. Εὐρήσει δὲ τὴν λύσιν, αὐτῆς τῆς αἴχμα λωσίας τὴν αἰτίαν σκοπούμενος. Ὡσπερ γὰρ οὐ διὰ τὰς οἰκείας πλημμελείας εἶασεν αὐτὸν ὁ Θεὸς δορυ ἄλωτον γενέσθαι, ἀλλὰ τῆς τοῦ λαοῦ προμηθούμενος ὠφελείας, καὶ οἷόν τινα κηδεμόνα καὶ διδάσκαλον αὐ τοῖς συμπέμπων· οὕτω καὶ ἐν τῷ τῆς ἐπανόδου καιρῷ, τῶν πλειόνων τὴν οἴκησιν τὴν ἐν Βαβυλῶνι στερεζάντων, πάλιν ὁ θεὸς προφήτης συνδιάγειν αὐτοῖς ἀναγκάζεται, ἵνα μὴ ἔρημοι τῆς πνευματικῆς κηδεμονίας γενόμενοι εἰς ἀσέβειαν παντελῶς ἐξωκεῖ λωσι. Τούτου χάριν, καὶ βασιλέως τὴν εὐσέβειαν τι μῶντος τοῦ τηνικάδε κρατοῦντος, καὶ πᾶσαν αὐτῷ θεραπείαν προσφέροντος, καὶ τῶν ἄλλων προτιμῶν τὸς ἀπάντων, οὐδεμίαν ὁ μακάριος Δανιὴλ λαμβάνει παραψυχὴν, ἀλλ' ἀνιᾶ καὶ λίαν αὐτὸν ἀλγύνει τοῦ λαοῦ τὸ δυσπειθὲς, καὶ ἡ τῆς ἀγίας πόλεως λήθη. Οὗ χάριν καὶ τρεῖς ἑβδομάδας ἄσιτος διετέλεσεν· "Ἄρτον γὰρ, φησὶ, ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἠλειψάμην ἕως τριῶν ἡμερῶν 81.1492 ἑβδομάδων." Οὐδεμίαν γὰρ, φησὶν, ἐπιμέλειαν ἐν πάσαις ταύταις ταῖς ἡμέραις τῷ σώματι προσεῆν νοχα, οὐκ ἀλοιφήν ἔξωθεν, οὐ τροφήν ἔνδοθεν. Καλῶς δὲ καὶ μάλα προσφόρως οὐκ ἐπὶ τῶν κρεῶν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἄρτου, τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν προστέθεικεν. Ὁ γὰρ ἄρτος ἀναγκαῖα πάντων τροφή· κρεῶν γὰρ ἀπολαύουσιν οἱ εὐπορώτεροι, ἄρτου δὲ πρὸς τοῖς εὐπορωτέροις καὶ οἱ πενέστεροι. Διὰ τοῦτο τὸν ἄρτον ἐπιθυμιῶν προσηγόρευσεν, ὡς καὶ κοινὴν ὄντα τροφήν, καὶ πάσης τροφῆς ἐρασιμώτατον. δ'. "Καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκάδι καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει, ἐγὼ ἤμην ἐχόμενα τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου, αὐτὸς ἐστὶ Τίγρις." Ἐπισημῆνασθαι δεῖ καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὰς τῆς νηστείας ἡμέρας, εἰς ἔλεγχον τῆς Ἰουδαίων παρανομίας. Τῇ γὰρ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς πρὸς ἑσπέραν τοῦ θείου νόμου προστάττοντος ἐπιτελεῖν τὸ Πάσχα, ὁ μακάριος Δανιὴλ μέχρι τῆς τετάρτης εἰκάδος ἄσιτος διετέλει. Εἰ δὲ εἴποιεν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, ἅτε δὴ ἄρτους ἀζύμους ἐσθίων· πρῶτον μὲν τὴν οἰκείαν ἄνοιαν καὶ διὰ τούτων ἐλέγχουσιν· ἄρτος γὰρ καλεῖται καὶ ὁ ζυμίτης, καὶ ὁ ἄζυμος. Ἐπειτα δὲ τὰ ἐπαγόμενα ἀντικρὺς αὐτῶν ἐμφράττει τὸ ἀνάισχυντον στόμα. "Κρέας γὰρ, φησὶ, καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου." Εἰ δὲ κρεῶν οὐ μετέλαβε, πῶς τὸ Πάσχα ἐπετέλεσεν; Τὸ γὰρ Πάσχα οὐδὲν ἕτερον ἢ ἄμνος ἄρσιν ἐνιαυσιαῖος, ἄμμος, πρὸς ἑσπέραν θυόμενος καὶ ὀπώμενος. Ὁ τοίνυν κρεῶν μὴ μεταλαβὼν, πῶς τὸ Πάσχα ἐπέτελε; Οὐκοῦν οὐκ ἐπέτελεσεν τὸ Πάσχα τῷ νόμῳ πειθόμενος, ὃς διαρρήδην παρακελεύεται τὰς τρεῖς ἐπιτελεῖν ἑορτὰς εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται Κύριος ὁ Θεός. Ἐναργῶς τοίνυν παρανομοῦσιν οἱ Ἰουδαῖοι ταύτας ἐν τῇ ξένῃ τολμῶντες ἐπιτελεῖν. Ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. "Τῇ τετάρτῃ, φησὶ, καὶ εἰκάδι τοῦ πρώτου μηνὸς, ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει, ἐγὼ ἤμην ἐχόμενα τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου, αὐτὸς ἐστὶ Τίγρις." Πάλιν καὶ ἐντεῦθεν διδασκόμεθα, ὡς οὐκ ἔσφαλται ὁ χρόνος· καὶ γὰρ ἐνταῦθα τῷ τρίτῳ ἔτει, ἀλλ' οὐ τῷ

πρώτῳ ἔφη τὴν ὄπτασίαν ἑωρακέναι. ε΄, ς. "Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐνδεδυμένος βαδδεῖμ, καὶ ἡ ὄσφυς αὐτοῦ περιεζωσμένη χρυσίῳ Ὠφάζ. Καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡσεὶ Θαρσεῖς." Βαδδεῖμ δὲ τῇ Ἑλλάδι φωνῇ τὰ βύσσινά σημαίνεται. Λέγει τοίνυν τὸ μὲν ἔνδυμα τοῦ ὀφθέντος βύσσινον τεθεῖσθαι, τὴν δὲ ζώνην ἐκ χρυσοῦ Ὠφάζ, τουτέστι, χρυσοῦ λαμπροτάτου καὶ καθαρωτάτου. "τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ὡσεὶ Θαρσεῖς;" ἀντὶ τοῦ, ἐώκει τῷ δοκιμωτάτῳ χρυσίῳ ἐκ Θαρσεῖς φερομένῳ· καὶ γὰρ τῷ Σολομῶντι ἐκεῖθεν τὸ ἄπε 81.1493 φθον ἐκομίζετο χρυσίον. "Καὶ τὸ πρόσωπον δὲ αὐ τοῦ, ὡς εἶδος ἀστραπῆς." Αἴγλη, φησὶ, φωτοειδῆς ἐκ τοῦ προσώπου ἐφέρετο. "Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρὸς, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς ὄρασις χαλκοῦ στίλβοντος, καὶ ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ, ὡς φωνὴ ὄχλου." Εἶχε δὲ, φησὶ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πῦρ ἀφιέντας, τοὺς δὲ βραχίονας τῷ καλλίστῳ χαλκῷ ἐοικότας· ἔδοξας δ' ἂν πλήθους ἀκούειν πολλοῦ διαλεγομένου ἀκούων. ζ'. "Καὶ εἶδον ἐγὼ Δανιὴλ μόνος τὴν ὄπτασίαν, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' ἐμοῦ οὐκ εἶδον τὴν ὄπτασίαν, ἀλλ' ἡ ἔκστασις μεγάλη ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἔφυγον ἐν φόβῳ." Ἄλλ' ἴσως ἂν τις εἴποι· Καὶ τί δήποτε ἔφυγον, τὴν ὄπτασίαν μὴ θεασάμενοι; Ἄλλ' εἰκὸς τοῦτο πλεον αὐτοῖς ἀπεργάσασθαι τὸ δέος· μηδένα γὰρ θεώμενοι, καὶ φωνῆς μεγίστης ἀκούοντες, εἰκότως ἐκδειματωθέντες ἀπέδρασαν. Ἐκστασιν δὲ ἐνταῦθα καλεῖ οὐ τὴν δειλίαν μόνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀορασίαν· ἔοικε δὲ ταῦτα τοῖς ἐπὶ τοῦ μακαρίου Παύλου γεγενημένοις κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πλησιάζουσιν τῇ Δαμασκῷ· καὶ γὰρ ἐκεῖ αὐ τὸς εἶδε περιεστράψαν αὐτὸν φῶς· οἱ δὲ συνόντες ἐθεάσαντο μὲν οὐδὲν, μόνης δὲ ἤκουσαν τῆς φωνῆς. Καὶ ἐνταῦθα τοίνυν ὡσαύτως φεύγουσιν οἱ συνόντες τῷ θείῳ προφήτῃ, μόνης ἀκούσαντες τῆς φωνῆς, μένει δὲ μόνος αὐτός. η'. "Ἐγὼ γὰρ, φησὶν, ὑπελείφθην μόνος, καὶ εἶδον τὴν ὄπτασίαν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἐν ἐμοὶ ἰσχύς, καὶ ἡ δόξα μου μετ' εστράφη εἰς διαφθοράν, καὶ οὐκ ἐκράτησα ἰσχύος." Τοσοῦτον γὰρ μοι ἐνέπεσε δέος ἀπ' ἐκείνης τῆς θεωρίας, ὡς διαλυθῆναι μὲν τῶν ἄρθρων τὴν ἁρμονίαν, ἀμειφθῆναι δὲ τῆς τοῦ σώματος ἐπιφανείας τὸ χρῶμα, πάσης δὲ ἰσχύος ἔρημόν με γενέσθαι. θ'. "Καὶ ἤκουσα, φησὶ, τὴν φωνὴν τῶν λόγων αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαί με ἤμην κατανευγμέ νος ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν." Παραυτίκα γὰρ, φησὶ, τῆς μεγίστης ἐκείνης ἀκούσας φωνῆς, ἔπεσα μὲν πρηνῆς· ἰδεῖν δὲ μὴ δυνάμενος τὴν φρικώδη θεωρίαν, εἰς τὴν γῆν μου τὸ πρόσωπον τέθεικα. ι'. "Καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἀπτομένη μου, καὶ ἤγειρέ με ἐπὶ τὰ γόνατά μου, καὶ ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν χειρῶν μου ἔστησέ με." Οὕτω, φησὶ, διακεείμενος ἦσθα νόμην οἷόν τινος χειρὸς ἀπτομένης μου, καὶ ἀνορθούσης· ἐγὼ δὲ τοῖς τε γόνασι καὶ ταῖς χερσὶ χρώμενος (διέλυσέ με γὰρ τὸ δέος), ἐπειρώμην ἂν ἴστασθαι. ια'. "Ὁ δὲ εἶπε πρὸς με· Δανιὴλ, ἀνὴρ ἐπὶ θυμῶν, σύνες ἐν τοῖς λόγοις τούτοις, οἷς ἐγὼ λαλῶ πρὸς σέ, καὶ στηθὶ ἐπὶ τῇ στάσει σου, ὅτι νῦν 81.1496 ἀπεστάλην πρὸς σέ." Πρόσεχε, φησὶν, ἀκριβῶς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, καὶ τὸ δέος ἀποθέμενος, μετὰ συνέσεως ἄκουε τῶν ῥηθησομένων· ταῦτα γὰρ ἀπ' εστάλην διδάξει σε· ἐπειδὴ τῶν μὲν τοῦ σώματος ἐπιθυμιῶν κρείττων ἐφάνης, ἐραστῆς δὲ ἐγένου τῶν θείων, καὶ φιλοστόργως δὲ περὶ τὸν λαὸν διακείμενος τὰ τούτῳ συμβησόμενα μαθεῖν ἐπεθύμησας. Καλεῖ δὲ αὐτὸν οὐ Βαλτάσαρ, ἀλλὰ Δανιὴλ· τὸ μὲν γὰρ ἦν Χαλδαίων, τὸ δὲ Ἑβραίων ὄνομα· καὶ τὸ μὲν ὑπὸ εὐσεβῶν ἐτέθη, τὸ δὲ ὑπὸ δυσσεβῶν προσετέθη. Σημαίνει δὲ τὸ Δανιὴλ τῇ Ἑλλάδι φωνῇ κρίσιν Θεοῦ· ὡς εἶναι αὐτὸν καὶ φερώνυμον, καὶ δι' αὐτῶν κηρύττειν τῶν πραγμάτων, ὡς ὀρθῇ καὶ δικαίᾳ κρίσει χρώμενος ὁ Θεὸς τῆς προφητικῆς αὐ τὸν ἠξίωσε χάριτος, καὶ τὰ πολλαῖς ὕστερον γενεαῖς ἐσόμενα δῆλα πεποίηκε. "Καὶ ἐν τῷ λαλήσαι αὐτὸν πρὸς με τὸν λόγον, ἀνέστην ἔντρομος." Ἦρκεσε μὲν γὰρ ὁ λόγος ἀναστήσαι με, παντελῶς δὲ τὸ δέος οὐκ ἀπεθέμην. ιβ'. "Καὶ εἶπε πρὸς με· Μὴ φοβοῦ, Δανιὴλ, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ἧς ἔδωκας τὴν καρδίαν σου τοῦ συνιέναι καὶ κακωθῆναι ἐναντίον Κυρίου

τοῦ Θεοῦ σου, ἠκούσθησαν οἱ λόγοι σου, καὶ ἐγὼ ἦλθον ἐν τοῖς λόγοις σου." Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα, ὅσον ἡμᾶς ἡ αὐθαίρετος ὀνίνησι κάκωσις. Καὶ γὰρ ὁ μακάριος Δανιὴλ κακώσας ἑαυτὸν τῇ αὐθαίρετῳ νηστεία, καὶ τὸν Κύριον ἐκζητήσας, παραυτίκα πέπεικεν, καὶ ὧν ἐπεπόθησεν ἔτυχεν. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ὀφθεὶς αὐτῷ δῆλον ποιεῖ. "Ἀπὸ γὰρ τῆς πρώτης, φησὶν, ἡμέρας, ἧς ἔδωκας τὴν καρδίαν σου συνιέναι καὶ κακωθῆναι ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, ἠκούσθησαν οἱ λόγοι σου." τεκμήριον δὲ τούτου μέγιστον ἔχεις τὴν ἐμὴν παρουσίαν. "Ἐγὼ γὰρ ἦλθον, φησὶν, ἐν τοῖς λόγοις σου" ἀντὶ τοῦ, Διὰ τοὺς λόγους σου, καὶ ἦν προσενήνοχας δέησιν. ιγ'. "Καὶ ὁ ἄρχων, φησὶ, βασιλείας Περσῶν εἰ στήκει ἐξ ἐναντίας μου, εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέραν." Ἐν αὐτῇ, φησὶ, τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς προσευχῆς σου δεχθείσης σου τῆς ἰκετείας, ἀπεστάλην πρὸς σέ' πάσας δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας διεκώλυσέ μου τὴν πρὸς σέ' ἄφιξιν ὁ τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας ἄρχων. "Καὶ ἰδοὺ Μιχαὴλ εἰς τῶν ἀρχόντων τῶν πρώτων ἦλθε βοηθησαί μοι, καὶ αὐτὸν κατέλιπον ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἄρχοντος βασιλέως Περσῶν." Ταῦτα σαφὲς στερον ἡμᾶς διδάσκει ὁ μακάριος Μωσῆς. "Ὅτε γὰρ, φησὶ, διεμέρισεν ὁ Ὑψιστος ἔθνη, ὡς διέσπει ρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὄρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ." Καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐ ἀγγελίοις φησὶ τοῖς ἀποστόλοις: "Ὁρᾶτε, μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν καθ' ἡμέραν ὀρῶσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός μου ἐν τοῖς οὐρανοῖς." Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ τοιαῦτα ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ. Διδασκόμεθα τοίνυν ἐκ τούτων, 81.1497 ὡς τῶν ἀγγέλων μὲν ἕκαστος τὴν ἐκάστου ἡμῶν ἐπιμέλειαν ἐγκεχειρίσται, εἰς τὸ φρουρεῖν καὶ φυλάττειν, καὶ τῶν τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐπιβουλῶν ἀπαλλάττειν· οἱ δὲ ἀρχάγγελοι τὰς τῶν ἐθνῶν ἐπιστασίας ἐνεπιστεύθησαν, ὡς μακάριος ἐδίδαξε Μωσῆς. Συμφωνεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ μακάριος Δα νιήλ· λέγει γὰρ καὶ αὐτὸς τῆς βασιλείας Περσῶν ἄρχοντα· καὶ πάλιν μετὰ βραχέα, ἄρχοντα τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸν Μιχαὴλ δὲ ἄρχοντα τοῦ Ἰσραὴλ ἀποκαλεῖ. Τούτων τοίνυν ἐντεῦθεν τε κάκειθεν δῆλων γεγενημένων, ζητητέον τί δήποτε ὁ τῆς Περσικῆς βασιλείας ἄρχων ἐναντιοῦσθαι ἐδόκει τῷ τὴν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ποιουμένῳ συνηγορίαν. Ὅτι μὲν γὰρ παθῶν ἐστὶ τῶν ἀγγέλων ἡ φύσις ἀμείνων, καὶ ἀγιωσύνης ἀνάπλεως, παντὶ που δῆλον. Ὅτι δὲ καὶ τοῖς θείοις νεύμασιν ἀνευδοιάστως ἔπονται, καὶ τοῦτο πανταχόθεν ἔστι καταμαθεῖν. Πῶς τοίνυν τῇ τῶν Ἰσραηλιτῶν κηδεμονία ἐναντιοῦσθαι ἐδόκει τῆς Περσῶν βασιλείας ὁ ἄρχων; Ἀλλὰ γὰρ εἴ τις ἀκριβῶς κατανοεῖν ἐθελήσειεν, εὐρήσει τῶν εἰρημένων τὸν νοῦν. Ὅ τε γὰρ τῶν Περσῶν ἄρχων, καὶ ὁ τῶν Ἑλλήνων ἄρχων, τουτέστιν, οἱ τὴν τούτων φυλακὴν τε καὶ ἐπιμέλειαν ἐγκεχειρισμένοι, ἀναγκαίως, ἅτε δὴ φιλοστόργως περὶ τούτους διακειμένοι, ὧν τὴν κηδεμονίαν εἶχον, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ δὲ τὴν παρανομίαν ὀρῶντες, ἐδυσχέραινον πλείονος αὐτοὺς βλέποντες ἀπολαύοντας προμηθείας. Οὐ γὰρ ἦδει σαν τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἐν τῷ Θεῷ τῷ πάντα κτίσαντι. Μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν, ὡς ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος, ἐγνωρίσθη ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις, διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο τοίνυν τὸ μυστήριον ἀγνοοῦντες, καὶ τὴν πολλὴν τοῦ Θεοῦ περὶ τὸν Ἰσραὴλ πρόνοιαν ὀρῶντες οἱ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τὴν ἐπιμέλειαν πεπιστευμένοι, ἐδυσχέραινον θεώμενοι μάλιστα μετὰ νόμον, καὶ προφῆτας, καὶ τοσαύτην διδασκαλίαν τε καὶ κηδεμονίαν, χεῖρον τῶν ὑπ' αὐτῶν ποιμαινομένων διακειμένους, καὶ πλείοσιν ἐμπεφυρμένους κακοῖς. Τοῦτο καὶ ὁ τῷ μακαρίῳ Δανιὴλ ὀφθεὶς ἄγγελος ἔλεγε· "Καὶ ὁ ἄρχων βασιλείας Περσῶν εἰστήκει ἐξ ἐναντίας μου εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέραν." ἀντὶ τοῦ, Ταύτας ἀπάσας τὰς ἡμέρας πείθων αὐτὸν διετέλουν, ὡς δικαίως ταύτης οὗτοι ἀξιοῦνται τῆς προμηθείας· συνηγόρει δέ μοι καὶ ὁ Μιχαὴλ εἰς τῶν πρώτων ὑπάρχων ἀρχόντων. "Καὶ αὐτὸν, φησὶ, κατέλιπον ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἄρχοντος βασιλείας Περσῶν." ιδ'. "Καὶ ἦλθον συνετίσαι σε, ὅσα ἀπαντήσῃ τῷ λαῷ σου ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ὅτι ἰδοὺ ἡ ὄρασις εἰς ἡμέρας." Καὶ

έμοῦ δὲ, φησὶν, ἀφ' ἰκομένου πρὸς σὲ ἐπὶ τῷ σε προδιδάξαι τὰ μετ' οὐ πολὺν χρόνον συμβησόμενα τῷ λαῷ σου, ἐπέμει νεν ὁ Μιχαήλ τῷ ἄρχοντι βασιλείας Περσῶν διαλεγόμενος. Καὶ οὐχ ἀπλῶς εἶπε τῷ ἄρχοντι Περ 81.1500 σῶν, ἀλλὰ "τῷ ἄρχοντι βασιλείας Περσῶν," ἀντὶ τοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Περσῶν ἄρχειν πε πιστευμένῳ. ιε'. "Καὶ ἐν τῷ λαλήσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ κατὰ τοὺς λόγους τούτους, ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου εἰς τὴν γῆν, καὶ κατενύγην." Ἀκούσας γάρ, ὅτι καὶ τῶν ἀγγέλων οἱ πρῶτοι δυσχεραίνουσι τὴν γινομένην εἰς τὸν λαὸν κηδεμονίαν, ἀθυμίας πάλιν ἀναπλησθεὶς συγκεκυφῶς εἰστήκειν, καὶ ἀναβλέπειν οὐ δυνάμενος. ιζ'. "Καὶ ἰδοὺ ὡς ὁμοίωσις Υἱοῦ ἀνθρώπου ἤψατο τῶν χειλέων μου, καὶ ἐλάλησα, καὶ εἶπον πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐναντίον μου· Κύριε, ἐν τῇ ὥρᾳ σει σου ἐστράφη τὰ ἐντός μου ἐν ἐμοὶ, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔχω ἰσχύν. Καὶ πῶς δυνήσεται, Κύριε, ὁ παῖς σου λαλήσαι μετὰ τοῦ Κυρίου μου τούτου; Καὶ ἐγὼ ἠσθένησα, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ στήσεται ἐν ἐμοὶ ἰσχύς, καὶ πνοὴ οὐχ ὑπελείφθη ἐν ἐμοί." Θεα σάμενός με, φησὶ, πάλιν ἀγωνίας ἀνάπλεων, οἷόν τινι ἀνθρωπείᾳ χειρὶ τῶν χειλέων μου ἀψάμενος, ἐντέθεικέ μοι διαλέξεως δύναμιν, καὶ εἶπον αὐτῷ, ὅτι Καὶ μόνη σου ἡ θεωρία δυνάμεως μὲν ἀπάσης ἔρημόν με κατέστησε, θορύβου τε καὶ ταραχῆς τὴν ψυχὴν ἀνέπλησε, καὶ τῆς προτέρας εὐταξίας τὸν λογισμὸν ἐγύμνωσεν. Τοσαύτην γὰρ ἀσθένειαν ἐκ τοῦ δέους ἐδεξάμην, ὡς μηδὲ συνήθως ἀναπνεῖν δύνασθαι τὸν ἀέρα· πῶς οὖν δυνήσομαι, ἢ συνιέναι τῶν ὑπὸ σοῦ λεγομένων, ἢ ἀπόκρισιν τὴν ἀρμότ' τουσαν ἀντιδοῦναι; Μηδεὶς δὲ νομιζέτω, τὸν ὀφθέντα αὐτὸν εἶναι τὸν Δεσπότην, ἐπειδὴ Κύριον αὐτὸν ὁ Δανιήλ προσαγορεύει. Οὗτος γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ τέλει τῆς ὀπτασίας· "Ἀνατείνας, φησὶν, εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι Κυρίῳ," τὴν δουλείαν εὐγνωμόνως ὁμολογῶν. Κύριον τοίνυν αὐτὸν ἀποκαλεῖ, οὐχ ὡς Θεὸν, ἀλλὰ τιμὴν ἀπο νέμων τὴν προσήκουσαν. Καὶ γὰρ ἡμεῖς τοῖς ἐντι μοτέροις τῶν ἀνθρώπων διαλεγόμενοι, τούτῳ κεχρηῆσθαι εἰώθαμεν τῷ προσρήματι, ὡσπερ καὶ ὁ μακάριος Ἀβραάμ τοὺς ἀγγέλους ὡς ἄνδρας θεασάμενος, καὶ ὡς ἀνδράσι διαλεγόμενος· "Δέομαι, Κύριε, εἶπεν, εἰ ἄρα ἡὔρον χάριν ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου." Καὶ ἡ μακαρία Ῥεβέκκα τῷ οἰκέτῃ τοῦ μακαρίου Ἀβραάμ· "Πίε, φησὶ, κύριε, καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύσομαι." Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα τὸ Κύριος οὐ τὸν τῶν ὄλων σημαίνει Θεόν· καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐκ τοῦ τέλους γνωρισόμεθα, τέως δὲ τῆς ἀκολουθίας ἐχώμεθα. ιη', ιθ'. "Καὶ προσέθετο, φησὶ, καὶ ἤψατό μου ὡς ὄρασις ἀνθρώπου, καὶ ἐνίσχυσέ με, καὶ εἶπέ μοι· Μὴ φοβοῦ, ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, εἰρήνη σοι, ἀνδρίζου, καὶ ἴσχυε." Ἀντὶ τοῦ· Μηδὲν ἀγωνιάσης· οὐ γὰρ ἐπὶ λύμῃ σου παρεγενόμην, ἀλλ' ὥστε γνωρίσαι σοι, 81.1501 ἃ μαθεῖν ἐπεθύμησας· τὸ δέος τοίνυν ἀπορρήψας ἀνδρίζου, καὶ ἴσχυε. Καὶ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐπηκο λούθησε. κ', κα'. "Καὶ ἐν τῷ λαλήσαι, φησὶν, αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, ἐνίσχυσα, καὶ εἶπον· Λαλείτω ὁ Κύριός μου, ὅτι ἐνίσχυσάς με. Καὶ εἶπεν· Εἰ οἶδας τί ἦλθον πρὸς σέ; Καὶ νῦν ἐπιστρέψω τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ ἄρχοντος Περσῶν· καὶ ἐγὼ ἐξεπορευόμην, καὶ ὁ ἄρχων τῶν Ἑλλήνων ἤρχετο. Ἄλλ' ἢ ἀναγγελῶ σοι τὸ τεταγμένον ἐν Γραφῇ ἀληθείας, καὶ οὐκ ἔστιν εἰς ἀντεχόμενος μετ' ἐμοῦ περὶ τούτων, ἀλλ' ἢ Μιχαήλ ὁ ἄρχων ὑμῶν." Τί δήποτε γάρ, φησὶν, ἓνα ἢ δύο λέγω, τόν τε Περσῶν ἄρχοντα, ἢ τῶν Ἑλ λήνων; Οὐδεὶς γὰρ τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων βού λεταιί τινος ἀγαθοῦ τὸν ὑμέτερον τυχεῖν λαὸν, διὰ τὴν πολλὴν δηλονότι παρανομίαν, ἢ μόνος Μιχαήλ, ὃς τὴν ὑμετέραν ἐνεχειρίσθη κηδεμονίαν. Τὸ δὲ πολεμῆσαι, ἀντὶ τοῦ, διαλεχθῆναι, καὶ πείσαι τέθεικεν, δεῖξαι βουλόμενος τὴν τε ἐκείνου δικαίαν κατὰ τοῦ λαοῦ ἀγανάκτησιν, καὶ τὴν αὐτοῦ περὶ τὸν λαὸν εὐνοίαν. Εἰκὸς δὲ τὸν διαλεγόμενον εἶναι τὸν ἅγιον Γαβριήλ· οὗτος γὰρ αὐτῷ καὶ ἤδη τὰς ἄλλας ἀποκαλύψεις ἠρμήνευσε.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ΄. α΄. "Καὶ ἐγένετο, φησὶν, ἐν ἔτει πρώτῳ Κύρου, ἔστην εἰς κράτος καὶ ἰσχύν." Εὐθύς, φησὶ, τοῦ Κύρου βασιλεύσαντος, καὶ τοῦ ὄρου τῆς αἰχμῆς αλωσίας συμπληρωθέντος, ἀνέστην ἕως οὗ τὴν ἄφρῃσιν τῶ λαῶ καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐπραγματευσάμην. β΄. "Καὶ νῦν ἀναγγελῶ σοι ἀλήθειαν." Λέγω δέ σοι μετὰ ἀληθείας τὰ ἐσόμενα. "Ἴδου ἔτι τρεῖς βασιλεῖς ἀναστήσονται ἐν τῇ Περσίδι." Μετὰ Κυρον ἐβασίλευσε Καμβύσης· τοῦτον οἱ Μάγοι διαδεξάμενοι, δέκα μῆνας ἐβασίλευσαν· μετ' ἐκείνους Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου. "Καὶ ὁ τέταρτος, φησὶ, πλοῦτήσῃ πλοῦτον μέγαν παρὰ πάντας." Τὸν Ξέρξην λέγει, τὸν τοῦ Δαρείου υἱόν. "Καὶ μετὰ τὸ κρατῆσαι αὐτὸν τοῦ πλούτου, ἐπαναστήσεται πάσαις ταῖς βασιλείαις τῶν Ἑλλήνων." Τούτου καὶ οἱ ἕξω τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου ἱστοριογράφοι τε καὶ συγγραφεῖς, σοφισταί τε καὶ ῥήτορες μέμνηται, καὶ διηγοῦνται αὐτοῦ τὴν τε ὑπερήφανον στρατείαν, καὶ τὴν καταγέλαστον ἀναχώρησιν. Εἶτα μέχρις αὐτοῦ τὰ Περσικὰ ἐν κεφαλαίῳ διδάξας, καὶ τοὺς μετὰ τοῦτον βασιλεύσαντας, ὡς ἀσθενεστέρους γεγενημένους, καταλιπὼν, ἐπὶ τὸν Μακεδόνα τὸν λόγον μετένευκε, καὶ φησὶ· γ΄, δ΄. "Καὶ ἀναστήσεται βασιλεὺς δυνατὸς, καὶ κυριεύσει κυρείας πολλῆς, καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν στῆ ἡ βασιλεία αὐτοῦ συντριβήσεται, καὶ διαιρεθήσεται εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ." Τοῦ γὰρ Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ ἤδη προειρήκαμεν, τὴν ἀπάσης, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς οἰκουμένης ἀναδησαμένου βασιλείαν, εἶτα τὸ 81.1504 κοινὸν τῶν ἀνθρώπων δεξαμένου τέλος, τετραχῆ ἡ βασιλεία διηρέθη, ὡς καὶ ἤδη πολλάκις εἰρήκαμεν, καὶ ἐνταῦθα δὲ πάλιν ὁ θεὸς ἀρχάγγελος οὕτως ἔφη· "Καὶ διαιρεθήσεται εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτοῦ, οὐδὲ κατὰ τὴν κυρείαν αὐτοῦ, ἣν ἐκυρίευσεν." Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ὁ Ἀλέξανδρος δώδεκα ἔτη τὰ πάντα βασιλεύσας, ἐν τοῖς ἕξι τοῖς τελευταίοις ἔτεσι, καὶ τὴν Περσῶν, καὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων κατέλυσε βασιλείαν, καὶ τὰ ἐν μέσῳ δὲ ἔθνη ἅπαντα ὑφ' ἑαυτὸν ἐποίησατο. Λέγει τοίνυν, ὅτι οἱ μετ' αὐτὸν βασιλεύσοντες οὐδὲν εὐκότες ὀφθήσονται τῷ Ἀλεξάνδρῳ, οὔτε κατὰ τὴν ῥώμην, οὔτε κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἐν τοῖς ἔτεσι τοῖς τελευταίοις ἐκτήσατο. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Εἰς τὰ ἔσχατα αὐτοῦ, οὐδὲ κατὰ τὴν κυρείαν αὐτοῦ, ἣν ἐκυρίευσεν." Ὅτι ἐκτιλήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ, καὶ δοθήσεται ἑτέροις ἐκτὸς τούτων." Οὐ μόνον γὰρ, φησὶν, εἰς τούτους τέσσαρας διαιρεθήσεται, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις χωρὶς τούτων δοθήσεται. Ἐπὶ γὰρ τούτων καὶ Ἀρσάκης ὁ Πέρσης πολέμῳ κρατήσας ἀνεδήσατο τὴν βασιλείαν, καὶ μέρος τι τῆς Περσικῆς ἀρχῆς ἀνεκτήσατο· ἐξ οὗ μέχρι τοῦ παρόντος οἱ Περσῶν βασιλεῖς Ἀρσακίδαι προσαγορεύονται, τῶν προτέρων οὐκ Ἀρσακιδῶν, ἀλλὰ Ἀχαιμενιδῶν ὀνομαζομένων. Καὶ Ῥωμαῖοι δὲ, τῆς Μακεδονικῆς διαιρεθείσης βασιλείας, μείζονα ἔσχον τὴν ἰσχύν, ἀμέλει καὶ παρ' αὐτῶν τούτων τῶν βασιλέων δασμὸν ἐκομίζοντο. Οὕτω τὴν διαίρεσιν προμηνύσας, τῶν μὲν δύο βασιλέων καταλιμπάνει τὴν μνήμην· οὔτε γὰρ ὁ τῆς Ἀσίας, οὔτε ὁ τῆς Μακεδονίας, ἐπὶ πολὺν διήρκεσαν χρόνον· ἄλλως τε δὲ οὔτε συνέβη τι λυπηρῶν διὰ τούτων Ἰουδαίοις. Μόνον οὖν τῶν δύο μέμνηται, δι' ὧν τῶν χαλεπῶν συμφορῶν ἐπειράθησαν Ἰουδαῖοι. Οὗτοι δὲ εἰσιν, ὅτε τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ ὁ τῶν πρὸς ἕω κειμένων ἐθνῶν τὴν ἀρχὴν πεπιστευμένος· εἶχον δὲ τὰ βασιλεία ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ καὶ Βαβυλῶνι. Προσῆκει δὲ πρότερον ἡμᾶς τῶν ῥηθησομένων εἰπεῖν τὴν ὑπόθεσιν, εἴθ' οὕτως τῆς κατὰ μέρος ἐρμηνείας ἄψασθαι. Ὁ τράγος, ὃν ὁ μακάριος εἶδε Δανιὴλ, μετὰ τὴν συντριβὴν τοῦ ἐνὸς κέρατος, "τέσσαρα ἐβλάστησε κέρατα" τούτους αὐτοὺς τοὺς βασιλέας· "ἕκ τοῦ ἐνὸς αὐτῶν ἕτερον ἔφυ κέρας," ὃ τὴν τε Αἴγυπτον σφόδρα κατεπολέμησε, καὶ μυρίαὶ συμφοραὶς τὸ Ἰουδαίων περιέβαλεν ἔθνος· σημαίνεται δὲ διὰ τοῦ τοῦ κέρατος Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής. Καὶ τὸ τέταρτον δὲ θηρίον ὁ μακάριος εἶδε Δανιὴλ, δέκα κέρατα ἐσχηκέναι, καὶ μεταξύ τῶν κεράτων μικρὸν κέρας ἀνέβαινον, ὀφθαλμοὺς ἔχον, καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων. Πάλιν δὲ διὰ τούτων

μανθάνομεν, ὡς ἐν τῷ τέλει τῆς Ῥω μαϊκῆς βασιλείας δέκα κατ' αὐτὸν ἀναστήσονται βασιλεῖς, πολλὰ κατ' ἀλλήλων ἐργαζόμενοι κακὰ, καὶ τὰς ἀλλήλων καταγωνιζόμενοι βασιλείας, ὃν τρόπον οἱ Μακεδόνες διετέλουν ποιούντες· καὶ 81.1505 ὅτι τούτων οὕτω γινομένων, φανήσεται ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, τοῦτο ἐστὶν ὁ Ἀντίχριστος. Ἐπειδὴ τοίνυν ἔοικε τῆς Ῥωμαίων βασιλείας τὰ τέλη τῇ διαιρέσει τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας, τὰ ὑπὸ τούτων κάκεινων γενησόμενα κατὰ ταῦτόν ὁ μακάριος διδάσκεται Δα νηήλ. Τινὰ μὲν γὰρ τῶν ῥηθησομένων τοῖς Μακεδόσιν ἀρμόττει, τινὰ δὲ τοῖς ἐσομένοις δέκα κέρασι, καὶ τῷ μεταξὺ αὐτῶν βλαστήσαντι. Καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἐξ αὐτῆς μαθησόμεθα τῆς προφητείας. Προσ ἴκει τοίνυν ἡμᾶς μετὰ πάσης προσέχειν ἀκριβείας, καὶ διαιρεῖν προσφόρως τὰ τε τούτοις, τὰ τε ἐκείνοις ἀρμόττοντα. Ἐχομεν δὲ τούτου παράδειγμα τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν. Καὶ γὰρ τοῦ Κυρίου τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις εἰρηκότος τοῖς ἀποστόλοις· "Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ μείνη ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθῆ," εἶτα ἐκείνων ἐρομένων· "Πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας;" Καὶ διπλῆν ἐρώτησιν προσάγα γόντων, ὁ Κύριος ἀναμῖξ ποιεῖται τὴν ἀπόκρισιν, κατὰ ταῦτόν λέγων τὰ τε τοῖς Ἱεροσολύμοις συμβησόμενα, καὶ τὰ κατὰ τὸν τῆς συντελείας καιρὸν γενησόμενα. Οἱ δὲ τὰ θεῖα μεμνημένοι διαιροῦσιν εὐκρινῶς τὰ τε τούτοις, τὰ τε ἐκείνοις ἀρμόττοντα τοῖς καιροῖς. Τοῦτο τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα μετὰ τῆς προσηκούσης ποιήσομεν ἀποδείξεως. Διδάξας τοίνυν τὸν μακάριον Δανιὴλ ὁ προσδιαλεγόμενος, ὅτι τετραχῆ διαιρεθήσεται ἡ βασιλεία, καὶ τοὺς δύο καταλιπὼν, τὸν τε τῆς Μακεδονίας φημί, καὶ τὸν τῆς Ἀσίας, ἦτοι τοῦ Ἑλλησπόντου, ὡς καὶ πρὸς βραχὺν διαρκέσαντας χρόνον, καὶ Ἰουδαίους ἠκισταλελυπηκότας, ἐπάγει· ε'. "Καὶ ἐνίσχυσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ Νότου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ εἰς ἐνίσχύσει ἐπ' αὐτόν, καὶ κυριεύσει κυρείαν πολλὴν ἐκτὸς ἐξουσίας αὐτοῦ." Πτολεμαῖον δὲ λέγει τὸν Φιλοπάτορα, μὴ ἀρκεσθέντα τῇ τῆς Αἰγύπτου βασιλείᾳ, ἀλλὰ καὶ Φοινίκην, καὶ Σαμάρειαν, καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσλαβόντα. Ἐνα δὲ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ ἐνισχύοντα τὸν Σκοπᾶν λέγει, οὗ καὶ ὁ Ἰώσηπος ὁ Ἑβραῖος μέμνηται συγγραφεὺς, ὃς ἄριστα στρατηγήσας, πολλὰ τῶν ἔξω τῆς τοῦ Πτολεμαίου βασιλείας τῷ Πτολεμαίῳ ὑπέταξε. Τοῦτο αἰνιττόμενος λέγει· "Καὶ κυριεύσει κυρείαν πολλὴν ἐκτὸς ἐξουσίας αὐτοῦ," τουτέστι, κρατήσῃ ἐθνῶν πολλῶν ἔξω τῆς ἀφωρισμένης αὐτῷ ἐξουσίας ὄντων. Ὁ δὲ "Καὶ μετὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ συμμιγήσονται, καὶ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τοῦ Νότου εἰσελεύσεται πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ Βορρᾶ, τοῦ ποιῆσαι συνθήκας μετ' αὐτοῦ." Μετὰ τὴν τοῦ Φιλοπάτορος Πτολεμαίου τελευτήν ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Ἐπιφανῆς προσαγορευόμενος. Τοῦτο οὖν λέγει, ὅτι "Μετὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ συμμιγήσονται" καὶ διδάσκων, πῶς συμμιγήσονται· "Θυγάτηρ, φησὶ, τοῦ βασιλέως τοῦ Νότου εἰσελεύσεται πρὸς τὸν βασιλέα 81.1508 τοῦ βορρᾶ, τοῦ ποιῆσαι συνθήκας μετ' αὐτοῦ." Βασίλειά δὲ τοῦ βορρᾶ τὸν Ἀντίοχον λέγει, οὗ τὸν Ἐπιφανῆ, ἀλλὰ τὸν καλούμενον Μέγαν, τὸν τοῦ Ἐπιφανοῦς Ἀντιόχου πατέρα· οὗτος γὰρ ἦν τοῖς Πτολεμαίοις ἐκείνοις ὁμόχρονος. "Καὶ οὐ κρατήσῃ ἰσχύς βραχίονος, καὶ οὐ στήσεται τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ παραδοθήσεται αὐτῇ, καὶ οἱ φέροντες αὐτήν, καὶ ἡ νεάνις, καὶ ὁ κατισχύων αὐτήν ἐν τοῖς καιροῖς" Ἄλλ' ὁ μὲν γάμος, φησὶ, γενήσεται, οὐ μὴν ἐπὶ πολὺ διαρκέσει τὸ συνοικέσιον, ἀλλ' ἀποδοθήσεται τῷ πεπομφότι αὐτήν διὰ τῶν ἀγαγόντων αὐτήν, μετὰ τῶν προσενηνεγμένων αὐτῇ. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Καὶ ὁ κατισχύων αὐτήν ἐν τοῖς καιροῖς." ὁ τὸν γάμον ἰσχυρὸν καὶ ποθεινὸν ἐργαζόμενος πλοῦτος. ζ'. "Καὶ ἀναστήσεται, φησὶ, ἐκ τοῦ ἄνθους ἐκ τῆς ρίζης αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐτοιμασίας αὐτοῦ." Ἀντὶ τοῦ, ἀποδοθήσεται μὲν τῷ γεγεννηκότι, παιδοποιήσῃ δὲ βασίλειά τῇ βασιλείᾳ τοῦ δεδωκότος ἐναντιωθησόμενον. "Καὶ ἴξει, φησὶ, πρὸς τὴν δύναμιν." Δύναμιν δὲ καλεῖ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς τῆς θείας χάριτος ἀπολαύουσαν,

καὶ διὰ τῶν κατὰ καιρὸν γινομένων θαυμάτων τὴν θεῖαν ὑποδεικνύουσαν δύναμιν. Καὶ τοῦτο δὲ ἡμᾶς ἡ τρίτη τῶν Μακκαβαίων ἐδίδαξε βί βλος. Νενικηκῶς γὰρ παρ' ἐλπίδα πᾶσαν Ἀντίοχον τὸν Μέγαν ὁ Πτολεμαῖος, ἀφίκετο μὲν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, προσενήνοχε δὲ τῷ Θεῷ θυσίας πολυτελεῖς· πειραθεὶς δὲ τῶν ἀδύτων ἐπιβῆναι τοῦ ναοῦ, καὶ τοῖς ἱερεῦσι μεθ' ἱκετείας ἀπείργουσιν, εἶξαι μὴ βουληθεὶς, μαστιγοῦται μὲν μάστιξιν ἄορά τοις· ἀπειλήσας δὲ τοῖς Ἰουδαίοις καταλαμβάνει τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ποιεῖν ἐκεῖνα ἐπιχειρεῖ, ἃ ἡ ἴστορία διδάσκει. Τοῦτο καὶ ἡ προφητεία προλέγει. "Ἦξει, φησὶ, πρὸς τὴν δύναμιν, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὑποστηρίγματα τοῦ βασιλέως τοῦ Βορρᾶ, καὶ ποιήσει ἐν αὐτοῖς, καὶ κατισχύσει." Ὑποστηρίγματα δὲ καλεῖ τὰς τὸν φόρον αὐτῷ παρεχούσας πόλεις· οἶον γὰρ πως στηρίζει καὶ ὑπερείδει τὴν βασιλείαν τὰ προσφερόμενα τέλη, δι' ὧν ἡ στρατιωτικὴ τρέφεται δύναμις. ἡ'. "Καὶ γε τοὺς θεοὺς αὐτῶν μετὰ τῶν χωνευτῶν αὐτῶν, πᾶν σκευὸς ἐπιθυμητῶν αὐτῶν, ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ, μετ' αἰχμαλωσίας εἰσίοισι εἰς Αἴγυπτον, καὶ αὐτὸς στήσεται ὑπὲρ βασιλέα τοῦ Βορρᾶ." Ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ καὶ δευτέρᾳ συμπλοκῇ οἱ Πτολεμαῖοι νενικήκασιν, ὡς αἱ ἱστορίαι διδάσκουσιν. Λέγει δὲ καὶ Ἰώσηπος οὕτως· "Τοὺς γὰρ Ἰουδαίους ἐπ' Ἀντίοχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας, ἔτυχεν αὐτοὺς τε πολλὰ ταλαιπωρῆσαι, τῆς γῆς αὐτῶν κακουχομένης, καὶ τοὺς τὴν Κοίλην Συρίαν νεμομένους. Πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πτο 81.1509 λεμαῖον, ἐπικληθέντα δὲ Ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος αὐτοῦ καὶ πταίοντος τὰ αὐτὰ πάσχειν." Καὶ μετὰ βραχέα· "Νικήσας μέντοι, φησὶ, τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀντίοχος, τὴν Ἰουδαίαν προσάγειται. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Φιλοπάτορος ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν, καὶ στρατηγὸν τὸν Σκοπᾶν ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ· ὃς πολλὰς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος· πολεμούμενον γὰρ αὐτῷ προσέθετο. Μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν Σκοπᾶν ὁ Ἀντίοχος νικᾷ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλὴν αὐτοῦ τὴν στρατείαν διέφθειρεν· ὅστερον δὲ, Ἀντίοχου χειρωσαμένου τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκοπᾶς κατεσχέκει, καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἐκουσίως αὐτῷ προσέθεντο Ἰουδαῖοι, καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι, πᾶσαν αὐτοῦ τῇ τε στρατείᾳ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Σκοπᾶ καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προθύμως συνεμάχησαν." Καὶ ἵνα μὴ καὶ τὰ ἄλλα λέγων πέρα τοῦ μέτρου μηκύνω τὸ σύγγραμμα, εἰς ἐκεῖνα τὸν βουλόμενον παραπέμπω. θ', ι'. "Καὶ εἰσελεύσεται, φησὶν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως τοῦ Νότου, καὶ ἀναστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνάξουσιν ὄχλον δυόμιστον πολλῶν." Υἱοὺς δὲ αὐτοῦ καλεῖ τὴν στρατείαν πεπιστευμένους, ὡς υἱοὺς ἀνθρώπων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ υἱοὺς τῶν προφητῶν τοὺς προφήτας· ἰδίωμα γὰρ ἐστὶ τῆς Ἑβραίων διαλέκτου. "Καὶ εἰσελεύσεται ἐρχόμενος, καὶ κατακλύζων." Ἀντὶ τοῦ, ῥύμη φερόμενος, καὶ κατακλυσμοῦ δίκην ἅπαντα διαφθείρων. "Καὶ παρελεύσεται, καὶ καθιεῖται, καὶ συμπλακῆσεται ἕως τῆς ἰσχύος αὐτοῦ." Ἀντὶ τοῦ, παντὶ σθένει χρώμενος ὀρμήσει μὲν κατὰ τῆς Αἰγύπτου, σπουδῆ δὲ στρατοπεδεύσει, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ μεταθήσει τὸν πόλεμον. Τούτοις ἐπάγει· ια', ιβ'. "Καὶ ἀγριανθήσεται ὁ βασιλεὺς τοῦ Νότου, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Βορρᾶ, καὶ στήσει ὄχλον πολὺν, καὶ παραδοθήσεται ὄχλος ἐν χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ λήψεται ὄχλον πολὺν, καὶ ὑψωθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ καταβαλεῖ μυριάδας, καὶ οὐκ ἰσχύσει." Τοῦ γὰρ βασιλέως τοῦ Νότου ἀντιπαραταττομένου μετὰ πλήθους πολλοῦ, περιγενήσεται, φησὶν, ὁ Ἀντίοχος, καὶ λήψεται τὸν ὄχλον ὑποχείριον, καὶ ὡς νενικηκῶς ὑπερηφανία χρήσεται, καὶ πολλὰς κατακοντίσει μυριάδας. Ἄλλ' ὅμως οὐ περιγενήσεται τῆς Αἰγύπτου, οὐδὲ κρατήσεται τῆς τοῦ Πτολεμαίου βασιλείας· οὗ χάριν δυσχεραίνων πάλιν, φησὶν· ιγ'. "Ἐπιστρέψει βασιλεὺς τοῦ Βορρᾶ, καὶ ἄξει ὄχλον πολὺν ὑπὲρ τὸν

πρότερον, καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν καιρῶν, καὶ ἐπελεύσεται εἰσόδια ἐν δυνάμει με γάλη καὶ ἐν ὑπάρξει πολλῇ." Αὐθις γὰρ, φησὶ, μείζω 81.1512 τῆς προτέρας συναγωγῶν στρατείαν ὀρμήσει κατὰ τῆς Αἰγύπτου, ποιήσει δὲ τοῦτο περὶ τὸ τέλος τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας· τοῦτο γὰρ σημαίνει· "Εἰς τὸ τέλος τῶν καιρῶν, καὶ ἐπελεύσεται εἰσόδια ἐν δυνάμει με γάλη." Ἐνταῦθα διπλασιασμός ἐστιν Ἑβραϊκός· ἠβουλήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι εἰσόδῳ μεγάλη χρήσεται. Ἰδιώμα δὲ ἐστὶ καὶ Ἑβραίων, καὶ Σύρων· καὶ οὗτοι γὰρ κάκεῖνοι λέγειν εἰώθασιν· Εἰσερχόμενος εἰς ελήλυθε, καὶ Ἐξερχόμενος ἐξελήλυθε, καὶ Ἐσθίων ἐσθίει, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ τοιαῦτα ὁμοίως. Πλείονι τοίνυν οἱ ἔρμηνευταὶ ἀκριβεῖα χρώμενοι, καὶ τοῖς Ἑβραίοις ἰδιώμασιν ἠκολούθησαν. ιδ'. "Καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις, φησὶ, πολλοὶ ἐπαναστήσονται ἐπὶ βασιλέα τοῦ Νότου." Οὕτω γὰρ Ἀντιόχου καταγωνισαμένου τὸν Πτολεμαῖον, ὡς ἀσθενοῦς λοιπὸν καὶ οἱ πλησιόχωροι καταφρονήσουσι. "Καὶ οἱ υἱοὶ τῶν λοιμῶν τοῦ λαοῦ σου ἐπαρθήσονται, τοῦ στήσαι ὄρασιν, καὶ ἐπαρθήσονται, καὶ ἀσθενήσουσι." Πάλιν ἐνταῦθα υἱοὺς λοιμῶν τοὺς λοιμοὺς προσηγόρευσεν· οἱ γὰρ πονηρία, φησὶ, καὶ μοχθηρία τρόπων συζῶντες, καὶ τὸ δυσσεβῶς ζῆν τῆς εὐσεβείας προαιρούμενοι, πειραθήσονται διὰ τῶν τῶν βασιλέων τὴν νομικὴν καταλύσαι λατρείαν, καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν· ἦττον γὰρ ὄντες ἀσεβεῖς οὗτοι θεραπεύοντες τὸ Ἰουδαῖον διετέλεσαν ἔθνος. ιε'. "Καὶ εἰσελεύσεται, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Βορῶ ρᾶ, καὶ ἐκχεεῖ πρόσχωμα, καὶ συλλήψεται πόλεις ὀχυράς." Ἀντὶ τοῦ, πολιορκία, καὶ χώμασι, καὶ μηχανήμασι χρήσεται. "Καὶ βραχίονες τοῦ βασιλέως τοῦ Νότου οὐ στήσονται." τουτέστι, πάσης δυνάμεως ἔρημος γενήσεται. "Καὶ ἀναστήσονται οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ἰσχύς τοῦ στήναι." Καὶ τοὺς ἀριστεὰς δὲ αὐτοῦ συλλέγων ὀνήσει οὐ δέν. ιϛ'. "Καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἐστὼς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ." Ῥάδιον γὰρ, φησὶ, λοιπὸν ἐκάστῳ καταφρονεῖν αὐτοῦ, τῷ μὴ δύνασθαι ἀνταγωνίζεσθαι, καὶ τῶν ἐναντίων περιγενέσθαι. "Καὶ στήσεται ἐν τῇ γῆ τοῦ Σαβεῖρ." Ἔνια τῶν ἀντιγράφων, "ἐν τῇ γῆ τοῦ Σαβαεῖμ" ἔχει· τινὲς δὲ τῶν τὴν Ἑβραίων φωνὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβεβληκότων, γῆν θελήσεως τὴν γῆν τοῦ Σαβεῖρ κε κλήκασι· σημαίνει δὲ τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν, θελήσεως οὕσαν· καὶ τὸ ὄρος τὸ Σιών, ὃ ἠγάπησε καὶ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ. Καὶ τὸ Σαβαεῖμ δὲ δυνάμεως ἔρμηνεύεται. Εἴτε γοῦν γῆ εὐδοκίας, εἴτε γῆ δυνάμεως ἢ Ἰουδαία κέκληται (καὶ γὰρ καὶ ἄνω δύναμιν αὐτὴν προσηγόρευσε, καὶ ἐνταῦθα Σαβαεῖμ εἶτ' οὖν Σαβεῖρ), εἰσελεύσεται, φησὶν, ὁ βασιλεὺς τοῦ Βορῶ ρᾶ καὶ εἰς ταύτην τὴν γῆν. "Καὶ συντε 81.1513 λεσθήσεται ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ." Τουτέστιν, εὐδοκῆσεται· οὕτω γὰρ ἡμᾶς καὶ ὁ Ἰώσηπος διὰ τῆς ἱστορίας ἐδίδαξεν, ὅτι αὐτόματοι τὸν Ἀντιόχον οἱ Ἰουδαῖοι δεξάμενοι σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ ἐτιμήθησαν. ιζ'. "Καὶ τάξει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, φησὶν, εἰς ελθεῖν ἐν ἰσχυρῇ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ." Ἐπιχειρήσει γὰρ ἅπασαν τοῦ βασιλέως τοῦ Νότου σφετερίσασθαι τὴν βασιλείαν. "Καὶ εὐθεῖα, φησὶν, ἅπαντα μετ' αὐτοῦ ποιήσει." Ἀποδώσει γὰρ αὐτῷ πάντα ὅσα ἤρπασεν. "Καὶ θυγατέρα τῶν γυναικῶν δώσει αὐτῷ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ οὐ μὴ παραμείνη, καὶ οὐκ αὐτῷ ἔσται." Ὅπερ ἄνω ἀσαφῶς εἴρηκεν, τοῦτο ἐνταῦθα σαφῶς· δώσει μὲν γὰρ αὐτῷ, φησὶ, γυναῖκα τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ αὕτη ἀποδοθήσεται τῷ δεδωκότι, καὶ τὸ συνοικέσιον διαλυθήσεται. Οὕτω δὲ, φησὶ, διαθεῖς τὴν Αἴγυπτον, ιη'. "Ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὰς νῆσους, καὶ συλλήψεται πολλὰς, καὶ καταπαύσει ἄρ χοντας ὀνειδισμοῦ αὐτοῦ· πλὴν ὁ ὀνειδισμὸς αὐτοῦ ἐπιστρέψει αὐτῷ." Πολλὰς γὰρ τῶν νήσων ὑπ' ἑαυτὸν ποιησάμενος, καὶ τοὺς ἐκείνων ἐθνάρχας τοῦ ἄρχειν παύσας, καταγελάστους ἐποίησεν. Ἀλλὰ τούτου, φησὶ, τοῦ ὀνειδισμοῦ καὶ αὐτὸς ἀπολαύσει. Ῥωμαῖοι γὰρ ἐν Θερμοπύλαις αὐτὸν καταγωνισάμενοι, καὶ τῆς πολλῆς αὐτὸν θρασύτητος παύσαντες, δασμὸν αὐτῷ χιλίων ταλάντων ἐπέθεσαν, καὶ τοῦτον φέρειν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν κατηνάγκασαν, καὶ τὸν υἱὸν δὲ αὐτοῦ

Ἄντιοχον τὸν ἐπικληθέντα Ἐπιφανῆ ὄμηρα λαβόντες ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφρούρου. Καὶ τοῦτο ἡμᾶς ἡ πρώτη τῶν Μακκαβαίων διδάσκει· εἰρηκῶς γὰρ ὁ συγγραφεὺς περὶ τῶν τὴν Ἀλεξάνδρου δεξαμένων βασιλείαν, ἐπήγαγε· "Καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῶν ρίζα ἀμαρτωλός, Ἄντιοχος ὁ Ἐπιφανῆς, υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως, ὃς ἦν ὄμηρα ἐν Ῥώμῃ. Τοῦτο προ σημαίνων τῷ Δανιὴλ ὁ προσδιαλεγόμενος αὐτῷ ἔφη· "Πλὴν ὁ ὄνειδισμὸς αὐτοῦ ἐπιστρέψει αὐτῷ." Τούτοις ἐπάγει· ιθ'. "Καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, εἰς τὸ κατισχύσαι τῆς γῆς αὐτοῦ." Ταῦτα, φησὶν, ἐν ταῖς νήσοις διαπραξάμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανήξει βασιλείαν. "Καὶ ἀσθενήσει, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐχ εὐρεθῆσεται. (κ'). Καὶ ἀναστήσεται ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας, καὶ ἐπὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ παραβιβάζων." Ἄντιοχον λέγει τὸν Ἐπιφανῆ, ὃς ἀποδράς ἀπὸ τῆς Ῥώμης, Σέλευκον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ διεδέξατο. Ἄντιοχον γὰρ τὸν μέγαν Σέλευκος ὁ καλούμενος Φιλοπάτωρ διεδέξατο, υἱὸς αὐτοῦ ὢν τοῦ δὲ Σελεύκου τελευτήσαντος, Ἄντιοχος ὁ Ἐπιφανῆς παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν. Περὶ τούτου φησὶν· "Ἀναστήσεται ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας, καὶ ἐπὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ παραβιβάζων" τουτέστι, τὴν τοῦ πατρὸς δυναστείαν μιμοῦ 81.1516 μενος, καὶ ἱκανὸς ὢν τὴν ἐτοιμασθεῖσαν ὑπ' ἐκείνου κατασχεῖν βασιλείαν. Τοῦτο παραδηλῶν ἐπήγαγε· "Καὶ πράσσω δόξαν βασιλείας" ἀντὶ τοῦ, ὑπερ ἄγαν τῷ δραστηρίῳ χρώμενος. "Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συντριβήσονται, καὶ οὐκ ἐν προσώποις, οὐδὲ ἐν πολέμοις." Ἰκανὸς γὰρ, φησὶν, ἔσται καὶ μόνη τῇ φήμῃ ἀμαχητὶ καὶ ἀναιμωτὶ καταπλήξαι πάντας, καὶ ἑαυτῷ ὑποτάξαι. κ'. "Καὶ στήσεται ἐπὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ." Τοσαύτη δὲ, φησὶ, χρήσεται δυναστεία, ὡς καὶ ἄνευ συμπλοκῆς κρατῆσαι τῆς πατρόθεν εἰς αὐτὸν παραπεμφθείσης βασιλείας. "Ἐξουδενώθη, καὶ οὐκ ἐδόθη ἐπ' αὐτὸν δόξα βασιλείας." Καὶ μὴν, φησὶν, οὐκ ἦν ἐπίδοξος, βασιλεὺς ὢν, ἀλλ' εὐτελής τις ἐδόκει ἐν τῇ Ῥώμῃ φρουρούμενος. "Καὶ ἐπανήξει ἐπ' εὐθηνία, καὶ κατισχύσει βασιλείας ἐν ὀλισθήμασι." Ἄλλ' ὅμως, φησὶ, καὶ λίαν ὢν ἐξουθενημένος, μετὰ πολλῆς ἤξει περιουσίας καὶ πλείστης δυνάμεως, καὶ κρατήσει τῆς βασιλείας δόλῳ συνεργῶ, καὶ ἐξαπάτη μᾶλλον χρώμενος. Τοῦτο δὲ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ὀπτασίᾳ ὁ μακάριος ἐθεάσατο Δανιὴλ, καὶ ἤκουσε τοῦ ἀγίου Γαβριὴλ, λέγοντος· "Δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται· καὶ διαφθερεῖ πολλοὺς, καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσεται. Καὶ ἐνταῦθα ὡσαύτως· "Κατισχύσει γὰρ, φησὶ, βασιλείας ἐν ὀλισθήμασι." κβ'. "Καὶ βραχίονες τοῦ κατακλύζοντος κατακλυσθήσονται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ συντριβήσονται." Πάλιν δὲ ἐνταῦθα τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἠνίξατο βασιλείαν, ὅτι κάκεῖνοι οἱ τὰ μέγала δυνάμενοι, καὶ δί κην κατακλυσμοῦ τοὺς ἀνθισταμένους διαφθείροντες, καὶ ἀφανεῖς καὶ φρούδους ἀποφαίνοντες, καὶ οὗτοι ὑπ' αὐτοῦ κατακλυσθήσονται, καὶ συντριβήσονται, οὐχ οὗτοι δὲ μόνοι, ἀλλὰ, "Καὶ γε ἡγούμενος διαθήκης." κγ'. "Καὶ ἀπὸ τῶν συμμίξεων πρὸς αὐτὸν ποιήσει δόλον." Ἐνταῦθα προσημαίνει τὴν γενομένην ἐπανάστασιν Ὀνία τῷ ἀρχιερεῖ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ καὶ Ἰάσωνος, καὶ Ὀνίου τοῦ Μενελάου· τούτων γὰρ πρότερον μὲν ὁ Ἰάσων, πρὸς τὸν Ἄντιοχον δραμῶν, τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἐξέβαλεν· ὁ δὲ Μενέλαος, δῶρα καὶ χρυσίον ἀποσταλεῖς κομίσει τῷ Ἀντιόχῳ, εἰς ἑαυτὸν πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην μεταθεῖς, ἐξήλασε τὸν Ἰάσωνα. Ἐντεῦθεν αἱ δειναὶ καὶ χαλεπαὶ συμφοραὶ τὸ Ἰουδαίων κατέλαβον ἔθνος, Ταῦτα ὁ μακάριος προδιδασκόμενος Δανιὴλ, ἀκούει, ὅτι "Βραχίονες τοῦ κατακλύζοντος κατακλυσθήσονται ἀπ' αὐτοῦ." Λέγει δὲ Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα· οὗτος γὰρ Πτολεμαῖον τὸν Ἐπιφανῆ διεδέξατο. Τούτοις ἐπήγαγε· "Καὶ γε ἡγούμενος διαθήκης." Λέγει γὰρ τὸν ἀρχιερέα τὸν εὐσεβῆ, τὸν τοῦ Ἰάσωνος ἀδελφὸν, καὶ προδιδάσκει, ὅτι κάκεῖνον τοῦ ἀρχιερατεύειν παύσει. Εἶτα διδάσκει τὸν τρόπον· "Καὶ ἀπὸ τῶν συμμίξεων πρὸς αὐτὸν ποιήσει δόλον." 81.1517 Χρήσεται γὰρ, φησὶ, διακόνους τοῖς τὸ αὐτὸ γένος ἔχειν σεμνυνομένοις, καὶ δόλῳ συνεργῶ

χρώμενος μυρία δεινὰ εἰς τὸ ἔθνος ἐργάσεται. "Αναβήσεται δὲ καὶ ὑπερισχύσει αὐτοῦ ἐν ὀλίγῳ ἔθνει." Ἐξαπατή σας γὰρ τοὺς τὰ Ἱεροσόλυμα οἰκοῦντας, ὡς μετ' εἰρήνης εἰσιέναι μέλλων, πρῶτον μὲν ἐπιβῆναι τῶν ἀδύτων ἐτόλμησε τοῦ θείου νεώ, ἔπειτα ἅπαντα τὸν ἐπικείμενον κόσμον ἀφελῶν, καὶ τὰ ἀφιερωμένα τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ σκευή, οὕτως ἐξεληλύθεν. Αὐθις δὲ πάλιν ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, ὀκτῶ μὲν μυριάδας ἀνθρώπων κατέσφαξε, καὶ οὐδὲ τούτοις ἀρκεσθεῖς, τοὺς ἑαυτοῦ στρατηγούς ἀποστείλας, ἑτέρους πάλιν μυρίους φόνους εἰργάσατο. Ταῦτα προσημαίνων φησί· "Καὶ ὑπερισχύσει αὐτοῦ ἐν ὀλίγῳ ἔθνει. (κδ΄.) Καὶ ἐν εὐθηνίᾳ, καὶ ἐν πίσσι χώραις ἤξει." Οὕτε γὰρ δι' ἀπορίαν, φησί, μετ' ὀλίγων ἀφίξεται, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ φρονήματος ἀλαζονείαν· ἔστι γὰρ αὐτῷ καὶ εὐθηνία καὶ ἀπόλαυσις μυρίων ἔθνων πόνων, καὶ φόρον πολὺν χορηγούντων. "Καὶ ποιήσει ἃ οὐκ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ καὶ οἱ πατέρες τῶν πατέρων αὐτοῦ· προνομὴν καὶ ὑπαρξίν, καὶ σκῦλα αὐτοῖς διασκορπιεῖ." Πάντων γὰρ αὐτοῦ τῶν πατέρων, καὶ τῶν προγόνων ἀπάντων τὸ Ἰουδαίων ἔθνος τετιμηκότων, τάναντία οὗτος πάντα ἐργάσεται, ἀναιρῶν καὶ ληϊζόμενος, καὶ ἐξανδραποδιζόμενος, καὶ τοῖς συστρατευομένοις τὰ τούτων δωρούμενος. "Καὶ ἐπ' Αἴγυπτον, φησί, λογιεῖται λογισμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἕως καιροῦ." Ἄντι τοῦ, οὐκ ἐπὶ πολὺ κρατήσει. κε΄. "Καὶ ἐξεγερθήσεται ἡ ἰσχύς αὐτοῦ καὶ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ βασιλέα τοῦ Νότου, ἐν δυνάμει μεγάλῃ." Ταύτην αὐτοῦ τὴν κατὰ τῆς Αἰγύπτου ἔφοδον, καὶ ἡ πρώτη τῶν Μακκαβαίων διδάσκει ἱστορία. "Εἰς ἧλθε γὰρ, φησὶν, Ἀντίοχος εἰς Αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἐν ἄρμασι καὶ ἐλέφασι, καὶ ἵππευσι, καὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ, καὶ συνεστήσατο πόλεμον πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ἐνετράπη Πτολεμαῖος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔφυγε, καὶ ἔπεσαν τραυματῖαι πολλοὶ, καὶ κατελάβοντο τὰς πόλεις τὰς ὄχυράς ἐν γῆ Αἰγύπτου, καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ταῦτα προδιδασκόμενος ὁ μακάριος Δανιὴλ ἤκουσε. "Καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Νότου συνάψει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἰσχυρᾷ σφόδρα, καὶ οὐ στήσεται, ὅτι λογιῶνται ἐπ' αὐτὸν λογισμοὺς." Ἄντι τοῦ, πολλαῖς καὶ παντοδαπαῖς ἐνέδραις χρήσονται κατ' αὐτοῦ. κζ΄. "Καὶ φάγονται, φησὶ, τὰ δέοντα αὐτοῦ." Τουτέστι, καταναλώσουσιν αὐτοῦ πᾶσαν τὴν πρόσοδον, καὶ τὸν τελούμενον αὐτῷ φόρον ληϊζόμενοι εἰς ἑαυτοὺς μεταθήσονται. "Καὶ συντρίψουσιν αὐτὸν 81.1520 τὸν, καὶ δυνάμεις αὐτοῦ καταλύσει, καὶ πεσοῦντα τραυματῖαι πολλοί." Οὐκ αὐτὸν γὰρ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν στρατείαν αὐτοῦ δίκην κατακλυσμοῦ διαφθερεῖ, καὶ πολὺν ἐργάσεται φόνον. κς΄. "Καὶ ἀμφοτέροι, φησὶν, οἱ βασιλεῖς, αἱ καρδίαι αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν, καὶ ἐπὶ τραπέζῃ μιᾷ ψευδῆ λαλήσουσι, καὶ οὐ κατευθυνεῖ." Ῥωμαῖοι γὰρ, ὡς Ἰώσηπος ἡμᾶς ὁ ἱστοριογράφος διδάσκει, ταύτην αὐτοῦ μαθόντες τὴν στρατείαν, παρενεγγύησαν ἀποστήναι τῆς Αἰγύπτου· ὅθεν σπεισάμενος, φησὶν, εἰρήνην, καὶ τραπέζης ἔκοινώνησε τῷ Πτολεμαίῳ. Τὸ δὲ ὑπουλον τῆς φιλίας διδάσκων ὁ τῷ Δανιὴλ προσδιαλεγόμενος, "Καὶ ἀμφοτέροι, φησὶν, οἱ βασιλεῖς, αἱ καρδίαι αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν, καὶ ἐπὶ τραπέζῃ μιᾷ ψευδῆ λαλήσουσι, καὶ οὐ κατευθυνεῖ." Ἄντι τοῦ, οὐ βεβαία ἔσται ἡ εἰρήνη. "Ὅτι ἔτι πέρας ἔσται εἰς καιρὸν." Τουτέστιν, αὐθις γὰρ, τοῦ καιροῦ τούτου διαδραμόντος, συμπλακῆσονται καὶ παρατάξονται. κη΄. "Καὶ ἐπιστρέψει, φησὶν, εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ ἐν ὑπάρξει πολλῇ." Ἄλλ' ὅμως τότε, φησὶν, μετὰ πολλοῦ πλοῦτου, καὶ πολλῆς περιουσίας, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπαναστρέψει βασιλείαν. "Καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ διαθήκην ἀγίαν." Μίαν δὲ λοιπὸν σχήσει σπουδὴν, ὥστε καταλύσαι τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῖς Ἰουδαίοις δεδομένον νόμον. Ταῦτα δὲ βουλευσάμενος, καὶ εἰς πέρας ἄξει τὰ βουλευόμενα. "Καὶ ποιήσει γὰρ, φησὶ, καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ." Καὶ τοῦτο δὲ ἡ τῶν Μακκαβαίων βίβλος, καὶ ἡ Ἰωσήπου ἱστορία διδάσκει. κθ΄. "Καὶ εἰς τὸν καιρὸν αὐτοῦ ἐπιστρέψει, καὶ ἤξει ἐν τῷ Νότῳ, καὶ οὐκ ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἐσχάτη" Ἄντι τοῦ, οὐχ ὁμοίως νικήσει καὶ ἰσχύσει, ἀλλ' ἠττηθεὶς ἐπανήξει. Τὸ δὲ εἰς καιρὸν αὐτοῦ τὸν ἐπιτήδειον

τῷ πολέμῳ σημαίνει καιρόν. λ'. "Καὶ εἰσελεύσονται εἰς αὐτὸν οἱ εἰσπορευόμενοι Κίτιοι, καὶ ταπεινωθήσονται." Παραλαβὼν γὰρ πολλοὺς Κυπρίους, καὶ ἑτέρους νησιώτας (τὸ γὰρ Κίτιον μέχρι τῆς σήμερον πόλισμά ἐστι τῆς Κύπρου), ὄρμησει μὲν κατὰ τῆς Αἰγύπτου, ἠττηθεὶς δὲ καὶ ταπεινωθεὶς ἐπανήξει. "Καὶ ἐπι στρέψει, φησί, καὶ θυμωθήσεται ἐπὶ διαθήκην ἀγίαν." Πάντα γὰρ, φησί, τὸν θυμὸν, τὸν διὰ τὴν ἦτταν αὐτῷ προσγινόμενον, κατὰ τῆς ἀγίας διαθήκης ἐμέσει. Καὶ δεικνὺς τὸ ἔργον, "Καὶ ποιήσει," φησί. Ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τὸν τε πολὺν ἐργάσεται φόνον, καὶ τῶν διαφυγόντων τὸν ἄνδρα ποδισμόν. "Καὶ ἐπιστρέψει, καὶ συνήσει ἐπὶ τοὺς καταλιπόντας διαθήκην ἀγίαν." Πᾶσαν, φησί, ποιήσεται πρόνοιαν τῶν παρανομησάντων, καὶ τὸ μὲν Ἰουδαΐζειν ἀρνηθέντων, τὸ δὲ Ἑλληνίζειν ἀσπασμένων. λά'. "Καὶ βραχίονες ἐξ αὐτοῦ ἀναστήσονται, καὶ βεβηλώσουσι τὸ ἀγίασμα τῆς δυναστείας, καὶ με 81.1521 ταστήσουσι τὸν ἐνδελεχισμόν, καὶ δώσουσιν εἰς αὐτὸν τὸ βδέλυγμα ἠφανισμένον." Βραχίονας καλεῖ, ὡς καὶ ἤδη προειρήκαμεν, τοὺς ὑπουργοῦντας αὐτῷ στρατηγούς, ἅτε δὴ δίκην βραχιόνων τὰ τε τοῦ βασιλέως πληροῦντας προστάγματα. Πέμπει τοιγαροῦν, φησί, τινὰς τὸ μὲν ἀγίασμα τῆς δυναστείας βεβηλοῦντας, ἀντὶ τοῦ, τῷ Θεῷ τῷ παντοδυνάμῳ ἀνακείμενον νεῶν βωμὸν δὲ εἰδωλικὸν ἔνδον ἀναστήσοντας· τοῦτο γὰρ καλεῖ βδέλυγμα ἠφανισμένον. Διδάσκει δὲ ἡμᾶς τοῦτο καὶ ἡ δευτέρα τῶν Μακκαβαίων· φησί γὰρ οὕτως· "Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, τὴν δευτέραν ἔφοδον ὁ Ἀντίοχος εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐστείλατο." Εἶτα ἐν μέσῳ ὁ συγγραφεὺς τινα περὶ τῆς τῶν νόθων ἀρχιερέων φιλονεικίας εἰρηκῶς, ἐπήγαγε· "Προσπεσόντων δὲ τῷ βασιλεῖ, περὶ τῶν γεγονότων ὑπέλαβεν ἀποστατεῖν τὴν Ἰουδαίαν· ὅθεν ἀναστρέψας ἐξ Αἰγύπτου τεθριωμένος τὴν ψυχὴν, ἔλαβε τὴν πόλιν δορυάλωτον, καὶ ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις κόπτειν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας." Εἶτα διηγησάμενος, ὡς κατὰ πάσης ἡλικίας ὁ φόνος ἐχώρει, καὶ ὀκτῶ μυριάδες νεκρῶν ἠριθμήθησαν, πάλιν μετὰ βραχέα φησί· "Ἀπεχθῆ δὲ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διάθεσιν ἔχων ὁ Ἀντίοχος, ἔπεμψε μυσάρχην Ἀπολλώνιον μετὰ στρατεύματος δισμυρίων πρὸς τοῖς δισχιλίοις, προστάξας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάσῃ πάντας κατασφάζει." Καὶ μετὰ βραχέα πάλιν φησί· "Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέροντα Ἀθηναῖον, ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους μεταβαίνειν ἀπὸ τῶν πατρίων νόμων, καὶ τοῖς τοῦ Θεοῦ νόμοις μὴ πολιτεύεσθαι, μολῦναι δὲ καὶ τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ νεῶν, καὶ προσονομάσαι Διὸς Ὀλυμπίου." Ταῦτα προαγορεύων ὁ τῷ μακαρίῳ Δανιὴλ προσδιαλεγόμενος ἔφη· "Καὶ βραχίονες ἐξ αὐτοῦ ἀναστήσονται, καὶ βεβηλώσουσι τὸ ἀγίασμα τῆς δυναστείας, καὶ μεταστήσουσι τὸν ἐνδελεχισμόν." τουτέστι, τὴν καθ' ἡμέραν τῷ Θεῷ προσφερομένην λατρείαν. "Καὶ δώσουσιν εἰς αὐτὸν βδέλυγμα ἠφανισμένον" τὸν βωμὸν, ὃν τῷ Διὶ ἀνέστησεν ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς, καὶ χοῖρον ἐπ' αὐτοῦ προσενήνοχε. λβ'. "Καὶ τοὺς ἀνομοῦντας, φησί, διαθήκην ἀπ' ἀξουσιν ἐν ὀλισθήμασι." Τοὺς γὰρ παρανομία συζῶντας προφανῶς δυσσεβεῖν παρασκευάσουσι τοῖς ἀπατηλοῖς χρώμενοι λόγοις. "Καὶ λαὸς, γινώσκοντες Θεὸν αὐτῶν, κατισχύσουσι καὶ ποιήσουσι." Τοὺς περὶ τὸν μακάριον Ματθαίαν ἐνταῦθα αἰνίττεται, ὃς πρῶτος τοῖς τοῦ Ἀντιόχου δόγμασιν ἀντιστάς, καὶ σὺν τοῖς υἱέσι τὴν ἔρημον καταλαβὼν, μετ' ὀλίγων στρατευόμενος τοὺς ἐκεῖνου κατηγωνίσαστο στρατηγούς. λγ'. "Καὶ οἱ συνετοὶ λαοῦ, φησί, συνήσουσιν εἰς πολλά." Οἱ γὰρ εἰς δέον τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ χορηγῆθεισῇ γνώσει χρώμενοι, σφόδρα τῶν ἐκεῖνου κατὰ 81.1524 φρονήσουσι νόμων, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ νόμου τελευτὴν τῆς μετ' ἀσεβείας ζωῆς προτιμήσουσι. Καὶ τοῦτο σημαίνων ἐπήγαγε· "Καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν φλογί, καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν διαρπαγῇ ἡμερῶν αὐτῶν." Διαφόροις γὰρ καὶ παντοδαποῖς κολαστηρίοις ὁ δυσσεβὴς χρώμενος κατὰ πλήττειν ἐπειράτο τοὺς εὐσεβεῖς, ἄωρον αὐτοῖς ἐπιφέρων θάνατον, καὶ οἰονεὶ τὰς ὑπολοίπους αὐτῶν διαρπάζων ἡμέρας. Εἶτα τὰ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Ματθαίου, καὶ

τῶν υἰέων αὐτοῦ ἐσόμενα προ λέγει· λδ'. "Καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοὺς βοηθήσονται βοήθειαν μικράν." Τῆς γὰρ θείας χάριτος ἀπολαύσουσι, καὶ τέως τῶν πολεμούντων περιγενήσονται· οὐ μὴν εἰρήνης καὶ πολέμων ἀπαλλαγῆς ἐν ταῖς τούτων ἀπολαύσουσιν ἡμέραις. Διὸ βοήθειαν μι κρὰν τὰς γενομένας ἐν μέσῳ τῶν πολέμων ἀνακωχὰς προσηγόρευσε. "Καὶ προστεθήσονται, φησὶ, πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλισθημασί." Ταύτην γὰρ, φησὶ, τὴν ἀνδραγαθίαν ὀρώντες, καὶ τῶν ὀλισθησάντων πολλοὶ καὶ τὴν εὐσέβειαν ἀρνηθέντων, μεταμελεία χρησάμενοι, πρὸς αὐτοὺς δραμοῦνται λέ'. "Καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων, φησὶν, ἀσθενήσουσι πολλοί." Καὶ τῶν εὐσεβεῖν δοκούντων εἰς τὸναντίον τραπήσονται. "Τοῦ πυρῶσαι, φησὶν, ἐν αὐτοῖς, καὶ τοῦ ἐκλέξασθαι, καὶ ἐκλευκᾶναι ἕως καιροῦ πέρας· διότι ἔτι εἰς καιρόν." Οὐδὲ ταῦτα, φησὶ, βλάψει τοὺς ἐσομένους ἀνθρώπους· διδαχθήσονται γὰρ ἐντεῦθεν τοῖς προτέροις μὴ θαρβῆναι κατορθώμασιν, ἀλλ' αἰεὶ δεδοικέναι καὶ τρέμειν, κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου παραίνεσιν· "Ὁ δοκῶν γὰρ, φησὶν, ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέση." Αἱ γὰρ τῶν καιρῶν μεταβολαὶ οἰονεὶ πυροῦσι, καὶ δοκιμάζουσι, καὶ ἀποκρίνουσι τοῦ δοκίμου τὸ κίβδηλον· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐκλευκαίνουσι οἰονεὶ ἔριον, καὶ δοκιμάζουσι, εἴτε φυσικὴν, εἴτε ἐπέισακτον ἔχει τὴν χροιάν, καὶ εἴτε ὅλον διόλου ἐμπεφυκὸς τὸ χρῶμα, εἴτε τῇ ἐπιφανείᾳ ἐπικείμενον μόνῃ. Ταῦτα μὲν, φησὶ, κατὰ τὸν παρόντα βίον μερικῶς γίνεται· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι χρόνῳ ἢ καθόλου τῶν ἀνθρώπων ἐξ ἑτάσις ἔσται. Ταῦτα περὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς εἰρηκῶς, μεταβαίνει λοιπὸν ἀπὸ τῆς εἰκόνας ἐπὶ τὸ ἀρχε τυπον· ἀρχέτυπον δὲ τοῦ Ἀντιόχου ὁ ἀντίχριστος, καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου εἰκὼν ὁ Ἀντίοχος. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνος ἀσεβεῖν ἠνάγκαζεν Ἰουδαίους, καὶ πολιτεύεσθαι παρανόμως· οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ὑπεραιρόμενος καὶ ὑπερυψοῦμενος ὑπὲρ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ἢ φησὶν ὁ μακάριος Παῦλος, ὥστε αὐτὸν καὶ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ εἰσελθόντα καθίσει, ἀποδεικνύοντα ἑαυτὸν, ὅτι ἔστι Θεὸς, ἐν πᾶσι σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους· οὕτως οὗτος πάντα εἰς ἀπάτην τῶν εὐσεβῶν 81.1525 βῶν διαπράξεται, νῦν μὲν ταῖς ἀπατηλαῖς θαυματουργίαις ἐξαπατᾶν καὶ φενακίζειν πειρώμενος, νῦν δὲ τῇ δυναστείᾳ χρώμενος, καὶ πᾶν εἶδος τιμωρίας ἐπιφέρων τοῖς τῆς εὐσεβείας τροφίμοις. Εἰ δὲ τις ἀκολουθίαν τῆς προφητείας ἐπιζητῶν μὴ πιστεύει ταῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰς νοῦν τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν λαβέτω· καὶ γὰρ ἐκεῖ κατὰ ταυτὸν ὁ Κύριος τὰ περὶ τῆς κοινῆς συντελείας προλέγει, καὶ τὰ περὶ τῆς συντελείας τῆς Ἱερουσαλήμ· εἰρηκῶς γάρ· "Προσεύχεσθε ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ ἐν Σαββάτῳ" (τοῦτο δὲ Ἰουδαίοις μό νοις ἀρμόττει)· εὐθύς ἐπήγαγεν· "Ἔσται γὰρ θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ μὴ γενήσεται· καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι." Καὶ δεικνύς ὡς οὐδὲν τούτων Ἰουδαίοις προσήκει, ἐπήγαγεν· "Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Ἴδου, ὧδε ὁ Χριστὸς, ἢ ἐκεῖ, μὴ πιστεύσητε." Καὶ προειρηκῶς περὶ τῶν ψευδοχριστῶν ὀλίγα, ἐπάγει· "Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου." Καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα ὁμοίως, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω. Ἐντεῦθεν τοίνυν ποδηγούμενοι, καὶ τὴν προφητείαν νοήσομεν, μεταβᾶσαν μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀντιόχου ἐπὶ τὸν Ἀντίχριστον, ὡς ἀπὸ εἰκόνας ἐπὶ ἀρχέτυπον, σαφῶς δὲ ἡμᾶς τὰ κατ' ἐκεῖνον προδιδάσκουσιν. λ'. "Ποιήσει γὰρ, φησὶ, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ μεγαλυνοθήσεται, ἐπὶ πάντα Θεὸν, καὶ ἐπὶ τὸν Θεὸν τῶν θεῶν, καὶ λαλήσει ὑπέρογκα, καὶ κατευθυνεῖ." Ἀντὶ τοῦ, εὐδοκῶ θήσεται, ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος. "Μέχρι γὰρ τοῦ συντελεσθῆναι τὴν ὀργήν." Ἔως ἂν σφόδρα, φησὶ, τὴν θείαν ὀργὴν ἐκκαύσῃ, καὶ ταύτην ἐπισπάσῃται. Ὅργην δὲ τὴν τιμωρίαν καλεῖ· ἀπαθὲς γὰρ τὸ Θεῖον. "Εἰς γὰρ συντέλειαν, φησὶ, καὶ σπουδὴν γίνεται." Καὶ γὰρ οὗτος, φησὶ, προγινώσκων τὸ ἑαυτοῦ τέλος, πολλῇ

χρήσεται σπουδῆ εἰς ἀσέβειαν ἅπαντας ἐκκαλούμενος, καὶ πολλοὺς κοινωνοὺς τῆς τιμωρίας λαβεῖν βουλόμενος. Τὰ δὲ ἐπαγόμενα σαφέστερον ἐλέγχει τὴν ἄνοιαν τῶν οἰομένων περὶ Ἀντιόχου ταῦτα εἰρησθαι. Φησὶ γάρ· λζ'. "Καὶ ἐπὶ πάντας θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει." Εὐρίσκομεν δὲ τὸν Ἀντιόχον εἰδῶλι κῶν βωμῶν τὴν τε Ἱερουσαλήμ καὶ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν ἐμπλήσαντα, καὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ τῷ Διὶ θύσαντα, καὶ Διὸς μὲν Ὀλυμπίου τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶν προσαγορεύσαντα, Διὸς δὲ Ξενίου τὸν ἐν τῷ Γαριζεῖν. Πῶς τοίνυν ὁ οὕτως δεισιδαίμων, ὁ οὕτως εἰδωλολάτρης, "ἐπὶ θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει;" Πάντα γὰρ τούναντίον ὁ Ἀντίοχος 81.1528 χος ποιῶν διετέλει· τοὺς πατέρας γὰρ σέβων θεοὺς, τὸν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων προσκυνούμενον ἠρνεῖτο Θεόν. Οὐδαμῶς τοίνυν τῷ Ἀντιόχῳ ταῦτα ἀρμόττει· ἀλλ' αὐτῷ τῷ ἀρχετύπῳ τοῦ Ἀντιόχου, οὗ εἰκῶν καὶ τύπος ὁ Ἀντιόχος γεγωνῶς, νικῆσαι εἰς ἀσέβειαν ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ γενομένους βασιλέας ἐφιλονείκησε. Περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου τοίνυν λέγει, ὅτι "Ἐπὶ πάντας θεοὺς πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει. Καὶ ἐπὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πάντα Θεὸν οὐ συνήσει." Καὶ τοῦτο δὲ ἀντικρὺς ἐναντίον τοῖς τοῦ Ἀντιόχου ἐπιτηδεύμασιν. Οὗτος γὰρ οὐδὲ ταῖς γάμου νόμῳ συνημέναις μόναις ἤρκεῖτο, ἐξ ὧν Ἀντιόχον τε τὸν Εὐπάτορα καὶ Ἀλέξανδρον ἐπαιδοποίησεν, ἀλλὰ καὶ παλλακίαις ἀκολάστοις ἐμίγνυτο. Τῆς δὲ μιᾶς καὶ ἡ δευτέρα τῶν Μακκαβαίων μνημονεύει, καὶ φησὶν ὁ συγγραφεὺς οὕτως· "Συνέβη δὲ Ταρσεῖς καὶ Μαλλεώτας στασιάζειν, διὰ τὸ Ἀντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βασιλέως ἐν δωρεᾷ δεδῶσθαι." Ὁ τοίνυν τσαύτη δουλεύων ἀκολασία, ὡς πόλεις τοιαύτας καὶ τηλικαύτας ἐταιρικῶς δωρῆσαι γυναικῶν, πῶς ἐπὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν οὐ συνήσει; Οὐκοῦν καὶ ἐντεῦθεν σαφῶς ἀμαρτάνοντες ἐξελέγχονται οἱ εἰς Ἀντιόχον ταῦτα λαμβάνειν ἐπιχειροῦντες. Ἡμεῖς δὲ ἐπανέλθωμεν ὅθεν ἐξήλθομεν. "Καὶ ἐπὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν, φησὶν, καὶ ἐπὶ πάντα Θεὸν οὐ συνήσει, ὅτι ἐπὶ πάντας μεγαλυνηθήσεται." Ἀντὶ τοῦ, οἰήσεται πάντων εἶναι μέγιστος. λη'. "Καὶ Θεὸν Μαωζεῖμ ἐπὶ τόπου αὐτοῦ δοξάσει, καὶ Θεὸν ὃν οὐκ ἔγνωσαν οἱ πατέρες αὐτοῦ δοξάσει ἐν ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ, καὶ ἐν λίθῳ τιμίῳ, καὶ ἐν ἐπιθυμήμασι." Τῶν γὰρ πατέρων αὐτοῦ πάντων τὴν οἰκείαν φύσιν ἐγνωκότων, καὶ τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν σφᾶς αὐτοὺς ὀνομάσαι μὴ τετολημκότων, οὗτος Θεὸν ἰσχυρὸν καὶ δυνατὸν (τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ Μαωζεῖμ) ἑαυτὸν προσαγορεύει. Τὸ γὰρ, ἐπὶ τόπῳ αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ ἑαυτὸν τέθεικε. λθ'. "Καὶ ποιήσει τοῖς ὀχυρώμασι τῶν καταφυγῶν μετὰ Θεοῦ ἀλλοτρίου, ὃν ἐγνώρισεν, καὶ πληθυνεῖ δόξαν, καὶ ὑποτάξει αὐτοῖς πολλοὺς, καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις." Ἀναστήσει γὰρ, φησὶν, ἑαυτῷ ναοὺς, καὶ ἀργύρω, καὶ χρυσῶ, καὶ λίθοις τιμίοις αὐτοὺς καλλωπίσει, καὶ ὑποτάξει αὐτοῖς πολλοὺς, τοὺς ἐξ ἀπατωμένους δηλονότι τοῖς τέρασιν, ἢ ταῖς κολάσεσιν χανουμένους. Ἀλλὰ καὶ "γῆν διελεῖ ἐν δώροις" τοῖς γὰρ ὑπηκόοις καὶ ἀσεβεῖν αἰρουμένοις, καὶ γῆν δωρήσεται πλείστην. μ'. "Καὶ ἐν καιροῦ πέρατι, φησὶ, συγκερατισθήσεται μετ' αὐτοῦ βασιλεὺς Νότου, καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτὸν βασιλεὺς τοῦ Βορρᾶ ἐν ἄρμασι, καὶ 81.1529 ἐν ἵππεῦσι, καὶ ἐν ναυσὶ πολλαῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν ἐν ταῖς κατακλύσεσιν, καὶ συντρίψει." Πολλάκις εἶπομεν, ὅτι τοῦ τετάρτου θηρίου τὰ δέκα κέρατα τὰ κατ' αὐτὸν φανέντα, δέκα βασιλέας σημαίνει ἐν τῷ τέλει τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας κατὰ ταυτὸν βασιλεύσοντας. Ἐκ τούτων τοίνυν πάλιν ὁ τοῦ Νότου βασιλεὺς πολεμήσει τούτῳ, ὃς τοῦ Βορρᾶ καλεῖται βασιλεὺς. "Ἀπὸ βορρᾶ γὰρ, φησὶν, ἐκκαυθήσεται τὰ κακὰ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν." Καὶ Ἀντιόχος δὲ, ὃς τούτου τύπος ἐτύγχανε, τοῦ Βορρᾶ βασιλεὺς ὠνομάζετο. Τοῦ τοίνυν βασιλέως τοῦ Νότου συμπλακέντος αὐτῷ, μετὰ πλήθους οὗτος καὶ ὀχυρωμάτων ἐγγείων τε καὶ θαλαττίων, καὶ ἐπιστρατεύσει αὐτῷ, καὶ τὴν νίκην ἀναθήσεται. Τούτους δὲ τοὺς πολεμίους, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐάγγελιόις προεῖπεν ὁ Κύριος· "Ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ, καὶ

σεισμοὶ κατὰ τόπους· ταῦτα δὲ πάντα ἀρχαὶ ὠδίνων." Ἐχοντες τοίνυν τῆ προ φητεία τῆδε τὴν Δεσποτικὴν πρόρρησιν συμφωνοῦσαν, νοήσομεν τὰ προκείμενα. "Καὶ παρελεύσεται," φησί. μᾶ'. "Καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν τοῦ Σαβεῖρ." Πάλιν διὰ τοῦ Σαβεῖρ τὰ Ἱεροσόλυμα παρεδήλωσε. "Καὶ πολλοὶ ἀσθενήσουσι." Δηλονότι οἱ ἔξαπατῶμενοι, ἢ τῷ μεγέθει τῶν τιμωριῶν χαννοῦμενοι. "Καὶ οὗτοι διασωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, Ἐδὼμ καὶ Μωᾶβ, καὶ ἀρχὴ υἰῶν Ἀμμών." Οὐδὲ ταῦτα δὲ ἀρμόττει τῷ Ἀντιόχῳ· καὶ γὰρ τούτους καταστρεψάμενος, ἡγεμόνας αὐτοῖς κατέστησεν, ὧν εἷς ἦν ὁ Τιμόθεος, Ἀμμανιτῶν ἡγούμενος. Ἐπὶ δὲ τούτου τοῦ δυσσεβοῦς εἰκὸς τούτους διαφυγεῖν, ἅτε δὴ μηδὲ σπουδαίως εὐσεβοῦντας· τοῖς γὰρ σπουδαίοις πάντως ὁ δυσσεβῆς ἐπιστρατεύει. Εἰ δὲ καὶ τροπικῶς ταῦτα δεῖ νοῆσαι τὰ ὀνόματα, Ἐδὼμ ἐρμηνεύεται ὁ πυρρὸς· τούτου χάριν καὶ ὁ Ἡσαῦ Ἐδὼμ προσηγορεύθη, ὡς τοῦ ἐψήματος τοῦ φακοῦ ἐρυθροῦ ὄντος ἐπιθυμήσας, καὶ τὸ αἷμα δὲ ἐρυθρὸν ἔχει τὸ εἶδος. Οἱ τοίνυν τοῦ Δεσποτικοῦ αἵματος ἀξιούμενοι, καὶ ἀξίως τῆς δωρεᾶς ταύτης πολιτευόμενοι, ἔπαν θοῦσαν αὐτοῖς ἔχουσι τὴν τοῦ Δεσποτικοῦ αἵματος χάριν· καὶ Μωᾶβ δὲ προσαγορεύεται ὁ ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθεὶς. Οὕτω γὰρ ἡ πρεσβυτέρα τοῦ Λῶτ θυγάτηρ ἐκ τοῦ πατρὸς συλλαβοῦσα, εἶτα τεκοῦσα, προσηγόρευσε τὸν τεχθέντα. Οἱ τοίνυν υἱοὶ Θεοῦ προσαγορευόμενοι, "οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρῶν, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν," εἰκότως Μωᾶβ ὀνομάζονται. Καὶ ὁ Ἀμμᾶν δὲ τὸν υἱὸν τοῦ γένους σημαίνει· τοῦτο γὰρ ἡ θεία διδάσκει Γραφή. Λέγει γὰρ ὁ μακάριος Παῦλος ἐν Ἀθηναίοις δημηγορῶν· "Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, 81.1532 χρυσίῳ, ἢ ἀργύρῳ, ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπων τὸ Θεῖον εἶναι ὅμοιον." Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς, γένος αὐτοῦ τοὺς ἀγίους ἐκάλεσε· "Ποτίσαι γὰρ, φησί, τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτὸν, ὃ περιεποιησάμην τὰς ἀρετάς μου διηγεῖσθαι." Οὐδὲν οὖν ἀπεικὸς, καὶ τοὺς τῆς θείας συγγενείας διὰ τῆς θείας χάριτος ἤξιωμένους Ἀμμᾶν ὀνομάζεσθαι. Εἰ μὲν οὖν τροπικῶς βούλει νοῆσαι τὰ ὀνόματα, οὕτω νοήσεις. Εἰ δὲ ἱστορικῶς, ὡς ἤδη προειρήκαμεν, ὅτι τούτων καταφρονήσει, ὡς τῶν μὲν πλειόνων ἀσεβεῖα συζώντων, αὐτῶν δὲ τῶν ὀλίγων τῶν ἐν αὐτοῖς εὐσεβῶν οὐ θερμῶς περὶ τὰ θεῖα διακειμένων. μβ', μγ'. "Καὶ ἐκτενεῖ, φησί, τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ ἡ γῆ Αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν. Καὶ κυριεύσει ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργυρίου, καὶ ἐν πᾶσιν ἐπιθυμητοῖς Αἰγύπτου, καὶ Λιβύων, καὶ Αἰθιοπίων, καὶ ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῶν." Καὶ ταῦτα δὲ ἤκιστα ἀρμόττει τῷ Ἀντιόχῳ· οὔτε γὰρ Λιβύης, οὔτε Αἰθιοπίας ἐκράτησεν, οὔτε δὲ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου. Προσταχθεὶς γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀνέστρεψεν· ὥστε ἐντεῦθεν σημαίνεσθαι τὰ τρία κέρατα, ἃ τὸ μικρὸν κέρας ἀνέτρεψεν. Καὶ γὰρ ἐνταῦθα τρία ἔθνη μέγιστα, Αἴγυπτον, καὶ Αἰθιοπίαν, καὶ Λιβύην, ὑπὸ τριῶν, ὡς εἰκὸς, βασιλέων κατεχόμενα καταλύσει οὗτος, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν ποιήσεται. μδ'. "Καὶ ἀκοαί, καὶ σπουδαὶ ταραξοῦσιν αὐτὸν ἐξ ἀνατολῶν, καὶ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἤξει ἐν θυμῷ πολλῶ, τοῦ ἀναθεματίσαι καὶ ἀφανίσαι πολλούς." Οὐδὲ τοῦτο τῷ Ἀντιόχῳ ἀρμόττει· ἐκείνους γὰρ οὐ φῆμαι διαταράξασαι τῆς Αἰγύπτου ἀπέστησαν, ἀλλὰ τὸ δόγμα Ῥωμαίων, ἀπὸ τῆς Ἑσπέρας, οὐκ ἀπὸ τῆς Ἑωπεμφθέν. Περὶ δὲ τούτου φησὶν, ὅτι λαβὼν τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὴν Λιβύην, καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν ποιησάμενος, ὑπὸ φήμης τινὸς ταραχθεὶς ἀναστρέψει, καὶ ἤξει ἐν θυμῷ πολλῶ, "τοῦ ἀναθεματίσαι καὶ τοῦ ἀφανίσαι πολλούς." Ταυτὸν δὲ λέγει δι' ἀμφοτέρων· ἀφανίσαι γὰρ ἔστι τὸ τῆς εὐσεβείας γυμνῶσαι, καὶ τὸ ἀναθεματίσαι, τὸ ἀλλότριον ἐκεῖ νῆς ἀποφῆναι. με'. "Καὶ πήξει, φησί, τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν Ἀπαδανῶ, ἀναμέσον, φησί, τῶν θαλασσῶν, εἰς ὄρος Σαβεῖρ ἅγιον." Οὐδὲ τοῦτο δὲ εὐρίσκομεν ὑπὸ Ἀντιόχου γεγενημένον. Ἐπεὶ εἰπάτωσαν, τίς ὁ τόπος οὗτος, ἐν ᾧ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατέπηξεν ὁ Ἀντιόχος, ἀνὰ μέσον τῶν δύο θαλασσῶν διακείμενος; Ἄλλ' οὐχ ἔξουσι δεῖξαι. Οὐκοῦν τούτων οὐδὲν οὐδέπω πέρας εἴληφεν, ἀλλὰ γενήσεται ταῦτα

πάντα ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνθρώπων ἀλάστορος. Σαβεῖρ δὲ πάλιν τὴν τῷ Θεῷ ἀνακειμένην καλεῖ γῆν· Ἄπα δανὸν δὲ τόπον τινὰ οὕτως ὠνομασμένον, οὐ πόρρω 81.1533 τῶν Ἱεροσολύμων διακείμενον· ἐκεῖ γὰρ δέξεται τὸν ὄλεθρον. "Ἦξει γὰρ, φησὶν, ἕως μέρους αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ρυόμενος αὐτόν." Ἐκεῖνος γὰρ ὁ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τετολημῶς, καὶ τοσοῦτω φρονήματι χρησάμενος, ἐξαίφνης δέξεται τὴν τιμωρίαν, οὐδενὸς αὐτὸν δυναμένου ταύτης ἐλευθερῶσαι. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ μακάριος σαφῶς λέγει Παῦλος· "Ὁν ὁ Κύριος, φησὶν, ἀναλώσει τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ." Καί· "Τῷ Πνεύματι διὰ χειλέων ἀνελεῖ τὸν ἀσεβῆ." ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'. α'. "Καὶ ἐν τῷ καιρῷ, φησὶν, ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαὴλ ὁ ἄρχων ὁ μέγας, ὁ ἐφεστηκὼς τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου." Ὁ γὰρ, φησὶ, τὴν ὑμετέραν κηδεμονίαν πεπιστευμένος ἀρχάγγελος, εἰς ἐπικουρίαν τῶν τῆνι καῦτα πολεμουμένων ἀναστήσεται. Καὶ τοῦτο δὲ δι' ἐτέρας ἐρμηνείας δῆλον τοῖς ἀγνοοῦσι γενήσεται· διὰ γὰρ Μαλαχίου τοῦ προφήτου φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· "Ἴδου ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμῖν Ἡλίαντὸν Θεσβίτην, πρὶν ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου, τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἐλθὼν πατάξω τὴν γῆν ἄρδην." Διδάσκει δὲ ἡμᾶς ὅτι, τοῦ Ἀντιχρίστου ἐκεῖνα τολμῶντος, φανήσεται ὁ μέγας Ἡλίας, κηρύττων Ἰουδαίους τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν, καὶ πολλοὺς ἐπι στρέψει· τοῦτο γὰρ λέγει τὸ, "Ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν," τουτέστι, τοῖς ἐξ ἔθνων πεπιστευκόσι τοὺς Ἰουδαίους· τούτους γὰρ ἐκάλεσε πατέρας, ὡς πρεσβυτέρους κατὰ τὴν γνῶσιν. Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν· Ἀποκαταστήσει καρδίαν υἱοῦ πρὸς πατέρα· ἀλλὰ, "Καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν·" τὸν γὰρ Ἰουδαῖον πιστεύσαντα συνάψει τῇ Ἐκκλησίᾳ· καὶ ἐπειδὴ κατὰ μὲν τὴν γνῶσιν ὁ Ἰουδαῖος πρεσβύτερος, μία δὲ καὶ τούτων κἀκείνων ἡ φύσις, εἰκότως ἐπήγαγε· "Καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ," διδάσκων, ὅτι μία μὲν τούτων κἀ κείνων ἡ φύσις, ἡ δὲ θεογνωσία Ἰουδαίους πρότερον ἐδόθη. Ἀπιστήσαντες δὲ, ἔσχατοι ἀπεδείχθησαν· πῖ στεύσαντες δὲ διὰ τῶν τοῦ μεγάλου Ἡλιοῦ κηρυγμάτων, καὶ τοῖς τὴν πεμφθεῖσαν αὐτοῖς σωτηρίαν ἀρπάσασι συναφθέντες ἔθνεσιν, εἰς μίαν τελέσουσιν Ἐκκλησίαν. Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα αἰνίττεται, ὅτι τούτων γινομένων ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, ὁ ἅγιος Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος πάντα πραγματεύσεται, ὥστε τὸν Ἡλίαν ἀφικέσθαι καὶ προμηνύσαι τοῦ Δεσπότου τὴν παρουσίαν, ἵνα τῆς σωτηρίας τύχωσιν οἱ τῆνι καῦτα Ἰουδαῖοι. Εἶτα διηγούμενος τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ὧν ὁ δυσσεβὴς ἐκεῖνος διαπράξεται, φησὶ· "Καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως, οἷα οὐ γέγονεν ἀφ' οὗ γέγονε τὸ ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου." Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἔφη. "Ἔσται γὰρ, φησὶ, θλίψις, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς αἰῶνος, οὐδὲ μὴ γένηται· καὶ 81.1536 εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς μου κολοβώσω τὰς ἡμέρας ἐκείνας." Συμφωνεῖ τοίνυν τὰ προφητικὰ τοῖς εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασι. Τούτοις ἐπάγει· "Καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται ὁ λαὸς σου πᾶς ὁ εὐρεθεὶς γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ." Ἀντὶ τοῦ, οἱ τῆς σωτηρίας ἄξιοι, οἱ τῷ κηρύγματι τοῦ Ἡλίου ὑπακουσόμενοι, οὓς ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς προ γινώσκει· τὴν γὰρ τοῦ Θεοῦ γνῶσιν βίβλον ὠνόμασε. β'. "Καὶ πολλοὶ, φησὶ, τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς ὄνειδισμὸν καὶ εἰς αἰσχύνην αἰῶνιον." Εἰπάτωςαν οἱ τῷ Ἀντιόχῳ ταῦτα προσαρμόττειν ἐπιχειροῦντες, τίνες ἀνέστησαν ἐπ' ἐκείνου, καὶ οἱ μὲν ζωῆς ἐτύγχανον αἰώνιου, οἱ δὲ ὄνειδισμὸν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον ἐκαρπώσαντο. Εἰ δὲ τοὺς Μακκαβαίους εἶποιεν διὰ τούτων δηλοῦσθαι ἐκ τῶν σπηλαίων ἐξιόντας, μείζονα ὀφλήσουσι γέλωτα· εὐρεθήσονται γὰρ οἱ αὐτοὶ καὶ εὐσεβείας ἐρασταὶ, καὶ ἀσεβείας ἐργάται· ἡ γὰρ προφητεία φησὶ· "Πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς ὄνειδισμὸν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον." Ὡστε εἰ εἰς τοὺς

Μακκαβαίοις ταῦτα λάβοιεν, αὐτοὺς τοὺς Μακκαβαίους φήσουσι καὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, ἢ τινὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀγαθοὺς, τινὰς δὲ κακοὺς. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο ἔστιν εὐρεῖν· εὐσεβῆς γὰρ ἅπανα αὐτῶν ἢ συμμορία. Οὔτε δὲ ἡ ζωὴ ἢ αἰώνιοις κατὰ τὸν παρόντα βίον αὐτοῖς ἀρμόττει· ἅπαντες γὰρ ἀναιρεθέντες ὑπεξήλθον τοῦ βίου. Οὐκοῦν τοὺς γραῶδεις μύθους ἐκείνους καὶ ταλιπόντες, τὴν κοινήν ἐντεῦθεν τῶν τετελευτηκότων μανθάνωμεν ἀνάστασιν, καὶ τὴν μετὰ τὴν ἀνάστασιν γινομένην διάκρισιν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ζωῆς αἰωνίου κληρονομήσουσιν, οἱ δὲ καταγέλαστοι καὶ ἐπονείδιστοι εἰς αἰῶνα γενήσονται. Πολλοὶ δὲ, ἀντὶ τοῦ πάντες ἔφη. Καὶ γὰρ ὁ μακάριος Παῦλος, ἀντὶ τοῦ πάντες, οἱ πολλοὶ τέθεικε, λέγων· "Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε." γ'. "Καὶ οἱ συνιέντες, φησὶν, ἐκλάμπουσιν, ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος. "Καὶ ὁ Κύριος δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις φησί·" Τότε ἐκλάμπουσιν οἱ δίκαιοι, ὡς ὁ ἥλιος." –"Καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν, ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἔτι." Οἱ μὲν γὰρ δοκιμώτατοι καὶ ἔκκριτο, τῇ τε τοῦ στερεώματος λαμπρότητι καὶ αὐτῷ τῷ ἡλιακῷ παρ' εἰκασθήσονται φωτί· οἱ δὲ τούτων ἐλάττους (τοῦτο γὰρ ἐσήμαινε διὰ τοῦ πολλῶν), τὰς τῶν ἀστέρων λαμπρότητας μιμήσονται, δι' αἰῶνος ταύτην ἀφιέντες τὴν αἴγλην. Οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος τῶν 81.1537 εὐσεβῶν διεῖλε τὰ τάγματα. "Ἄλλη γὰρ, φησὶ, δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ." Ταῦτα εἰπὼν ὁ τῷ Δανιὴλ προσδιαλεγόμενος, ἐπ' ἤγαγε· δ'. "Καὶ σὺ, Δανιὴλ, ἔμφραξον τοὺς λόγους, καὶ σφράγισον τὸ βιβλίον ἕως καιροῦ συντελείας, ἕως δι' ἑκατὼς πολλοὶ, καὶ πληθυνθῆ ἡ γνῶσις." Ἐπίθες, φησὶ, τῷ βιβλίῳ τὰς τῆς ἀσφαλείας σφραγίδας, καὶ μὴ δήλα ἅπανι καταστήσης, ἕως ἂν πληθυνθῆ ἡ γνῶσις, καὶ πληρωθῆ ἡ σύμπασα γῆ τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψει θάλασσας, κατὰ τὴν προφητείαν. Ταύτας ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα τὸς χάρις μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφάνειαν ἀφελοῦσα τὰς σφραγίδας, σαφῆ τὰ ἀσαφῆ πεποίηκε τοῖς πιστεύουσι. ε', ς'. "Καὶ εἶδον, φησὶν, ἐγὼ Δανιὴλ, καὶ ἰδοὺ δύο ἕτεροι εἰσθήκεισαν, εἷς ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἷς ἐντεῦθεν. Καὶ εἶπον τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυμένῳ τὸ βαδδὶμ, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ· Ἔως πότε τὸ πέρασ ὦν εἶρηκας τῶν θαυμασίων, καὶ ὁ καθαρισμὸς τούτων;" Ἐγὼ μὲν γὰρ, φησὶν, εἰσθήκειν σιγῶν, καὶ ἐρωτᾶν μὴ τολμῶν, δύο δὲ ἕτεροι ταῖς ὄχθαις ἐκατέρωθεν ἐφροσῶτες τοῦ ποταμοῦ, ἤροντο τὸν τὴν βυσσίνην περιβεβλημένον ἐσθῆτα, τῇ τε τοῦ ὕδατος ἐποχούμενον ἐπιφανείᾳ· Πόσον καθέξει χρόνον τὰ φοβερά ταῦτα καὶ φρίκης γέμοντα; καὶ πότε ἡ τούτων ἀπαλλαγὴ γενήσεται; ζ'. "Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐνδεδυμένου τὸ βαδδὶμ, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὑψωσε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι εἰς καιρὸν, καὶ καιροῦς, καὶ ἡμισυ καιροῦ." Ἐντεῦθεν ἀκριβῶς μεμαθήκαμεν, ὅτι ὁ τότε διαλεγόμενος οὐκ αὐτὸς ἦν ὁ Δεσπότης. "Ὁ γὰρ Δεσπότης, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς μείζονος ἄλλου εἶχεν ὁμοῖαι, ἢ φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, καθ' ἑαυτοῦ ὤμοσε, λέγων· "Ὁ ἐγὼ, λέγει Κύριος." Καὶ ὁ μακάριος δὲ Μωσῆς δείκνυσιν αὐτὸν λέγοντα· "Ἀρῶ εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χειρὰ μου, καὶ ὁμοῦμαι τῇ δεξιᾷ μου, καὶ ἐρῶ· Ὁ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα." Οὗτος δὲ εἷς ὢν τῶν ὑποκειμένων καὶ εὐνοϊκῶς περὶ τὸν Δεσπότην διακειμένων, ἐξέτεινε μὲν εἰς τὸν οὐρανὸν ἄμφω τὰ χεῖρε, ὤμοσε δὲ ἐν τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα. Χεῖρας δὲ λέγει αὐτὸν ἔχειν ὁ Δανιὴλ τοῦτο θεασάμενος. Ἀσώματον δ' ὅμως ἴσμεν τῶν ἀγγέλων τὴν φύσιν· σχηματίζουσι δὲ τὰς ὄψεις πρὸς τὸ χρήσιμον τῶν ὁρώντων· καὶ πολλάκις μὲν ἡμερώτερον φαίνονται, συγκαταβάσει πλείονι χρώμενοι, πολλάκις δὲ φοβερώτερον, σπουδαιότερους τοὺς ὁρώντας ἐργαζόμενοι. "Ὁμοσε τοίνυν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι εἰς καιρὸν, καὶ καιροῦς, καὶ ἡμισυ καιροῦ." 81.1540 Σημαίνει δὲ τρία καὶ ἡμισυ ἔτη. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κέρατος

τοῦ ποιούντος πόλεμον μετὰ τῶν ἀγίων, ὃ μετὰ τὰ δέκα βλαστήσει κέρατα ἐν τῷ τέλει τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας, ὁ ἅγιος ἔφη Γαβριήλ. Εἰρηκῶς γάρ· "Τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει, καὶ λόγους πρὸς τὸν Ὑψιστον λαλήσει, καὶ τοὺς ἁγίους Ὑψίστου παλαιώσει." ἐπήγαγε· "Καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ, καὶ καιρῶν, καὶ ἡμισυ καιροῦ." Τρία δὲ ταῦτα καὶ ἡμισυ ἔτη. Τὸν καιρὸν γὰρ ἓναιον τὸν προσηγόρευσε, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα σαφέστερον μαθησόμεθα· "Ὅτι εἰς καιρὸν, φησὶ, καὶ καιροὺς, καὶ ἡμισυ καιροῦ. Ἐν τῷ συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν λαοῦ ἡγιασμένου γνώσονται ἅγιον, καὶ συντελεσθήσονται ταῦτα πάντα." Τρία γὰρ, φησὶ, καὶ ἡμισυ ἔτη ὁ τοῦ ἡγιασμένου λαοῦ κρατήσῃ διασκορπισμὸς, καὶ συντελεσθήσονται ταῦτα πάντα. Εἶτα γνώσονται τὸν ἅγιον. Τὸν μὲ γὰρ Ἥλιον ἐνταῦθα αἰνίττεται· περὶ γὰρ τὰ τέλη τῆς ἐκείνου δυναστείας ἀναφανείς ὁ μέγας Ἥλιος, τὴν δευτέραν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφάνειαν προκηρύξει. Τούτοις ἐπάγει ὁ μακάριος Δανιήλ· ἡ· "Καὶ ἐγὼ ἤκουσα, καὶ οὐ συνῆκα, καὶ εἶπον· Κύριε, τί τὰ ἔσχατα τούτων;" Μὴ συνιείς, φησὶ, τὸ εἰρημένον περὶ τοῦ χρόνου, ἠναγκάσθην ἔρρηθαι, σαφέστερον μαθεῖν ἐφιέμενος· ἐπόθουν δὲ καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἐσόμενα διδαχθῆναι. Ὁ δὲ θ', ι'. "Ἐφη πρὸς με· Δεῦρο, Δανιήλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέρατος. Ἔως ἐκλεγῶσι, καὶ ἐκλευκανθῶσι, καὶ πυρωθῶσιν οἱ πολλοὶ, καὶ ἀνομήσουσιν οἱ ἄνομοι, καὶ οὐ συνήσουσι πάντες ἀσεβεῖς, καὶ οἱ νοήμονες νοήσουσιν." Οὐ μάτην, φησὶν, ἀσαφέστερα ταῦτα εἶρηκα, καὶ οἶονεὶ σφραγίδας τοῖς λόγοις τὴν ἀσάφειαν ἐπέθηκα. Οὐδὲ γὰρ δεῖ πᾶσιν ἀπλῶς προσκεῖσθαι τὰ θεῖα, ἀλλ' οἱ μὲν νοήμονες διὰ τῆς ἄνωθεν αὐτοῖς χορηγουμένης γνώσεως συνήσουσιν· οἱ δὲ ἀνομίᾳ καὶ δυσσεβείᾳ συζῶντες, οὐδὲν τῶν ἐγκειμένων νοῆσαι δυνησονται· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὰ πράγματα, σαφῶς τὰς περὶ τούτων μαθήσονται προφητείας. Τότε καὶ ἀποκριθήσονται τῶν δικαίων οἱ τῆς πονηρίας ἐργάται· πάντα γὰρ ἡ πύρωσις δοκιμάσει. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· "Ἐκάστου γὰρ, φησὶ, τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκιμάσει." Πάλιν δὲ περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἅπασιν ἀπλῶς προτιθέναι τὰ θεῖα, ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις φησὶ· "Μὴ δώτε τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ῥίψετε ἔμπροσθεν τῶν χοίρων." Τὸν δὲ μακάριον Δανιήλ ἅγιον ὄντα, καὶ εὖνουν τοῦ Δεσπότης θεράποντα, ὁ θεῖος ἄγγελος διδάσκει τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου τυραννίδος τὸν χρόνον, καὶ φησὶν· 81.1541 ια'. "Ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως, ἡμέραι χίλια διακόσια ἐννεήκοντα." Ἐπειδὴ γὰρ εἰρηκῶς "εἰς καιρὸν, καὶ καιροὺς, καὶ ἡμισυ καιροῦ," εἶδε μὴ νενοηκότα τὸν μακάριον Δανιήλ, ἀναλύσας εἰς ἡμέρας τὸν χρόνον, δῆλον αὐτῷ τὸ ἀγνοούμενον πεποίηκε, τοῖς δὲ ἄλλοις καὶ οὕτως ἀσαφῆ τὸν λόγον κατέλιπε. Βδέλυγμα δὲ ἐρημώσεως αὐτὸν καλεῖ τὸν Ἀντίχριστον· ἐναλλαγὴν δὲ τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, τῆς ἐκκλησιαστικῆς λειτουργίας τὴν τάξιν, ὑπὸ τῆς ἐκείνου μανίας καὶ λύττης σκεδαννυμένην τε καὶ παυομένην. Τούτοις ἐπιφέρει ὁ θεῖος ἄγγελος· ιβ'. "Μακάριος ὁ ὑπομένων, καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριάκοντα πέντε." Αἰνίττεται τε καὶ παραδηλοῖ ὡς, τούτου τὴν θεήλατον δεξαμένου πληγὴν, ἐπιμενεῖ μὲν ὁ μέγας Ἥλιος κηρύττων τὰς ὑπολοίπους πέντε καὶ τεσσαράκοντα, φανήσεται δὲ ὁ Δεσπότης ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος, καὶ στεφανώσῃ τοὺς ἄσυλον τῆς ὑπομονῆς τὸ κτῆμα φυλάξαντας. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις φησὶν· "Ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται." Καὶ ἐντεῦθεν δὲ ἔστι μαθεῖν ἀκριβῶς, ὡς οὐδὲν τούτων ἀρμόττει τῷ Ἀντιόχῳ. Ἐπὶ ἐκείνου μὲν γὰρ δισχιλίας τριακοσίας ἡμέρας ἔφη, ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου χιλίας διακοσίας ἐννεήκοντα κρατήσῃ τὴν συμφορὰν· ὥστε καὶ τοῦ χρόνου τὴν διαφορὰν μαρτυρεῖν τῇ τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων διαφορᾷ. ιγ'. "Καὶ σὺ, φησὶ, δεῦρο καὶ ἀναπαύου." Καιρὸς, φησὶν, τοῦ δέξασθαί σε τοῦ βίου τὸ

τέλος. "Ἔτι γὰρ ἡμέραι εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας." Οὐκ ὀλίγος γὰρ, φησὶν, ἔτι χρόνος ὑπολείπεται τῇ τοῦ παρόντος βίου συστάσει. Καὶ ἐνταῦθα δὲ σαφῶς ἡμᾶς ἐδίδαξε τὴν συντέλειαν, καὶ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τὰ προειρημένα γενήσεται. "Καὶ ἀναπαύση καὶ ἀναστήση εἰς τὸν καιρὸν σου (ἀλλ' ὀρθότερον τὸ, κληρὸν σου, ὡς ἐκ τῶν ἐξῆς δῆλον), εἰς συντέλειαν ἡμερῶν." Νῦν μὲν γὰρ, φησὶ, σὲ προσήκει τὸ κοινὸν δεξασθαι τέλος· ἀναστήση δὲ, καὶ οὐχ ἀπλῶς ἀναστήση, ἀλλ' εἰς τὸν κληρὸν σου, τουτέστι, μετὰ τῆς τῶν ὁμοτρόπων συμμορίας. Καὶ δεικνύς, πότε, ἐπήγαγεν· "Εἰς συντέλειαν ἡμερῶν." Οὕτω σαφῶς ἡμᾶς ὁ θεῖος ἀρχάγγελος διὰ τοῦ μακαρίου καὶ τρισμακαρίου Δανιὴλ ἐδίδαξε τὴν ἀνάστασιν. Οὕτω πληρώσας τὴν ἀποκάλυψιν ἐπήγαγεν ὁ προφήτης· ἰδ'. "Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀστυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ παρέλαβε Κῦρος ὁ Πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἦν Δανιὴλ συμβιωτὴς τοῦ βασιλέως, καὶ ἔνδοξος ὑπὲρ πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ. "Ὁ δὲ Ἀστυάγης τοῦ Κύρου μητροπάτωρ· ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος, καὶ Κυαζάρου τοῦ υἱέως αὐτοῦ οἰκονομήσαι τὴν βασιλείαν οὐ δυ 81.1544 νηθέντος, ὁ Κῦρος τὴν τῶν Ἀσσυρίων καὶ Χαλδαίων καταλύσας βασιλείαν, τὸ Μήδων κράτος εἰς Πέρσας μετατέθεικε. "Σύσσιτος δὲ, φησὶν, ἦν τοῦ βασιλέως," καὶ σύνοικος, καὶ πάντων αὐτοῦ τῶν συνήθων προτεταγμένος. Ταύτην γὰρ ἔχων τὴν παρρησίαν, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου προρρήθέντα ὑπέδειξε, καὶ τὴν ἄφεισιν τοῦ λαοῦ ποιήσασθαι παρεσκεύασεν. Ἡμεῖς μὲν οὖν ταῦτα ἐκ τῆς θείας τοῦ Δανιὴλ μεμαθήκαμεν προφητείας. Ἰουδαίους δὲ θρηνεῖν δίκαιον ἔξω τοῦ προφητικοῦ καταλόγου τάττειν τὸν θεῖον τοῦτον προφήτην τολμώντας, καὶ ταῦτα τῇ πείρᾳ μεμαθηκότας τῆς προφητείας τὸ ἀληθές. Ἀλλὰ γὰρ εὐδηλον, ὡς οἱ νῦν ταῖς ἄλλαις ἀσεβείαις καὶ ταύτην προστεθείκασι τὴν βλασφημίαν, τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας τὴν προφανῆ μαρτυρίαν ἀρνήσει τῇ τῆς προφητείας συσκιάζειν ἐπιχειροῦντες· ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς πλέον ὑπάρξει ταύτην ἀρνούμενοις τὴν προφητείαν· οἱ τε γὰρ ἄλλοι προφηταὶ μαρτυροῦσι, καὶ αὐτὰ βοᾷ τὰ πράγματα τὰς περὶ αὐτοῦ προρρήσεις ἀρπάζοντα. Ὅτι δὲ οἱ πάλοι Ἰουδαῖοι τὸν μακάριον Δανιὴλ μέγιστον ἀπεκάλουν προφήτην, μάρτυς ἀξιόχρεως Ἰώσηπος ὁ Ἑβραῖος, τὸ μὲν Χριστιανικὸν οὐ δεξάμενος κήρυγμα, τὴν δὲ ἀλήθειαν κρύπτειν οὐκ ἀνεχόμενος. Οὗτος ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας, πολλὰ μὲν καὶ ἕτερα περὶ τοῦ μακαρίου εἶρηκε Δανιὴλ, προστίθησι δὲ καὶ ταῦτα· "Ἄπαντα γὰρ αὐτῷ, φησὶν, παραδόξως, ὡς ἐνί τινι τῶν μεγίστων ἐχαρίσθη προφητῶν, καὶ παρὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα, ἢ παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους· τελευτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. Τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγγραψάμενος κατέλιπεν, ἀναγινώσκειται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὠμίλει τῷ Θεῷ. Οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφηταὶ, ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν ὥρισεν εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται." Καὶ μετὰ βραχέα δὲ, "Ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους, φησὶ, τῶν προρρήσεων ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν θεϊότητος παρὰ τοῖς ὄχλοις ἀποφέρεται." Καὶ ἐφεξῆς δὲ μυρία τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ λέγει. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῆς Ἀρχαιολογίας πάλιν οὕτω φησὶ· "Τὴν δὲ ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν τοῦ Δανιήλου προφητείαν, πρὸ τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ γενομένην ἐτῶν· ἔδειξε γὰρ ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν." Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἰώσηπος τῷ προφήτῃ προσμαρτυρεῖ. Ἰουδαῖοι δὲ, πᾶσαν ἀναισχυντίαν νοσοῦντες, οὐδὲ τοὺς ἑαυτῶν αἰσχύνονται διδασκάλους. Ἀλλ' ἡμεῖς, παρακαλῶ, ὡς παρὰ Θεοῦ προφήτου τὴν τῶν μελλόντων δεξάμενοι πρόγνωσιν, εὐτρεπεῖς ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς 81.1545 ἐκείνην τὴν φοβερὰν καταστήσωμεν ἡμέραν, ἵνα μὴ εἰς αἰσχύνην αἰώνιον, ἀλλ' εἰς ζωὴν ἀναστῶμεν αἰώνιον· ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

